بحکم خدا و خرد

Ex Libris

Asaf Ali-Asghar Fyzee

Presented to the Library of

The University of Jammu & Kashmir

June 1, 1957

RESERVED

NOT TO BE TAKEN OUT OF THE

LIBRARY.

١٩١٥٥١٥١
٣١١٩ح

Allama Iqbal Library
19297

JAMMU & KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY
No. 19297
Date 3-12-60

ST/82

396.

بحر رمل ‒⏓⏓ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏓

1. دِیدهٔ دَرْیَا کُنَم وُ صَبْر بَصَحْرا فِکَنَم،
وانْدَر اِین کار دِلِ خویش بَدَرْیَا فِکَنَم. ١

2. از دِلِ تَنْگِ گُنَهْکار بَر آرَمْ آهی،
کاتِش اَنْدَر گُنَهِ آدَم و حَوَّا فِکَنَم. ٢

3. خَورْدِه اَم تیرِ فَلَك؛ بادِه بِدِه، تا سَرْمَسْت
عُقْدِه دَر بَنْدِ کَمَر تَرْکَشِ جَوْزا فِکَنَم؛ ٣

4. جُرْعَهٔ جام بَر اِین تَخْتِ رَوَان اَفْشانَم،
غُلْغُلِ چَنْگ دَر اِین گُنْبَدِ مینا فِکَنَم. ٤

5. مایَهٔ خَوشْدِلی آنْجاسْت، کِه دِلْدار آنْجاسْت؛
می کُنَم جَهْد، کِه خَود را مَگَر آنْجا فِکَنَم. ٥

6. بِکُشا بَنْدِ قَبا ای مَهِ خَورْشیدْکُلاه،
تا چو زُلْفَت سَرِ سَوْدازَدِه دَر پا فِکَنَم. ٦

7. حافِظا تَکْیه بَر اَیَّام چو سَهْوَسْت و خَطا،
پَس چِرا عِشْرَتِ اِمْروز بَفَرْدا فِکَنَم. ٧

397.

بحر رمل –⏑–⏓, ⏑⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑–⏓

1. دوش بیماریِٔ چَشْمِ تو بِبُرْد از دَسْتَم،
لیکِن از لُطْفِ لَبَت صورَتِ جان می بَسْتَم. ١

2. عِشْقِ مَن با خَطِّ مُشْکینِ تو اِمْروزی نیسْت،
دیر گاهَسْت کَزین جامِ هِلالی مَسْتَم. ٢

3. از ثَباتِ خودَم این نُکْته خوش آمَد، کِه بِجَوْر
بَر سَرِ کویِ تو از پایِ طَلَب نَنْشَتَم. ٣

4. عافیَت چَشْم مَدار از مَنِ مَیْخانه‌نِشین،
کِه دَم از خِدْمَتِ رِنْدان زَده اَم تا هَسْتَم. ٤

5. دَر رَهِ عِشْق از آن سویِ فَنا صَد خَطَرَسْت؛
تا نَگوئی، کِه چو عُمْرَم بَسَر آمَد رَسْتَم. ٥

6. بَعْد از اینَم چِه غَم از ناوَکِ آزارِ حَسود،
کِه بَمَحْبوبِ کَمان‌اَبْرویِ خود پَیْوَسْتَم. ٦

7. بوسه بَر دُرْجِ عَقیقِ تو حَلالَسْت مَرا،
کِه بَاَفْسوس و جَفا مِهْر و وَفا نَشْکَسْتَم. ٧

8. صَنَمی لَشْکَریَم غارَتِ دِل کَرْد و بِرَفْت؛
آه اَگَر عاطِفَتِ شاه نَگیرَد دَسْتَم. ٨

9. رُتْبَتِ دانِشِ حافِظ بَفَلَك بَر شُده بود،
کَرْد غَمْخوارِیٔ شِمْشادِ بَلَنْدَت پَسْتَم. ٩

398.

بحر رمل —◡——, —◡——, —◡—

1. دَرْدَم از یارَسْت و دَرْمان نیز هَم،
دِل فِدایِ او شُد و جان نیز هَم. ١

2. این کِه می گُویَنْد آن بِهْتَر زِ حُسْن،
یارِ ما این دارَد و آن نیز هَم. ٢

3. هَر دو عالَم یَك فُروغِ رویِ اوسْت،
گُفْتَمَت پَیْدا و پِنْهان نیز هَم. ٣

4. دوسْتان، دَر پَرْده می گُویَم سُخَن،
گُفْته خواهَد شُد بَدَسْتان نیز هَم. ٤

5. خونِ ما آن نَرْگِسِ مَسْتانه ریخْت
وان سَرِ زُلْفِ پَریشان نیز هَم. ٥

6. اِعْتِمادی نیسْت بَر کارِ جَهان
بَلْکِه بَر گَردونِ گَردان نیز هَم. ٦

7. یاد باد آن کِه بَقَصْدِ خونِ ما
عَهْد را بِشْکَسْت و پَیْمان نیز هَم. ٧

8. چون سَر آمَد دَوْلَتِ شَبْهایِ وَصْل،
بِگْذَرَد اَیّامِ هِجْران نیز هَم. ٨

9. نَقْشِ خالَش خونِ چَشْمَم بارْها
آشِکارا ریخْت پِنْهان نیز هَم. ٩

10. عـاشِـق از قـاضـی نَتَرْسَد، مَیْ بِیار،
بَـلْـکِـه از یَـرْغـوِیِ سُلْطان نیز هَـم. ١٥

11. مُحْتَسِب دانَـد کِـه حـافِـظ عاشِقَسْت
واصَـفِ مُـلْـکِ سُلَیْمان نـیـز هَم. ١١

399.

بحر رمل ‒◡‒‒, ◡◡‒‒, ◡◡‒‒, ◡◡‒

1. دَر نِـهـان‌خـانَـهٔ عِشْرَت صَنَمی خَوش دارَم،
کَـز سَـرِ زُلْـف و رُخَـش نَعْل دَر آتَش دارَم. ١

2. عـاشِـق وُ رِنْدَم و مَـیْخواره بَـآوازِ بَلَنْد،
ویـن هَمَه مَنْصِب از آن حورِ پَری‌وَش دارَم. ٢

3. گَر تو زین دَسْت مَرا بی سَر و سامان داری،
مَـن بَـآهِ سَحَـرَت زُلْـف مُشَـوَّش دارَم؛ ٣

4. وَر بَکاشانَهٔ رِنْدان قَـدَمـی خـواهـی زَد،
نُـقْـلِ شِعْرِ شَـکَریـن وُ مَیِ بیغَش دارَم. ٤

5. وَر چُنین چِهْره کُشایَد خَطِ زَنْگاریٔ دوسْت،
مَـن رُخِ خـویـش بَخونابه مُنَقَّش دارَم. ٥

6. نـاوَکِ غَـمْـزه بِـیَـار وُ زِرِهِ زُلْـف، کِـه مَـن
جَـنـگْـهـا بـا دِلِ مَجْـروحِ بَـلاکَـش دارَم. ٦

7. حافِظا چون غَم و شادیٔ جَهان دَر گُذَرَسْت،
بِهْتَر آنَسْت کِه مَن خاطِرِ خود خَوش دارَم. ٧

400.

بحر مجتث ‒ ◡ ‒ ‒ , ◡ ‒ ‒ ◡ , ‒ ◡ ‒ ◡ , ◡ ‒ ‒

1. دیدار شُد مُیَسَّر و بوس وُ کَنار هَم،
از بَخت شُکْر دارَم و از روزْگار هَم. ١

2. زاهِد بِرَوْ، کِه طالِعِ اَگَر طالِعِ مَنَسْت
جامَم بَدَسْت باشَد و زُلْفِ نِگار هَم. ٢

3. ما عَیْبِ کَس بَرِنْدی و مَسْتی نَمی کُنیم،
لَعْلِ بُتان خَوشَسْت و مَیِ خَوشْگُوار هَم. ٣

4. ای دِل بِشارَتی دِهَمَت: مُحْتَسِب نَمانْد،
وَز مَیْ جَهان پُرَسْت و بُتِ مَیْگُسار هَم. ٤

5. آن شُد، کِه چَشْمِ بَد نِگَران بود از کَمین،
خَصْم از مِیان بِرَفْت و سِرِشْك از کَنار هَم. ٥

6. خاطِر بَدَسْتِ تَفْرِقه دادَن نه زیرَکیسْت؛
مَجْموعَهٔ بِخواه و صَراحی بِیار هَم. ٦

7. بَر خاکِیانِ عِشْق فِشان جُرْعَهٔ لَبَش،
تا خاك لَعْلْگون شَوَد وُ مُشْکْبار هَم. ٧

8. چون کائناتِ جُمْله بَبوی تو زِنْده اَنْد،
ای آفْتاب سایه زِ ما بَر مَدار هَم. ٨

9. چون آبِ رویِ لاله و گُل فَیْضِ حُسْنِ تُسْت،
ای اَبْرِ لُطْف بَر مَنِ خاکی بِبار هَم. ٩

10. اَهْلِ نَظَرْ اَسیرِ تو شُد، از خُدا بِتَرْس
وَزْ اِنْتِصافِ آصَفِ جَمْ‌اِقْتِدار هَم. ١٠

11. بُرْهانِ مُلْك و دین، كِه زِ دَسْتِ وِزارَتَش
اَیّامِ كان یَمین شُد و دَرْیا یَسار هَم. ١١

12. بَر یادِ رَأْیِ اَنْوَرِ او آسْمان بَصُبْح
جان می كُنَد فِدا و كَواكِب نِثار هَم. ١٢

13. گُویِ زَمین رُبوده‌ء چَوْگانِ عَدْلِ تُسْت
وین بَرْكَشیده گُنْبَدِ نیلی‌حِصار هَم. ١٣

14. عَزْمِ سَبُك‌عِنانِ تو دَر جُنْبِش آوَرَد
این پایدار مَرْكَزِ عالی‌مَدار هَم. ١٤

15. تا از نَتیجه‌ء فَلَك وُ طَوْرِ دَوْرِ اوسْت
تَبْدیلِ سال و ماه و خَزان وُ بَهار هَم، ١٥

16. خالی مَباد كاخِ جَلالَت زِ سَرْوَران
وَز ساقِیانِ سَرْوقَدِ گُلْعِذار هَم. ١٦

17. حافِظ كِه دَر ثَنایِ تو چَنْدین گُهَر فِشانْد،
پیشِ كَفَت بُوَد خَجِل وُ شَرْمْسار هَم. ١٨

401.

بحر رمل —⏑—، —⏑——، —⏑——، —⏑——

1. روزگاری شُد، كِه دَر مَیْخانه خِدْمَت می كُنَم،
دَر لِباسِ فَقْر كارِ اَهْلِ دَوْلَت می كُنَم. ١

2. واعِظِ ما بوىِ حَق نَشْنيد؛ بِشْنَوْ، كين سُخُن
دَر حُضورَش نيز مى گويَم، نه غيبَت مى كُنَم. ٢

3. تا كِه اَنْدَر دامِ وَصْل آرَم تَذَرْوى خوش خِرام،
دَر كَمينَم اِنْتِظارِ وَقْتِ فُرْصَت مى كُنَم. ٣

4. چون صَبا اُفْتان و خيزان مى رَوَم تا كوىِ دوسْت،
وَز رِياحين وُ گُل اِسْتِمْدادِ هِمَّت مى كُنَم. ۴

5. زُلْفِ دِلْبَر دامِ راه وُ غَمْزه‌اَش تيرِ بَلاسْت؛
ياد دار اى دِل، كه چَنْدينَت نَصيحَت مى كُنَم. ٥

6. خاكِ كويَت بَر نَتابَد زَحْمَتِ ما بيش از اين؛
لُطْفها كَرْدى بُتا، تَخْفيفِ زَحْمَت مى كُنَم. ٦

7. ديدهٔ بَدْبين بِپوشان اى كَريمِ عَيْب‌پوش
زين دِليريها، كِه مَن دَر كُنْجِ خَلْوَت مى كُنَم. ٧

8. حاشَ لِلّه كَز حِسابِ روزِ حَشْرَم باك نيسْت؛
فالِ فَرْدا مى زَنَم، اِمْروز عِشْرَت مى كُنَم. ٨

9. از يَمينِ عَرْش آمين مى كُنَد روحُ ٱلْاَمين،
چون دُعاىِ پادْشاهِ مُلْك و مِلَّت مى كُنَم. ٩

10. خُسْرَوا اُمّيدِ اَوْج جاه دارَم، زين قِبَل
اِلْتِماسِ آسْتان‌بوسىِ حَضْرَت مى كُنَم. ١٠

11. حافِظَم دَر مَحْفِلى، دُرْدى‌كَشَم دَر مَجْلِسى؛
بِنْگَر اين شوخى كِه چون با خَلْق صَنْعَت مى كُنَم. ١١

402.

بحر هزج ‒ ‒ ⏑ ، ⏑ ‒ ‒ ‒ ، ⏑ ‒ ‒ ‒

1. زِ دَستِ کوتَهِ خود زیرِ بارَم،
کِه از بالابَلَنْدان شَرمسارَم. ۱

2. مَگَر زَنْجیرِ موئی گیرَدَم دَسْت،
وَگَر نَه سَر بَشَیْدائی بَر آرَم. ۲

3. زِ چَشْمِ مَن بِپُرْس اَوْضاعِ گَرْدون،
کِه شَب تا روزْ اَخْتَر می شُمارَم. ۳

4. بَدین شُکْرانه می بوسَم لَبِ جام،
کِه کَرْد آگَه زِ رازِ روزْگارَم. ۴

5. مَن از بازویِ خود دارَم بَسی شُکْر،
کِه زورِ مَرْدُم‌آزاری نَدارَم. ۵

6. اَگَر گُفْتَم دُعایِ مَیْفُروشان،
چِه باشَد حَقِّ نِعْمَت می گُزارَم. ۶

7. تو از خاکَم نَخواهی بَر گِرِفْتَن،
بَجایِ اَشْك اَگَر گَوْهَر بِبارَم. ۷

8. مَکُن عَیْبَم بَخونْخواری دَر این دَشْت،
کِه کارآموزِ آهویِ تَتارَم. ۸

9. سَری دارَم چو حافِظ مَسْت، لیکِن
بَلُطْفِ آن سَری اُمّیدْوارَم. ۹

403.

بحر رمل ‒⏓⏓ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏓

1. دَر خَراباتِ مُغان گَر گُذَر اُفْتَد بازَم،
حاصِلِ خِرْقه و سَجّادهٔ رَوان دَر بازَم. ١

2. حَلْقَهٔ تَوْبه چو زُهّاد گَر اِمْروز زَنَم،
خازِنِ مَیْکَده فَرْدا نَکُنَد دَر بازَم؛ ٢

3. وَر چو پَرْوانه دِهَد دَسْت فِراغِ بالی،
جُز بَر آن عارِضِ شَمْعی نَبُوَد پَرْوازَم. ٣

4. هَمْچو چَنْگ اَر بَکُشادی نَدِهی کامِ دِلَم،
چون نَی آخِر زِ لَبانَت بَدَمی بِنْوازَم. ٤

5. صُحْبَتِ حور نَخواهَم، کِه بُوَد عَیْنِ قُصور
با خِیالِ تو اَگَر با دِگَری پَرْدازَم. ٥

6. ماجَرایِ دِلِ خون‌گَشْته نَگویَم با کَس،
زان کِه جُز تیغِ غَمَت نیسْت کَسی دَمْسازَم. ٦

7. سِرِّ سَوْدایِ تو دَر سینه بِمانْدی پِنْهان،
چَشْمِ تَرْدامَن اَگَر فاش نَکَرْدی رازَم. ٧

8. مُرْغ‌سان از قَفَسِ خاك هَوائی گَشْتَم
بَهَوائی، کِه مَگَر صَیْد کُنَد شَهْبازَم. ٨

9. گَر بَهَر موی سَری بَر تَنِ حافِظ باشَد،
هَمْچو زُلْفَت هَمه را دَر قَدَمَتْ اَنْدازَم. ٩

404.

بحر رمل ‒ ⏓ ⏓ , ‒ ‒ ⏑ ⏑ , ‒ ‒ ⏑ ⏑ , ‒ ‒ ⏑ ⏓

1. زُلْف بَر باد مَدِه، تا نَدِهی بَر بادَم،
نـاز بُنْیاد مَنِه، تا نَبُری بُنْیادَم. ۱

2. رُخ بَر اَفْروز، کِه فارِغ کُنی از بَرْگِ گُلَم،
قَد بَر اَفْراز، کِه از سَرْو کُنی آزادَم. ۲

3. شُهْرَهٔ شَهر مَشَوْ، تا نَنِهی سَر دَر کوه،
نازِ شیرین مَنُما، تا نَکُنی فَرْهادَم. ۳

4. مَیْ مَخور با دِگَران، تا نَخورَم خونِ جِگَر،
یادِ هَر قَوْم مَکُن، تا نَروی از یادَم. ۴

5. زُلْف را حَلْقه مَکُن، تا نَکُنی دَر بَنْدَم
چِهْره را آب مَدِه، تا نَدِهی بَر بادَم. ۵

6. یارِ بیگانه مَشَوْ، تا نَبَری از خویشَم،
غَمِ اَغْیار مَخور، تا نَکُنی ناشادَم. ۶

7. شَمْعِ هَر جَمْع مَشَوْ، وَر نه بِسوزی ما را،
سَر مَکَش، تا نَکَشَد سَر بَفَلَك فَرْیادَم. ۷

8. رَحْم کُن بَر مَنِ مِسْکین و بَفَرْیادَم رَس،
تا بَخاكِ دَرِ آصَف نَرَسَد فَرْیادَم. ۸

9. چون فَلَك جَوْر مَکُن، تا نَکُشی حافِظ را،
رام شَوْ، تا بِدِهَد طالِعِ فَرُّخ دادَم. ۹

405.

بحر رمل ‒⏓⏓, ‒‒⏑⏑, ‒‒⏑⏑, ‒‒⏑⏓

1. صَنَما با غَمِ عِشْقِ تو چِه تَدْبیر کُنَم·
تا بَکَیْ دَر غَمِ تُو نالَهء شَبْگیر کُنَم· ۱

2. دِلِ دیوانه از آن شُد، کِه پَذیرَد دَرْمان؛
مَگَرَش هَم زِ سَرِ زُلْفِ تو زَنْجیر کُنَم. ۲

3. با سَرِ زُلْفِ تو مَجْموعِ پَریشانیء خود؛
کو مَجالی، کِه یَکایَك هَمه تَقْریر کُنَم· ۳

4. آن چِه دَر مُدَّتِ هَجْرِ تو کَشیدَم، هَیْهات
دَر یَکی نامه مُحالَسْت کِه تَحْریر کُنَم. ۴

5. آن زَمان کآرْزوی دیدَنِ جانَم باشَد،
دَر نَظَر نَقْشِ رُخِ خوبِ تو تَصْویر کُنَم. ۵

6. گَر بِدانَم کِه وِصالِ تو بَدین دَسْت دِهَد،
دِل و دین را هَمه دَر بازَم و تَوْفیر کُنَم. ۶

7. دور شَوْ از بَرَم ای واعِظ و بیهوده مَگوی،
مَن نَه آنَم کِه دِگَر گوش بَتَذْویر کُنَم. ۷

8. نیسْت اُمّیدِ خَلاصی زِ فَساد ای حافِظ؛
چونْکِه تَقْدیر چُنینَسْت، چِه تَدْبیر کُنَم· ۸

406.

بحر هزج – – ⏑, ⏑ – – ⏑, ⏑ – – ⏑, ⏑ – –

1. گَر دَسْت رَسَد دَر سَرِ زُلْفَیْنِ تو بازَم،
چون گوی چِه سَرْها کِه بَچَوْگانِ تو بازَم. ۱

2. زُلْفِ تو مَرا عُمْرِ دَرازَسْت، وَلی نیسْت
دَر دَسْت سَرِ موئی از این عُمْرِ دَرازَم. ۲

3. پَرْوانهء راحَت بِدِه ای شَمْع، کِه اِمْشَب
اَزْ آتِشِ دِل پیشِ تو چون شَمْع گُدازَم. ۳

4. آن دَم کِه بِیَک خَنْده دِهَم جان چو صَراحی،
مَسْتانِ تو خواهَم کِه گُزارَنْد نَمازَم. ۴

5. چون نیسْت نَمازِ مَنِ آلوده نَمازی،
دَر مَیْکَده زان کَم نَشَوَد سوز و گُدازَم. ۵

6. دَر مَسْجِد و مَیْخانه خِیالَتْ اَگَر آیَد،
مِحْراب و کَمانْچِه زِ دو اَبْروی تو سازَم. ۶

7. گَر خَلْوَتِ ما را شَبی از رُخ بِفُروزی،
چون صُبْح دَر آفاقِ جَهان سَر بِفِرازَم. ۷

8. مَحْمود بُوَد عاقِبَتِ کار دَر این راه،
گَر سَر بِرَوَد دَر سَرِ سَوْدای اَیازَم. ۸

9. حافِظ، غَمِ دِل با کِه بِگویَم. کِه دَر این دَوْر
جُز جام نَشایَد کِه بُوَد مَحْرَمِ رازَم. ۹

407.

بحر رمل ⏑–⏑⏑, ⏑⏑––, ⏑⏑––, ⏑–––

1. سالْها پَیْرَوِیء مَذْهَبِ رِنْدان کَرْدَم،
تا بَفَتْوَیء خِرَد حِرْص بَزِنْدان کَرْدَم. ۱

2. مَن بَسَرْمَنْزِلِ عَنْقا نه بَخود بُرْدَم راه،
قَطْعِ این مَرْحَله با مُرْغِ سُلَیْمان کَرْدَم. ۲

3. نَقْشِ مَسْتوری و مَسْتی نه بَدَسْتِ مَن و تُسْت؛
آن چه سُلْطانِ اَزَل گُفْت: بِکُنْ —، آن کَرْدَم. ۳

4. دارَم از لُطْفِ اَزَل جَنَّتِ فِرْدَوْس طَمَع،
گَرْچه دَرْبانیء مَیْخانه فِراوان کَرْدَم. ۴

5. این کِه پیرانه‌سَرَم صُحْبَتِ یوسُف بِنْواخْت،
اَجْرِ صَبْریسْت کِه دَر کُلْبَهء اِحْزان کَرْدَم. ۵

6. سایَهء بَر دِلِ ریشَم فِکَن ای گَنْجِ مُراد،
کِه مَن این خانه بَسَوْدایِ تو وَیْران کَرْدَم. ۶

7. تَوْبه کَرْدَم، کِه نَبوسَم لَبِ ساقی؛ و کُنون
می گَزَم لَب، کِه چِرا گوش بَنادان کَرْدَم. ۷

8. از خِلافآمَدِ عادَت بِطَلَب کام، کِه مَن
کَسْبِ جَمْعِیَّت از آن زُلْفِ پَریشان کَرْدَم. ۸

9. گَر بَدیوانِ غَزَل صَدْرْنِشینَم، چه عَجَب.
سالْها بَنْدَگیء صاحِبِ دیوان کَرْدَم. ۹

10. صُبْحخیزی و سَلامَتطَلَبی چون حافِظ
هَر چِه کَرْدَم، هَمه از دَوْلَتِ قُرْآن کَرْدَم. ١٠

11.] هیچ حافِظ نَکُنَد دَر خَمِ مِحْرابِ فَلَك
آن تَنَعُّم، کِه مَن از دَوْلَتِ قُرْآن کَرْدَم. [١١

408.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, –⏓⏓

1. سَرَم خَوشَسْت و بَبانْگِ بَلَنْد می گُویَم
کِه: مَن نَسیمِ حَیات از پِیالَه می جویَم. ١

2. عُبوسِ زُهْد بَوَجْهِ خُمار نَنْشینَد،
مُریدِ خِرْقَهء دُرْدیکَشانِ خوشخویَم. ٢

3. گَرَم نَه پیرِ مُغان دَر بَروی بِکْشایَد،
کُدام دَر بِزَنَم؟ چاره از کُجا جویَم؟ ٣

4. مَکُن دَر این چَمَنَم سَرْزَنِش بَخودْروئی،
چُنان کِه پَرْوَرِشَم می دِهَنْد، می رویَم. ٤

5. تو خانَقاه و خَرابات دَر مِیانَه مَبین؛
خُدا گُواسْت، کِه هَر جا کِه هَسْت با اویَم. ٥

6. غُبارِ راهِ طَلَب کیمِیایِ بِهْروزیسْت،
غُلامِ دَوْلَتِ آن خاكِ عَنْبَرینبویَم. ٦

7. زِ شَوْقِ نَرْگِسِ مَسْتِ بَلَنْدبالائی
چو لالَه با قَدَح اُفْتادَه بَر لَبِ جویَم. ٧

409.

8. شُدَم فَسانه بسَرْگَشْتَگی، و اَبْروِی دوسْت
کَشید دَر خَمِ چَوْگانِ خویش چون گُویَم. ٨
9. بِیَار مَیْ، کِه بفَتْوایِ حافِظ از دِلِ پاك
غُبارِ زَرْق بفَیْضِ قَدَح فِرو شویَم. ٩

409.

بحر مضارع –⏑–, ⏑––⏑, –⏑–⏑, ––⏑

1. صوفی بِیَا، کِه خِرْقَهٔ سالوس بَر کَشیم،
وین نَقْشِ زَرْق را خَطِ بُطْلان بَسَر کَشیم، ١
2. نَذْر وُ فُتوحِ صَوْمَعه دَر وَجْهِ مَیْ نِهیم،
دَلْقِ رِیَا بَآبِ خَرابات دَر کَشیم. ٢
3. بیرون جَهیم سَرْخَوش، و از بَزْمِ مُدَّعی
غارَت کُنیم بادهٔ، و شاهِد بَدَر کَشیم. ٣
4. سِرِّ قَضا کِه دَر تُتُقِ غَیْب مُنْزَویسْت،
مَستانهاَش نِقاب زِ رُخْسار بَر کَشیم. ٤
5. کاری کُنیم، وَر نه خِجالَت بَر آوَرَد
روزی کِه رَخْتِ جان بَجَهانِ دِگَر کَشیم. ٥
6. فَرْدا اَگَر نه رَوْضهٔ رِضْوان بَما دِهَنْد،
غِلْمان زِ غُرْفه حور زِ جَنَّت بَدَر کَشیم. ٦
7. کو عِشْوهٔ زِ اَبْروِی او، تا چو ماهِ نَوْ
گُوی سِپِهْر دَر خَمِ چَوْگانِ زَر کَشیم. ٧

410.

8. حافِظ، نه حَدِّ ماسْت چُنین لافْها زَدَن؛
پای از کِلیمِ خویش چِرا بیشْتَر کَشیم. ۸

410.

بحر رجز ——◡— ,——◡— ,——◡— ,——◡—

1. عُمْریسْت تا مَن دَر طَلَب هَر روز گامی می زَنَم،
دَسْتِ شِفاعَت هَر زَمان دَر نیک‌نامی می زَنَم. ۱
2. بی ماهِ مِهْراَفروزِ خَود تا نَگْذَرانَم روزِ خَود،
دامی بَراهی می نِهَم، مُرْغی بَدامی می زَنَم. ۲
3. تا بو کِه یابَم آگَهی زان سایَهٔ سَرْوِ سَهی،
گُلْبانْگِ عِشْق از هَر طَرَف بَر خَوش‌خِرامی می زَنَم. ۳
4. دانَم سَر آرَد غُصّه را، رَنْگین بَر آرَد قِصّه را
این آهِ خون‌اَفْشان، کِه مَن هَر صُبْح و شامی می زَنَم. ۴
5. اَوْرَنْگ کو، گُلْچِهْره کو، نَقْشِ وَفا وُ مِهْر کو،
حالی مَن اَنْدَر عاشِقی داوِ تَمامی می زَنَم. ۵
6. هَرْچَنْد کان آرامِ دِل دانَم نَبَخْشَد کامِ دِل،
نَقْشِ خیَالی می کَشَم، فالِ دَوامی می زَنَم. ۶
7. با آن کِه از خَود غائِبَم وَز مَیْ چو حافِظ تائِبَم،
در مَجْلِسِ روحانِیان گَه گاه جامی می زَنَم. ۷

411.

بحر رمل ×‿——, ‿‿——, ‿‿——, —××

1. رُوزِ عیدَسْت و مَن اِمْروز دَر آن تَدْبیرَم،
کِه دِهَم حاصِلِ سی رُوزه و ساغَر گیرَم. ۱

2. دُو سِه رُوزَسْت کِه دُورَم زِ مَی وُ ساغَر و جام؛
بَس خِجالَت کِه پَدید آمَد از این تَقْصیرَم. ۲

3. مَن بخَلْوَت نَنِشینَم پَس از این، وَر بمَثَل
زاهِدِ صَوْمَعه بَر پای نِهَد زَنْجیرَم. ۳

4. پَنْدِ پیرانه دِهَد واعِظِ شَهْرَم، لیکِن
مَن نَدانَم کِه دِگَر پَنْدِ کَسی بِپْذیرَم. ۴

5. آن کِه بَر خاکِ دَرِ مَیْکَده جان داد کُجاسْت.
تا نِهَم بَر قَدَمَش این سَر و پیشَش میرَم. ۵

6. می کَشَم باده و سَجّادهٔ تَقْوَی بَر دوش؛
وای اَگَر خَلْق شَوَنْد آگَه از این تَزْویرَم. ۶

7. خَلْق گویَنْد کِه: حافِظ، سُخُنِ پیر نِیُوش. —
سالْخَورْدَه مَئی اِمْروز بِه از صَد پیرَم. ۷

412.

بحر رمل ‏— ⏑ — — , — ⏑ — — , — ⏑ — — , — ⏑ —

1. عِشْقبازی و جَوانی و شَرابِ لَعْل‌فام،
مَجْلِسِ اُنْس و حَریفِ هَمْدَم و شُرْبِ مُدام، ١
2. ساقیِ شَکَّرْدَهان و مُطْرِبِ شیرین‌سُخَن،
هَمْنِشینِ نیک‌کَرْدار و نَدیمِ نیک‌نام، ٢
3. شاهِدی از لُطْف و پاکی رَشْکِ آبِ زِنْدَگی،
دِلْبَری دَر حُسْن و خوبی غَیْرَتِ ماهِ تَمام، ٣
4. بَزْمْگاهی دِلْسِتان چون قَصْرِ فِرْدَوْسِ بَرین،
گُلْشَنی پیرامَنَش چون رَوْضهٔ دارُ السَّلام، ٤
5. صَف‌نِشینان نیک‌خواه و پیشْکاران با اَدَب،
دوستْداران صاحِبِ اَسْرار و حَریفان دوستْکام، ٥
6. بادهٔ گُلْرَنْگِ تیزِ تَلْخِ خوشْخوارِ سَبُک
نُقْلَش از لَعْلِ نِگار و نَقْلَش از یاقوتِ خام، ٦
7. غَمْزهٔ ساقی بِیَغْمایِ خِرَدْ آهِخْته تیغ،
زُلْفِ جانان از بَرایِ صَیْدِ دِل گُسْتَرْده دام، ٧
8. نُکْته‌دانی بَذْله‌گو چون حافِظِ شیرین‌سُخَن،
بَخْشِش‌آموزی جَهان‌اَفْروز چون حاجی قِوام: ٨
9. هَر کِه این صُحْبَت نَخواهَد، خوشْدِلی بَر وَیْ تَباه،
وان کِه این عِشْرَت نَجویَد، زِنْدَگی بَر وَیْ حَرام. ٩

413.

بحر مضارع — — ◡, — ◡ — ◡, ◡ — — ◡, — ◡ —

1. ما پیشِ خاکِ پایِ تو صَد رو نِهاده ایم،
روی وُ رِیایِ خُلْق بَیَکسو نِهاده ایم. ١

2. ناموسِ چَنْدساله‌ء اَجْدادِ نیکْنام
دَر راهِ جام و ساقیء مَهْرو نِهاده ایم. ٢

3. طاق و رِواقِ مَدْرَسه وُ قیل و قالِ فَضْل
دَر راهِ عَیْش و شاهِدِ گُلْرو نِهاده ایم. ٣

4. نَنْهاده ایم بارِ گِران بَر دِلِ ضَعیف،
وین کار و بار بَسْته بَیَک مو نِهاده ایم. ٤

5. ما مُلْکِ عافِیَت نه بَلَشْکَر گِرِفْته ایم،
ما تَخْتِ سَلْطَنَت نه بَبازو نِهاده ایم. ٥

6. هَم جان بَدان دو نَرْگِسِ جادو سُپُرْده ایم،
هَم دِل بَدان دو سُنْبُلِ هِنْدو نِهاده ایم. ٦

7. تا سِحْرِ چَشْمِ یار چه بازی کُنَد، کِه باز
بُنْیاد بَر کِرِشْمه‌ء جادو نِهاده ایم. ٧

8. دَر گوشه‌ء اُمید چو نَظّارَگانِ ماه
چَشْمِ طَلَب دَر آن خَمِ اَبْرو نِهاده ایم. ٨

9. بی نازِ نَرْگِسَش سَرِ سَوْدائی از خُمار
هَمْچون بُنَفْشه بَر سَرِ زانو نِهاده ایم. ٩

10. حافِظ بَعَیْش کوش، کِه ما نَقْدِ عَقْل و هوش
از بَهْرِ یارِ سِلْسِلَهٔ گیسو نِهاده ایم. ١٠

[11. گُفْتی کِه: حافِظا دِلِ سَرْگَشْتهٔاَت کُجاسْت. —
دَر حَلْقَهایِ آن خَمِ گیسو نِهاده ایم. ١١]

414.

بحر رمل ⏓⏑—— ، ⏑⏑—— ، ⏑⏑—— ، ⏑⏑⏓

1. عاشِقِ رویِ جَوانی خوشِ نَوْخاسْته اَم،
وَز خُدا شادیء ایـن غَم بَدُعا خواسْته اَم. ١

2. عاشِق وُ رِنْد و نَظَرْبازَم، و می گویَم فاش،
تا بِدانی کِه بَچَنْدین هُنَر آراسْته اَم. ٢

3. شَرْمَم از خِرْقهء آلودَهء خود می آیَد،
کِه بَر او پاره بَصَد شُعْبَده پیراسْته اَم. ٣

4. خوش بِسوز از غَمَش ای شَمْع، کِه اینَك مَن نیز
بَهمین کار کَمَرْبَسْته و بَر خاسْته اَم. ۴

5. با چُنین حَیْرَتَم از دَسْت بِشُد صَرْفهء کار؛
دَر غَم اَفْزوده اَم آن چه اَز دِل و جان کاسْته اَم. ٥

6. هَمْچو حافِظ بَخَرابات رَوَم جامه قَبا،
بو کِه دَر بَر کَشَد آن دِلْبَرِ نَوْخاسْته اَم. ۶

The J & K University Library
Acc. No. 19297

415.

بحر مجتث ⏑—⏑—, ⏑⏑——, ⏑—⏑—, ⏓⏓—

1. غَمِ زَمانه، کِه هیچَش کَران نَمی بینَم،
دَواش جُز مَیِ چون اَرْغَوان نَمی بینَم. ۱

2. بَتَرْکِ صُحْبَتِ پیرِ مُغان نَخواهَم گُفْت،
چِرا کِه مَصْلَحَتِ خود دَر آن نَمی بینَم. ۲

3. دَر این خُمارکَسَم جُرْعَهٔ نَمی بَخْشَد،
بِبین کِه اَهْلِدِلی دَر جَهان نَمی بینَم. ۳

4. زِ آفْتابِ قَدَحْ اِرْتِفاعِ عَیْش بِگیر،
چِرا کِه طالِعِ وَقْت آنْچُنان نَمی بینَم. ۴

5. نِشانِ اَهْلِدِلی عاشِقیسْت، با خود دار،
کِه دَر مَشائِخِ شَهْر این نِشان نَمی بینَم. ۵

6. نِشانِ مویِ مِیانَش، کِه دِل دَر او بَسْتَم،
زِ مَن مَپُرْس، کِه خود دَر مِیان نَمی بینَم. ۶

7. بَدین دو دیدَهٔ گِرْیانِ مَن هَزار اَفْسوس،
کِه با دو آئِنه رویَش عِیان نَمی بینَم. ۷

8. قَدِ تو تا بِشُد از جویبارِ دیدَهٔ مَن،
بِجایِ سَرْو جُز آبِ رَوان نَمی بینَم. ۸

9. مَن و سَفینَهٔ حافِظ، کِه جُز دَر این دَرْیا
بِضاعَتِ سُخَنِ دِلْنِشان نَمی بینَم. ۹

416.

بحر رمل –ᴗ––، ᴗᴗ––، ᴗᴗ––، ᴗᴗ–

1. فاش می گویَم و از گُفْتَهء خود دِلْشادَم:
بَنْدَهء عِشْقَم و از هَر دو جَهان آزادَم. ١

2. طائرِ گُلْشَنِ قُدْسَم؛ چِه دِهَم شَرْحِ فِراق،
کِه دَر این دامْگَهِ حادِثه چون اُفْتادَم. ٢

3. مَن مَلَك بودَم و فِرْدَوْسِ بَرین جایَم بود،
آدَم آوَرْد دَر این دَیْرِ خَراب‌آبادَم. ٣

4. سایَهء طوبَی و دِلْجوىء حور وُ لَبِ حَوْض
بِهَوَایِ سَرِ کویِ تو بِرَفْت از یادَم. ٤

5. کَوْکَبِ بَخْتِ مَرا هیچ مُنَجِّم نَشِناخْت؛
یا رَب از مادَرِ گیتی بَچِه طالِع زادَم. ٥

6. تا شُدَم حَلْقه بَگوشِ دَرِ مَیْخانهء عِشْق،
هَر دَم آیَد غَمی از نَوْ بَمُبارَك‌بادَم. ٦

7. می خورَد خونِ دِلَم مَرْدُمَكِ چَشْم، و سَزاسْت،
کِه چِرا دِل بَجِگَرْگوشَهء مَرْدُم دادَم. ٧

8. نیسْت بَر لَوْحِ دِلَم جُزْ اَلِفِ قامَتِ دوسْت؛
چِه کُنَم. حَرْفِ دِگَر یاد نَداد اُسْتادَم. ٨

9. پاك کُن چِهْرَهء حافِظ بَسَرِ زُلْف زِ اَشْك،
وَر نَه این سَیْل دُمادُم بِبَرَد بُنْیادَم. ٩

417.

بحر رمل ‒⏓⏓ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏑ , ‒‒⏑⏓

1. فَتْوَیِ پیرِ مُغان دارَم و قَوْلیسْت قَدیم
کِه: حَرامَسْت مَی آنْجا، کِه نه یارَسْت نَدیم. ١

2. چاك خواهَم زَدَن این دَلْقِ رِیائی. چِه کُنَم.
روح را صُحْبَتِ ناجِنْس عَذابیسْت اَلیم. ٢

3. تا مَگَر جُرْعه فِشانَد لَبِ جانان بَر مَن،
سالْها تا شُدَه اَم بَر دَرِ مَیْخانه مُقیم. ٣

4. مَگَرَش خِدْمَتِ دیرینِ مَن از یاد بِرَفْت;
ای نَسیمِ سَحَری یاد دِهَش عَهْدِ قَدیم. ٤

5. بَعْدِ صَد سالَم اَگَر بویِ تو بَر خاك وَزَد،
سَر بَر آرَد زِ گِلَم رَقْص کُنان عَظْمِ رَمیم. ٥

6. دِلْبَر از ما بَصَد اُمّید سِتَدْ اَوَّل دِل،
ظاهِرًا عَهْد فَرامُش نَکُنَد خُلْقِ کَریم. ٦

7. غُنْچِه گو: تَنگْدِل از کارِ فِروبَسْته مَباش،
کَز دَمِ صُبْحِ مَدَد یابی و اَنْفاسِ نَسیم. ٧

8. فِکْرِ بِهْبودِ خود ای دِل زِ دَرِ دیگَر کُن;
دَرْدِ عاشِق نَشَوَد بِه بَمُداوایِ حَکیم. ٨

9. گَوْهَرِ مَعْرِفَت اَنْدوز کِه با خود بِبَری;
کِه نَصیبِ دِگَرانَسْت نِصابِ زَر و سیم. ٩

10. دام سَخْتَسْت، مَگَر یار شَوَد لُطْفِ خُدا،
وَر نه آدَم نَبَرَد صَرْفه زِ شَیْطانِ رجیم. ۱۰

11. حافِظ، اَر سیم و زَرَت نیسْت، چه شُد. شاکِر باش؛
چِه بِه از دَوْلَتِ لُطْفِ سُخَن و طَبْعِ سَلیم. ۱۱

418.

بحر خفیف

×⏑——, ⏑—⏑—, —××

1. گَرْچه ما بَنْدَگانِ پادْشَهیم،
پادْشاهانِ مُلْکِ صُبْحْگَهیم. ۱

2. گَنْج دَرْ آسْتین و کیسه تَهی،
جامِ گیتی‌نُما و خاکِ رَهیم. ۲

3. هوشْیارِ حُضور و مَسْتِ غُرور،
بَحْرِ تَوْحید و غَرْقهٔ گُنَهیم. ۳

4. شاهِدِ بَخْت چون کِرِشْمه کُنَد،
ماش آئینهٔ رُخ چو مَهیم. ۴

5. شاهِ بیدارْبَخْت را هَر شَب
ما نِگَهْبانِ اَفْسَر و کُلَهیم. ۵

6. گو غَنیمَت شُمار هِمَّتِ ما،
کِه تو دَر خواب و ما بَدیده‌گَهیم. ۶

7. شاهِ مَنْصور واقِفَسْت، کِه ما
رویِ هِمَّت بَهَر کُجا کِه نِهیم. ۷

8. دُشْمَنان را زِ خون كَفَن سازيم،
دوسْتان را قَباىِ فَتْح دِهيم. ٧

9. رَنْگِ تَزْوير پيشِ ما نَبُوَد،
شيرِ سُرْخيم و اَفْعَىِٔ سِيَهيم. ٩

10. وامِ حافِظ بِگو كِه باز دِهَنْد،
كَرْدَهٔ اِعْتِراف و ما گُوَهيم. ١٠

419.

بحر رمل ⏓⏓–, ––⏑⏑, ––⏑⏑, ––⏑⏓

1. آن كِه پامالِ جَفا كَرْد چو خاكِ راهَم،
خاك مى بوسَم و عُذْرِ قَدَمَش مى خواهَم. ١

2. مَن نَه آنَم كِه بَجَوْر از تو بِنالَم حاشا،
چاكَرِ مُعْتَقِد و بَنْدهٔ دَوْلَتْخواهَم. ٢

3. بَسْته اَم دَر خَمِ گيسوىِ تو اُمّيدِ دَراز؛
آن مَبادا كِه كُنَد دَسْتِ طَلَب كوتاهَم. ٣

4. ذَرّهٔ خاكَم و دَر كوىِ تواَم وَقْت خَوشَسْت؛
تَرْسَم اى دوسْت كِه بادى بِبَرَد ناگاهَم. ٤

5. صوفىِٔ صَوْمَعهٔ عالَمِ قُدْسَم، ليكِن
حالِيًا دَيْرِ مُغانَسْت حَوالَتْگاهَم. ٥

6. پيرِ مَيْخانه سَحَر جامِ جَهانبينَم داد،
واَنْدَر آن آئنه از حُسْنِ تو كَرْد آگاهَم. ٦

7. بـا مَـنِ راه‌نِشین خیز و سـویِ مَیْکَدَه آی،
تـا بِبینی کِه دَر آن حَلْقه چِه صاحِب جاهَم. ٧
8. مَسْت بِگْذَشْتی و از حافِظَت اَنْدیشه نَبود،
آه اَگَر دامَـنِ حُسْنِ تـو بِگیرَدْ آهَم. ٨
9. خَوشَم آمَد کِه سَحَر خُسْرَوِ خاوَر می گُفت:
بـا هَمهٔ پادْشَهی بَنْدهٔ تورانْشاهَم. ٩

420.

بحر رمل ⏓⏑—— ,⏑⏑—— ,⏑⏑—— ,⏓—

1. گَرْچِه از آتِشِ دِل چون خُمِ مَیْ دَر جوشَم،
مُهْر بَر لَب زَده خون می خورَم و خاموشَم. ١
2. قَصْدِ جانَسْت طَمَع دَر لَبِ جانان کَرْدَن،
تو مَرا بین، کِه دَر این کار بِجان می کوشَم. ٢
3. مَن کَی آزاد شَوَمْ از غَمِ دِل، چون هَر دَم
هِنْدویِ زُلْفِ بُتی حَلْقه کُنَد دَر گوشَم. ٣
4. خِرْقه‌پوشیِ مَن از غایَتِ دینْداری نیسْت،
پَرْدهٔ بَر سَرِ صَد عَیْبِ نِهان می پوشَم. ٤
5. مَن که خواهَم کِه نَنوشَم بِجُز از راوَقِ خُم،
چِه کُنَم، گَر سُخَنِ پیرِ مُغان نَنْیوشَم. ٥
6. حاشَ لِلّه کِه نِیَم مُعْتَقِدِ طاعَتِ خویش،
این قَدَر هَسْت کِه گَه گَه قَدَحی می نوشَم. ٦

421.

7. هَسْت اُمیدَم، کِه عَلَی رَغْمِ عَدو روزِ جَزا
فَیْضِ عَفْوَش نَنِهَد بارِ گُنَه بَر دوشَم. ٧
8. پِدَرَم رَوْضهٔ رِضْوان بَدو گَنْدُم بِفِروخْت،
ناخَلَف باشَم اَگَر مَن بَجَوی نَفْروشَم. ٨
9. گَر از این دَسْت زَنَد مُطْرِبِ مَجْلِس رَهِ عِشْق،
شِعْرِ حافِظ بِبَرَد وَقْتِ سَماع از هوشَم. ٩

421.

بحر رمل ⏓ ◡ – – , ◡ ◡ – – , ◡ ◡ – – , ◡ ◡ ⏓

1. گَر مَن از سَرْزَنِشِ مُدَّعِیان اَنْدیشَم،
شیوهٔ رِنْدی و مَسْتی نَرَوَد از پیشَم. ١
2. زُهْدِ رِنْدانِ نَوآموخْته راهی بَدْهبسْت؛
مَن کِه بَدْنامِ جَهانَم چِه صَلاح اَنْدیشَم. ٢
3. شاهِ شوریده‌سَران خوان مَنِ بی‌سامان را،
زان کِه دَر کَم‌خِرَدی از هَمه عالَم بیشَم. ٣
4. بَر جَبین نَقْش کُن از خونِ دِلِ مَن خالی،
تا بِدانَنْد کِه قُرْبانِ تو کافِرْکیشَم. ٤
5. اِعْتِقادی بِنُما وُ بِگُذَر بَهْرِ خُدا،
تا نَدانی کِه دَر این خِرْقه چِه نادَرْویشَم. ٥
6. شِعْرِ خونبارِ مَن ای باد بَرِ یار بِخوان،
کِه زِ مِژْگانِ سِیَه بَر رَگِ جان زَد نیشَم. ٦

422.

7. دامَن از رَشْحهٔ خونِ دِلِ مَن دَرْهَم چین،
که اَگَر دَر تو رَسَد، گَر بِخراشی ریشَم. ۷
8. مَن اَگَر رِنْدَم و گَر شَیْخ، چِه کارَم با کَس.
حافِظِ رازِ خود و عارِفِ وَقْتِ خویشَم. ۸

422.

بحر رمل ‿⏑–– ، ⏑⏑–– ، ⏑⏑–– ، –⏑‿

1. گَر از این مَنْزِلِ غُرْبَت بَسویِ خانه رَوَم،
دِگَر آنجا کِه رَوَم عاقِل و فَرْزانه رَوَم. ۱
2. زین سَفَر گَر بَسَلامَت بَوَطَن باز رَسَم،
نَذْر کَرْدَم کِه هَم از راه بَمَیْخانه رَوَم. ۲
3. تا بِگویَم کِه چِه کَشْفَم شُد از این سَیْر و سُلوك،
بَر دَرِ مَیْکَده با بَرْبَط و پَیْمانه رَوَم. ۳
4. آشْنایانِ رَهِ عِشْق گَرَم خون بِخورَنْد،
ناکَسَم گَر بَشِکایَت بَرِ بیگانه رَوَم. ۴
5. بَعْد از این دَسْتِ مَن و زُلْفِ چو زَنْجیرِ نِگار،
چَنْد چَنْد از پَیِ کامِ دِلِ دیوانه رَوَم. ۵
6. گَر بِبینَم خَمِ اَبْرویِ چو مِحْرابَش باز،
سَجْدهٔ شُکْر کُنَم وَز پَیِ شُکْرانه رَوَم. ۶
7. خُرَّم آن دَم کِه چو حافِظ بَتَوَلّایِ وَزیر
سَرْخوش از مَیْکَده با دوسْت بَکاشانه رَوَم. ۷

423.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––. ⏓⏓–

1. گَرْچِه اُفْتاده زِ زُلْفَش گِرِهی دَر کارَم،
هَمْچُنان چَشْمِ کُشاد از کَرَمَش می دارَم. ۱

2. بَطَرَب حَمْل مَکُن سُرْخیءِ رویَم، کِه چو جام
خونِ دِل عَکْس بِرون می دِهَد از رُخْسارَم. ۲

3. پَرْدَهءِ مُطْرِبَم از دَسْت بِرون خواهَد بُرْد؛
آه اَگَر زان کِه دَر این پَرْدهءِ نَباشَد بارَم. ۳

4. پاسْبانِ حَرَمِ دِل شُده اَم شَب هَمه شَب،
تا دَر این پَرْده جُز اَنْدیشَهءِ او نَگْذارَم. ۴

5. دیدَهءِ بَخْت بَاَفْسانهءِ او شُد دَر خواب؛
کو نَسیمی زِ عِنایَت، کِه کُنَد بیدارَم. ۵

6. مَنَم آن شاعِرِ ساحِر، کِه بَاَفْسونِ سُخُن
از نَیِ کِلْك هَمَه قَنْد و شَکَر می بارم. ۶

7. بَصَد اُمّید نِهادیم دَر این بادِیَه پای؛
ای دَلیلِ دِلِ گُمگَشْته فِرو مَگْذارَم. ۷

8. چون مَنَش دَر گُذَرِ باد نَمی یارَم دید،
با کِه گویَم، کِه بِگویَد سُخُنی بیارَم. ۸

9. دوش می گُفْت کِه: حافِظ هَمه رویَسْت و رِیَا. —
بَجُز از خاكِ دَرَت با کِه بِگو دَر کارَم. ۹

424.

بحر مضارع ——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ᴗ——ᴗ, —ᴗ—

1. مَن دوستْدارِ رویِ خوش وُ مویِ دِلْکَشَم،
مَدْهوشِ چَشْمِ مَسْت و مَیِ صافِ بیغَشَم. ۱

2. گُفْتی: زِ سِرِّ عَهْدِ اَزَل یَک سُخَن بِگو. —
آن گَه بِگویَمَت کِه: دو پَیْمانه دَرکَشَم. ۲

3. دَر عاشِقی گُزیر نَباشَد زِ سوز و ساز؛
اِسْتاده اَم چو شَمْع، مَتَرْسان زِ آتِشَم. ۳

4. مَنْ آدَمِ بَهِشْتیَم، اَمّا دَر این سَفَر
حالی اَسیرِ عِشْقِ جَوانانِ مَهْوَشَم. ۴

5. بَخْت اَر مَدَد دِهَد، کِه کَشَم رَخْت سویِ دوسْت،
گیسویِ حور گَرْد فِشانَد زِ مِفْرَشَم. ۵

6. شیراز مَعْدَنِ لَبِ لَعْلَسْت و کانِ حُسْن،
مَن جَوْهَریءِ مُفْلِس از آن رو مُشَوَّشَم. ۶

7. از بَس کِه چَشْمِ مَسْت دَر این شَهْر دیده اَم،
حَقّا کِه مَیْ نَمی خورَم اَکْنون، و سَرْخوشَم. ۷

8. شَهْریسْت پُر کِرِشْمهءِ خوبان زِ شَش جِهَت:
چیزیم نیسْت، وَر نه خَریدارِ هَر شَشَم. ۸

9. حافِظ، عَروسِ طَبْعِ مَرا جَلْوه آرزوسْت:
آئینهء نَدارَم. از آن آه می کَشَم. ۹

10.] حافظ زِ تابِ فِکْرَتِ بیحاصِلان بِسوخْت؛
ساقی کُجاسْت، تا زَنَد آبی بَر آتِشَم. [١٠

425.

بحر رمل ‒ ‒ ⏓ ⏓ , ‒ ‒ ⏑ ⏑ , ‒ ‒ ⏑ ⏑ , ⏓ ⏑ ‒ ‒

1. ما بَر آریم شَبی دَسْت، دُعائی بِکُنیم،
غَمِ هِجْرانِ تُرا چاره زِ جائی بِکُنیم. ١

2. دِلِ بیمار شُد از دَسْت، رَفیقان مَدَدی،
تا طَبیبَش بَسَر آریم و دَوائی بِکُنیم. ٢

3. آن کِه بیجُرْم بِرَنْجید و بَتیغَم زَد و رَفْت،
بازَش آرید خُدا را، کِه صَفائی بِکُنیم. ٣

4. مَدَد از خاطِرِ رِنْدان طَلَب ای دِل، وَر نی
کار صَعْبَسْت، مَبادا کِه خَطائی بِکُنیم. ٤

5. دَر رَهِ نَفْس، کَزو سینَهء ما بُتْکَده بود،
تیرِ آهی بِکُشائیم و غَزائی بِکُنیم. ٥

6. خُشْك شُد بیخِ طَرَب؛ راهِ خَرابات کُجاسْت.
تا دَر آن آب و هَوا نَشْو و نُمائی بِکُنیم. ٦

7. سایَهء طائِرِ کَم‌حَوْصَله کاری نَکُنَد،
طَلَبِ سایَهء مَیْمونِ هُمائی بِکُنیم. ٧

8. دِلَم از پَرْده بِشُد. حافِظِ خوش‌لَهْجه کُجاسْت.
تا بَقَوْل وُ غَزَلَش ساز و نَوائی بِکُنیم. ٨

426.

بحر رمل ـ ⏑ ـ ـ ، ـ ⏑ ـ ـ ، ـ ⏑ ـ

1. ما زِ یاران چَشْمِ یاری داشْتیم،
خَود غَلَط بود آن چِه ما پِنْداشْتیم. ١

2. تا دِرَخْتِ دوسْتی کَیْ بَر دِهَد.
حالِیّا رَفْتیم و تُخْمی کاشْتیم. ٢

3. نُکْتَها رَفْت، وُ شِکایَت کَس نَکَرْد،
جانِبِ حُرْمَت فِرو نَگُذاشْتیم. ٣

4. گُفْتوگو آئینِ دَرْویشی نَبود،
وَر نَه با تو ماجَراها داشْتیم. ٤

5. شیوَهٔ چَشْمَت فِریبِ جَنْگ داشْت،
ما نَدانِسْتیم و صُلْح اَنْگاشْتیم. ٥

6. گُلْبُنِ حُسْنَت نَه خَود شُد دِلْفِریب،
ما دَمِ هِمَّت بَر او بِگْماشْتیم. ٦

7. گُفْت: خَود دادی بَما دِل حافِظا،
ما مُحَصِّل بَر کَسی نَگْماشْتیم. ٧

427.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––, –⏓⏓

1. مَرْحَبًا طائرِ فَرُّخ‌پَیِ فَرْخَنْده‌پَیام،
خَیْر مَقْدَم؛ چِه خَبَر: یار کُجا: راه کُدام: ١

2. یا رَب این قافِله را لُطْفِ اَزَل بَدْرَقه باد،
کِه از او خَصْم بَدام آمَد و مَعْشوقه بَکام. ٢

3. ماجَرایِ مَن و مَعْشوقِ مَرا پایان نیسْت؛
هَر چِه آغاز نَدارَد نَپَذیرَدْ اَنْجام. ٣

4. زُلْفِ دِلْدار چو زُنّار هَمی فَرْمایَد،
بِرَو ای خواجه، کِه شُد بَر تَنِ ما خِرْقه حَرام. ۴

5. مُرْغِ روحَم کِه هَمی زَد زِ سَرِ سِدْره صَفیر،
عاقِبَت دانهٔ خالِ تو فِکَنْدَش دَر دام. ۵

6. گُل زِ حَد بُرْد تَنَعُّم، زِ کَرَم رُخ بِنُما؛
سَرْو می نازَد، و خَوش نیسْت، خُدا را بِخِرام. ۶

7. چَشْمِ خونْبارِ مَرا خواب چِه دَرْخَور باشَد:
مَنْ لَهُ یَقْتُلُ دَآءٌ دَنَفٌ کَیْفَ یَنَام: ٧

8. تو تَرَحُّم نَکُنی بَر مَنِ بیدِل؛ گُفْتَم:
ذَاكَ دَعْوَایَ وَهَا أَنْتَ وَتِلْكَ ٱلْأَيَّام. ٨

9. حافِظ اَر مَیْل بَاَبْروِی تو دارَد، شایَد؛
جای دَر گوشهٔ مِحْراب کُنَنْد اَهْلِ کَلام. ٩

428.

بحر مضارع ‒ ‒ ⏑, ‒ ⏑ ‒ ⏑, ⏑ ‒ ‒ ⏑, ‒ ⏑ ‒

1. ما بیغَمانِ مَسْتِ دِل از دَسْت داده ایم،
هَمْرازِ عِشْق و هَمْنَفَسِ جامِ باده ایم. ۱

2. بَر ما بَسی کَمانِ مَلامَت کَشیده اَنْد،
تا کارِ خَود زِ اَبْرویِ جانان کُشاده ایم. ۲

3. ای گُل تو دوش داغِ صَبوحی کَشیدَهٔ،
ما آن شَقائقیم کِه با داغ زاده ایم. ۳

4. پیرِ مُغان زِ تَوْبَهٔ ما گَر مَلول شُد،
گو باده صاف کُن، کِه بَعُذْر ایسْتاده ایم. ۴

5. کار از تو می رَوَد، نَظَری ای دَلیلِ راه،
کِانْصاف می دِهیم، زِ کار اوفتاده ایم. ۵

6. چون لاله مَیْ مَبین و قَدَح دَر مِیانِ کار،
این داغ بین کِه بَر دِلِ پُرخون نِهاده ایم. ۶

7. گُفْتی کِه: حافِظ، این هَمه رَنْگِ خِیال چیسْت. —
نَقْشِ غَلَط مَخوان، کِه هَمان لَوْحِ ساده ایم. ۷

429.

بحر هزج ‿–– ، ‿––– ، ‿–––

1. مَزَن بَر دِل زِ نَوْكِ غَمْزه تيرَم،
كِه پيشِ چَشْمِ بيمارَت بِميرَم. ۱
2. نِصابِ حُسْن دَر حَدِّ كَمالَسْت،
زَكاتَم دِه كِه مِسْكين و فَقيرَم. ۲
3. مَن آن مُرْغَم، كِه هَر شام وُ سَحَرْگاه
زِ بامِ عَرْش مى آيَد صَفيرَم. ۳
4. قَدَح پُر كُن، كِه مَن دَر دَوْلَتِ عِشْق
جَوانْبَخْتِ جَهانَم، گَرْچِه پيرَم. ۴
5. چُنان پُر شُد فَضاى سينه از دوسْت،
كِه فِكْرِ خويش گُم شُد از ضَميرَم. ۵
6. مَبادا جُز حِسابِ مُطْرِب وُ مَىْ،
اَگَر حَرْفى كَشَد كِلْكِ دَبيرَم. ۶
7. دَر آن غَوْغا، كِه كَس كَس را نَپُرْسَد،
مَن از پيرِ مُغان مِنَّت پَذيرَم. ۷
8. چو طِفْلان تا كَى اى زاهِد فِريبى
بَسيبِ بوسْتان وُ شَهْد و شيرَم. ۸
9. قَرارى كَرْده اَم با مَىْفِروشان،
كِه روزِ غَم بَجُز ساغَر نَگيرَم. ۹

430.

10. خوشا آن دَم، که اِسْتِغْنایِ مَسْتی
فَراغَت بَخْشَد از شاه و وَزیرَم. ١٠

11. فِراوان گَنْجها دَر سینه دارَم،
اَگَرْچه مُدَّعی بینَد حَقیرَم. ١١

12. مَن آنْگَه بَر گِرِفْتَم دِل زِ حافِظ،
که ساقی گَشْت یارِ ناگُزیرَم. ١٢

430.

بحر مضارع
— — ⏑, — ⏑ — ⏑, ⏑ — — ⏑, — ⏑ —

1. مَن تَرْکِ عِشْق و شاهِد و ساغَر نَمی کُنَم،
صَد بار تَوْبه کَرْدَم و دیگَر نَمی کُنَم. ١

2. باغِ بَهِشْت و سایهٔ طوبَی و قَصْرِ حور
با خاکِ کویِ دوسْت بَرابَر نَمی کُنَم. ٢

3. تَلْقینِ دَرْسِ اَهْلِ نَظَر یَکْ اِشارَتَسْت؛
گُفْتَم کِنایَتی، و مُکَرَّر نَمی کُنَم. ٣

4. شَیْخَم بَطیره گُفْت: بِرَوْ تَرْکِ عِشْق کُن. —
مُحْتاجِ جَنْگ نیسْت بِرادَر، نَمی کُنَم. ٤

5. این تَقْوَیَم تَمام، که با شاهِدانِ شَهْر
ناز و کِرِشْمه بَر سَرِ مِنْبَر نَمی کُنَم. ٥

6. هَرْگِز نَمی شَوَد زِ سَرِ خود خَبَر مَرا،
تا دَر مِیانِ مَیْکَده سَر بَر نَمی کُنَم. ٦

7. نَاصِحِ بَطَنْز گُفْت: حَرامَسْت مَیْ، مَخَور،
گُفْتَم: بَچَشْم، گوش بَهَر خَر نَمی کُنَم؛ ۷

8. پیرِ مُغان حِکایَتِ مَعْقول می کُنَد،
مَعْذورَم اَر مُحالِ تو باوَر نَمی کُنَم. ۸

9. حافِظ، جَنابِ پیرِ مُغان جایِ دَوْلَتَسْت،
مَن تَرْکِ خاکْبوسیء اینْ دَر نَمی کُنَم. ۹

431.

بحر هزج ——ᴗ, ᴗ——ᴗ, ᴗ——ᴗ, ᴗ——

1. ما دَرْسِ سَحَر دَر سَرِ خُمْخانه نِهادیم،
مَحْصولِ دُعا دَر رَهِ جانانه نِهادیم. ۱

2. دَر خِرْمَنِ صَد عالِمِ عاقِل زَنَد آتِش
این داغ، کِه ما بَر دِلِ دیوانه نِهادیم. ۲

3. سُلْطانِ اَزَل گَنْجِ غَمِ عِشْق بَما داد،
تا روی دَر این مَنْزِلِ ویرانه نِهادیم. ۳

4. دَر خِرْقه از این بیش مُنافِق نَتُوَان بود،
بُنْیادَش از این شیوَهء رِنْدانه نِهادیم. ۴

5. دَر دِل نَدِهَم رَه پَس از این مِهْرِ بُتان را،
مُهْرِ لَبِ او بَر دَرِ این خانه نِهادیم. ۵

6. آن بوسه کِه زاهِد زِ پَیَش دَسْت بَما داد،
از رویِ صَفا بَر لَبِ پَیْمانه نِهادیم. ۶

432.

7. اَلْمِنَّةُ لِلّٰه، کِه چو ما بی دِل و دین بود
آن را کِه خِرَدْپَرْوَر و فَرْزانه نِهادیم. ٧

8. چون می رَوَد این کَشْتیِ سَرْگَشْته کِه آخِر
جان دَر سَرِ آن گَوْهَرِ یَکْدانه نِهادیم. ٨

9. قانِع بِخَیالی زِ تو بودیم چو حافِظ؛
یا رَب چِه گَداهِمَّت و بیگانه‌نِهادیم. ٩

432.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, ‿‿––

1. خِیَالِ رویِ تو بَر کارْگاهِ دیده کَشیدَم،
بَصورَتِ تو نِگاری نَدیدَم و نَشِنیدَم. ١

2. اُمیدِ خواجَگِیَم بود، بَنْدَگیِ تو جُسْتَم،
هَوایِ سَلْطَنَتَم بود، خِدْمَتِ تو گُزیدَم. ٢

3. اَگَرْچه دَر طَلَبَت هَمْعِنانِ بادِ شَمالَم،
بَگَرْدِ سَرْوِ خِرامانِ قامَتَت نَرَسیدَم. ٣

4. اُمید دَر شَبِ زُلْفَت بَروزِ عُمْر نَبَسْتَم،
طَمَع بَدَوْرِ دَهانَت زِ کامِ دِل بِبُریدَم. ٤

5. گُناهِ چَشْمِ سِیاهِ تو بود و گَرْدَنِ دِلْخواه،
کِه مَن چو آهویِ وَحْشی زِ آدَمی بِرَمیدَم. ٥

6. زِ شَوْقِ چَشْمَهِ نوشَت چِه قَطْرَها کِه فِشانْدَم،
زِ لَعْلِ باده‌فِروشَت چِه عِشْوَها کِه خَریدَم. ٦

7. زِ غَمْزه بَر دِلِ ریشَم چِه تیرْها کِه کُشادی،
زِ غُصّه بَر سَرِ کویَت چِه بارْها کِه کَشیدَم. ٧
8. زِ کویِ یار بِیار ای نَسیمِ صُبْح غُباری،
کِه بویِ خونِ دِلِ ریش از آن تُراب شِنیدَم. ٨
9. چو غُنْچه بَر سَرَم از کویِ او گُذَشْت نَسیمی،
کِه پَرْده بَر دِلِ مِسْکین بَبویِ او بِدَریدَم. ٩
10. بَخاکِ پایِ تو سَوْگَنْد و نورِ دیدهٔ حافِظ،
کِه بی رُخِ تو فُروغ از چِراغِ دیده نَدیدَم. ١٠

433.

بحر رمل ‒⏓⏓ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏓⏑‒‒

1. ما بَدین دَر نه پَیِ حِشْمت و جاه آمَده ایم،
از بَدِ حادِثه اینْجا بَپَناه آمَده ایم. ١
2. رَهْرَوِ مَنْزِلِ عِشْقیم، و زِ سَرْحَدِّ عَدَم
تا بَاِقْلیمِ وُجود این هَمه راه آمَده ایم. ٢
3. سَبْزهٔ خَطِّ تو دیدیم، و زِ بُسْتانِ بَهِشْت
بَطَلَبْکاریِ این مِهْرگِیاه آمَده ایم. ٣
4. با چُنین گَنْج، کِه شُد خازِنِ او روحِ اَمین،
بَگَدائیِ بَدَرِ خانهٔ شاه آمَده ایم. ٤
5. لَنْگَرِ حِلْمِ تو ای کَشْتیِ تَوْفیق کُجاسْت،
کِه دَر این بَحْرِ کَرَم غَرْقِ گُناه آمَده ایم. ٥

434.

6. آبِ رو مـی رَوَد؛ ای اَبْـرِ خَطاشوی بِبـار،
کِـه بَـدیـوانِ عَـمَـل نـامـهٔسِیَاه آمَده ایم. ٦

7. حافِظ، ایـن خِرْقَهٔ پَشْمینه بِیَنْداز، کِـه مـا
از پَـیِ قـافِـلـه بـا آتِـشِ آه آمَـده ایـم. ٧

434.

بحر رمل ⏓⏓–, ⏑⏑––, ⏑⏑––, ⏓⏑––

1. مـا نَـگُـوئیـم بَـد وُ مَیْل بَناحَـق نَـکُـنیم،
رویِ کَس را سِیَه وُ دَلْقِ خَـود اَزْرَق نَـکُـنیم. ١

2. عَـیْـبِ دَرْویش و تُوَانْگَر بَـکَم وُ بیش بَدَسْت؛
کارِ بَـد مَصْلَحَت آنَـسْت، کِـه مُطْلَق نَـکُنیم. ٢

3. خَـوش بِـرانـیـم جَـهـان دَر نَظَرِ راهْـرَوَان،
فِـکْـرِ اَسْـپِ سِـیَـه وُ زیـنِ مُغَرَّق نَـکُنیم. ٣

4. رَقَـمِ مَـغْلَطه بَـر دَفْـتَـرِ دانِـش نَـکَـشیـم،
سَـرِ حَـق بـا وَرَقِ شُعْبَده مُلْحَق نَـکُـنـیـم. ٤

5. زاهِـد اَر مَنْعِ مَـن از بـاده کُنَد، آن بِهْتَر؛
کِالْتِفـاتَش بَـمَـیِ صـافِ مُـرَوَّق نَـکُـنـیـم. ٥

6. شـاه اَگَـر جُرْعَهٔ رِنْدان نه بَحُرْمَت نوشَد،
هیـچ کارَش زِ سَـرِ صِـدْق بَـرَوْنَـق نَـکُنیم. ٦

7. آسْـمـان کَشْتیٔ اَرْبـابِ هُـنَـر مـی شِکَنَد،
تَـکْـیـه آن بِـه کِه بَر این بَحْرِ مُعَلَّق نَـکُنیم. ٧

8. گَر بَدی گُفت حَسودی و رَفیقی رَنْجید،
گو تو خَوش باش، کِه ما گوش بَاَحْمَق نَکُنیم. ٨
9. حافِظ، اَر خَصْم خَطا گُفت، نَگیریم بَر او؛
وَر بَحَق گُفت، جَدَل با سُخَنِ حَق نَکُنیم. ٩

435.

بحر هزج ‒‒‒⏑, ‒‒‒⏑, ‒‒‒⏑, ‒‒‒⏑

1. مَرا عَهْدیسْت با جانان، کِه تا جان دَر بَدَن دارَم،
هَواداران کویَش را چو جانِ خویشْتَن دارَم. ١
2. صَفایِ خَلْوَتِ خاطِرْ از آن شَمْعِ چِگِل بینَم،
فُروغِ چَشْم و نورِ دِلْ از آن ماهِ خُتَن دارَم. ٢
3. بَکام وُ آرْزویِ دِل چو دارَم خَلْوَتی حاصِل،
چِه فِکْر از خُبْثِ بَدْگویان مِیانِ اَنْجُمَن دارَم. ٣
4. گَرَم صَد لَشْکَر از خوبان بَقَصْدِ دِل کَمین سازَنْد،
بَحَمْدُ ٱللّه و اَلْمِنَّة بُتی لَشْکَرْشِکَن دارَم. ۴
5. خُدا را ای رَقیب اِمْشَب زَمانی دیده بَرْهَم نِه،
کِه مَن با لَعْلِ خاموشَش نِهانی صَد سُخَن دارَم. ۵
6. چو دَر گُلْزارِ اِقْبالَش خِرامانَم، بَحَمْدُ ٱللّه
نَه مَیْلِ لالِه وُ نَسْرین نَه بَرْگِ نَسْتَرَن دارَم. ۶
7. اَلا ای پیرِ فَرْزانِه مَکُن مَنْعَم زِ مَیْخانِه،
کِه مَن دَر تَرْکِ پَیْمانِه دِلی پَیْمان‌شِکَن دارَم. ٧

8. شرابِ خَوشگُوارَم هَست و یاری چون نِگارَم هَست؛
نَدارَد هیچ کَس باری چُنین یاری کِه مَن دارَم. ٨

9. مَرا دَر خانه سَروی هَست، کانْدَر سایهٔ قَدّش
فَراغ از سَروِ بُستانی و شِمشادِ چَمَن دارَم. ٩

10. سَزَد کَز خاتَمِ لَعلَش زَنَم لافِ سُلَیمانی؛
چو اِسمِ اَعظَم باشَد، چِه باك از اَهرِمَن دارَم. ١٠

11. بَرِندی شُهره شُد حافِظ پَس از چَندین وَرَع، لیکِن
چِه غَم دارَم، چو دَر عالَم امینُ الدّین حَسَن دارَم. ١١

436.

بحر رمل ⏓⏑——, ⏑⏑——, ⏑⏑——, —⏓⏓

1. مَن کِه باشَم، کِه بَر آن خاطِرِ عاطِر گُذَرَم.
لُطفها می کُنی ای خاكِ دَرَت تاجِ سَرَم. ١

2. دِلبَرا بَندهنَوازیت کِه آموخت، بِگو.
کِه مَن این ظَن بَرَقیبانِ تو هَرگِز نَبَرَم. ٢

3. هِمَّتَم بَدرَقهٔ راه کُن ای طائِرِ قُدس،
کِه دَرازَست رَهِ مَقصَد و مَن نَوسَفَرَم. ٣

4. ای نَسیمِ سَحَری بَندَگیٔ مَن بِرَسان
کِه: فَراموش مَکُن وَقتِ دُعای سَحَرَم. ٤

5. خُرَّم آن روز کَزین مَرحَلِه بَر بَندَم رَخت،
وَز سَرِ کویِ تو پُرسَند رَفیقان خَبَرَم. ٥

6. راهِ خَلْوَتْگَهِ خاصَم بِنُما، تا پَس از این
مَیْ خَورَم با تو و دیگَر غَمِ دُنْیا نَخورَم. ٦

7. پایَهء نَظْم بَلَنْدَسْت و جَهانْگیر، بِگو،
تا کُنَد پادْشَهِ بَحْر دَهان پُر گُهَرَم. ٧

8. حافِظا شایَد، اَگَر دَر طَلَبِ گَوْهَرِ وَصْل
دیده دَرْیا کُنَم از اَشْك، و دَر او غَوْطه خَوَرَم. ٨

437.

بحر هزج ‿–––, ‿–––, ‿–––, ‿–––

1. مَرا می بینی، وُ دَر دَم زِیادَت می کُنی دَرْدَم؛
تُرا می بینَم، وُ مَیْلَم زِیادَت می شَوَد هَر دَم. ١

2. بَسامانَم نَمی پُرْسی، نَمی دانَم چِه سَر داری؛
بَدَرْمانَم نَمی کوشی، نَمی دانی مَگَر دَرْدَم. ٢

3. نَه راهَسْت این، کِه اَنْدازی مَرا بَر خاك و بِگْذاری؛
گُذاری آر و بازَم پُرْس، تا خاكِ رَهَت گَرْدَم. ٣

4. نَدارَم دَسْتَت از دامَن مَگَر دَر خاك، و آنْدَم هَم
چو بَر خاکَم رَوان گَرْدی، بِگیرَد دامَنَت گَرْدَم. ٤

5. فِرو رَفْت از غَمِ عِشْقَت دَمَم؛ دَم می دِهی تا کَیْ.
دَمار از مَن بَر آوَرْدی، نَمی گوئی: بَر آوَر دَم. ٥

6. شَبی دِل را بَتاریکی زِ زُلْفَت باز می جُسْتَم؛
رُخَت می دیدَم، وُ جامی زِ لَعْلَت باز می خَوَرْدَم. ٦

7. کَشیدَم دَر بَرَت ناگاه، و شُد دَر تاب گیسویَت؛
نِهادَم بَر لَبَت لَب را، و جان وُ دِل فِدا کَرْدَم. ٧

8. بَعَزْمِ سَبْزه وُ صَحْرا چو می گَرْدی رَوان بی ما،
سِرِشْکِ سُرْخ می گَرْدَد رَوان بَر چِهْرَهٔ زَرْدَم. ٨

9. تو خَوش می باش با حافِظ، بِرَوْ گو خَصْم: جان می دِه. —
چو گَرْمی از تو می بینَم، چِه غَمْ از خَصْمِ دَمسَرْدَم. ٩

438.

بحر رمل —◡——، —◡——، —◡——، —◡—

1. مَن نه آن رِنْدَم، کِه تَرْکِ شاهِد و ساغَر کُنَم؛
مُحْتَسِب دانَد، کِه مَن کاری چُنین کَمْتَر کُنَم. ١

2. مَن کِه عَیْبِ تَوبه‌کاران کَرْده باشَم سالْها،
تَوْبه از مَیْ وَقْتِ گُل دیوانه باشَم گَر کُنَم. ٢

3. عِشْق دُرْدانه‌سْت و مَن غَوّاص و دَرْیا مَیْکَده،
سَر فِرو بُرْدَم دَر آنْجا؛ تا کُجا سَر بَر کُنَم. ٣

4. مَن کِه از یاقوت و دُرِّ اَشْک دارَم گَنجْها،
کَیْ طَمَع دَر فَیْضِ خورْشیدِ بَلَنْداَخْتَر کُنَم. ۴

5. مَن کِه دارَم دَر گَدائی گَنْجِ سُلْطانی بَدَسْت،
کَیْ طَمَع دَر گَرْدِشِ گَرْدونِ دون‌پَرْوَر کُنَم. ٥

6. لاله ساغَرْگیر و نَرْگِس مَسْت و بَر مَن نامِ فِسْق؛
داوَری دارَم بَسی، یا رَب کِرا داوَر کُنَم. ٦

7. وَقْتِ گُل گوئی کِه: زاهِد شَوْ. — بَچَشْم وُ سَر؛ وَلی
می رَوَم، تا مَشْوَرَت با شاهِد وُ ساغَر کُنَم. ٧

8. عاشِقان را گَر دَر آتِش می پَسَنْدَد لُطْفِ دوسْت،
تَنْگْ‌چَشْمَم، گَر نَظَر دَر چَشْمَهٔ کَوْثَر کُنَم. ٨

9. گَر چو بیدِ بی‌ثَمَر ناگَه چُنین صافی شَوَم،
بَعْد از این از شَرْمِ روی گُل کُجا سَر بَر کُنَم. ٩

10. چون صَبا مَجْموعَهٔ گُل را بَآبِ لُطْف شُسْت،
کَج دِلَم خوان، گَر نَظَر دَر صَفْحَهٔ دَفْتَر کُنَم. ١٠

11. گَرْچِه گَرْدآلودِ فَقْرَم، شَرْم باد از هِمَّتَم،
گَر بَآبِ چَشْمَهٔ خُورْشید دامَن تَر کُنَم. ١١

12. عَهْد و پَیْمانِ فَلَك را نیسْت چَنْدان اِعْتِبار؛
عَهْد با پَیْمانه بَنْدَم، شَرْط با ساغَر کُنَم. ١٢

13. باز کَش یَکْدَم عِنان ای تُرْكِ شَهْرآشوبِ مَن،
تا زِ اَشْك وُ چِهْره راهَت پُر زَر وُ گوهَر کُنَم. ١٣

14. شیوَهٔ رِنْدی نه لائق بود وَضْعَم را؛ کُنون
چون دَر اُفْتادَم، چِرا اَنْدیشَهٔ دیگَر کُنَم. ١٤

15. دوش می گُفْتَنْد: لَعْلَت قَنْد می بَخْشَد. — وَلی
تا نَبینَم دَر دَهانِ خود، کُجا باوَر کُنَم. ١٥

16. گوشَهٔ مِحْرابِ اَبْروی تو می خواهَم زِ بَخْت،
تا دَر آنْجا صُبْح و شامی دَرْسِ عِشْق اَزْبَر کُنَم. ١٦

17. مَن کِه اِمْروزَم بَهِشْتِ نَقْد حاصِل می شَوَد،
وَعْدَهٔ فَرْدایِ واعِظ تا کُجا باوَر کُنَم. ۱۷

18. مَن غُلامِ شاه مَنْصورَم؛ نَباشَد دور، اَگَر
اَز سَرِ تَمْکین تَفاخُر بَر شَهِ خاوَر کُنَم. ۱۸

19. دوش لَعْلَت عِشْوَهٔ می داد حافِظ را، وَلی
مَن نَه آنَم کَز وَی این اَفْسانَها باوَر کُنَم. ۱۹

20. زُهْد وَقْتِ گُل چِه سَوْدایَسْت. حافِظ، هوش دار،
تا اَعوذی خوانَم وُ اَنْدیشَهٔ دیگَر کُنَم. ۲۰

439.

بحر رمل ⏓⏓‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏓⏑‒‒

1. مُژْدَهٔ وَصْلِ تو کو، کَز سَرِ جان بَر خیزَم.
طائِرِ قُدْسَم و از دامِ جَهان بَر خیزَم. ۱

2. بَوَلایِ تو کِه: گَر بَنْدَهٔ خویشَم خوانی،
از سَرِ خواجَگیِ کَوْن و مَکان بَر خیزَم. ۲

3. یا رَب از اَبْرِ هِدایَت بِرَسان بارانی،
بیشْتَر زان کِه چو گَرْدی زِ مِیان بَر خیزَم. ۳

4. بَر سَرِ تُرْبَتِ مَن بی مَی و مُطْرِب مَنِشین،
تا بَبویَت زِ لَحَد رَقْص کُنان بَر خیزَم. ۴

5. گَرْچِه پیرَم تو شَبی تَنْگ دَر آغوشَم گیر،
تا سَحَرْگَه زِ کَنارِ تو جَوان بَر خیزَم. ۵

6. خیز و بالا بِنُمای ای بُتِ شیرین‌حَرَکات،
کِه چو حافِظ زِ سَرِ جان و جَهان بَر خیزَم. ۶

440.

بحر مجتث ‎⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ––

1. نَمازِ شامِ غَریبان چو گِرْیه آغازَم،
بَمویهایِ غَریبانه قِصّه پَرْدازَم. ١

2. بَیادِ یار و دِیار آنْچُنان بِگِرْیَم زار،
کِه از جَهان رَه و رَسْمِ سَفَر بَر اَنْدازَم. ٢

3. مَن از دِیارِ حَبیبَم نه از بِلادِ غَریب؛
مُهَیْمِنا بَرَفیقانِ خود رَسان بازَم. ٣

4. خُدای را مَدَدی ای دَلیلِ رَه، تا مَن
بَکویِ مَیْکَده دیگَر عَلَم بَر اَفْرازَم. ۴

5. خِرَد زِ پیریِ مَن کَیْ حِساب بَر گیرَد،
کِه باز با صَنَمی طِفْل عِشْق می بازَم. ٥

6. بِجُز صَبا و شَمالَم نَمی شِناسَد کَس،
عَزیزِ مَن، کِه بَجُز باد نیسْت دَمْسازَم. ۶

7. هَوایِ مَنْزِلِ یار آبِ زِنْدَگانیِ ماسْت؛
صَبا بِیار نَسیمی زِ خاکِ شیرازَم. ٧

8. سِرِشْکَم آمَد و عَیْبَم بِگُفْت رو با روی؛
شِکایَت از کِه کُنَم: خانگیسْت غَمّازَم. ٨

441.

9. زِ چَنْگِ زُهْره شَنیدَم، کِه صُبْحْدَم می گُفْت:
مُرِیدِ حافِظِ خوش‌لَهْجَهٔ خوش‌آوازَم. ۹

441.

بحر مضارع ——◡, —◡—◡, ◡——◡, —◡—

1. هَرْچَنْد پیر و خَسْتَه‌دِل وُ ناتُوان شُدَم،
هَرْگَه کِه یادِ رویِ تو کَرْدَم جَوان شُدَم. ۱

2. شُکْرِ خُدا کِه هَرْچِه طَلَب کَرْدَم از خُدا،
بَر مُنْتَهایِ هِمَّتِ خود کامْران شُدَم. ۲

3. دَر شاهْراهِ دَوْلَتِ سَرْمَد بِتَخْتِ بَخْت
با جامِ مَیْ بِکامِ دِلِ دوسْتان شُدَم. ۳

4. ای گُلْبُنِ جَوان بَرِ دَوْلَت بِخور، کِه مَن
دَر سایَهٔ تو بُلْبُلِ باغِ جَهان شُدَم. ۴

5. اَوَّل زِ حَرْف و صَوْتِ جَهانَم خَبَر نَبود؛
دَر مَکْتَبِ غَمِ تو چُنین نُکْته‌دان شُدَم. ۵

6. از آن زَمان کِه فِتْنَهٔ چَشْمَت بِمَن رَسید،
ایمَن زِ شَرِّ فِتْنَهٔ آخِرزَمان شُدَم. ۶

7. آن روز بَر دِلَم دَرِ مَعْنَی گُشادَه شُد،
کَز ساکِنانِ دَرْگَهِ پیرِ مُغان شُدَم. ۷

8. قِسْمَت حَوالَتَم بِخَرابات می کُنَد
چَنْدان، کِه اینْچُنین زَدَم وُ آنْچُنان شُدَم. ۸

9. مَن پیرِ سال و ماه نیَم، یار بی وَفاسْت؛
بَر مَن چو عُمْر می گُذَرَد، پیر از آن شُدَم. ٩
10. دوشَم نَوید داد عِنایَت کِه: حافِظا،
باز آ، کِه مَن بَعَفْوِ گُناهَت ضَمان شُدَم. ١٠

442.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––, –⏓⏓

1. این چِه شورَسْت، کِه دَر دَوْرِ قَمَر می بینَم،
هَمه آفاق پُر از فِتْنه و شَر می بینَم. ١
2. دُخْتَران را هَمه جَنْگَسْت و جَدَل با مادَر،
پُسَران را هَمه بَدْخواهِ پِدَر می بینَم. ٢
3. اَبْلَهان را هَمه شَرْبَت زِ گُلابَسْت و شَکَر،
قوتِ دانا هَمه از خونِ جِگَر می بینَم. ٣
4. اَسْپِ تازی شُده مَجْروح بَزیرِ پالان،
طَوْقِ زَرّین هَمه دَر گَرْدَنِ خَر می بینَم. ٤
5. پَنْدِ حافِظ بِشِنَوْ: خواجه بِرَو، نیکی کُن.—
کِه مَن این پَنْد بِه از گَنْجِ گُهَر می بینَم. ٥

444.

10. مَشْوَرَت با عَقْل کَرْدَم؛ گُفْت: حافِظ باده نوش. —
١٠ ساقِیَا مَیْ دِه بَقَوْلِ مُسْتَشارِ مُؤْتَمَن.

11. ای صَبا بَر ساقیءِ بَزْمِ اَتابَك عَرْضه دار،
١١ تا از آن جامِ زَرافْشان جُرْعهء بَخْشَد بِمَن.

444.

بحر مضارع ‒‒⏑, ‒⏑‒⏑, ⏑‒‒⏑, ‒⏑‒

1. ای نورِ چَشْمِ مَن سُخَنی هَسْت، گوش کُن:
١ چون ساغَرَت پُرَسْت، بِنوشان و نوش کُن.

2. پیران سُخَن بَتَجْرِبه گویَنْد، گُفْتَمَت؛
٢ هان ای پُسَر، کِه پیر شَوی، پَنْد گوش کُن.

3. بَر هوشْمَنْد سِلْسِله نَنْهاد دَسْتِ عِشْق؛
٣ خواهی کِه زُلْفِ یار کَشی، تَرْکِ هوش کُن.

4. تَسْبیح و خِرْقه لَذَّتِ مَسْتی نَبَخْشَدَت؛
۴ هِمَّت دَر این عَمَل طَلَب از مَیْفِروش کُن.

5. با دوسْتان مُضایَقه دَر عُمْر و مال نیسْت؛
٥ صَد جان فِدایِ یارِ نَصیحَت‌نِیُوش کُن.

6. دَر راهِ عِشْق وَسْوَسهء اَهْرِمَن بَسیسْت؛
٦ هُش دار و گوشِ دِل بَپَیامِ سَروش کُن.

7. بَرْگ وُ نَوا تَبَه شُد و سازِ طَرَب نَماند؛
٧ ای چَنْگ ناله بَر کَش، و ای دَف خُروش کُن.

XXIV. حرف النون

443.

بحر رمل –⏑––، –⏑––، –⏑––، –⏑–

1. اَفْسَرِ سُلْطانِ گُل پَیْدا شُد از طَرْفِ چَمَن؛
مَقْدَمَش یا رَب مُبارَك باد بَر سَرْو وُ سَمَن. ۱

2. خَوش بَجایِ خویشْتَن بود این نِشَسْتِ خُسْرَوی،
تا نِشینَد هَر کَسی اَکْنون بَجایِ خویشْتَن. ۲

3. خاتِمِ جَم را بِشارَت دِه بَحُسْنِ خاتِمَت،
کَاِسْمِ اَعْظَم کَرْد از او کوتاه دَسْتِ اَهْرِمَن. ۳

4. تا اَبَد مَعْمور باد این خانه، کَز خاكِ دَرَش
هَر نَفَس با بویِ رَحْمان می وَزَد بادِ یَمَن. ۴

5. شَوْکَتِ پورِ پَشَنْگ وُ تیغِ عالَمگیرِ او
دَر هَمَه شَهْنامَها شُد داسْتانِ اَنْجُمَن. ۵

6. خِنْگِ چَوْگانیء چَرْخَت رام شُد دَر زیرِ زین؛
شَهْسُوارا چون بَمَیْدان آمَدی، گوئی بِزَن. ۶

7. جویبارِ مُلْك را آبِ رَوان شَمْشیرِ تُسْت؛
تُو دِرَخْتِ عَدْل بِنْشان، بیخِ بَدْخواهان بِکَن. ۷

8. بَعْد از این نَشْگِفت، اَگَر با نُکْهَتِ خُلْقِ خَوشَت
خیزَد از صَحْرایِ ایرَج نافهء مُشْكِ خُتَن. ۸

9. گوشه‌گیران اِنْتِظارِ جَلْوَهء خَوش می کُنَنْد؛
بَر شِکَن طَرْفِ کُلاه وُ بُرْقَع از رُخ بَر فِکَن. ۹

8. ساقی، کِه جامَت از مَیِ صافی تَهی مَباد،
چَشْمِ عِنایَتی بَمَنِ دُرْدنوش کُن. ٨
9. سَرْمَسْت دَر قَبایِ زَرافْشان چو بِگْذَری،
یَک بوسه نَذْرِ حافِظِ پَشْمینه‌پوش کُن. ٩

445.

بحر مضارع — — ‿, — ‿ — ‿, ‿ — — ‿, — ‿ —

1. بالابَلَنْدِ عِشْوه‌گَرِ نَقْش‌بازِ مَن
کوتاه کَرْد قِصّهٔ زُهْدِ دَرازِ مَن. ١
2. دیدی دِلا، کِه آخِرِ پیری و زُهْد و عِلْم
با مَن چِه کَرْد دیدهٔ مَعْشوقه‌بازِ مَن. ٢
3. از آبِ دیده بَر سَرِ آتِش نِشَسْته اَم،
کو فاش کَرْد دَر هَمه آفاق رازِ مَن. ٣
4. گُفْتَم: بَدَلْقِ زَرْق بِپوشَم نِشانِ عِشْق. —
غَمّاز بود اَشْک و عِیان کَرْد رازِ مَن. ٤
5. مَسْتَسْت یار و یادِ حَریفان نَمی کُنَد؛
ذِکْرَش بَخَیْر، ساقیِ مِسْکین‌نَوازِ مَن. ٥
6. می تَرْسَم از خَرابیِ ایمان، کِه می بَرَد
مِحْرابِ اَبْرویِ تو حُضورِ نَمازِ مَن. ٦
7. بَر خود چو شَمْع خَنْده زَنان گِرْیه می کُنَم؛
تا با تو سَنْگْدِل چِه کُنَد سوز و سازِ مَن. ٧

8. نَقْشی بَر آب می زَنَم از گِرْیه حالِیًا،
تا کَیْ شَوَد قَرینِ حَقیقَت مَجازِ مَن. ٨

9. یا رَب کَی آن صَبا بِوَزَد، کَز نَسیمِ او
گَرْدَد شَمامهٔ کَرَمَش کارْسازِ مَن. ٩

10. زاهِد، چو از نَمازِ تو کاری نَمی رَوَد،
هَم مَسْتیِ شَبانه و سوز و نِیازِ مَن. ١٠

11. حافِظ زِ غُصّه سوخْت، بِگو حالَش ای صَبا
با شاهِ دوسْت‌پَرْوَرِ دُشْمَن‌گُدازِ مَن. ١١

446.

بحر متقارب ——ᴗ, ——ᴗ, ——ᴗ, ——

1. چَنْدان کِه گُفْتَم غَم با طَبیبان،
دَرْمان نَکَرْدَنْد مِسْکین غَریبان. ١

2. دُرْجِ مُحَبَّت بَر مُهْرِ خود نیسْت؛
یا رَب مَبادا کامِ رَقیبان. ٢

3. آن گُل کِه هَر دَم دَر دَسْتِ خاریسْت
گو: شَرْم بادَتْ از عَنْدَلیبان. ٣

4. یا رَبْ اَمان دِه، تا باز بینَنْد
چَشْمِ مُحِبّان رویِ حَبیبان. ٤

5. ما دَرْدِ پِنْهان با یار گُفْتیم،
نَتْوان نِهُفْتَن دَرْد از طَبیبان. ٥

447.

6. ای مُنْعِم، آخِر بَر خوانِ وُصْلَت
تا چَنْد باشیم از بی‌نَصیبان. ۶

7. حافِظ نَگَشْتی شَیْدایِ گیتی،
گَر می شَنیدی پَنْدِ اَدیبان. ۷

447.

بحر مضارع ––⏑ , –⏑–⏑ , ⏑––⏑ , –⏑–

1. ای رویِ ماه‌مَنْظَرِ تُو نَوْبَهارِ حُسْن،
خال وُ خَطِ تو مَرْکَزِ لُطْف وُ مَدارِ حُسْن. ۱

2. دَر چَشْمِ پُر خُمارِ تو پِنْهان فُسونِ سِحْر،
دَر زُلْفِ بیقَرارِ تو پَیْدا قَرارِ حُسْن. ۲

3. ماهی نَتافْت هَمْچو تو از بُرْجِ نیکوئی،
سَرْوی نَخاسْت چون قَدَت از جویبارِ حُسْن. ۳

4. خُرَّم شُد از مَلاحَتِ تو عَهْدِ دِلْبَری،
فَرُّخ شُد از لَطافَتِ تو روزْگارِ حُسْن. ۴

5. از دامِ زُلْف و دانهٔ خالِ تو دَر جَهان
یَک مُرْغِ دِل نَمانْد نَگَشْتَه شِکارِ حُسْن. ۵

6. گِرْدِ لَبَت بُنَفْشه از آن تازه وُ تَرَسْت،
کابِ حَیات می خورَد از چَشْمه‌سارِ حُسْن. ۶

7. دائم بَلُطْف دایهٔ طَبْع از مِیانِ جان
می پَرْوَرَد بَناز تُرا دَر کَنارِ حُسْن. ۷

8. حافِظ طَمَع بُرید، کِه بیند نَظیرِ تو؛
دَیّار نیسْت جُز رُخَت اَنْدَر دِیارِ حُسْن. ٨

448.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. بَهار و گُل طَرَب‌اَنْگیز گَشْت و تَوْبه‌شِکَن؛
بَشادیء رُخِ گُل بیخِ غَم زِ دِل بَر کَن. ١

2. رَسید بادِ صَبا، غُنْچِه از هَوَاداری
زِ خود بِرون شُد و بَر خَود دَرید پیراهَن. ٢

3. طَریقِ صِدْق بِیَاموز از آبِ صافیِ‌دِل،
بَراسْتی طَلَب آزادَگی زِ سَرْوِ چَمَن. ٣

4. عَروسِ غُنْچِه بَدینِ زیوَر وُ تَبَسُّمِ خَوش
بِعَیْنِهِ دِل و دین می بَرَد بَوَجْهِ حَسَن. ٤

5. صَفیرِ بُلْبُلِ شوریده وُ نَفیرِ هَزار
بَرایِ وَصْلِ گُل آمَد بِرون زِ بَیْتِ حَزَن. ٥

6. زِ دَسْتبُرْدِ صَبا گِرْدِ گُل کُلاله نِگَر،
شِکَنْجِ گیسویِ سُنْبُل بِبین بَرویِ سَمَن. ٦

7. حَدیثِ قِصّهء دَوْران زِ جام جو، حافِظ،
بَقَوْلِ مُطْرِب و فَتْوَیء پیرِ صاحِب فَن. ٧

449.

بحر هزج ◡ — — —، ◡ — — —، ◡ — —

1. چو گُل هر دَم بِبویت جامه دَر تَن
کُنَم چاك از گِریبان تا بَدامَن. ١

2. تَنَت را دید گُل گوئی کِه دَر باغ،
چو مَسْتان جامه را بِدْرید بَر تَن. ٢

3. مَن از دَسْتِ غَمَت مُشْکِل بَرَم جان،
وَلی دِل را تو آسان بُرْدی از مَن. ٣

4. بِقَوْلِ دُشْمَنان بَرگَشْتی از دوسْت؛
نَگَرْدَد هیچ کَس با دوسْت دُشْمَن. ۴

5. مَکُن کَز سینه‌اَمْ آهِ جِگَرسوز
بَر آیَد هَمْچو دود از راهِ روزَن. ۵

6. تَنَت دَر جامه چون دَر جام باده،
دِلَت دَر سینه چون دَر سیم آهَن. ۶

7. بِبار ای شَمْع اَشْك از دیده چون میغ،
کِه شُد سوزِ دِلَت بَر خَلْق روشَن. ٧

8. دِلَم را مَشْکَن وُ دَر پا مَیَنْداز،
کِه دارَد دَر سَرِ زُلْفِ تو مَسْکَن. ٨

9. چو دِل دَر زُلْفِ تو بَسْتَسْت حافِظ،
بَدین سان کارِ او دَر پا مَیَفْکَن. ٩

450.

بحر رمل –ᴗ– ,–ᴗ–– ,–ᴗ–– ,–ᴗ––

1. چون شَوَم خاكِ رَهَش، دامَن بِيَفْشانَد زِ مَن،
وَر بِگويَم: دِل بِگَرْدان. — رو بِگَرْدانَد زِ مَن. ١

2. عارِضِ رَنْگين بِهَر كَس مى نُمايَد هَمْچو گُل،
وَر بِگويَم: باز پوشان. — باز پوشانَد زِ مَن. ٢

3. گَر چو شَمْعَش پيش ميرَم، بَر غَمَم خَنْدَد چو صُبْح،
وَر بِرَنْجَم، خاطِرِ نازِك بِرَنْجانَد زِ مَن. ٣

4. ديده را گُفْتَم كِه: آخِر يَك نَظَر سَيْرَش بِبين. —
گُفْت: مى خواهى مَگَر تا جوىِ خون رانَد زِ مَن. ٤

5. او بَخونَم تِشْنه وُ مَن بَر لَبَش؛ تا چون شَوَد،
كام بِسْتانَمْ از او، يا داد بِسْتانَد زِ مَن. ٥

6. دوسْتان، جان دادَم از بَهْرِ دَهانَش؛ بِنْگَريد،
كو بَچيزى مُخْتَصَر چون باز مى مانَد زِ مَن. ٦

7. گَر چو فَرْهادَم بَتَلْخى جان بَر آيَد، باك نيسْت؛
بَس حِكايَتْهاىِ شيرين باز مى مانَد زِ مَن. ٧

8. خَتْم كُن حافِظ؛ كِه گَر زين گونه خوانى دَرْسِ عِشْق،
عِشْق دَر هَر گوشَهٔ اَفْسانَهٔ خوانَد زِ مَن. ٨

451.

بحر هزج ‿ – – – , ‿ – – – , ‿ – –

1. خُدا را کَم نِشین با خِرْقه‌پوشان،
رُخ از رِنْدانِ بی‌سامان مَپوشان. ۱

2. دَر این خِرْقَه بَسی آلودَگی هَسْت،
خَوشا وَقْتِ قَباءِ باده‌نوشان. ۲

3. تو نازِك‌طَبْعی وُ طاقَت نَداری
گِرانیهایِ مُشْتی دَلْق‌پوشان. ۳

4. دَر این صوفی‌وَشان دَرْدی نَدیدَم؛
کِه صافی باد عَیْشِ دُرْدنوشان. ۴

5. بِیَا وَز غَبْنِ این سالوسِیَان بین
صَراحی خون‌دِل وُ بَرْبَط خُروشان. ۵

6. چو مَسْتَم کَرْدَهٔ مَسْتور مَنْشین،
چو نوشَم دادَهٔ زَهْرَم مَنوشان. ۶

[7. لَبِ مَیْگون و چَشْمِ مَسْت بِکْشای،
کِه از شَوْقَت مَیِ لَعْلَسْت جوشان. ۷]

8. زِ دِل‌گَرْمیِ حافِظ بَر حَذَر باش،
کِه دارَد سینَهٔ چون دیگِ جوشان. ۸

452.

بحر رمل ـ⏑ـ ـ, ⏑⏑ـ ـ, ⏑⏑ـ ـ, ⏑⏑ـ

1. خَوشْتَر از فِکْرِ مَی وُ جام چِه خواهَد بودَن.
تا بِبینَم کِه سَرانْجام چِه خواهَد بودَن. ۱

2. غَمِ دِل چَنْد تُوان خَورْد کِه اَیّام نَمانْد؛
گو نه دِل باش و نه اَیّام چِه خواهَد بودَن. ۲

3. بادِه خَور، غَم مَخَور وُ پَنْدِ مُقَلِّد مَشِنَوْ؛
اِعْتِبارِ سُخَنِ عام چِه خواهَد بودَن. ۳

4. مُرْغِ کَم‌حَوْصَلِه را گو: غَمِ خَود خَور. — کِه بَر او
رَحْمِ آن کَس کِه نِهَد دام چِه خواهَد بودَن. ۴

5. دَسْت‌رَنْجِ تو هَمان بِه کِه شَوَد صَرْف بَکام؛
دانی آخِر کِه بَناکام چِه خواهَد بودَن. ۵

6. پیرِ مَیْخانه هَمی خوانْد مُعَمّائی دوش
از خَطِ جام کِه: فَرْجام چِه خواهَد بودَن. ۶

7. بُرْدَم از رَه دِلِ حافِظ بَدَف وُ چَنْگ و غَزَل،
تا جَزایِ مَنِ بَدْنام چِه خواهَد بودَن. ۷

453.

بحر مضارع – – ᵕ, – ᵕ – –, – – ᵕ, – ᵕ – –

1. دانی کِه چیسْت دَوْلَت· دیدارِ یار دیدَن،
دَر کویِ او گَدائی بر خُسْرَوی گُزیدَن. ١

2. از جان طَمَع بُریدَنْ آسان بُوَد، وَلیکِن
از دوسْتانِ جانی مُشْکِل تُوان بُریدَن. ٢

3. خواهَم شُدَن بِبُسْتان چون غُنْچه با دِلِ تَنْگ،
وانْجا بَنیکْنامی پیراهَنی دَریدَن، ٣

4. گَه چون نَسیم با گُل رازِ نِهُفْته گُفْتَن،
گَه سِرِّ عِشقْبازی از بُلْبُلان شَنیدَن. ٤

5. بوسیدَنِ لَبِ یار اَوَّل زِ دَسْت مَگْذار،
کاخِر مَلول گَرْدی از دَسْت و لَب گَزیدَن. ٥

6. فُرْصَت شُمار صُحْبَت، کَزْ این دوراهه مَنْزِل
چون بِگْذَریم، دیگَر نَتْوان بَهَم رَسیدن. ٦

7. گوئی بِرَفْت حافِظْ از یادِ شاه مَنْصور،
یا رَب بَیادَش آوَر دَرْویش پَرْوَریدَن. ٧

454.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. زِ دَر دَر آ و شَبِسْتانِ ما مُنَوَّر کُن،
هَوایِ مَجْلِسِ روحانِیان مُعَطَّر کُن. ۱

2. بَچَشْم و اَبْروِیِ جانان سُپُرْده اَم دِل و جان؛
بِیَا بِیَا و تَماشایِ طاق و مَنْظَر کُن. ۲

3. زِ خاکِ مَجْلِسِ ما ای نَسیمِ باغِ بَهِشْت
بِبَر شَمامه بَفِرْدَوْس و عود مِجْمَر کُن. ۳

4. حِجابِ دیدَهٴ اِدْراك شُد شُعاعِ جَمال؛
بِیَا و خَرْگَهِ خورْشید را مُنَوَّر کُن. ۴

5. سِتارَهٴ شَبِ هِجْران نَمی فِشانَد نور،
بَبامِ قَصْر بَر آ وُ چِراغِ مَه بَر کُن. ۵

6. چو شاهِدانِ چَمَن زیرِ دَسْتِ حُسْنِ تو اَنْد،
کِرِشْمه بَر سَمَن وُ ناز بَر صَنَوْبَر کُن. ۶

7. فُضولِ نَفْس حِکایَت بَسی کُنَد؛ ساقی،
تو کارِ خود مَدِه از دَسْت و مَیْ بَساغَر کُن. ۷

8. طَمَع بَنَقْدِ وِصالِ تو حَدِّ ما نَبُوَد
حَوالَتیم بَدان لَعْلِ هَمْچو شَکَّر کُن. ۸

9. لَبِ پِیالَه بِبوس، آنْگَهی بَمَسْتان دِه؛
بَدین دَقیقه دَماغِ خِرَد مُعَنْبَر کُن. ۹

10. اَگَر فَقیه نَصیحَت کُنَد کِه: عِشْق مَباز. —
پِیالهٔ بِدِهَش گُو: دَماغ را تَر کُن. ١٠

11. از آن شَمائِل و اَلْطافِ خُلْقِ خَوش کِه تُراسْت
مِیانِ بَزْمِ حَریفان چو شَمْع سَر بَر کُن. ١١

12. از این مُزَوَّجه وُ خِرْقه نیك در تَنْگَم؛
بَیَك گِرِشْمَهٔ صوفی‌کُشَم قَلَنْدَر کُن. ١٢

13. پَس از مُلازَمَتِ عَیْش و عِشْقِ مَهْرویان
زِ کارْها کِه کُنی شِعْرِ حافِظ اَزْبَر کُن. ١٣

455.

بحر مجتث ⏑—⏑—, ⏑⏑——, ⏑—⏑—, —⏑⏑

1. شَرابِ لَعْل کَش وُ رویِ مَه‌جَبینان بین،
خِلافِ مَذْهَبِ آنان جَمالِ اینان بین. ١

2. بَزیرِ دَلْقِ مُلَمَّع کَمَنْدْها دارَنْد،
دَرازْدَسْتیِ این کوتَه‌آسْتینان بین. ٢

3. بِخِرْمَنِ دو جَهان سَر فِرو نَمی آرَنْد،
دَماغ و کِبْرِ گَدایانِ خوشه‌چینان بین. ٣

4. گِرِه زِ اَبْرویِ پُرْچین نَمی کُشایَد یار،
نیازِ اَهْلِ دِل وُ نازِ نازْنینان بین. ۴

5. حَدیثِ عَهْدِ مُحَبَّت زِ کَس نَمی شِنَوَم،
وَفایِ صُحْبَتِ یاران و هَمْنِشینان بین. ٥

6. اَسیرِ عِشق شُدَن چارهٔ خَلاصِ مَنَسْت،
ضَمیرِ عافِیَت‌اَنْدیشِ پیش‌بینان بین. ۶

7. غُبارِ خاطِرِ حافِظ بِبُرْد صَیْقَلِ عِشق،
صَفایِ آئنهٔ پاكِ پاك‌دینان بین. ۷

456.

بحر رمل ‒◡‒‒, ‒◡‒‒, ‒◡‒‒, ‒◡‒

1. نُکْتَهٔ دِلْکَش بِگُویَم: خالِ آن مَهْرو بِبین،
عَقْل و جان را بَسْتَهٔ زَنْجیرِ آن گیسو بِبین. ۱

2. عَیْبِ دِل کَرْدَم کِه: وَحْشی وَضْع و صَحْرائی مَباش.
گُفْت: چَشْمِ نیم‌مَسْتِ تُرْكِ آن آهو بِبین. ۲

3. حَلْقَهٔ زُلْفَش تَماشاخانَهٔ بادِ صَباسْت،
جانِ صَد صاحِب‌دِل آنْجا بَسْتَهٔ هَر مو بِبین. ۳

4. عابِدانِ آفْتاب از دِلْبَرِ ما غافِلَنْد؛
ای مَلامَت‌گو خُدا را رو مَبین و رو بِبین. ۴

5. زُلْفِ دِل‌دُزْدَش صَبا را بَنْد بَر گَرْدَن نِهاد؛
با هَواخواهانِ رَهْرَوْ حیلَهٔ هِنْدو بِبین. ۵

6. آن کِه مَن دَر جُسْت‌وجویِ او زِ خود یَکْسو شُدَم،
کَس نَدیدَسْت و نَبینَد مِثْلَش، از هَر سو بِبین. ۶

7. حافِظ اَر دَر گوشَهٔ مِحْراب رو مالَد، رَواسْت؛
ای مَلامَت‌گو خُدا را آن خَمِ اَبْرو بِبین. ۷

457.

8. از مُرادِ شاه مَنْصور ای فَلَك سَر بَر مَتاب،
تیزیٔ شَمْشیر بِنْگَر، قُوَّتِ بازو بِبین. ٨

457.

بحر رمل ‒ ⏓ ⏓ ,‒ ‒ ⏑ ⏑ ,‒ ‒ ⏑ ⏑ ,‒ ‒ ⏑ ⏓

1. شاهِ شِمْشادْقَدان خُسْرَوِ شیرین‌دَهَنان،
کِه بِمِژْگان شِکَنَد قَلْبِ هَمَه صَف‌شِکَنان، ١
2. مَسْت بِگْذَشْت و نَظَر بَر مَنِ دَرْویش اَنْداخْت؛
گُفْت: کای چَشْم و چِراغِ هَمَه شیرین‌سُخُنان، ٢
3. تا کَی از سیم و زَرَت کیسه تَهی خواهَد بود.
بَنْدَهٔ مَن شَو و بَر خور زِ هَمَه سیم‌تَنان. ٣
4. کَمْتَر از ذَرّه نَهٔ، پَسْت مَشَوْ، مِهْر بِوَرْز،
تا بِخَلْوَتْگَهِ خورْشید رَسی چَرْخ زَنان. ۴
5. بَر جَهان تَکْیه مَکُن، دَر قَدَحی مَیْ داری،
شادیٔ زُهْرَه‌جَبینان خور و نازِك‌بَدَنان. ٥
6 پیرِ پَیْمانه‌کَشِ ما، کِه رَوانَش خوش باد،
گُفْت: پَرْهیز کُن از صُحْبَتِ پَیْمان‌شِکَنان. ٦
7. بَصَبا دَر چَمَنِ لاله سَحَر می گُفْتَم
کِه: شَهیدانِ کِه اَنْد این هَمَه خونین‌کَفَنان. ٧
8. گُفْت: حافِظ، مَن و تُو مَحْرَمِ این راز نَه ایم؛
زِ مَیِ لَعْل حِکایَت کُن و سیمین‌ذَقَنان. ٨

9. دامَنِ دوست بَدَسْت آر، زِ دُشْمَن بِگُسِل،
مَرْدِ یَزْدان شَو و ایمَن گُذَر اَزْ اَهْرِمَنان. ٩

458.

بحر مضارع ‒ ‒ ⏑, ‒ ⏑ ‒ ⏑, ⏑ ‒ ‒ ⏑, ‒ ⏑ ‒

1. گُلْبَرْگ را زِ سُنْبُلِ مُشْکین نِقاب کُن،
یَعْنی کِه رُخ بِپوش و جَهانی خَراب کُن. ١
2. بِفْشان عَرَق زِ چِهْرِه، و اَطْرافِ باغ را
چون شیشَهایِ دیدَهٔ ما پُر گُلاب کُن. ٢
3. بِگْشا بَشیوه نَرْگِسِ پُرْخوابِ مَسْت را،
وَز رَشْکِ چَشْمِ نَرْگِسِ رَعْنا بَخواب کُن. ٣
4. اَیّامِ گُل چو عُمْر بَرَفْتَن شِتاب کَرْد:
ساقی، بَدَوْرِ بادَهٔ گُلْگون شِتاب کُن. ٤
5. بویِ بُنَفْشه بِشْنَو و زُلْفِ نِگار گیر،
بِنْگَر بَرَنْگِ لاله و عَزْمِ شَراب کُن. ٥
6. هَمْچو حَباب دیده بَرویِ قَدَح کُشا،
وین خانه را قِیاسِ اساس از حَباب کُن. ٦
7. زانْجا کِه رَسْم و عادَتِ عاشِقکُشیءِ تُسْت،
با دُشْمَنان قَدَح کَش و با ما عِتاب کُن. ٧
8. حافِظ وِصال می طَلَبَد از رَهِ دُعا:
یا رَب دُعایِ خَسْتهدِلان مُسْتَجاب کُن. ٨

459.

بحر مضارع —⏑— ,⏑——⏑ ,—⏑—⏑ ,—⏑——

1. صُبْحَسْت، ساقِیَا قَدَحی پُر شَراب کُن،
دَوْرِ فَلَك دِرَنْگ نَدارَد، شِتاب کُن. ١

2. زان پیشْتَر کِه عالَمِ فانی شَود خَراب،
ما را زِ جامِ بادهٔ گُلْگُون خَراب کُن. ٢

3. خَورْشیدِ مَیْ زِ مَشْرِقِ ساغَر طُلوع کَرْد؛
گَر بَرْگِ عَیْش می طَلَبی، تَرْكِ خواب کُن. ٣

4. روزی کِه چَرْخْ از گِلِ ما کوزَها کُنَد،
زِنْهار کاسهٔ سَرِ ما پُر شَراب کُن. ٤

5. ما مَرْدِ زُهْد و تَوْبه و طامات نیسْتیم،
با ما بَجامِ بادهٔ صافی خِطاب کُن. ٥

6. کارِ صَواب بادهپَرَسْتیسْت حافِظا،
بَر خیز و رویِ عَزْم بَکارِ صَواب کُن. ٦

460.

بحر رجز —⏑⏑—, ⏑—⏑— ,—⏑⏑— ,⏑—⏑—

1. فاتِحهٔ چو آمَدی بَر سَرِ خَسْتَهٔ بِخوان،
لَب بِکُشا، کِه می دِهَد لَعْلِ لَبَت بَمُرْده جان. ١

2. آن کِه بَپُرْسِش آمَد وُ فاتِحه خوانْد و می رَوَد
گو: نَفَسی، کِه روح را می کُنَم از پَیَش رَوان. ٢

461.

3. ای کِه طَبیبِ خَسْتَهٔ، رویِ زَبانِ مَن بِبین،
کین دَم و دودِ سینهٔاَم بارِ دِلَسْت بَر زَبان. ٣

4. گَرْچِه تَب اُسْتُخوانِ مَن کَرْد زِ مِهْر گَرْم و رَفْت،
هَمْچو تَبَم نَمی رَوَدْ آتِشِ مِهْر از اُسْتُخوان. ۴

5. حالِ دِلَم چو خالِ تُو هَسْت بَر آتِشَش وَطَن،
جِسْمَم از آن چو چَشْمِ تُو خَسْته شُدَسْت و ناتُوان. ٥

6. باز نِشانِ حَرارَتَم زابِ دو دیده، وُ بِبین
نَبْضِ مَرا، کِه می دِهَد هیچ زِ زِنْدَگی نِشان. ٦

7. آن کِه مُدام شیشهٔاَمْ از پَیِ عَیْش داده بود،
شیشهٔاَم از چِه می بَرَد پیشِ طَبیب هَر زَمان. ٧

8. حافِظ، از آبِ زِنْدَگی شِعْرِ تو داد شَرْبَتَم. —
تَرْکِ طَبیب کُن، بِیَا نُسْخَهٔ شَرْبَتَم بِخوان. ٨

461.

بحر مجتث ⏑–⏑– , ⏑⏑–– , ⏑–⏑– ; ⏑⏑–

1. مَنَم کِه شُهْرَهٔ شَهْرَم بَعِشْق وَرْزیدَن،
مَنَم کِه دیده نَیالوده اَم بَبَد دیدَن. ١

2. وَفا کُنیم و مَلامَت کَشیم و خَوش باشیم،
کِه دَر شَریعَتِ ما کافِریسْت رَنْجیدَن. ٢

3. بَپیرِ مَیْکَده گُفْتَم کِه: چیسْت راهِ نَجات: —
بِخواسْت جامِ مَی وُ گُفْت: راز پوشیدَن. ٣

462.

4. مُـرادِ مـا زِ تَـمـاشایِ بـاغِ عـالَـم چیسْت.
بَدَسْتِ مَـرْدُمِ چَشْم از رُخِ تـو ڭُـل چیدَن. ۴
5. بَمَیْپَـرَسْتی از آن نَـقْشِ خَـود بَـر آب زَدَم،
کِـه تـا خَـراب کُـنَـم نَـقْـشِ خَـودْپَرَسْتیدَن. ۵
6. بَـرَحْـمَـتِ سَـرِ زُلْـفِ تـو واثِـقَـم، وَر نـی
کَشِش چو نَبْوَد از آن سو، چِه سود کوشیدَن. ۶
7. زِ خَـطِّ یـار بِـیَـامـوز مِهْر بـا رُخِ خـوب،
کِـه ڭِـردْ عـارَضِ خوبان خَوشَسْت ڭَرْدیدَن. ۷
8. عِـنـان بَـمَـیْـکَـدَه خواهیم تافْت زین مَجْلِس،
کِـه وَعْـظِ بـیعَـمَـلان واجِـبَـسْـت نَشْنیدَن. ۸
9. مَبوس جُـز لَـبِ مَعْشوق و جامِ مَـیْ، حافِظ،
کِـه دَسْـتِ زُهْـدْفِـروشـان خَطاسْت بوسیدَن. ۹

462.

بحر رمل ⏓⏑‒‒, ⏑⏑‒‒, ⏑⏑‒‒, ⏓⏓‒

1. می فِکَن بَر صَفِ رِنْدان نَظَری بِهْتَر از این،
بَـر دَرِ مَـیْـکَـدَه می کُن ڭُذَری بِهْتَر از این. ۱
2. دَر حَـقِ مَـن لَبَت ایـن لُطْف کِه می فَرْمایَد
سَخْت خـوبَسْت، وَلیکِن قَـدَری بِهْتَر از ایـن. ۲
3. آن کِـه فِـکْـرَش ڭِـرِه از کارِ جَـهـان بِـکْـشایَد
ڭـو: دَر ایـن نُـکْته بِفَرْما نَظَری بِهْتَر از این. ۳

4. دِل بَدان رودِ گِرامی چه کُنَم گر نَدِهَم.
مادَرِ دَهر نَزایَد پُسَری بِهْتَر از این. ۴

5. ناصِحَم گُفْت کِه: جُز غَم چِه هُنَر دارَد عِشْق.
گُفْتَم: ای خواجهٔ عاقِل هُنَری بِهْتَر از این. ۵

6. مَن کِه گُویَم کِه قَدَح گیر و لَبِ ساقی بوس،
بِشْنَو ای جان کِه نَگُویَد دِگَری بِهْتَر از این. ۶

7. کِلْکِ حافِظ شَکَرین‌میوه نَباتیسْت، بِچین؛
کِه دَر این باغ نَبینی ثَمَری بِهْتَر از این. ۷

463.

بحر مضارع ‐ ‐ ⏑ ‐ ، ‐ ⏑ ‐ ‐ ، ‐ ‐ ⏑ ‐ ، ‐ ⏑ ‐ ‐

1. می سوزَم از فِراقَت، روی از جَفا بِگَرْدان؛
هِجْران بَلایِ ما شُد، یا رَب بَلا بِگَرْدان. ۱

2. مَه جَلْوه می نُمایَد بَر سَبزخِنْگِ گَرْدون؛
تا او بَسَر دَر آیَد، بَر رَخْش پا بِگَرْدان. ۲

3. یَغْمایِ عَقْل و دین را بیرون خِرام سَرْمَسْت،
بَر سَر کُلاه بِشْکَن، دَر بَر قَبا بِگَرْدان. ۳

4. مَرْغول را بَر اَفْشان، یَعْنی بَرَغْمِ سُنْبُل
گِرْدِ چَمَن بَخوری هَمْچون صَبا بِگَرْدان. ۴

5. ای نورِ چَشْمِ مَسْتان دَر عَیْنِ اِنْتِظارَم،
چَنْگی حَزین و جامی بِنْواز یا بِگَرْدان. ۵

464.

6\. دَوْرانْ چومی نُویسَدْ بَر عارَضِت خَطّی خَوش،
یا رَب نُوِشْتَهء بَدْ از یارِ ما بِگَرْدان. ۶

7\. حافِظ، زِ خوبْرویان بَخْتَت جُز آن قَدَر نیسْت؛
گَر نیسْتَت رِضائی، حُکْمِ قَضا بِگَرْدان. ۷

464.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, ––

1\. کِرِشْمَهء کُن و بازارِ ساحِری بِشِکَن،
بَغَمْزه رَوْنَقِ ناموسِ سامِری بِشِکَن. ۱

2\. بَباد دِه سَر و دَسْتارِ عالَمی، یَعْنی
کُلاهِ گوشه بَآئینِ دِلْبَری بِشِکَن. ۲

3\. بَزُلْف گوی کِه: آئینِ سَرْکَشی بِگُذار،
بَغَمْزه گو کِه: سِپاهِ سِتَمْگَری بِشِکَن. ۳

4\. بِرون خِرام و بِبَر گویِ خوبی از همه کَس،
سَزایِ حور بِدِه، رَوْنَقِ پَری بِشِکَن. ۴

5\. بَآهُوانِ نَظَر شیرِ آفْتاب بِگیر،
بَابْرُوانِ دوتا قَوْسِ مُشْتَری بِشِکَن. ۵

6\. چو عِطْرسای شَوَد زُلْفِ سُنْبُل از دَمِ باد،
تو قیمَتَش بَسَرِ زُلْفِ عَنْبَری بِشِکَن. ۶

7\. چو عَنْدَلیب فَصاحَت فِروشَد ای حافِظ،
تو قَدْرِ او بَسُخَن گُفْتَنِ دَری بِشِکَن. ۷

465.

بحر منسرح —ᴗ— —ᴗᴗ—, —ᴗ— (—ᴗ—ᴗ), —ᴗᴗ—,

[1.] مُرْغِ دِلَم طائِریسْت قُدْسیء عَرْش‌آشِیَان،
از قَفَسِ تَن مَلول، سیر شُدَه از جَهان. ١

2. از سَرِ این خاکْدان چون بِپَرَد مُرْغِ جان،
باز نِشیمَن کُنَد بَر دَرِ آن آسْتان. ٢

3. چون بِپَرَد مُرْغِ دِل، سِدْره بُوَد جایِ او؛
تَکْیه‌گَهِ بازِ ما کُنْگُرَهء عَرْش دان. ٣

4. سایَهء دَوْلَت فُتَد بَر سَرِ عالَم هَمَه،
گَر بِکَشَد مُرْغِ ما بال و پَری بَر جَهان. ۴

5. دَر دو جَهانَش مَکان نیسْت بِجُز فَوْقِ چَرْخ،
جِسْمِ وَی از مَعْدِنَسْت، جانِ وَی از لامَکان. ٥

6. عالَمِ عُلْوی بُوَد جَلْوه‌گَهِ مُرْغِ ما،
آبْخَورِ او بُوَد گُلْشَنِ باغِ جِنان. ٦

7. تا دَمِ وَحْدَت زَدی، حافِظِ شوریده‌حال،
خامَهء تَوْحید کَش بَر وَرَقِ اِنْس و جان. ٧]

466.

بحر رمل –⏓⏓

⏓⏑– –, ⏑⏑– –, ⏑⏑– –,

1. یـا رَب آن آهـویِ مُشْکین بَخُتَن باز رَسان،
وان سَهی سَـرْوِ رَوَان را بَچَمَن بـاز رَسـان. ۱
2. بَـخْـتِ پَـژْمُـرْدَهٔ مـا را بَنَسیمی بِـنَـوَاز،
یَعْنی آن جـانِ زِ تَـن رَفْته بتَن بـاز رَسان. ۲
3. مـاه و خَـورْشید بَمَنْزِلِ چـو بَامْرِ تـو رَسَنْد،
یـارِ مَهْرویِ مَـرا نـیـز بَمَـن بـاز رَسـان. ۳
4. دیـدَهـا دَر طَلَبِ لَعْلِ یَمانی خـون شُـد؛
یـا رَب آن کَوْکَبِ رَخْشان بَیَمَن باز رَسـان. ۴
5. سُخُن اینَسْت کِه: ما بی تو نَخواهیم حَیَات. —
بِشْنَو ای پَـیْـکِ خَبَرْگیر، سُخُن بـاز رَسـان. ۵
6. بِـرَو ای طـائـرِ مَیْمونِ هُـمـایـونآثـار،
پـیـشِ عَنْقا سُخُنِ زاغ و زَغَـن بـاز رَسـان. ۶
7. آن کِـه بـودی وَطَنَش دیـدَهٔ حافِظ، یا رَب
بَمُرادَش زِ غَـریـبـی بَـوَطَـن بـاز رَسـان. ۷

467.

بحر رمل ‒ ◡ ‒ ‒ , ‒ ◡ ‒ ‒ , ‒ ◡ ‒ ‒ , ‒ ◡ ‒

1. دَر بَدَخْشان لَعْل اَگَرْ از سَنْگ می آیَد بِرون،
آبِ رُكْنی چون شَكَرْ از تَنْگ می آیَد بِرون؛ ۱

2. دَر دَرونِ شَهْرِ شیراز از دَرِ هَر خانَهٔ
دِلْبَری رَعْنایِ شوخِ شَنْگ می آیَد بِرون؛ ۲

3. از سَرایِ قاضی وُ مُفْتی و شَیْخ وُ مُحْتَسِب
بادَهایِ بیغَشِ گُلْرَنْگ می آیَد بِرون؛ ۳

4. بَر سَرِ مِنْبَر بَوَقْتِ وَجْد و زَرّاقیء حال
از سَرِ دَسْتارِ واعِظ بَنْگ می آیَد بِرون؛ ۴

5. دَر دَرونِ باغْها زاوازِ مُطْرِب صُبْح و شام
وایِ بُلْبُل با نَوایِ چَنْگ می آیَد بِرون: ۵

6. دَر چُنین شَهْری بَهَجْرِ یار و اَنْدوهِ فِراق
حافِظ از خانَه چُنین دِلْتَنْگ می آیَد بِرون. ۶

XXV. حرف الواو

468.

بحر رمل
— ᴗ — —, — ᴗ — —, — ᴗ — —, — ᴗ —

1. ای قَبایِ پادْشاهی راسْت بَر بالایِ تو،
زینَتِ تاج وُ نِگین از گَوْهَرِ والایِ تو. ١

2. آفْتابِ فَتْح را هَر دَم طُلوعی می دِهَد
از کُلاهِ خُسْرَوی رُخْسارِ مَهسیمایِ تو. ٢

3. گَرْچه خورْشیدِ فَلَك چَشْم وُ چِراغِ عالَمَسْت،
روشَنائیبَخْشِ چَشْمِ اوسْت خاكِ پایِ تو. ٣

4. جَلْوهگاهِ طائرِ اِقْبال گَرْدَد هَر کُجا
سایه اَنْدازَد هُمایِ چَتْرِ گَرْدونسایِ تو. ٤

5. دَر رُسومِ شَرْع و حِکْمَت با هَزاران اِخْتِلاف
نُکْتهٔ هَرْگِز نَشُد فَوْت از دِلِ دانایِ تو. ٥

6. آبِ حَیْوانَش زِ مِنْقارِ بَلاغَت می چَکَد
طوطیٔ خوشلَهْجه یَعْنی کِلْكِ شَکَّرْخایِ تو. ٦

7. آن چِه اِسْکَنْدَر طَلَب کَرْد وُ نَدادَش روزْگار
جُرْعهٔ بود از زُلالِ جامِ جانافْزایِ تو. ٧

8. عَرْضِ حاجَت دَر حَریمِ حَضْرَتَت مُحْتاج نیسْت:
رازِ کَس مَخْفی نَماند با فُروغِ رایِ تو. ٨

9. خُسْرَوَا، پیرانه‌سَر حافِظ جَوانی می کُنَد
بَرْ اُمیدِ عَفْوِ جانْبَخْش گُنَه‌بَخْشایِ تو. ۶

469.

بحر مضارع ——◡, —◡—◡, ◡——◡, —◡—

1. ای خونْبَهایِ نافَهء چین خاكِ راهِ تو،
خَورْشید سایه‌پَرْوَرِ طَرْفِ کُلاهِ تو. ۱

2. نَرْگِس کِرِشْمه می بَرَد از حَد: بِرون خِرام،
ای جان فِدایِ شیوهء چَشْمِ سِیاهِ تو. ۲

3. خونَم بِخَور، کِه هیچ مَلَك با چُنین جَمال
از دِل نَیایَدَش کِه نویسَد گُناهِ تو. ۳

4. آرامِ خَلْق و خوابِ جَهان را سَبَب توئی،
زان شُد کَنارِ دیده و دِل تَکْیه‌گاهِ تو. ۴

5. با هَر سِتارَه‌ء سَر و کاریسْت هَر شَبَم
از حَسْرَتِ فُروغِ رُخِ هَمْچو ماهِ تو. ۵

6. یارانِ هَمْنِشین هَمه از هَم جُدا شُدَنْد،
مائیم و آسْتانَهء دَوْلَت‌پَناهِ تو. ۶

7. حافِظ طَمَع مَبُر زِ عِنایَت، کِه عاقِبَت
آتِش زَنَد بِخِرْمَنِ غَم دودِ آهِ تو. ۱

470.

بحر مضارع —ᴗ—
——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ᴗ——ᴗ, —ᴗ—

1. ای آفتاب آئنه‌دارِ جمالِ تو،
مُشکِ سیاه مجمره‌گردانِ خالِ تو. ١

2. صحنِ سرایِ دیده بشستم؛ وَلی چه سود.
کین گوشه نیست دَرخورِ خیلِ خیالِ تو. ٢

3. این نُقطهٔ سیاه، که آمد مَدارِ نور،
عکسیست دَر حَدیقهٔ بینِش زِ خالِ تو. ٣

4. تا پیشِ بخت باز شوم تهنیت کنان،
کو مژدهٔ زِ مَقدَمِ عیدِ وِصالِ تو. ٤

5. تا آسمان زِ حلقه‌بگوشانِ ما شود،
کو عِشوهٔ زِ اَبروی همچون هِلالِ تو. ٥

6. دَر اَوجِ ناز و نِعمَتی، ای آفتابِ حُسن:
یا رَب مَباد تا بقیامت زَوالِ تو. ٦

7. دَر چینِ زُلفش ای دِلِ مِسکین چه‌گونهٔ.
کاشفته گفت بادِ صبا شرحِ حالِ تو. ٧

8. مَطبوعتَر زِ نقشِ تو صورت نَبست باز
طُغرانویسِ اَبروی مُشکینِ مِثالِ تو. ٨

9. بَر خاست بویِ گُل، زِ دَرِ آشتی دَر آی،
ای نوبهارِ ما رُخِ فرخنده‌فالِ تو. ٩

10. دَر پیشِ خواجه عَرْضِ کُدامین جَفا کُنَم·
شَرْحِ نِیازْمَنْدیِء خَود· یا مَلالِ تو· ١٠
11. حافِظ، دَر این کَمَنْد سَرِ سَرْکَشان بَسیسْت؛
سَوْدایِ کَج مَپَز، کِه نَباشَد مَجالِ تو. ١١

471.

بحر مجتث ⏑—⏑—، ⏑⏑——، ⏑—⏑—، ——

1. بَجانِ پیرِ خَرابات و حَقِّ نِعْمَتِ او،
کِه نیسْت دَر سَرِ مَن جُز هَوایِ خِدْمَتِ او. ١
2. بَهِشْت اَگَرْچِه نه جایِ گُناهْکارانَسْت،
بِیار باده، کِه مُسْتَظْهِرَم بَرَحْمَتِ او. ٢
3. چِراغِ صاعِقهء آن سَحاب روشَن باد،
کِه زَد بَخِرْمَنِ ما آتِشِ مُحَبَّتِ او. ٣
4. بِیار باده، کِه دوشَم سَروشِ عالَمِ غَیْب
نَوید داد کِه: عامَسْت فَیْضِ رَحْمَتِ او. ۴
5. بَر آسْتانهء مَیْخانه گَر سَری بینی،
مَزَن بَپای، کِه مَعْلوم نیسْت نِیَّتِ او. ٥
6. مَکُن بَچَشْمِ حَقارَت نِگاه دَر مَنِ مَسْت،
کِه نیسْت مَعْصِیَت و زُهْد بی مَشِیَّتِ او. ٦
7. نَمی کُنَد دِلِ ما مَیْلِ زُهْد و تَوْبه، وَلی
بَنامِ خواجه بِکوشیم و فَرِّ دَوْلَتِ او. ٧

472.

8. دِلا طَمَع مَبُر از لُطْفِ بی‌نِهایَتِ دوسْت،
کِه می رَسَد هَمه را لُطْفِ بی‌نِهایَتِ او. ۸
9. مُدام خِرْقهٔ حافِظ بَباده دَر گِرَوَسْت،
مَگَر زِ خاكِ خَرابات بود فِطْرَتِ او. ۹

472.

بحر رجز —◡◡— ,◡—◡— ,—◡◡— ,◡—◡—

1. تابِ بُنَفْشه می دِهَد طُرّهٔ مُشکسایِ تو،
پَرْدهٔ غُنْچه می دَرَد خَنْدهٔ دِلْگُشایِ تو. ۱
2. ای گُلِ خوش‌نَسیمِ مَن بُلْبُلِ خویش را مَسوز،
کَز سَرِ صِدْق می کُنَد شَب هَمه شَب دُعایِ تو. ۲
3. دَوْلَتِ عِشْق بین، کِه چون از سَرِ فَخْر و اِحْتِشام
گوشهٔ تاجِ سَلْطَنَت می شِکَنَد گَدایِ تو. ۳
4. مَن کِه مَلول گَشْتَمی از نَفَسِ فِرِشْتَگان،
قال و مَقالِ عالَمی می کَشَم از بَرایِ تو. ۴
5. عِشْقِ تو سَرْنِوِشْتِ مَن، خاكِ دَرَت بَهِشْتِ مَن،
مِهْرِ رُخَت سِرِشْتِ مَن، راحَتِ مَن رِضایِ تو. ۵
6. خرْقهٔ زُهْد و جامِ مَیْ گَرْچه نه دَرْخورِ هَم اَنْد،
این هَمه نَقْش می زَنَم از جِهَتِ رِضایِ تو. ۶
7. دَلْقِ گَدایِ عِشْق را گَنْج بُوَد دَر آسْتین،
زود بَسَلْطَنَت رَسَد هَر کِه بُوَد گَدایِ تو. ۷

473.

8. شاهِ نِشینِ چَشْمِ مَن تَکْیه‌گَهِ خِیالِ تُسْت؛
جایِ دُعاسْت، شاهِ مَن، بی تو مَباد جایِ تو. ٨

9. شورِ شَراب و سِرِّ عِشْق آن نَفَسَم رَوَد زِ سَر،
کین سَرِ پُرْهَوَس شَوَد خاکِ دَرِ سَرایِ تو. ٩

10. خوش چَمَنیسْت عارِضَت، خاصّه کِه دَر بَهارِ حُسْن
حافِظِ خوش‌کَلام شُد مُرْغِ سُخَن‌سَرایِ تو. ١٠

473.

بحر مضارع —‿—, ‿——‿, —‿—‿, ——‿

1. خَطِّ عِذارِ یار کِه بِگْرِفْت ماه از او
خوش حَلْقه‌ایسْت، لیک بَدَر نیسْت راه از او. ١

2. اَبْروی دوسْت گوشه‌ٔ مِحْرابِ دَوْلَتسْت؛
آنجا بِمال چِهْره و حاجَت بِخواه از او. ٢

3. ای جُرْعه‌نوشِ مَجْلِسِ جَم سینه پاک دار،
کائینه‌ایسْت جامِ جَهان‌بین کِه آه از او. ٣

4. کَرْدارِ اَهْلِ صَوْمَعه‌اَم کَرْد مَی‌پَرَسْت؛
این دود بین، کِه نامه‌ٔ مَن شُد سِیاه از او. ٤

5. شَیْطانِ غَم هَر آنچه تُوانَد بِگو: بِکُن.
مَن بُرْده اَم بَباده‌فُروشان پَناه از او. ٥

6. ساقی، چِراغِ مَی بَرَهِ آفْتاب دار،
گو: بَر فُروز مَشْعَله‌ٔ صُبْحگاه از او. ٦

474.

7. آبی بَروزْنامهٔ اَعْمالِ ما فِشان،
بِتْوان مَگَر سِتُرْد حُروفِ گُناه از او. ٧

8. آیا دَر این خِیال کِه دارَد گَدایِ شَهْر
روزی بُوَد، کِه یاد کُنَد پادْشاه از او. ٨

9. حافِظ کِه سازِ مَجْلِسِ عُشّاق راسْت کَرْد،
خالی مَباد عَرْصهٔ این بَزْمْگاه از او. ٩

474.

بحر رجز ‒◡‒◡, ‒◡◡‒, ◡‒◡‒, ‒◡◡‒

1. گُلْبُنِ عَیْش می دَمَد، ساقیِ گُلْعِذار کو.
بادِ بَهار می وَزَد، بادهٔ خوشْگُوار کو. ١

2. هَر گُلِ نَوْ زِ گُلْرُخی یاد هَمی دِهَد، وَلی
گوشِ سُخَن‌شِنَوْ کُجا، دیدهٔ اِعْتِبار کو. ٢

3. مَجْلِسِ بَزْمِ عَیْش را غالِیهٔ مُراد نیسْت؛
ای دَمِ صُبْحِ خوش‌نَفَس نافهٔ زُلْفِ یار کو. ٣

4. حُسْن‌فِروشیِ گُلَم نیسْت تَحَمُّل ای صَبا؛
دَسْت زَدَم بِخونِ دِل، بَهْرِ خُدا نِگار کو. ٤

5. شَمْعِ سَحَر زِ خیرَگی لاف زِ عارِضِ تو زَد؛
خَصْم زَبان‌دَراز شُد، خَنْجَرِ آبْدار کو. ٥

6. گُفْت: مَگَر زِ لَعْلِ مَن بوسه نَداری آرْزو: —
مُرْدَم از این هَوَس، وَلی قُدْرَت و اِخْتِیار کو. ٦

475.

7. حافظ اگرچه در سخن خازنِ گنجِ حکمتست،
از غمِ روزگارِ دون طبعِ سخنگزار کو. ٧

475.

بحر هزج ⏑–––, ⏑–––, ⏑–––, ⏑–––

1. مرا چشمیست خون‌افشان ز دستِ آن کمان‌ابرو،
جهان پر فتنه خواهد شد از آن چشم و از آن ابرو. ١

2. غلامِ چشمِ آن ترکم، که در خوابِ خوشِ مستی
نگارین گلشنش رویست و مشکین سایبان ابرو. ٢

3. هلالی شد تنم زین غم که با طغرایِ مشکینش؛
که باشد مه، که بنماید ز طاقِ آسمان ابرو. ٣

4. تو کافردل نمی بندی نقابِ زلف، و می ترسم
که محرابم بگرداند خمِ آن دلستان ابرو. ٤

5. روانِ گوشه‌گیران را جبینش طرفه گلزاریست،
که بر طرفِ چمنزارش همی گردد چمان ابرو. ٥

6. همیشه چشمِ مستت را کمانِ حسن در زه باد،
که از شستِ تو تیرِ او کشد بر مه کمان‌ابرو. ٦

7. رقیبان غافل، و ما را از آن چشم و جبین هر دم
هزاران‌گونه پیغامست، و حاجب در میان ابرو. ٧

8. دگر حور و پری را کس نگوید با چنان حسنی،
که این را اینچنین چشمست و آن را آنچنان ابرو. ٨

9. اَگَرچه مُرْغِ زیرَك بود حافِظ دَر هَواداری،
بَتیرِ غَمْزه صَیْدَش کَرْد چَشْمِ آن کَمان‌اَبْرو. ۹

476.

بحر مضارع —‿—
——‿, —‿—‿, ‿——‿,

1. ای پَیْكِ راسْتان خَبَرِ یارِ ما بِگو،
اَحْوالِ گُل بَبُلْبُلِ دَسْتان‌سَرا بِگو. ۱
2. ما مَحْرَمانِ خَلْوَتِ اُنْسیم، غَم مَخور،
با یارِ آشْنا سُخَنِ آشْنا بِگو. ۲
3. بَر این فَقیر نامهء آن مُحْتَشِم بِخوان،
با این گَدا حِکایَتِ آن پادْشاه بِگو. ۳
4. دِلْها زِ دامِ طُرّه چو بَر خاك می فِشانْد،
با آن غَریبِ ما چه گُذَشْت از هَوا بِگو. ۴
5. گَر دیگَرَت بَدان دَرِ دَوْلَت گُذَر بُوَد،
بَعْد از اِدایِ خِدْمَت و عَرْضِ دُعا بِگو: ۵
6. دَر راهِ عِشْق فَرْقِ غَنی وُ فَقیر نیسْت،
ای پادْشاهِ حُسْن سُخَن با گَدا بِگو. ۶
7. هَر کَس کِه گُفْت: خاكِ دَر دوسْت توتِیاسْت. —
گو: این سُخَن مُعایَنه دَر چَشْمِ ما بِگو. ۷
8. صوفی کِه مَنْعِ ما زِ خَرابات می کُنَد
گو: دَر حُضورِ پیرِ مَن این ماجَرا بِگو. ۸

477.

9. آن مَیْ کِه دَر سَبو دِلِ صوفی بَعِشْوه بُرْد،
٩ کَیْ دَر قَدَحِ کِرِشْمه کُنَد· ساقِیَا بِگو.
10. بَرْهَم چو می زَد آن سَرِ زُلْفَیْنِ مُشْکبار،
١٠ با ما سَرِ چه داشْت· بِیَا ای صَبا بِگو.
11. مُرْغِ چَمَن زِ نالَهء مَن دوش می گِریسْت؛
١١ آخِر تو واقِفی، کِه چِه رَفْت، ای صَبا بِگو.
12. جان‌پَرْوَرَسْت قِصّهء اَرْبابِ مَعْرِفَت؛
١٢ رَمْزی بِرَوْ بِپُرْس، و حَدِیثی بِیا بِگو.
13. هَرْچَنْد ما بَدیم، تو ما را بَدان مَگیر؛
١٣ شاهانه ماجَرایِ گُناهِ گَدا بِگو.
14. حافِظ، گَرَت بَمَجْلِسِ او راه می دِهَنْد،
١٤ مَیْ نوش و تَرْکِ زَرْق زِ بَهْرِ خُدا بِگو.

477.

بحر رمل –⏓⏓ , ––⏑⏑ , ––⏑⏑ , ––⏑⏓

1. مَزْرَعِ سَبْزِ فَلَك دیدَم و داسِ مَهِ نَوْ،
١ یادَم از کِشْتَهء خویش آمَد و هَنْگامِ دِرَوْ.
2. گُفْتَم ای بَخْت بِخُسْپیدی، و خورْشید دَمید.
٢ گُفْت: با این هَمه از سابِقه نومید مَشَوْ.
3. گَر رَوی پاك و مُجَرَّد چو مَسیحا بَفَلَك،
٣ از چِراغِ تو بَخورْشید رَسَد صَد پَرْتَوْ.

478.

4. تَکْیه بَر اَخْتَرِ شَبدُزْد مَکُن، کین عَیّار
تاجِ کاوُس بِبُرْد وُ کَمَرِ کَیْ خُسْرَوْ. ۴

5. آسْمان گو: مَفِروش این عَظَمَت، کَنْدَر عِشْق
خِرْمَنِ مَه بَجَوی، خوشَهء پَرْوین بَدو جَوْ. ۵

6. گوشْوارِ زَر و لَعْل اَرْچه گِران دارَد گوش،
دَوْرِ خوبی گُذَرانَسْت، نَصیحَت بِشِنَوْ. ۶

7. چَشْمِ بَد دور زِ خالِ تو، کِه دَر عَرْصَهء حُسن
بَیْدَقی رانْد کِه بُرْد از مَه و خَوَرْشید گِرَوْ. ۷

8. آتِشِ زَرْق و رِیا خِرْمَنِ دین خواهَد سوخْت؛
حافِظ، این خِرْقَهء پَشْمینه بِیَنْداز و بِرَوْ. ۸

478.

بحر مضارع — — ⏑, — ⏑ — ⏑, ⏑ — — ⏑, — ⏑ —

1. گُفْتا: بِرون شُدی بَتَماشای ماهِ نَوْ؛
از ماهِ اَبْرُوَانِ مَنَت شَرْم باد، رَوْ. ۱

2. عُمْریسْت تا دِلَت زِ اَسیرانِ زُلْفِ ماسْت؛
غافِل زِ حِفْظِ جانِبِ یارانِ خَود مَشَوْ. ۲

3. مَفْروش عِطْرِ عَقْل بَهِنْدوِی زُلْفِ یار،
کانْجا هَزار نافَهء مُشْکین بَنیمِ جَوْ. ۳

4. تُخْمِ وَفا و مِهْر دَر این کُهْنه کِشْتْزار
آن گَه شَوَد عِیان، کِه رَسَد مَوْسِمِ دِرَوْ. ۴

478.

5. سَاقی بِیَار بَادَه، کِه رَمْزی بِگُویَمَت
از سِرِّ اَخْتَرِ کُهَن وُ سَیْرِ ماهِ نَو. ۵

6. شَکْلِ هِلال هَر سَرِ مَه می دِهَد نِشان
از اَفْسَرِ سِیَامَك و تَرْكِ کُلاهِ زَو. ۶

7. حافِظ، جَنابِ پیرِ مُغان مَأْمَنِ وَفاسْت،
دَرْسِ حَدیثِ عِشْق بَر او خوان وَز او شِنَو. ۷

XXVI. حرف الهاء

479.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––, ⏓⏓–

1. ای کِه با سِلْسِلَهٔ زُلْفِ دَراز آمَدَهٔ،
فُرْصَتَت باد، کِه دیوانهنُوَاز آمَدَهٔ. ۱
2. ساعَتی ناز مَفَرْما و بِگَرْدان عادَت،
چون بَپُرْسیدَنِ اَرْبابِ نِیَاز آمَدَهٔ. ۲
3. پیشِ بالایِ تو نازَم چه بَصُلْح وُ چِه بَجَنْگ،
که بَهَر حال بَرازَنْدَهٔ ناز آمَدَهٔ. ۳
4. آب و آتِش بَهَم آمیخْتَهٔ زان لَبِ لَعْل:
چَشْمِ بَد دور، کِه خَوش شُعْبَدهباز آمَدَهٔ. ۴
5. آفَرین بَر دِلِ نَرْم تو، کِه از بَهْرِ ثَوَاب
کُشْتَهٔ غَمْزَهٔ خَود را بَنَماز آمَدَهٔ. ۵
6. زُهْدِ مَن با تو چِه سَنْجَد، کِه بَیَغْمایِ دِلَم
مَسْت و آشُفْته بَخَلْوَتْگَهِ راز آمَدَهٔ. ۶
7. گُفْت: حافِظ، دِگَرَت خِرْقه شَرابآلودَسْت،
مَگَر از مَذْهَبِ این طائفَهٔ باز آمَدَهٔ. ۷

480.

بحز مضارع ‒‒◡, ‒◡‒‒, ◡‒‒◡ , ‒◡‒

1. از خونِ دِل نُوِشْتَم نَزْدیكِ یار نامه:
إِنّی رَأَیْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكَ ٱلْقِیَامَة. ١

2. دارَم مَن از فِراقَت دَر دیده صَد عَلامَت،
لَیْسَتْ دُموعُ عَیْنی هَذا لَنا ٱلْعَلامَة. ٢

3. هَرْچَنْد كازْمودَمْ، از وَیْ نَبود سودَم؛
مَنْ جَرَّبَ ٱلْمُجَرَّبَ، حَلَّتْ بِهِ ٱلنَّدامَة. ٣

4. پُرْسیدَم از طَبیبی اَحْوالِ دوسْت، كُفْتا:
فی قُرْبِها عَذابٌ، فی بُعْدِها ٱلسَّلامَة. ٤

5. بادِ صَبا زِ ماهَم ناگَه نِقاب بَر داشْت،
كَٱلشَّمْسِ فی ٱلضُّحاء تَطْلُعُ مِنَ ٱلْغمامَة. ٥

6. كُفْتَم: مَلامَت آرَد، كَر كِرْدِ كوت كَرْدَم. —
وَٱللّهِ ما رَأَیْنا حُبًّا بِلا مَلامَة. ٦

7. حافِظ چو طالِب آمَد، جامی بَجانِ شیرین،
حَتَّی یَذوقَ مِنْهُ كَأْسًا مِنَ ٱلْكَرامَة. ٧

481.

بحر مضارع — ⏑ —, ⏑ — — ⏑, — ⏑ — ⏑, — — ⏑

1. از مَن جُدا مَشَوْ، کِه توأم نورِ دیدَهٔ،
آرامِ جان و مونِسِ قَلْبِ رَمیدَهٔ. ١

2. از چَشْمِزَخْمِ خَلْق مَبادَت گَزَنْد، از آنْك
دَر دِلْبَری بَغایَتِ خوبی رَسیدَهٔ. ٢

3. از دامَنِ تو دَسْت نَدارَنْد عاشِقان،
پیراهَنِ صَبوریء ایشان دَریدَهٔ. ٣

4. دِل بَد مَدار هان، کِه رَسی هَم بَروزِ وَصْل،
شَبْها چو زَهْرِ فُرْقَتِ جانان چَشیدَهٔ. ۴

5. مَنْعَم مَکُن زِ عِشْقِ وَی ای مُفْتیء زَمان:
مَعْذور دارَمَت، کِه تو او را نَدیدَهٔ. ٥

6. این سَرْزَنِش کِه کَرْد تُرا دوسْت حافِظا:
بیش از کِلیمِ خویش مَگَر پا کَشیدَهٔ. ٦

482.

بحر مضارع — ⏑ — —, ⏑ — — ⏑ (— — ⏑), — — ⏑ —, ⏑ — —

1. اَیْ از فُروغِ رویَت روشَن چِراغِ دیدَه،
مانَنْدِ چَشْمِ مَسْتَت چَشْمِ جَهان نَدیدَه. ١

2. هَمْچون تو نازَنینی سَر تا بَپا لَطافَت
گیتی نِشان نَدیدَه، ایزِد نَیافَریدَه. ٢

3. بَر قَصْدِ خونِ عُشّاق اَبْرو و چَشْمِ مَسْتَت
گاه این کَمین کُشاده گاه آن کَمان کَشیده. ٣

4. تا کَیْ کَبوتَرِ دِل چون مُرْغِ نیم‌بِسْمِل
از زَخْمِ تیرِ چَرْخَت دَر خاك و خون طَپیده. ۴

5. از سوزِ سینه هَر دَم دودَم بَسَر بَر آیَد؛
چون عود چَنْد باشَم دَرْ آتِش آرَمیده. ٥

6. گَر زان کِه رام گَرْدَد بَخْتِ رَمیده با مَن،
هَم زان دَهَن بَر آرَم کامِ دِلِ رَمیده. ٦

7. مَیْلی اَگَر نَدارَد با عارِضِ تو اَبْرو،
پَیْوَسْته از چِه باشَد چون قَدِّ مَن خَمیده. ٧

8. گَر بَر لَبَم نِهی لَب، یابَم حَیاتِ باقی
آن دَم کِه جانِ شیرین باشَد بَلَب رَسیده. ٨

9. تا کَیْ فِرو گُذاری چون زُلْفِ خود دِلَم را
سَرْگَشْته وُ پَریشان، ای نورِ هَر دو دیده. ٩

10. دَر پایِ خارِ هِجْران اُفْتاده دَر کَشاکَش،
وَز گُلْشَنِ وِصالَت هَرْگِز گُلی نَچیده. ١٠

11. ما را بِضاعَت اینَسْت؛ گَر دَر مَذاقَت اُفْتَد،
دُرْهایِ شِعْرِ حافِظ بِنْویس دَر جَریده. ١١

12. گَر دَسْتِ مَن نَگیری، با خواجه باز گویَم
کَز عاشِقانِ مِسْکین دِل بُرْدهٔ بَدیده. ١٢]

483.

بحر مجتث

⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, –⏓⏓

1. خُنُك نَسيمِ مُعَنْبَر شَمامَهء دِلْخواه
کِه دَر هَوَایِ تو بَر خاسْت بامْداد پَگاه. ١

2. دَليلِ راه شَو ای طائِرِ خُجَسْتهلِقا،
کِه دیده آب شُد از شَوْقِ خاكِ آن دَرْگاه. ٢

3. بَیادِ شَخْصِ نِزارَم، کِه غَرْقِ خونِ دِلَسْت،
هِلال را زِ کَنارِ شَفَق کُنَنْد نِگاه. ٣

4. بَعِشْقِ رویِ تو روزی، کِه از جَهان بِرَوَم،
زِ تُرْبَتَم بِدَمَد سُرْخ گُل بَجایِ گِیاه. ۴

5. مَنَم کِه بی تو نَفَس می زَنَم، زَهی خَجِلَت،
مَگَر تو عَفْو کُنی، وَر نه چیسْت عُذْرِ گُناه. ٥

6. زِ دوسْتانِ تو آموخْت دَر طَریقَهء مِهْر
سَپیدهدَم کِه هَوا چاك زَد شِعارِ سِیاه. ٩

7. مَدِه بَخاطِرِ نازِك مَلالَت از مَن زود،
کِه حافِظِ تو خود این لَحْظه گُفْت بِسْمِ ٱللّه. ٧

484.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, –‿‿

1. دَرِ سَرایِ مُغان رُفْته بود و آبزَده،
نِشَسْته پیر و صَلائی بَشَیْخ و شاب زَدَه. ١

2. سَبوکَشان هَمه دَر بَنْدَگیش بَسْته کَمَر،
وَلی زِ تَرْكِ كُلَه چَتْر بَر سَحاب زَدَه. ٢

3. فُروغِ جام و قَدَح نورِ ماه پوشیده،
عِذارِ مُغْبَچَگان راهِ آفْتاب زَدَه. ٣

4. زِ ناز و عَرْبَدَهٔ ساقِیانِ شیرینْگار
شَکَر شِکَسْته سَمَن ریخْتَه رُباب زَدَه. ٤

5. عَروسِ بَخْت دَر آن حِجْله با هَزاران ناز
شِكَسْته وَسْمه و بَر زُلْف مُشْكِ ناب زَدَه. ٥

6. گِرِفْته ساغَرِ عِشْرَت فِرِشْتَهٔ رَحْمَت
زِ جُرْعه بَر رُخِ حور و پَری گُلاب زَدَه. ٦

7. سَلام کَرْدَم، و با مَن بَرویِ خَنْدان گُفْت:
کِه ای خُمارْکَشِ مُفْلِسِ شَرابزَده، ٧

8. کِه این کُنَد، کِه تو کَرْدی، بَضَعْفِ هِمَّت و رأی
زِ گَنْجخانه شُدَه خَیْمه بَر خَراب زَدَه. ٨

9. وِصالِ دَوْلَتِ بیدار تَرْسَمَت نَدِهَنْد،
کِه خُفْتَهٔ تو دَر آغوشِ بَخْتِ خوابزَده. — ٩

10. فَلَك جَنیبه‌کَشِ شاه نُصْرَتُ ٱلدّین اَسْت؛
بِیَا بِبین مَلَکَش دَسْت دَر رِکاب زَدِه. ١٠
11. خِرَد کِه مُلْهِمِ غَیْبَسْت بَهْرِ کَسْبِ شَرَف
زِ بامِ عَرْش صَدَش بوسه بَر جَناب زَدِه. ١١
12. بِیَا بَمَیْکَدِه حافِظ، کِه بَر تو عَرْض کُنَم
هَزار صَف زِ دُعاهایِ مُسْتَجاب زَدِه. ١٢

485.

بحر رمل -ᴗ-- ,ᴗᴗ-- ,ᴗᴗ-- ,ᴗᴗ-

1. دوش رَفْتَم بَدَرِ مَیْکَدِه خوابآلوده،
خِرْقِه تَرْدامَن و سَجّادِه شَرابآلوده. ١
2. آمَد اَفْسوس کُنان مُغْبَچِهٔ بادِه‌فُروش
گُفْت: بیدار شَو ای رَهْرَوِ خوابآلوده. ٢
3. شُسْت‌وشوئی بِکُن، آنْگَه بَخَرابات خِرام،
تا نَگَرْدَد زِ تو این دَیْرِ خَرابآلوده. ٣
4. بَطَهارَت گُذَران مَنْزِلِ پیری، و مَکُن
خِلْعَتِ شَیْب بَتَشْریفِ شَباب آلوده. ٤
5. بَهَوایِ لَبِ شیرین‌دَهَنان چَنْد کُنی
جَوْهَرِ روح بَیاقوتِ مُذاب آلوده. — ٥
6. آشْنایانِ رَهِ عِشْق دَر این بَحْرِ عَمیق
غَرْقِه گَشْتَنْد، و نَگَشْتَنْد بَآب آلوده. ٦

7. پاك و صافی شو و از چاهِ طبیعت بدر آی،
که صفائی ندهد آبِ تراب‌آلوده. ٧

8. گفتم: ای جانِ جهان دفترِ گل عیبی نیست،
گر شود فصلِ بهار از مَیِ ناب آلوده. ٨

9. گفت: حافظ، لغز و نکته بیاران مفروش. —
آه از این لطفِ بانواعِ عتاب آلوده. ٩

486.

بحر مضارع — — ⏑ — , ⏑ — ⏑ — , — — ⏑ ⏑ , — ⏑ —

1. دامن کشان همی رفت در شربِ زرکشیده،
صد ماه‌رو ز رشکش جیبِ قصب دریده. ١

2. از تابِ آتشِ مَیْ بر گردِ عارضش خوی
چون قطره‌های شبنم بر برگِ گل چکیده. ٢

3. لفظی فصیح و شیرین، قدّی بلند و چاپك،
روئی لطیف و دلکش، چشمی خوش کشیده. ٣

4. یاقوتِ جان‌فزایش از آبِ لطف زاده،
شمشادِ خوش‌خرامش در ناز پروریده. ٤

5. آن لعلِ دلکشش بین وان خندهٔ پرآشوب،
وان رفتنِ خوشش بین وان گامِ آرمیده. ٥

6. آن آهویِ سیه‌چشم از دامِ ما برون شد؛
یاران، چه چاره سازیم با این دلِ رمیده. ٦

7. زِنْهار تا تَوانی اَهْلِ نَظَر مَیازار،
دُنْیا وَفا نَدارَدْ ای نورِ هَر دو دیدَه. ٧
8. تا کَیْ کَشَم عِتابَت زان چَشْمِ دِلْفِرِیبَت
روزی کَرِشْمَهٔ کُنْ ای یارِ بَرْگُزیدَه. ٨
9. گَر خاطِرِ شَریفَت رَنْجیده شُد زِ حافِظ،
باز آ کِه تَوْبه کَرْدیم از گُفْته وُ شَنیدَه. ٩
10. بَس شُکْرها کِه گُویَمْ از بَنْدَگیِ خواجَه،
گَر اوفْتَد بَدَسْتَمْ آن میوَهٔ رَسیدَه. ١٠

487.

بحر هزج ⏑‒‒‒, ⏑‒‒‒, ‒‒⏑

1. سَحَرْگاهان کِه مَخْمورِ شَبانَه
گِرِفْتَم باده با چَنْگْ وُ چَغانَه، ١
2. نِهادَم عَقْل را رَهْتوشَه از مَیْ،
بَشَهْرِ مَسْتیَش کَرْدَم رَوانَه. ٢
3. نِگارِ مَیْفِروشَم عِشْوَهٔ داد،
کِه ایمِن گَشْتَم از مَکْرِ زَمانَه. ٣
4. زِ ساقیِ کَمانْ‌اَبْرو شَنیدَم
کِه: ای تیرِ مَلامَت را نِشانَه، ٤
5. نَبَنْدی زان مِیان طَرْفی کَمَرْوار،
اَگَر خود را بِبینی دَر مِیانَه. ٥

6. بِرَوْ، این دام بَر مُرْغِ دِگَر نِه،
کِه عَنْقا را بَلَنْدَسْت آشِیانه. — ٦

7. نَدیم وُ مُطْرِب وُ ساقی هَمَه اوسْت؛
خِیالِ آب و گِل دَر رَه بَهانه. ٧

8. بِدِه کَشْتیء مَیْ، تا خوش بَر آئیم
از این دَرْیایِ ناپَیْداکَرانه. ٨

9. کِه بَنْدَد طَرْفِ حُسْن از وَصْلِ شاهی،
کِه با خود عِشْق بازَد جاوِدانه· ٩

10. وُجودِ ما مُعَمّائیسْت، حافِظ،
کِه تَحْقیقَش فُسونَسْت وُ فَسانه. ١٠

488.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, –⏓⏓

1. چِراغِ رویِ تُرا گَشْته شَمْعِ پَرْوانه
مَرا زِ خالِ تو با حالِ خویش پَرْوا نه. ١

2. خِرَد کِه قَیْدِ مَجانینِ عِشْق می فَرْمود،
بَبویِ حَلْقَهء زُلْفِ تو گَشْت دیوانه. ٢

3. بَمِژْده جان بَصَبا داد شَمْع دَر نَفَسی،
زِ شَمْعِ رویِ تواَش چون رَسانَد پَرْوانه. ٣

4. بَبویِ زُلْفِ تو گَر جان بَباد رَفْت، چِه شُد·
هَزار جانِ گِرامی فِدایِ جانانه. ٤

5. بَر آتِشِ رُخِ زیباءِ او بَجایِ سِپَنْد
بِغَیْرِ خالِ سِیَاهَش کِه دید بِه دانه. ٥

6. مَنِ رَمیده زِ غَیْرَت فُتادَم از پا دوش،
نِگارِ خویش چو دیدَم بَدَسْتِ بیگانه. ٦

7. چِه نَقْشها کِه بَر اَنْگیخْتَمْ و سود نَداشْت،
فُسونِ ما بَرِ او گَشْته اَسْت اَفسانه. ٧

8. مَرا بَدَوْرِ لَبِ دوسْت هَسْت پَیْمانی،
کِه بَر زَبان نَبَرَم جُز حَدیثِ پَیْمانه. ٨

9. حَدیثِ مَدْرَسه وُ خانَقَه مَگوی، کِه باز
فُتاد دَر سَرِ حافِظ هَوایِ مَیْخانه. ٩

489.

بحر متقارب ——◡ , ——◡̄ , ——◡ , ——

1. عَیْشَم مُدامَسْت زان لَعْلِ دِلْخواه،
کارَم بَکامَسْت، اَلْحَمْدُ لِلّه. ١

2. ای بَخْتِ سَرْکَش تَنْگَش بَبَر کَش،
گَه جامِ زَر کَش، گَه لَعْلِ دِلْخواه. ٢

3. ما را بَمَسْتی اَفسانه کَرْدَنْد
پیرانِ جاهِل شَیْخانِ گُمْراه. ٣

4. از قَوْلِ زاهِد کَرْدیم تَوْبه،
وَز فِعْلِ عابِد اِسْتِغْفِرُ اللّه. ٤

490.

5. جانا چه گویم شرحِ فراقت·
چشمی و صد نم، جانی و صد آه. ٥
6. کافر مَبیناد این غم، کِه دیدَست
از قامَتت سَرو، از عارَضت ماه. ٦
7. از صَبرِ عاشِق خَوشتَر نباشد،
صَبر از خُدا خواه، صَبر از خُدا خواه. ٧
8. دَلقِ مُلَمَّع زُنّارِ راهَست؛
صوفی، بِیَنداز این رَسم و این راه. ٨
9. وَقتی بَرویَش خَوش بود وَقتَم،
از وَصلِ جانان صَد لَوحَش اَللّه. ٩
10. رُخ بَر نَتابَم از راهِ خِدمَت،
سَر بَر نَدارَم از خاکِ دَرگاه. ١٠
11. شَوقِ رُخَت بُرد از یادِ حافِظ
وِردِ شَبانه دَرسِ سَحَرگاه. ١١

490.

بحر متقارب ⏑––، ⏑––، ⏑––، ––

1. گَر تیغ بارَد دَر کویِ آن ماه،
گَردَن نِهادیم اَلحُکمُ لِلّه. ١
2. آئینِ تَقوَی ما نیز دانیم؛
لیکِن چِه چارَه با بَختِ گُمراه. ٢

491.

3. ما شَیْخ و واعِظ کَمْتَر شِناسیم،
یا جامِ بادَه یا قِصّه کوتاه. ٣

4. مَن رِنْد و عاشِق، آنگاه تَوْبه
اِسْتِغْفِرُ ٱللّٰهْ اِسْتِغْفِرُ ٱللّٰه. ٤

5. عَکْسی زِ مِهْرَت بَر ما نَیُفْتاد،
آئینه رویا آه از دِلَتْ آه. ٥

6. اَلصَّبْرُ مُرٌّ وَٱلْعُمْرُ فانٍ؛
یا لَیْتَ شِعْری حَتّامَ اَلْقاه. ٦

7. حافِظ، چه نالی گَر وَصْل خواهی،
خون بایَدَت خورْد دَر گاه و بیگاه. ٧

491.

بحر مضارع ——⏑, —⏑——, ⏑——⏑̆, —⏑——

1. عیدَسْت و مَوْسِمِ گُل، ساقی بِیَار بادَه؛
هَنْگامِ گُل کِه دیدَه بی مَیْ قَدَح نِهادَه. ١

2. زین زُهْد و پارْسائی بِگْرِفْت خاطِرِ مَن؛
ساقی بِدِه شَرابی، تا دِل شَوَد گُشادَه. ٢

3. صوفی کِه دی نَصیحَت می کَرْد عاشِقان را،
اِمْروز دیدَمَش مَسْت تَقْوَی بَباد دادَه. ٣

4. این یَك دو روز دیگَر گُل را غَنیمَتی دان؛
گَر عاشِقی، طَرَب جوی با ساقِیانِ سادَه. ٤

492.

5. گُـل رَفـتْ ای حَریفان؛ غافِلْ چِرا نِشینید
بی بانْگِ رودِ چَنْگْ وُ بی یار و جامِ بادهٔ ٥

6. دَر مَجْلِسِ صَبوحی دانـی چِه خَوش نُمایَد
عَکْسِ عِـذارِ ساقی دَر جـامِ مَـیْ فُتادهٔ. ٦

7. مُطْرِب چـو پَـرْده سازَد، شایَدْ اَگَر بِخوانَد
از طَـرْزِ شِعْرِ حـافِـظ دَر بَـزْمِ شـاهْـزادهٔ. ٧

492.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, –××

1. نَصیبِ مَـن چـو خَرابات کَرْده اَسْت اِلَه،
دَر این مِیَانه، بِگُو زاهِدا، مَرا چِه گُناه. ١

2. کَسی کِه دَرْ اَزَلَش جامِ مَیْ نَصیب اُفْتاد،
چِرا بَمَحشر کُنَنْد این گُناه از او دَرْخواه. ٢

3. بِگُو بَصوفیٔ سالوسِ خِـرْقـهپـوشِ دورو،
کِـه کَـرْده دَسْـتدَرازی و آسْتین کوتاه: ٣

4. تـو خِرْقه را زِ بَـرایِ رِیَـا هَمی پوشی،
کِه تا بَزَرْق بَری بَنْدَگانِ حَقّ از راه. — ٤

5. غُلامِ هِمَّتِ رِنْـدانِ بـی سَـر وُ پـایَـم،
کِه هَر دو کَوْن نَیَرْزَد بَپیشَشان یَك کاه. ٥

6. مُرادِ مَن زِ خَرابات چون کِه شُد حاصِل،
دِلَـم زِ مَـدْرَسـه وُ خـانَقاه گَشْت سِیَاه. ٦

493.

7. بِرَوْ، گَدایِ دَرِ هَر گَدا مَشَوْ حافِظ؛
مُرادِ خویش نَیابی مَگَر بَشَیْ لِلّه. ۷

493.

بحر رمل ⏓⏑——, ⏑⏑——, ⏑⏑——, —⏓⏓

1. ناگَهان پَرْده بَر اَنْداخْتَهٔ، یَعْنی چِه.
مَسْتْ از خانه بِرون تاخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۱

2. زُلْف دَر دَسْتِ صَبا، گوش بَفَرْمانِ رَقیب؛
اینْچُنین با هَمه دَر سَاخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۲

3. شاهِ خوبانی، و مَنْظورِ گَدایان شُدَهٔ؛
قَدْرِ این مَرْتَبه نَشْناخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۳

4. نه سَرِ زُلْفِ خود اَوَّل تو بَدَسْتَم دادی.
بازَم از پای دَر اَنْداخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۴

5. سُخَنَت سِرِّ دَهان گُفْت و کَمَر سِرِّ مِیان،
وَز مِیان تیغ بَمَنْ آخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۵

6. هَر کَس از مُهْرَهٔ مِهْرِ تو بَنَقْشی مَشْغول،
عاقِبَت با هَمه کَج باخْتَهٔ، یَعْنی چِه. ۶

7. حافِظا دَر دِلِ تَنْگَت چو فِرود آمَد یار،
خانه از غَیْر نَپَرْداخْتَهٔ، یَعْنی چِه: ۷

494.

بحر هزج ‿——— ,‿——— ,‿——

1. وِصالِ او زِ عُمْرِ جاوِدان بِه؛
خُداوَندا مَرا آن دِه، کِه آن بِه. ۱

2. بَشَمْشیرَم زَد و با کَس نَگُفْتَم،
کِه رازِ دوسْت از دُشْمَن نِهان بِه. ۲

3. دِلا دائِم گَدایِ کویِ او باش
بَحُکْمِ آن، کِه دَوْلَت جاوِدان بِه. ۳

4. بَخُلْدَم دَعْوَت ای زاهِد مَفَرْما،
کِه این سیبِ ذَقَن زان بوسْتان بِه. ۴

5. بَداغِ بَنْدَگی مُرْدَن دَر این دَر،
بَجانِ او، کِه از مُلْکِ جَهان بِه. ۵

6. گُلی کان پایمالِ سَرْوِ ما شُد،
بُوَد خاکَش زِ خونِ اَرْغَوان بِه. ۶

7. خُدا را از طَبیبِ مَن بِپُرْسید
کِه: آخِر کَیْ شَوَدْ این ناتُوان بِه. ۷

8. جَوانا سَر مَتاب از پَنْدِ پیران،
کِه رأیِ پیرْ از بَخْتِ جَوان بِه. ۸

9. شَبی می گُفْت: چَشْمِ کَس نَدیدَسْت
زِ مُرْوارِیدِ گوشَم دَر جَهان بِه. — ۹

10. سُخَنْ اَنْدَر دَهانِ دوسْت گوهَر؛
وَلیکِن گُفْتهء حافِظ از آن بِه. ۱۰

XXVII. حرف اليّاء

495.

بحر مضارع
——⏑, —⏑—⏑, ⏑——⏑, —⏑—

1. ای دِل بَکویِ دوسْت گُذاری نَمی کُنی·
اَسْبابِ جَمْع داری، و کاری نَمی کُنی· ١
2. چوْگانِ کام دَر کَف، و گوئی نَمی زَنی·
بازی چُنین بَدَسْت، و شِکاری نَمی کُنی· ٢
3. این خون کِه مَوْج می زَنَد اَنْدَر جِگَر تُرا،
دَر کارِ رَنْگِ رویِ نِگاری نَمی کُنی· ٣
4. مُشْکین از آن نَشُد دَمِ خُلْقَت، کِه چون صَبا
بَر خاکِ کویِ دوسْت گُذاری نَمی کُنی· ٤
5. تَرْسَم کَزین چَمَن نَبَری آسْتینِ گُل،
کَز گُلْشَنَش تَحَمُّلِ خاری نَمی کُنی· ٥
6. ساغَر لَطیف و پُر مَی، و می اَفْکَنی بَخاك،
وانْدیشه از بَلایِ خُماری نَمی کُنی· ٦
7. دَر آسْتینِ جانِ تو صَد نافه مُدَرِّجَسْت،
وان را فِدایِ طُرّهٔ یاری نَمی کُنی· ٧
8. حافِظ بِرَوْ، کِه بَنْدَگیٔ بارْگاهِ دوسْت
گَر جُمْله می کُنَنْد تو باری نَمی کُنی· ٨

496.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––, –⏓⏓

1. ای دِل آن دَم کِه خَراب از مَیِ گُلْگُون باشی،
بی زَر و گَنْجِ بَصَد حَشْمَتِ قارون باشی. ١

2. دَر مَقامی کِه صَدارَت بَفَقیران بَخْشَنْد،
چَشْم دارَم کِه بَجاه از هَمه اَفْزون باشی. ٢

3. دَر رَهِ مَنْزِلِ لَیْلی، کِه خَطَرْهاسْت دَر آن،
شَرْطِ اَوَّل قَدَم آنَسْت کِه مَجْنون باشی. ٣

4. نُقْطَهٔ عِشْق نُمودَم بَتو، هان سَهْو مَکُن،
وَر نه چون بِنْگَری از دائِره بیرون باشی. ٤

5. کارْوَان رَفْت، و تو دَر خواب و بِیَابان دَر پیش؛
کَیْ رَوَیْ رَه زِ کِه پُرْسیْ چِه کُنیْ چون باشی. ٥

6. ساغَری نوش کُن و جُرْعه بَر اَفْلاك اَفْشان،
چَنْد چَنْد از غَمِ اَیّام جِگَرْخون باشی. ٦

7. تاجِ شاهی طَلَبی، جَوْهَرِ ذاتی بِنُمای،
وَر خَود از جَوْهَرِ جَمْشید و فَریدون باشی. ٧

8. حافِظ، از فَقْر مَکُن ناله، کِه گَر شِعْر اینَسْت
هیچ خَوشْدِل نَپَسَنْدَد کِه تو مَحْزون باشی. ٨

497.

بحر رمل

⏒⏑——, ⏑⏑——, ⏑⏑——, —⏒⏒

1. أَحْمَدُ ٱللّٰهَ عَلَى مَعْدِلَةِ ٱلسُّلْطانى،
اَحْمَدِ شَيْخْ أُوَيْسِ حَسَنِ ايلْخانى، ١

2. خانِ بِن خانِ شَهَنْشاهِ شَهَنْشاهنِژاد،
آن كِه مى زيبَد اَگَر جانِ جَهانَش خانى. ٢

3. ديده ناديده بَاِقْبالِ تو ايمان آوَرْد:
مَرْحَبًا اى بَچُنين لُطْفِ خُدا اَرْزانى. ٣

4. ماه اَگَر بى تو بَر آيَد، بَدو نيمَش بِزَنَنْد
دَوْلَتِ اَحْمَدى وُ مُعْجِزَهٔ سُبْحانى. ۴

5. جَلْوَهٔ بَخْتِ تو دِل مى بَرَد از شاه و گَدا؛
چَشْمِ بَد دور، كِه هَم جانى و هَم جانانى. ٥

6. بَر شِكَن كاكُلِ تُرْكانه، كِه دَر طالِعِ تُسْت
بَخْشِش وُ كوشِشِ خاقانى و چِنْگيزْخانى. ٦

7. گَرْچِه دوريم، بيَادِ تو قَدَح مى نوشيم؛
بُعْدِ مَنْزِل نَبُوَد دَر سَفَرِ روحانى. ٧

8. از گُلِ فارْسِيَم غُنْچهٔ عَيْشى نَشِگُفْت،
حَبَّذا دِجْلَهٔ بَغْداد و مَىِ رَيْحانى. ٨

9. سَرِ عاشِق كِه نه خاكِ دَرِ مَعْشوق بُوَد،
كَىْ خَلاصَش بُوَد از مِحْنَتِ سَرْگَرْدانى. ٩

498.

10. ای نَسیمِ سَحَری خاكِ دَرِ یار بِیار،
تا کُنَد حافِظ از او دیدهٔ دِل نورانی. ١٠

498.

بحر هزج ——◡, ◡———, ——◡, ◡———

1. ای پادْشَهِ خوبان، داد از غَمِ تَنْهائی؛
دِل بی تو بَجان آمد، وَقْتَسْت کِه باز آئی. ١

2. مُشْتاقی و مَهْجوری دور از تو چُنانَم کَرْد،
کَز دَسْت بِخواهَد شُد پایابِ شِکیبائی. ٢

3. ای دَرْدِ توأم دَرْمان بَر بِسْتَرِ ناکامی،
وَیْ یادِ توأم مونِس دَر گوشهٔ تَنْهائی. ٣

4. دَر دائرهٔ قِسْمَت ما نُقْطهٔ پَرْگاریم،
لُطْف آن چِه تو اَنْدیشی، حُکْم آن چِه تو فَرْمائی. ٤

5. فِکْرِ خَود و رأیِ خَود دَر عالَمِ رِنْدی نیسْت،
کُفْرَسْت دَر این مَذْهَب خَودْبینی و خَودْرائی. ٥

6. یا رَب بَکِه شایَد گُفْت این نُکْته، کِه دَر عالَم
رُخْساره بَکَس نَنْمود آن شاهِدِ هَرْجائی. ٦

7. دی شَب گِلهٔ زُلْفَش با بادِ صَبا گُفْتَم؛
گُفْتا: غَلَطی، بِگْذَر زین فِکْرَتِ سَوْدائی. ٧

8. صَد بادِ صَبا اینْجا با سِلْسِله می رَقْصَد؛
اینَسْت حَریف ای دِل، تا باد نَپَیْمائی. ٨

9. ساقی، چَمَنِ گُل را بی رویِ تو رَنْگی نیسْت،
شِمْشادِ خِرامان کُن، تا باغ بِیارائی. ٩

10. دائم گُلِ این بُسْتان شاداب نَمی مانَد،
دَر یاب ضَعیفان را دَر وَقْتِ تُوانائی. ١٠

11. زین دائرَهٔ مینا خونین‌جِگَرَم؛ مَیْ دِه،
تا حَل کُنَم این مُشْکِل دَر ساغَرِ مینائی. ١١

12. حافِظ، شَبِ هِجْران شُد، بویِ خَوشِ صُبْح آمَد،
شادیت مُبارَك باد ای عاشِقِ شَیْدائی. ١٢

499.

بحر مجتث

1. أَتَتْ رَوائِحُ رَنْدِ ٱلْحِمَی وَزادَ غَرامی؛
مَنَ ٱلْمُبَلِّغُ عَنّی إِلَی سُعادَ سَلامی. ١

2. پَیامِ دوسْت شَنیدَن سَعادَتَسْت و سَلامَت،
فِدایِ خاكِ دَرِ دوسْت باد جانِ گِرامی. ٢

3. بِیا بَشامِ غَریبان، و آبِ دیدَهٔ ما بین
بَسانِ بادَهٔ صافی دَر آبْگینَهٔ شامی. ٣

4. وَإِنْ رَغِبْتُ بِخُلْدٍ وَصِرْتُ ناقِضَ عَهْدٍ،
فَما تَطَیَّبَ نَوْمی وَما ٱسْتَطابَ مَنامی. ٤

5. إِذا تَغَرَّدَ عَنْ ذی ٱلْأَراكِ طائِرُ خَیْرٍ،
فَلا تَغَرَّدَ عَنْ رَوْضِها أَنینُ حَمامی. ٥

500.

6. بَسی نَمانْد کِه روزِ فِراقِ یار سَر آیَد،
رَأَیْتُ عَنْ هَضَباتِ ٱلْحِمَی قِیَامَ خِیَامی. ٦

7. خوشا دَمی کِه دَر آئی و گُویَمَت بَسَلامَت:
قَدِمْتَ خَیْرَ قُدومٍ، نَزَلْتَ خَیْرَ مَقامی. ٧

8. اُمید هَسْت کِه زودَت بَبَخْتِ نیك بِبینَم،
تو شاد گَشْته بَفَرْمان‌دِهی و مَن بَغُلامی. ٨

[9 مَن اَرْچِه هیچ نَدارَم سَزایِ صُحْبَتِ شاهان،
زِ بَهْرِ کارِ ثَوابَم قَبول کُن بَغُلامی. ٩]

10. بَعُدتُّ مِنْكَ وَقَدْ صِرْتُ ذائِبًا کَهِلالی،
اَگَرْچِه رویِ چو ماهَت نَدیده اَم بَتَمامی. ١٠

11. چو سِلْكِ دُرِّ خوشابَسْت نَظْمِ پاكِ تو، حافِظ،
کِه گاهِ لُطْف سَبَق می بَرَد زِ نَظْمِ نِظامی. ١١

500.

بحر هزج ‒ ‒ ◡, ◡ ‒ ‒ ◡, ◡ ‒ ‒ ◡, ◡ ‒ ‒

1. ای دِل گَر از آن چاهِ زَنَخْدان بَدَر آئی،
هَر جا کِه رَوی زود پَشیمان بَدَر آئی. ١

2. شایَد کِه بَآبی فَلَکَت دَسْت نَگیرَد،
گَر تِشْنه‌لَب از چَشْمَهٔ حَیْوان بَدَر آئی. ٢

3. هُش دار کِه گَر وَسْوَسَهٔ نَفْس کُنی گوش،
آدَم‌صِفَت از رَوْضَهٔ رِضْوان بَدَر آئی. ٣

4. جان می دِهَم از حَسْرَتِ دیدارِ تو چون صُبح،
باشَد کِه چون خورْشیدِ دُرَخْشان بَدَر آئی. ۴

5. چَنْدان چو صَبا بَر تو گُمارَم دَمِ هِمَّت،
کَز غُنْچه چو گُل خُرَّم و خَنْدان بَدَر آئی. ۵

6. دَر تیره‌شَبِ هَجْرِ تو جانَم بَلَب آمَد،
وَقْتَسْت کِه هَمْچون مَهِ تابان بَدَر آئی. ۶

7. بَر خاکِ دَرَت بَسْته اَم از دیده دو صَد جوی،
تا بو کِه تو چون سَرْوِ خِرامان بَدَر آئی. ۷

8. دَر خانهٔ غَم چَنْد نِشینی و مَلامَت،
وَقْتَسْت کِه از دَوْلَتِ سُلْطان بَدَر آئی. ۸

9. حافِظ، مَکُن اَنْدیشه کِه آن یوسُفِ مَهْروی
باز آیَد و از کُلْبَهٔ اِحْزان بَدَر آئی. ۹

501.

بحر هزج ——◡, ◡——◡, ◡——◡, ◡——

1. آن غالیه‌خَط گَر سوِیِ ما نامه نُوِشْتی،
گَرْدون وَرَقِ هَسْتیءِ ما دَر نَنُوِشْتی. ۱

2. هَرْچَنْد کِه هِجْران ثَمَرِ وَصْل بَر آرَد،
دِهْقانِ جَهان کاج کِه این تُخْم نَکِشْتی. ۲

3. کِلْکَت، کِه مَریزاد زَبانِ شَکَرینَش،
مِهْر از تو نَدید، اَر نه جَوابی بِنُوِشْتی. ۳

501.

4. مِعْمارِ وُجود اَر نَزَدی نَقْشِ تو بَر عِشْق،
ذَرّاتِ مُحَبَّت گِلِ آدَم نَسِرِشْتی. ۴

5. زاهِد، مَکُن از نَسْیِه حِکایَت، کِه بَنَقْدَم
یاریسْت چو حوری و سَرائی چو بَهِشْتی. ۵

6. مَفْروش بَباغِ اِرَم وُ نَخْوَتِ شَدّاد
یَك شیشه مَی وُ نوش‌لَبی وُ لَبِ کِشْتی. ۶

7. جَهْلِ مَن و عِلْمِ تو فَلَك را چِه تَفاوُت·
آنْجا کِه بَصَر نیسْت چِه خوبی و چِه زِشْتی· ۷

8. تَنْها نَه مَنَم کَعْبَهء دِل بُتْکَدِه کَرْدِه،
دَر هَر قَدَمی صَوْمَعِه هَسْت و کُنِشْتی. ۸

9. دَر مَصْطَبَهء عِشْق تَنَعُّم نَتُوان کَرْد:
چون بالِشِ زَر نیسْت، بِسازیم بَخِشْتی. ۹

10. تاکَیْ غَمِ دُنْیایِ دَنی ای دِلِ دانا·
حَیْفَسْت زِ خوبی، کِه شَوَد عاشِقِ زِشْتی. ۱۰

11. آلودَگیء خِرْقِه خَرابیء جَهانَسْت:
کو راهْرَوی اَهْلِ‌دِلی پاك‌سِرِشْتی· ۱۱

12. از دَسْت چِرا هِشْت سَرِ زُلْفِ تو حافِظ·
تَقْدیر چُنین بود: چِه کَرْدی کِه نَهِشْتی· ۱۲

502.

بحر رمل ⏓⏓– , ⏑⏑–– , ⏑⏑–– , ⏓⏑––

1. ای کِـه مَهْجوریء عُشّاق رَوَا مـی داری،
عـاشِقان را زِ بَرِ خویش جُدا می داری، ١

2. تِشْنَهء بـادیـه را هَم بَـزُلالـی دَر یـاب
بَاُمیدی، کِه دَر این رَه بَخُدا می داری. ٢

3. دِل رُبودی و بَحِل کَرْدَمَت ای جان، لیکِن
بِه از ایـن دار نِگاهَش کِه مَرا می داری. ٣

4. ساغَرِ مـا کِـه حَریفانِ دِگَر مـی نوشَنْد،
مـا تَحَمُّل بِکُنیم، اَر تـو رَوَا می داری. ٤

5. ای مَگَس حَضْرَتِ سیمُرغ نه جَوْلانْگَهِ تُسْت،
عِرْضِ خَود می بَری وُ زَحْمَتِ ما می داری. ٥

6. تو بَتَقْصیرِ خَود اُفْتادی از این دَرِ مَحْروم؛
از کِـه مـی نـالی و فَرْیَاد چِرا می داری. ٦

7. حـافِظ، از پادْشَهان پایه بَخِدْمَت طَلَبَنْد؛
کار نـا کَـرْده چِـه اُمّیدِ عَطا می داری. ٧

503.

بحر خفیف ـ ⏓⏓ ، ـ ⏑ ـ ⏑ ، ـ ـ ⏑ ⏓

1. ای کِه دائم بخویش مَغْروری،
گَر تُرا عِشْق نیسْت، مَعْذوری. ۱
2. گِرْدِ دیوانَگانِ عِشْق مَگَرْد،
کِه بَعَقْلِ عَقیله مَشْهوری. ۲
3. مَسْتیء عِشْق نیسْت دَر سَرِ تو؛
رَوْ کِه مَسْتِ شَرابِ اَنْگوری. ۳
4. رویِ زَرْدَسْت و آهِ دَرْدآلود
عاشِقان را گُواهِ رَنْجوری. ۴
5. نَبُوَد باغِ خُلْد را رَوْنَق
بی مَیِ راوَق وُ لَبِ حوری. ۵
6. مِهْرِ آن ماه بایَدَت وَرْزید،
گَرچِه چون آفْتاب مَشْهوری. ۶
7. بِگْذَر از نام و نَنْگِ خود، حافِظ،
ساغَرِ مَیْ طَلَب کِه مَخْموری. ۷

504.

بحر رمل ‒ ⏓ ⏓ ، ⏑ ⏑ ‒ ‒ ، ⏑ ⏑ ‒ ‒ ، ⏓ ⏑ ‒ ‒

1. ای کِه دَر کوی خَرابات مَقامی داری،
جَمِ وَقْتِ خودی، اَر دَسْت بِجامی داری. ۱

2. ای کِه با زُلْف و رُخِ یار گُذاری شَب و روز،
فُرْصَتَت باد، کِه خوش صُبْحی و شامی داری. ۲

3. وَیْ کِه با وَصْلِ دِلارام گُزیدی خَلْوَت،
بَغَنیمَت شُمَر این لَحْظه، کِه کامی داری. ۳

4. ای صَبا، سوخْتَگان بَر سَرِ رَه مُنْتَظِرَنْد،
گَر از آن یارِ سَفَرْکَرْده پَیامی داری: ۴

5. گو: بَهَنْگامِ وَفا گَرچه ثَباتَت نَبُوَد،
می کُنَم شُکْر، کِه بَر جَوْر دَوامی داری. ۵

6. خالِ سَرْسَبْزِ تو خوش دانهٔ عَیْشَسْت، وَلی
بَر کَنارِ چَمَنَش وَه کِه چه دامی داری. ۶

7. بویِ جان از لَبِ خَنْدانِ قَدَح می شِنَوَم:
بِشْنَو ای خواجه، اَگَر زان کِه مَشامی داری. ۷

8. نامی اَر می طَلَبَد از تو غَریبی، چِه شَوَد.
تُوئی اِمْروز دَر این شَهْر، کِه نامی داری. ۸

9. بَس دُعایِ سَحَرَت حارِسِ جان خواهَد بود،
تو کِه چون حافِظِ شَبْخیز غُلامی داری. ۹

505.

بحر رمل —◡——, —◡——, —◡——, —◡—

1. ای کِه بَر ماه از رُخ مُشْکین نِقاب اَنْداخْتی،
لُطْف کَرْدی، سایَهٔ بَرْ آفْتاب اَنْداخْتی. ١

2. تا چِه خواهَد کَرْد با ما آب و رَنْگِ عارِضَت.
حالِیًا نیرَنْگِ نَقْشِ خود بر آب اَنْداخْتی. ٢

3. گویِ خوبی بُرْدی از خوبانِ عالَم، شاد باش،
جامِ کَیْخُسْرَوْ طَلَب، کافْراسیاب اَنْداخْتی. ٣

4. گَنْجِ عِشْقِ خود نِهادی دَر دِلِ ویرانِ ما،
سایَهٔ رَحْمَت بَر این کُنْجِ خَراب اَنْداخْتی. ۴

5. هَر کَسی با شَمْعِ رُخْسارَت بَوَجْهی عِشق باخْت،
زان مِیان پَرْوانه را دَر اِضْطِراب اَنْداخْتی. ٥

6. طاعَتِ مَن گَرْچِه از مَسْتی خَرابَم رَد مَکُن،
کانْدَر این شُغْلَم بامّیدِ ثَواب اَنْداخْتی. ٦

7. پَرْده از رُخ بَر فِکَنْدی یَك نَظَر دَر جَلْوه‌گاه،
وَز حَیا حور و پَری را دَر حِجاب اَنْداخْتی. ٧

8. خوابِ بیداران بِبَسْتی، وانْگَه از نَقْشِ خِیال
تُهْمَتی بَر شَبْرَوانِ خَیْلِ خواب اَنْداخْتی. ٨

9. از فَریبِ نَرْگِسِ مَخْمور و لَعْلِ مَیْپَرَسْت
حافِظِ خَلْوَت‌نِشین را دَر شَراب اَنْداخْتی: ٩

10. وَز بَرایِ صَیْدِ دِل دَر گَرْدَنَش زَنْجیرِ زُلْف
چون کَمَنْدِ خُسْرَوِ مالِكرِقاب اَنْداخْتی. ١٠

11. نُصْرَةُ ٱلدّین شاه یَحْیَی ای کِه خَصْمِ مُلْك را
از تَفِ شَمْشیرِ چون آتِش دَر آب اَنْداخْتی. ١١

12. داوَرِ داراشُکوه اَیْ آن کِه تاجِ آفْتاب
از سَرِ تَعْظیم بَر خاكِ جَناب اَنْداخْتی. ١٢

13. باده نوش از جامِ عالَم‌بین، چو بَرْ اَوْرَنْگِ جَم
شاهِدِ مَقْصود را از رُخ نِقاب اَنْداخْتی. ١٣

14. زینْهار از آبِ شَمْشیرَت، کِه شیران را از آن
تِشْنه‌لَب کَرْدی و گُرْدان را دَر آب اَنْداخْتی. ١٤

506.

بحر مضارع – ∪ – – , ∪ – – – – ∪ , – ∪ – – , – – ∪

1. ای دَر رُخِ تو پَیْدا اَنْوارِ پادْشاهی،
دَر فِکْرَتِ تو پِنْهان صَد حِکْمَتِ اِلٰهی. ١

2. کِلْكِ تو بارَكَ ٱللّٰه بَر مُلْكِ دین گُشاده
صَد چَشْمه آبِ حَیَوان از قَطْرهٔ سِیاهی. ٢

3. بَرْ اَهْرِمَن نَتابَدْ اَنْوارِ اِسْمِ اَعْظَم؛
مُلْك آنِ تُسْت و خاتَم، فَرْمای هَر چِه خواهی. ٣

4. دَر حِشْمَتِ سُلَیْمان هَر کَس کِه شَك نُمایَد،
بَر عَقْل و دانِشِ او خَنْدَنْد مُرْغ و ماهی. ٤

506.

5. بازْ اَرچه گاه گاهی بَر سَر نِهَد کُلاهی،
مُرْغانِ قاف دانَنْد آئینِ پادْشاهی. ٥

6. تیغی کِه آسْمانَش از فَیْضِ خود دِهَدْ آب،
تَنْها جَهان بِگیرَد بی مِنَّتِ سِپاهی. ٦

7. کِلْكِ تو خَوش نُویسَد دَر شانِ یار و اَغْیار
تَعْویذِ جان‌فِزائی اَفْسونِ عُمْرکاهی. ٧

8. ای عُنْصُرِ تو مَخْلوق از کیمِیایِ عِزَّت،
وَیْ دَوْلَتِ تو ایمَنْ از صَدْمَتِ تَباهی. ٨

9. گَر پَرْتَوی زِ تیغَت بَر کان و مَعْدِن اُفْتَد،
یاقوتِ سُرْخ‌رو را بَخْشَنْد رَنْگِ کاهی. ٩

10. عُمْریسْت پادْشاها، کَز مَیْ تَهیسْت جامَم؛
اینَك زِ بَنْدَه دَعْوَی وَز مُحْتَسِب گُواهی. ١٠

11. دانَم دِلَت بِبَخْشَد بَر عَجْزِ شَب‌نِشینان،
گَر حالِ مَن بِپُرْسی از بادِ صُبْحْگاهی. ١١

12. ساقی، بِیارْ آبی از چَشْمَهٔ خَرابات،
تا خِرْقَها بِشوئیم از عُجْبِ خانَقاهی. ١٢

13. دَر دودْمانِ آدَم تا وَضْعِ سَلْطَنَت هَسْت،
مِثْلِ تو کَس نَدانِسْت این عِلْم را کَما هی. ١٣

14. جَوْر از فَلَك نَیایَد با تُو مَلَك‌صِفاتی،
ظُلْم از جَهان بَرِ مَن شُد، تُو جَهان‌پَناهی. ١٤

15. جائی کِه بَرْقِ عِصْیان بَرْ آدَم صَفی زَد،
۱۵ ما را چِه گونه زیبَد دَعْوایِ بی‌گُناهی.

16. حافِظ، چو پادْشاهَت گَه گاه می بَرَد نام،
۱۶ رَنْجِش زِ بَخْتِ مَنْما، باز آ بَعُذْرخواهی.

17. یا مَلْجَأَ ٱلْبَرایا یا واهِبَ ٱلْعَطایا،
۱۷ عَطْفًا عَلَی مُقِلٍّ حَلَّتْ بِهِ ٱلدَّواهی.

507.

بحرِ مضارع ——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ᴗ——ᴗ, —ᴗ—

1. ای قِصّه‌ء بَهِشْت زِ کویَت حِکایَتی،
۱ شَرْحِ جَمالِ حور زِ رویَت رِوایَتی.

2. اَنْفاسِ عیسَی از لَبِ لَعْلَت لَطیفَه‌ء،
۲ وآبِ خِضَر زِ نوشِ دَهانَت کِنایَتی.

3. هَر پاره از دِلِ مَن و از غُصّه قِصّه‌ء،
۳ هَر سَطْری از خِصالِ تو از رَحْمَت آیَتی.

4. کَیْ عِطْرسایِ مَجْلِسِ روحانِیان شُدی،
۴ گُل را اَگَر نه بویِ تو کَرْدی رِعایَتی.

5. دَرْ آرْزویِ خاکِ رَهِ یار سوخْتیم؛
۵ یاد آوَر ای صَبا، کِه نَکَرْدی حِمایَتی.

6. دَرْ آتِش اَر خِیالِ رُخَت دَسْت می دِهَد،
۶ ساقی بِیا، کِه نیسْت زِ دوزَخ شِکایَتی.

7. بوىِ دِلِ كَبابِ مَن آفاق را گِرِفت،
وين سوزِ اَنْدَرون بِكُنَد هَم سِرايَتى. ٧

8. اى دِل، بَهَرْزَه دانِش و عُمْرَت زِ دَسْت رَفْت؛
صَد مايه داشْتى، و نَكَرْدى كِفايَتى. ٨

9. دانى مُرادِ حافِظ از اين دَرْسِ غُصّه چيسْت.
از تُو كِرِشْمَهٔ، و زِ خُسْرَوْ عِنايَتى. ٩

508.

بحر هزج –⏑, ⏑––––, ––⏑, ⏑–––

1. اين خِرْقَه كِه مَن دارَم دَر رَهْنِ شَراب اَوْلى،
وين دَفْتَرِ بى‌مَعْنى غَرْقِ مَىِ ناب اَوْلى. ١

2. چون عُمْر تَبَه كَرْدَم، چَنْدان كِه نِگَه كَرْدَم
دَر كُنْجِ خَراباتى اُفْتاده خَراب اَوْلى. ٢

3. چون مَصْلَحَت‌اَنْديشى دورَسْت زِ دَرْويشى،
هَم سينه پُر آتِش بِه، هَم ديده پُر آب اَوْلى. ٣

4. مَن حالَتِ زاهِد را با خَلْق نَخواهَم گُفْت،
كين قِصّه اَگَر گويَم با چَنْگ و رُباب اَوْلى. ٤

5. تا بى سَر و پا باشَد اَوْضاعِ فَلَك زين دَسْت،
دَر سَر هَوَسِ ساقى، دَر دَسْت شَراب اَوْلى. ٥

6. از هَمچو تو دِلْدارى دِل بَر نَكَنَم آرى؛
گَر تاب كَشَم بارى، زان زُلْفِ بَتاب اَوْلى. ٦

7. چون پیر شُدی، حافِظ، از مَیْکَدَه بیرون آی؛
رِنْدی و هَوَسْناکی دَر عَهْدِ شَباب اَوْلَی. ۷

509.

بحر رمل ‒⏓⏓ ، ‒‒⏑⏑ ، ‒‒⏑⏑ ، ‒‒⏑⏓

1. ای کِه دَر کُشْتَنِ ما هیچ مُدارا نَکُنی،
سود و سَرْمایه بِسوزی، و مُحابا نَکُنی. ۱

2. دَرْدْمَنْدانِ بَلا زَهْرِ هَلاهِل دارَنْد؛
قَصْدِ این قَوْم خَطَر باشَد، و هان تا نَکُنی. ۲

3. رَنْجِ ما را کِه تُوان بُرْد بَیَك گوشَهٔ چَشْم،
شَرْطِ اِنْصاف نَباشَد، کِه مُداوا نَکُنی. ۳

4. دیدَهٔ ما کِه بَاُمّیدِ تو دَرْیاسْت؛ چِرا
بَتَفَرُّج گُذَری بَر لَبِ دَرْیا نَکُنی. ۴

5. نَقْلِ هَر جَوْر، کِه از خُلْقِ کَریمَت کَرْدَنْد،
قَوْلِ صاحِبغَرَضانَسْت؛ تو آنها نَکُنی. ۵

6. بَر تو گَر جَلْوه کُنَد شاهِدِ ما ای زاهِد،
از خُدا جُز مَی و مَعْشوق تَمَنّا نَکُنی. ۶

7. حافِظا سَجْدَهٔ اَبْروی چو مِحْرابَش کُن،
کِه دُعائی زِ سَرِ صِدْق جُز اینْجا نَکُنی. ۷

510.

بحر مضارع ——⏑, —⏑—⏑, ⏑——⏑, —⏑—

1. ای بیخَبَر بِکوش، کِه صاحِب خَبَر شَوی؛
١ تا راهرَوْ نَباشی، وکَیْ راهبَر شَوی.
2. دَر مَکْتَبِ حَقائق پیشِ اَدیبِ عِشْق
٢ هان ای پِسَر بِکوش، کِه روزی پِدَر شَوی.
3. خواب وُ خورَت زِ مَرْتَبَهٔ عِشْق دور کَرْد؛
٣ آنْگَه رَسی بَعِشْق، کِه بی خواب و خور شَوی.
4. گَر نورِ عِشْقِ حَق بَدِل وُ جانَت اوفْتَد،
٤ وَٱلْلّه کَز آفْتابِ فَلَك خوبْتَر شَوی.
5. دَسْت از مِسِ وُجود چو مَرْدانِ رَه بِشوی،
٥ تا کیمِیایِ عِشْق بِیابی و زَر شَوی.
6. از پای تا سَرَت هَمه نورِ خُدا شَوَد،
٦ دَر راهِ ذو ٱلْجَلال چو بی پا و سَر شَوی.
7. یَکْدَم غَریقِ بَحْرِ خُدا شَوْ؛ گُمان مَبَر،
٧ کَز آبِ هَفْت بَحْر بَیَك موی تَر شَوی.
8. وَجْهِ خُدا اَگَر شَوَدَت مَنْظَرِ نَظَر،
٨ زین پَس شَکی نَمانْد، کِه صاحِب نَظَر شَوی.
9. بُنْیادِ هَسْتیٔ تو چو زیر وُ زَبَر شَوَد،
٩ دَر دِل گُمان مَدار، کِه زیر وُ زَبَر شَوی.

10. گر در سرت هوای وصالست حافظا،
نباید که خاك درگه اهل بصر شوی. ١٠

511.

بحر مضارع ـ ـ ‿ ، ـ ‿ ـ ‿ ، ـ ـ ‿ ، ـ ‿ ـ

1. با مدعی مگوئید اسرار عشق و مستی،
تا بیخبر بمیرد در درد خودپرستی. ١

2. با ضعف و ناتوانی همچون نسیم خوش باش؛
بیماری اندر این ره خوشتر ز تندرستی. ٢

3. در گوشهء سلامت مستور چون توان بود،
تا نرگس تو گوید با ما رموز مستی. ٣

4. عاشق شو، ار نه روزی کار جهان سر آید
نا خوانده نقش مقصود از کارگاه هستی. ٤

5. در آستان جانان از آسمان میندیش،
کز اوج سربلندی افتی بخاك پستی. ٥

6. خار ارچه جان بکاهد، گل عذر آن بخواهد؛
سهلست تلخیء می در جنب ذوق مستی. ٦

7. صوفی پیالهپیما، حافظ قرابهپرداز؛
ای کوتهآستینان تاکی درازدستی. ٧

512.

بحر مضارع — ᴗ — —, — — ᴗ (ᴗ — — ᴗ), — ᴗ — —, — — ᴗ

1. ای دِل مَباش خالی یَکْدَم زِ عِشْق و مَسْتی؛
آنْگَه بِرَوْ، کِه رَسْتی از نیسْتی و هَسْتی. ١

2. گَر خِرْقه‌پوش بینی مَشْغولِ کارِ خود باش؛
هَر قِبْلَه کِه باشَد بِهْتَر زِ خودْپَرَسْتی. ٢

3. دَر مَذْهَبِ طَریقَت خامی نِشانِ کُفْرَسْت،
آری طَریقِ رِنْدی چالاکیسْت و چَسْتی. ٣

4. تا عَقْل و فَضْل بینی، بی مَعْرِفَت نِشینی؛
یَك نُکْتهٔ‌اَت بِگویَم: خود را مَبین، کِه رَسْتی. ٤

5. آن روز دیده بودَمْ این فِتْنَها کِه بَر خاسْت،
کَز سَرْکَشی زَمانی با ما نَمی نِشَسْتی. ٥

6. سُلْطانِ مَن، خُدا را زُلْفَت شِکَسْت ما را؛
تا کَیْ کُنَد سِیاهی چَنْدین دَرازْدَسْتی. ٦

7. دوش آن صَنَم چِه خوش گُفْت دَر مَجْلِسِ مُغانَم:
با کافِران چه کارَسْت، گَر بُت نَمی پَرَسْتی. ٧

8. از راهِ دیده حافِظ تا دید زُلْفِ پَسْتَت،
با جُمْله سَرْبَلَنْدی شُد پایمالِ پَسْتی. ٨

513.

بحر رمل ‒ ⏑ ‒ ‒ , ⏑ ⏑ ‒ ‒ , ⏑ ⏑ ‒ ‒ , ⏑ ⏑ ‒

1. بِشْنَو این نُکْته، کِه خود را زِ غم آزاده کُنی:
خون خوری، گر طَلَبِ روزیء نَنْهاده کُنی. ۱

2. آخِرُ ٱلْاَمْر گِلِ کوزه‌گران خواهی شُد؛
حالِیًا فِکْرِ سَبو کُن، کِه پُر از باده کُنی. ۲

3. گر از آن آدَمِیانی، کِه بَهِشْتَت هَوَسْست،
عَیْش با آدَمیء چَنْدِ پَری‌زاده کُنی. ۳

4. تَکْیه بَر جایِ بُزُرْگان نَتُوان زَد بَگزاف،
مَگَر اَسْبابِ بُزُرْگی همه آماده کُنی. ۴

5. خاطِرَت کَی رَقَمِ فَیْض پَذیرَد؟ هَیْهات
مَگَر از نَقْشِ پَراگَنْده وَرَق ساده کُنی. ۵

6. اَجْرها باشَدَت ای خُسْرَوِ شیرین‌دَهَنان،
گر نِگاهی سویِ فَرْهادِ دِل‌اُفْتاده کُنی. ۶

7. کارِ خود گر بَکَرَم باز گُزاری، حافِظ،
ای بَسا عَیْش کِه با بَخْتِ خُداداده کُنی. ۷

8. ای صَبا بَنْدَگیء خواجه جَلالُ ٱلدّین کُن،
تا جَهان پُر سَمَن و سوسَنِ آزاده کُنی. ۸

514.

بحر مجتث ‿–‿– ، ‿‿–– ، ‿–‿– ، ‿‿–

1. بَصَوْتِ بُلْبُل و قُمْری اَگَر ننوشی مَیْ،
عِلاجِ کَیْ کُنَمَت، کاخِرُ ٱلْدَّوَآءُ ٱلْکَیْ. ۱

2. چو گُل نِقاب بَر اَفْکَنْد و مُرْغ زَد هو هو،
مَنِه زِ دَسْت پِیالَه؛ چِه می کُنی هَیْ هَیْ. ۲

3. چو هَستْ آبِ حَیاتَت بَدَسْت، تِشْنه مَمیر،
فَلا تَمُتْ، وَمِنَ ٱلْمَآءِ کُلُّ شَیْءٍ حَیْ. ۳

4. ذَخیرَهٔ بِنِه از رَنْگ و بویِ فَصْلِ بَهار،
کِه می رَسَنْد زِ پَیْ رَهْزَنانِ بَهْمَن و دَیْ. ۴

5. زَمانه هیچ نَبَخْشَد، کِه باز نَسْتانَد؛
مَجو زِ سُفْله مُرُوَّت، کِه شَیْئُهُ لا شَیْ. ۵

6. شُکوهِ سَلْطَنَت وُ حُکْم کَیْ ثَباتی داشْت.
زِ تَخْتِ جَم سُخُنی مانْده اَسْت و اَفْسَرِ کَیْ. ۶

7. خَزینه‌داریِ میراث‌خوارَگان کُفْرَسْت
بَقَوْلِ مُطْرِب و ساقی بَفَتْوَیِ دَف و نَیْ. ۷

8. نُوِشْته اَنْد بَر اَیْوانِ جَنَّةُ ٱلْمَأْوَی،
کِه: هَر کِه عِشْوَهٔ دُنْیَی خَرید وای بَوَیْ. ۸

9. سَخا نَمانْد، سُخُن طَیْ کُنَم؛ شَراب کُجاسْت.
بِدِه بَشادیِ روح وُ رَوانِ حاتِمِ طَیْ. ۹

10. بخیل بوی خدا نشنود؛ بیا حافظ،
پیاله گیر و کرم ورز، والضّمان علیّ. ١٠

515.

بحر رمل ◡◡–◡, –◡––, ◡◡–◡, –◡––

1. بفراغ دل زمانی نظری بماهروئی
به از آن که تاج شاهی همه عمر های و هوئی. ١

2. بخدا که رشکم آید برخت ز چشم خویشم،
که نظر دریغ باشد بچنان لطیف‌روئی. ٢

3. دل من شد، و ندانم که چه شد غریب ما را؛
که گذشت عمر، و نامد خبری ز هیچ سوئی. ٣

4. نفسم بآخر آمد، نظرم ندید سیرت،
بجز این نماند ما را هوسی و آرزوئی. ٤

5. مکن ای صبا مشوّش سر زلف آن پری‌وش،
که هزار جان حافظ بفدای تار موئی. ٥

516.

بحر مضارع ––◡, –◡––, ––◡, –◡––

1. بگرفت کار حسنت چون عشق من کمالی؛
خوش باش زان که نبود این حسن را زوالی. ١

517.

2. دَر وَهْمِ مَن نَیایَد، کاندَر تَصَوُّرِ عَقل
آیَد بَهیچ مَعْنَی زین خوبْتَر جَمالی. ۲
3. آنْدَم کِه با تو باشَم یَك ساله هَسْت روزی،
واندَم کِه بی تو باشَم یَك لَحْظَه هَسْت سالی. ۳
4. شُد حَظِّ عُمْر حاصِل، گَر زان که با تو ما را
هَرْگِز بَعُمْر روزی روزی شَوَد وِصالی. ۴
5. چون مَن خِیالِ رویَت جانا بَخواب بینَم،
کَز خواب می نَبینَد چَشْمَم بَجز خِیالی. ۵
6. رَحْم آر بَر دِلِ مَن، کَز مِهْرِ رویِ خوبَت
شُد شَخْصِ ناتُوانَم باریك چون هِلالی. ۶
7. حافِظ مَکُن شِکایَت؛ گَر وَصْلِ یار خواهی،
زین بیشْتَر بِبایَد بَر هَجْرَت اِحْتِمالی. ۷

517.

بحر مضارع —ᴗ—, ᴗ——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ——ᴗ, ——

1. بُلْبُل زِ شاخِ سَرْو بَگُلْبانْگِ پَهْلَوی
می خوانْد دوش دَرْسِ مَقاماتِ مَعْنَوی، ۱
2. یَعْنی: بِیا کِه آتِشِ موسَی نُمود گُل،
تا از دِرَخْت نُکْتَهء تَوْحید بِشْنَوی. ۲
3. مُرْغانِ باغ قافیه‌سَنْجَنْد و بَذْله‌گوی،
تا خواجه مَیْ خورَد بَغَزَلْهایِ پَهْلَوی. ۳

518.

4. خَوش وَقْتِ بوریایِ گَدائی و خوابِ اَمْن،
کین عَیْش نیسْت دَرْخورِ اَوْرَنْگِ خُسْرَوی. ۴

5. جَمْشید جُز حِکایَتِ جام از جَهان نَبُرْد؛
زِنْهار دِل مَبَنْد بَر اَسْبابِ دُنْیَوی. ۵

6. دِهْقانِ سالْخورْده چه خَوش گُفت با پِسَر:
کای نورِ چَشْمِ مَن بِجُز از کِشْته نَدْرَوی. ۶

7. چَشْمَت بَغَمْزه خانهٔ مَرْدُم سِیاه کَرْد؛
مَخْمورِیَت مَباد، کِه خَوش مَسْت می رَوی. ۷

8. این قِصّهٔ عَجَب شِنَو: از بَخْتِ واژْگون
ما را بِکُشْت یار بَانْفاسِ عیسَوی. ۸

9. ساقی مَگَر وَظیفهٔ حافِظ زِیادِه داد،
کاشُفْته گَشْت طُرّهٔ دَسْتارِ مَوْلَوی. ۹

518.

بحر هزج ‒‒‒‿ ,‒‒‒‿ ,‒‒‿

1. بِیا با ما مَوَرْز این کینه‌داری،
کِه حَقّ صُحْبَتِ دیرینه داری. ۱

2. نَصیحَت گوش کُن، کین دُر بَسی بِه
از آن گَوْهَر کِه دَر گَنْجینه داری. ۲

3. بَفَرْیادِ خُمارِ مُفْلِسان رَس،
خُدا را گَر مَیِ دوشینه داری؛ ۳

519.

4. وَلیکِن کَیْ نُمائی رُخ بِرِنْدان،
تو کَز خورْشید و مَهْ آئینه داری· ۴
5. بَدِ رِنْدان مَگو ای شَیْخ و هُشْدار،
کِه با مِهْرِ خُدائی کینه داری· ۵
6. نَمی تَرْسی زِ آهِ آتِشینَم·
تو دانی، خِرْقَهٔ پَشْمینه داری· ۶
7. نَدیدَم خوشْتَر از شِعْرِ تو، حافِظ،
بِقُرْآنی کِه اَنْدَر سینه داری· ۷

519.

بحر مجتث ⏑–⏑–، ⏑⏑––، ⏑–⏑–، ––

1. بِچَشْم کَرْده اَم اَبْرویِ ماهسیمائی،
خِیالِ سَبْزخَطی نَقْش بَسْته اَم جائی· ۱
2. اُمید هَسْت، کِه مَنْشورِ عِشْقْبازیِ مَن
از آن کَمانْچهٔ اَبْرو رَسَد بِطُغْرائی· ۲
3. سَرَم زِ دَسْت شُد و چَشْم از اِنْتِظار بِسوخْت
دَر آرْزویِ سَر و چَشْمِ مَجْلِس‌آرائی· ۳
4. مُکَدَّرَسْت دِل، آتِش بِخِرْقه خواهَم زَد؛
بِیا بِیا کِه کِرا می کُنَد تَماشائی· ۴
5. دَر آن مَقام کِه خوبان بِغَمْزه تیغ زَنَنْد،
عَجَب مَدار سَری اوفْتاده دَر پائی· ۵

6. مَرا کِه از رُخِ او ماه دَر شَبِسْتانَسْت،
کُجا بُوَد بَفُروغِ سِتاره پَرْوائی. ٦

7. زِمامِ دِل بَکَسی داده اَم مَنِ دَرْویش،
کِه نیسْتَش بَکَس از تاج و تَخْت پَرْوائی. ٧

8. فِراق و وَصْل چِه باشَد· رِضایِ دوسْت طَلَب،
کِه حَیْف باشَد از او غَیْرِ او تَمَنّائی. ٨

9. بَروزِ واقِعه تابوتِ ما زِ سَرْو کُنید،
کِه می رَویم بَداغِ بَلَنْدبالائی. ٩

10. دُرَر زِ شَوْق بَر آرَنْد ماهِیان بَنِثار،
اَگَر سَفینهٔ حافِظ رَسَد بَدَرْیائی. ١٠

520.

بحر مجتث
⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. بَجانِ او، کِه گَرَم دَسْتْرَس بَجان بودی،
کَمینه پیشْکَشِ بَنْدَگانَش آن بودی. ١

2. اَگَر دِلَم نَشُدی پایْبَنْدِ طُرّهٔ او،
کَیَم قَرار دَر این تیره خاکْدان بودی. ٢

3. دَرآمَدی زِ دَرَم کاشْکی چو لَمْعهٔ نور،
کِه بَر دو دیدهٔ مَن حُکْمِ او رَوان بودی. ٣

4. بَرُخ چو مِهْرِ فَلَك بی نَظیرْ آفاقَسْت؛
بَدِل دَریغ کِه یَك ذَرّه مِهْرْبان بودی. ٤

521.

5. بَخواب نیز نَمی بینَمَش، چِه جایِ وِصال·
چو این نَبود و نَدیدیم، باری آن بودی· ٥

6. بَبَنْدَگیء قَدَش سَرْو مُعْتَرِف گَشْتی،
اَگَر چو سوسَنِ آزادهآَش زَبان بودی· ٦

7. زِ پَرْده نالَهء حافِظ بِرون کَی اُفْتادی،
اَگَر نه هَمْدَمِ مُرْغانِ صُبْح‌خوان بودی· ٧

521.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, –⏓⏓

1. چِه بودی، اَر دِلِ آن یار مِهرْبان بودی؛
کِه حالِ ما نه چُنین بودی، اَر چُنان بودی· ١

2. گَرَم زَمانه سَرافَراز داشْتی و عَزیز،
سَریرِ عِزَّتَم آن خاكِ آسْتان بودی· ٢

3. عِیانِ شُدی کِه بَها چیسْت خاكِ پایَش را،
اَگَر حَیاتِ گِرانْمایه جاوِدان بودی· ٣

4. بِگُفْتَمی کِه: چِه اَرْزَد نَسیمِ طُرَّهء دوسْت،
گَرَم بَهَر سَرِ موئی هَزار جان بودی· ٤

5. بَراتِ خوشْدِلیء ما چِه کَم شُدی یا رَب،
گَرَش نِشانِ اَمان از بَدِ زَمان بودی· ٥

6. زِ پَرْده کاش بِرون آمَدی چو قَطْرَهء اَشْك،
کِه بَر دو دیدَهء ما حُکْمِ او رَوان بودی· ٦

7. اَگَر نـه دائـرَهٔ عِشق راه بَـر بَسْتی،
چو نُقْطه حافِظِ بیدِل نه دَر مِیَان بودی. ۷

522.

بحر رمل ــ ⏓⏓ ، ــ ⏑⏑ ، ــ ⏑⏑ ، ــ ⏑⏓

1. تو مَگَر بَر لَبِ آبی بَهَوَس نَنْشینی،
وَر نه هَر فِتْنه کِه بینی هَمه از خود بینی. ۱
2. بَخُدائی کِه توئی بَنْدَهٔ بِگْزیدَهٔ او،
کِه بَر این چاکَرِ دیرینه کَسی نَگْزینی. ۲
3. بَعْد از این ما و گَدائی، کِه بَسَر مَنْزِلِ عِشق
رَهْرَوان را نَبُوَد چاره بَجُز مِسْکینی. ۳
4. اَدَب وُ شَرْم تُرا خُسْرَوِ مَهْرویان کَرْد؛
آفَرین بَر تو، کِه شایَسْتَهٔ صَد چَنْدینی. ۴
5. گَر اَمانَت بَسَلامَت بِبَرَم، باکی نیسْت؛
بی‌دِلی سَهْل بُوَد، گَر نَبُوَد بی‌دینی. ۵
6.] صَبْر بَر جَوْرِ رَقیبَت، چِه کُنَم، گَر نَکُنَم.
عاشِقان را نَبُوَد چاره بَجُز مِسْکینی. [۶
7. سُخُنی بی غَرَض از بَنْدَهٔ مُخْلِص بِشِنَو،
ای کِه مَنْظورِ بُزُرْگانِ حَقیقَت‌بینی: ۷
8. نازَنینی چو تو پاکیزه‌دِل وُ پاک‌نِهاد
بِهْتَر آنَسْت، کِه با مَرْدُمِ بَد نَنْشینی. ۸

523.

9. حَیْفَم آیَد، کِه خِرامی بَتَماشایِ چَمَن،
کِه تو خوشْتَر زِ گُل وُ تازه‌تَر از نَسْرینی. ٩

10. عَجَب از لُطْفِ تو ای گُل، کِه نِشینی با خار؛
ظاهِرًا مَصْلَحَتِ وَقْت دَر آن می بینی. ١٠

11. شیشه‌بازیِ سِرِشْکَم نِگَری از چَپ و راسْت،
گَر بَر این مَنْظَرِ بینِش نَفَسی بِنْشینی. ١١

12. سَیْلِ این اَشْکِ رَوان صَبْرِ دِلِ حافِظ بُرْد؛
بَلَغَ ٱلطّاقَةُ، یا مُقْلَةُ عَیْنی بینی. ١٢

13. تو بَدین نازُکی وُ دِلْکَشی ای شَمْعِ چِگِل
لائِقِ بَزْمِگَهِ خواجه جَلالُ ٱلدّینی. ١٣

523.

بحر مضارع ‒ ‒ ◡، ‒ ◡ ‒ ◡، ◡ ‒ ‒ ◡، ‒ ◡ ‒

1. خوش کَرْد یاوَری فَلَکَت روزِ داوَری؛
تا شُکْر چون کُنی و چِه شُکرانه آوَری. ١

2. دَر کویِ عِشْق شَوْکَتِ شاهی نَمی خَرَنْد؛
اِقْرارِ بَنْدَگی کُن و دَعْوایِ چاکَری. ٢

3. آن کَس کِه اوفْتاد و خُدایَش گِرِفْت دَسْت
گو: بَر تو باد تا غَمِ اُفْتادَگان خوری. ٣

4. ساقی، بَمِژْدَگانیِ عَیْش از دَرَم دَر آی،
تا یَکْدَم از دِلَم غَمِ دُنْیا بَدَر بَری. ۴

5. دَر شاهْراهِ جاهْ و بُزُرْگی خَطَر بَسیسْت؛
آن بِه کَزین گَریوه سَبُکْبار بِگْذَری. ٥
6. سُلْطان و فِکْرِ لَشْکَر و سَوْدایِ گَنْجِ و تاج،
دَرْویش و اَمْنِ خاطِر و کُنْجِ قَلَنْدَری. ٦
7. نَیْلِ مُراد بَر حَسَبِ فِکْر و هِمَّتَسْت؛
از شاه نَذْرِ خَیْر و زِ تَوْفیق یاوَری. ٧
8. یَک حَرْف صوفِیانه بِگویَمْ اِجازه هَسْت:
ای نورِ دیده صُلْح بِه از جَنْگ و داوَری. ٨
9. حافِظ، غُبارِ فَقْر و قَناعَت زِ رُخ مَشوی،
کین خاک بِهْتَر از عَمَلِ کیمیاگَری. ٩

524.

بحر مجتث ‒ ‒ ,◡ ‒ ◡ ‒ ,◡ ◡ ‒ ‒ ,◡ ‒ ◡ ‒

1. دو یارِ زیرَک و از بادهٔ کُهَن دو مَنی،
فَراغَتی و کِتابی و گوشهٔ چَمَنی: ١
2. مَن این مَقام بَدُنْیی و آخِرَت نَدِهَم،
اَگَرْچه دَر پَیَم اُفْتَنَنْد هَر دَم اَنْجُمَنی. ٢
3. هَر آن کِه کُنْجِ قَناعَت بَگَنْجِ دُنْیا داد،
فِروخْت یوسُفِ مِصْری بَکَمْتَرین ثَمَنی. ٣
4. بِیا، کِه فُسْحَتِ این کارْخانه کَم نَشَوَد
بَزُهْدِ هَمْچو تُوئی یا بَفِسْقِ هَمْچو مَنی. ٤

525.

5. بَروزِ واقِعه غَم با شَراب بایَد گُفْت،
۵ کِه اِعْتِماد بَکَس نیسْت دَر چُنین زَمَنی.
6. بَگوشَهء بِنِشین خوش‌دِل و تَماشا کُن،
۶ کِه کَس بیاد نَدارَد چُنین عَجَب فِتَنی.
7. نِگارِ خویش بِدَسْتِ خَسان هَمی بینَم؛
۷ چُنین شِناخْت فَلَك حَقِّ خِدْمَتِ چو مَنی.
8. بَصَبْر کوش تو ای دِل، کِه حَق رَها نَکُنَد
۸ چُنان عَزیز نِگینی بَدَسْتِ اَهْرِمَنی.
9. زِ تُنْدْبادِ حَوادِث نَمی تُوان دیدَن،
۹ دَر این چَمَن کِه گُلی بوده اَسْت یا سَمَنی.
10. از این سَموم، کِه بَر طَرْفِ بوسْتان بِگُذَشْت،
۱۰ عَجَب کِه رَنْگِ گُلی مانْد و بویِ نَسْتَرَنی.
11. مِزاجِ دَهْر تَبَه شُد دَر این بَلا، حافِظ؛
۱۱ کُجاسْت فِکْرِ حَکیمی و رأیِ بَرْهَمَنی.

525.

بحر رمل ـ⏓⏓ , ⏑⏑ـ ـ , ⏑⏑ـ ـ , ⏓⏑ـ ـ

1. دَر هَمَه دَیْرِ مُغان نیسْت چو مَن شَیْدائی،
۱ خِرْقه جائی گِرَوِ باده و دَفْتَر جائی.
2. دِل کِه آئینهء شاهیسْت غُباری دارَد؛
۲ از خُدا می طَلَبَم صُحْبَتِ روشَن‌رائی.

3. جویها بَسْته اَم از دیده بَدامَن، کِه مَگَر
دَر کَنارَم بِنِشانَنْد سَهی‌بالائی. ٣

4. کَشْتیء باده بِیاوَر، کِه مَرا بی رُخِ دوسْت
گَشْته هَر گوشَهء چَشْم از غَمِ دِل دَرْیائی. ٤

5. کَرْده اَم تَوْبَه بَدَسْتِ صَنَمِ باده‌فِروش،
کِه دِگَر می نَخورَم بی رُخِ بَزْم‌آرائی. ٥

6. سِرِّ این نُکْته مَگَر شَمْع دَرآرَد بزَبان،
وَر نه پَرْوانه نَدارَد بسُخَن پَرْوائی. ٦

7. سُخَنِ غَیْر مَگو با مَنِ مَعْشوقه‌پَرَسْت،
کَز وَی وُ جامِ مَیَم نیسْت بکَس پَرْوائی. ٧

8. نَرْگِس اَر لاف زَد از شیوَهء چَشْمِ تو، مَرَنْج؛
نَرَوَدْ اَهْلِ نَظَرْ از پَیِ نابینائی. ٨

9. این حَدیثَم چِه خوش آمَد، کِه سَحَرگَه می گُفْت
بَر دَرِ مَیْکَدهء با دَف و نَیْ تَرْسائی: ٩

10. گَر مُسْلمانی از اینَسْت کِه حافِظ دارَد،
آه اَگَرْ از پَیِ اِمْروز بُوَد فَرْدائی. ١٠

526.

بحر مضارع: ––‿, –‿–‿, ‿––‿, –‿–

1. دیدَم بخواب دوش، کِه ماهی بَر آمَدی،
کَز عَکْسِ رویِ او شَبِ هِجْران سَر آمَدی. ١

526.

2. تعبیر چیست. یارِ سفرکرده می رسد.
ای کاج هرچه زودتر از در در آمدی. ۲

3. ذکرش بخیر، ساقیء فرخنده‌فالِ من،
کز در مدام با قدح و ساغر آمدی. ۳

4. خوش بودی، ار بخواب بدیدی دیارِ خویش،
تا یادِ صحبتش سوی ما رهبر آمدی. ۴

5. آن کو ترا بسنگدلی کرد رهنمون،
ای کاشکی که پاش بسنگی بر آمدی. ۵

6. فیضِ ازل بزور و زر ار آمدی بدست،
آبِ خضر نصیبهء اسکندر آمدی. ۶

7. جانش نثار کردمی، آن دلنواز اگر
چون روحِ محض جلوه کنان در بر آمدی. ۷

8. آن عهد یاد باد، که از بام و در مرا
دائم پیامِ یار و خطِ دلبر آمدی. ۸

9. کی یافتی رقیبِ تو چندین مجالِ ظلم،
مظلومی ار شبی بدرِ داور آمدی. ۹

10. خامانِ ره نرفته چه دانند شوقِ عشق.
دریادلی بجوی و دلیری سرآمدی. ۱۰

11. ور دیگری بشیوهء حافظ زدی رقم،
مقبولِ طبعِ شاهِ هنرپرور آمدی. ۱۱

527.

بحر رمل ‒ ⏓⏓ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏓⏑‒‒

1. روزگاریست که ما را نِگَران می داری،
بَنْدَگان را نه بَوَضْعِ دِگَران می داری. ١

2. گوشَهٔ چَشْمِ رِضائی بَمَنَت باز نَشُد؛
اینْچُنین عِزَّتِ صاحِبنَظَران می داری. ٢

3. نه گُل از داغِ غَمَت رَسْت نه بُلْبُل دَر باغ؛
هَمه را جامهدَران نَعْرهزَنان می داری. ٣

4. ساعِد آن بِه که بِپوشی، تو چو از بَهْرِ نِگار
دَسْت دَر خونِ دِلِ پُرْهُنَران می داری. ۴

5. پِدَرِ تَجْرِبه آخِر توئی ای دِل؛ زِ چِه روی
طَمَعِ مِهْر و وَفا زین پِسَران می داری. ۵

6. کیسَهٔ سیم و زَرَت پاك بِبایَد پَرْداخْت
زین طَمَعْها، که تو از سیمْبَران می داری. ۶

7. دِل و دین رَفْت، وَلی راسْت نَیارَم گُفْتَن،
کِه مَنِ سوخْتهدِل را تو بَر آن می داری. ٧

8. گَرْچِه رِنْدی و خَرابی گُنَهِ ماسْت هَمه،
عاشِقی گُفْت کِه: تو بَنْده بَر آن می داری. ٨

9. ای کِه دَر دَلْقِ مُلَمَّع طَلَبی ذَوْقِ حُضور،
چَشْمِ سِرّی عَجَب از بیخَبَران می داری. ٩

528.

10. نَرْگِسِ باغِ نَظَر چون توئی ای چَشْم و چِراغ،
سَر چِرا با مَنِ دِلْخَسْته گِران می داری. ١٠
11. تا صَبا بَر گُل و بُلْبُل وَرَقِ حُسْنِ تو خواند،
هَمه را شیفْته‌حال وُ نِگَران می داری. ١١
12. گَوْهَرِ جامِ جَم از کانِ جَهانی دِگَرَسْت؛
تو تَمَنّا زِ گِلِ کوزه‌گَران می داری. ١٢
13. مَگْذَران روزِ سَلامَت بَمَلامَت، حافِظ؛
چِه تَوَقُّع زِ جَهانِ گُذَران می داری. ١٣

528.

بحر مضارع —◡— ,◡——◡ ,—◡—◡ ,——◡

1. رَفْتَم بَباغ صُبْحَدَمی، تا چِنَم گُلی؛
آمَد بَگوش ناگَهَم آوازِ بُلْبُلی؛ ١
2. مِسْکین چو مَن بَعِشْقِ گُلی گَشْته مُبْتَلا،
وانْدَر چَمَن فِکَنْده زِ فَرْیاد غُلْغُلی. ٢
3. می گَشْتَم اَنْدَر آن چَمَنِ باغ دَمْبَدَم،
می کَرْدَم اَنْدَر آن گُل و بُلْبُل تَأَمُّلی: ٣
4. گُل یارِ خار گَشْته و بُلْبُل قَرینِ عِشْق،
این را تَغَیُّری نه و آن را تَبَدُّلی. — ٤
5. چون کَرْد دَر دِلَم اَثَر آوازِ عَنْدَلیب،
گَشْتَم چُنان که هیچ نَمانْدَم تَحَمُّلی. ٥

6. بَس گُل شِگُفْتَه می شَوَد این باغ را، وَلی
کَس بی بَلایِ خار نَچِیدَسْت از او گُلی. ۶

7. حافِظ، مَدار اُمیدِ فَرَح زین مَدارِ کَوْن؛
دارَد هَزار عَیْب، و نَدارَد تَفَضُّلی. ۷

529.

بحر مضارع
‒‒◡, ‒◡‒◡, ◡‒‒◡, ‒◡‒

1. زین خوش رَقَم کِه بَر گُلِ رُخْسار می کَشی،
خَط بَر صَحیفَهٔ گُل و گُلْزار می کَشی. ۱

2. اَشْکِ حَرَم‌نِشینِ نِهانْخانَهٔ مَرا
زان سویِ هَفْت پَرْدَه بَبازار می کَشی. ۲

3. کاهِل‌رَوی چو بادِ صَبا را بَبویِ زُلْف
هَر دَم بَقَیْد و سِلْسِلَه دَر کار می کَشی. ۳

4. هَر دَم بَیادِ آن لَبِ مَیْگون و چَشْمِ مَسْت
از خَلْوَتَم بَخانَهٔ خَمّار می کَشی. ۴

5. گُفْتی: سَرِ تو بَسْتَهٔ فِتْراکِ ما سَزَد. —
سَهْلَسْت، اَگَر تو زَحْمَتِ این بار می کَشی. ۵

6. با چَشْم و اَبْرویِ تو چِه تَدْبیرِ دِل کُنَم.
وَه زین کَمان کِه بَر مَنِ بیمار می کَشی. ۶

7. باز آ، کِه چَشْمِ بَد زِ رُخَت دور می کُنَم،
ای تازه گُل کِه دامَن از این خار می کَشی. ۷

8. حافِظ، دِگَر چِه می طَلَبی از نَعیمِ دَهْر
مَیْ می چَشی و طُرَّهٔ دِلْدار می کَشی. ۸

530.

بحر مجتث ‿–‿–، ‿‿––، ‿–‿–، ‿‿–

1. زِ دِلْبَرَم کِه رَسانَد نَوازِشِ قَلَمی.
کُجاسْت پَیْکِ صَبا، گَر هَمی کُنَد کَرَمی. ۱
2. نَمی کُنَم گِلَهٔ، لیکِن اَبْرِ رَحْمَتِ دوسْت
بَکِشْتْزارِ جِگَرْتِشْنَگان نَداد نَمی. ۲
3. قِیاس کَرْدَم و تَدْبیرِ عَقْل دَر رَهِ عِشْق:
چو شَبْنَمیسْت، کِه بَر بَحْر می کَشَد رَقَمی. ۳
4. بِیا کِه خِرْقَهٔ مَن گَرچِه وَقْفِ مَیْکَدَهاسْت،
زِ مالِ وَقْف نَبینی بَنامِ مَن دِرَمی. ۴
5. چِرا بَیَک نَیِ قَنْدَش نَمی خَرَنْد آن کَس،
کِه کَرْد صَد شَکَرافْشانی از نَیِ قَلَمی. ۵
6. دِلَم گِرِفْت زِ سالوس و طَبْل زیرِ گِلیم؛
بِیا کِه بَر دَرِ مَیْخانَه بَر کُنَم عَلَمی. ۶
7. طَبیبِ راه‌نِشین دَرْدِ عِشْق نَشْناسَد؛
بِرَوْ بَدَسْت کُن ای مُرْده‌دِل مَسیحْ‌دَمی. ۷
8. حَدیثِ چون و چِرا دَرْدِ سَر دِهَد ای دِل؛
پِیالَه گیر و بِیاسا زِ عُمْرِ خویش دَمی. ۸

9. بِیَا کِه وَقْت‌شِناسان دو کَوْن بِفْروشَنْد
بَیَك پِیالهٔ مَیِ صاف و صُحْبَتِ صَنَمی. ۹
10. دَوامِ عَیْش و تَنَعُّم نه شیوهٔ عِشْقَسْت؛
اَگَر مُعاشِرِ مائی، بِنوش نیشِ غَمی. ۱۰
11. سَزایِ قَدْرِ تو شاها بَدَسْتِ حافِظ نیسْت
جُز از نِیازِ شَبی وُ دُعایِ صُبْحَدَمی. ۱۱

531.

بحر هزج ‿ – – –, ‿ – – –, ‿ – – –, ‿ – – –

1. زِ کویِ یار می آمَد نَسیمِ بادِ نَوْروزی؛
از این باد اَر مَدَد خواهی، چِراغِ دِل بَر اَفْروزی. ۱
2. چو گُل گَر خُرْدَهٔ داری، خُدا را صَرْفِ عِشْرَت کُن،
کِه قارون را غَلَطْها داد سَوْدایِ زَراَنْدوزی. ۲
3. مَئی دارَم چو جان صافی، و صوفی می کُنَد عَیْبَش؛
خُدایا هیچ عاقِل را مَبادا بَخْتِ بَدْروزی. ۳
4. طَریقِ کام جُسْتَن چیسْت. تَرْكِ کامِ خود کَرْدَن؛
کُلاهِ سَرْوَری آنَسْت، کَزْ این تَرْك بَر دوزی. ۴
5. نَدانَم نَوْحَهٔ قُمْری بَطَرْفِ جویبار از چیسْت؛
مَگَرْ او نیز هَمْچون مَن غَمی دارَد شَبانْروزی. ۵
6. جُدا شُد یارِ شیرینَت، کُنون تَنْها نِشین ای شَمْع؛
کِه حُکْمِ آسْمانَسْت این، اَگَر سازی وَگَر سوزی. ۶

532.

7. سُخن دَر پَرْده می گویَم: زِ خود چون غُنْچه بیرون آی،
کِه بیش از پَنْج روزی نیست حُکْمِ میرِ نَوروزی. ٧

8. بَعُجْبِ عِلْم نَتْوان شُد زِ اَسْبابِ طَرَب مَحْروم؛
بِیا ساقی، کِه جاهِل را مِهْین‌تَر می رَسَد روزی. ٨

[9. بِرَوْ مَیْ نوش و رِنْدی وَرْز و تَرْکِ زَرْق کُنْ ای دِل؛
گَزین بِهْتَر، عَجَب دارَم، طَریقی گَبر بِیاموزی. ٩]

10. بِبُسْتان رَوْ، کِه از بُلْبُل رُموزِ عِشْق گیری یاد؛
بِمَجْلِس آ، کِه از حافِظ غَزَل گُفْتَن بِیاموزی. ١٠

532.

بحر رمل ‒ ‿ ‒ ‒ ، ‿ ‿ ‒ ‒ ، ‿ ‿ ‒ ‒ ، ‿ ‿ ‒

1. زان مَیِ عِشق کَزو پُخْته شَوَد هَر خامی،
گَرْچه ماهِ رَمَضانَسْت، بِیاوَر جامی. ١

2. روزْها رَفْت، کِه دَسْتِ مَنِ مِسْکین نَگِرِفْت
ساقِ شِمْشادْقَدی ساعِدِ سیم‌اَنْدامی. ٢

3. روزه هَرْچَنْد کِه مِهْمانِ عَزیزَسْت ای دِل،
صُحْبَتَش مَوْهِبَتی دان و شُدَنْ اِنْعامی. ٣

4. مُرغِ زیرَک بَدَرِ خانَقَه اَکْنون نَپَرَد،
کِه نِهادَسْت بَهَر مَجْلِس وَعْظی دامی. ٤

5. گِله از زاهِدِ بَدْخو نَکُنَم: رَسْم اینَسْت،
کِه چو صُبْحی بِدَمَد، دَر پَیَش اُفْتَد شامی. ٥

6. یارِ مَن چون بِخِرامَد بِتَماشایِ چَمَن،
بِرَسانَش زِ مَن ای پَیْکِ صَبا پَیْغامی، ٦
7. گو: حَریفی کِه شَب و روز مَیِ صاف کَشَد
بُوَد آیا، کِه کُنَد یاد زِ دُرْدِ آشامی. ٧
8. حافِظا گَر نَدِهَد دادِ دِلَتْ آصَفِ عَهْد،
کام دُشْوار بَدَسْت آوَری از خودْکامی. ٨

533.

بحر هزج ⏑– – –, ⏑– – –, ⏑– –

1. سَحَرْگَه رَهْرَوی دَر سَرْزَمینی
هَمی گُفْت این مُعَمّا با قَرینی، ١
2. کِه: ای صوفی شَراب آنْگَه شَوَد صاف،
کِه دَر شیشَه بَر آرَدْ اَرْبَعینی. ٢
3. گَر اَنْگُشْتِ سُلَیْمانی نَباشَد،
چِه خاصِیَّت دِهَد نَقْشِ نِگینی. ٣
4. خُدا زان خِرْقه بیزارَسْت صَد بار،
کِه صَد بُت باشَدَش دَرْ آسْتینی. ٤
5. دَرونْها تیره شُد، باشَد کِه از غَیْب
چِراغی بَر کُنَد خَلْوَت‌نِشینی. ٥
6. مُرُوَّت گَرْچِه نامی بی نِشانَسْت،
نِیازی عَرْضه کُن بَر نازَنینی. ٦

534.

7. ثَوابَت باشَد ای دارایِ خِرْمَن،
اَگَر رَحْمی کُنی بَر خوشه‌چینی. ٧
8. نَمی بینَم نِشاط وُ عَیْش دَر کَس،
نَه دَرْمانِ دِلی، نَه دَرْدِ دینی، ٨
9. نَه هِمَّت را اُمیدِ سَرْبَلَنْدی،
نَه نَقْشِ عِشْق بَر لَوْحِ جَبینی، ٩
10. نَه حافِظ را حُضورِ دَرْس و خَلْوَت،
نَه دانِشْمَنْد را عِلْمُ ٱلْیَقینی. ١٠
11. دَرِ مَیْخانَه بِنْما، تا بِپُرْسَم
مَآلِ خویش را از پیش‌بینی. ١١
12. اَگَرْچِه رَسْمِ خوبان تُنْدْخوئیسْت،
چِه باشَد گَر بِسازی با غَمینی. ١٢

534.

بحر هزج ‿ – – –، ‿ – × ×، ‿ – × ×

1. سُلَیْمَی مُنْذُ حَلَّتْ بِٱلْعِراقِی،
اُلاقِی مِنْ هَواها ما اُلاقِی. ١
2. اَلا ای سارْبانِ مَحْمِلِ دوسْت،
اِلَی رُکْبانِکُمْ طالَ ٱشْتِیاقِی. ٢
3. دَرونَم خون شُد از نادیدَنِ دوسْت؛
اَلا تَعْسًا لِأَیّامِ ٱلْفِراقِی. ٣

534.

4. خِرَد دَر زِنْدهرود اَنْداز و مَیْ نوش
بَگُلْبانْگِ جَوانانِ عِراقی. ٤

5. بِساز ای مُطْرِبِ خَوشخوان و خَوشگوی
بَشِعْرِ فارْسی صَوْتِ عِراقی. ٥

6. جَوانی باز می آرَد بَیادَم
سَماعِ چَنْگ و دَسْتاَفْشانِ ساقی. ٦

7. مَی باقی بِدِه، تا مَسْت و خَوشْدِل
بَیاران بَر فِشانَم عُمْرِ باقی. ٧

8. بِیا ساقی، بِدِه رِطْلِ گِرانَم؛
سَقاكَ ٱللّٰهُ مِنْ كَأْسٍ دِهاقی. ٨

9. دَمی با نیکخواهان مُتَّفِق باش،
غَنیمَت دان اُمورِ اِتِّفاقی. ٩

10. رَبیعُ ٱلْعُمْرِ فی مَرْعَی حِماكُمْ؛
حَماكَ ٱللّٰهُ یا عَهْدَ ٱلتَّلاقی. ١٠

11. مَضَتْ فُرَصُ ٱلْوِصالِ، وَما شَعَرْنا؛
وَإِنّی ٱلْآنَ فی عَیْنِ ٱلْفِراقی. ١١

12. عَروسِ بَسخَوشی ای دُخْتَرِ رَز،
وَلی گَهگَه سَزاوارِ طَلاقی. ١٢

13. مَسیحایِ مُجَرَّد را بُرازَد،
كِه با خَورْشید سازَد هَموِثاقی. ١٣

535.

14. نَهانی ٱلشَّیْبُ مِنْ وَصْلِ ٱلْعَذارَی
سِوَی تَقْبیلِ وَجْهٍ وَٱعْتِناقی. ۱۴
15. دُموعی بَعْدَکُمْ، لا تَحْقِروها،
فَکَمْ بَحْرٍ جَمَعْنَ مِنَ ٱلسَّواقی. ۱۵
16. وِصالِ دوسْتان روزیِ ما نیسْت،
بِگو حافِظ غَزَلْهایِ عِراقی. ۱۶

535.

بحر هزج ⏑–––, ⏑–––, ⏑–––, ⏑–––

1. سَحَر با باد می گُفْتَم حَدیثِ آرْزومَنْدی.
خِطاب آمَد کِه: واثِق شَوْ بَأَلْطافِ خُداوَنْدی. ۱
2. قَلَم را آن زَبان نَبْوَد، کِه سِرِّ عِشْق گویَد باز،
وَرایِ حَدِّ تَقْریرَسْت شَرْحِ آرْزومَنْدی. ۲
3. دِل اَنْدَر زُلْفِ لَیْلَی بَنْد و کار از عَقْلِ مَجْنون کُن،
کِه عاشِق را زِیان دارَد مَقالاتِ خِرَدْمَنْدی. ۳
4. اَلا ای یوسُفِ مِصْری، کِه کَرْدَت سَلْطَنَت مَشْغول،
پِدَر را باز پُرْس آخِر، کُجا شُد مِهْرِ فَرْزَنْدی. ۴
5. بَسِحْرِ غَمْزَهٔ فَتّان دَوابَخْشی و دَرْدانْگیز،
بَچینِ زُلْفِ مُشْکاَفْشان دِلارامی و دِلْبَنْدی. ۵
6. جَهانِ پیرِ رَعْنا را تَرَحُّم دَر جِبِلَّت نیسْت:
زِ مِهْرِ او چِه می جوئی؟ دَر اِو هِمَّت چِه می بَنْدی. ۶

536.

7. دَر این بازار اَگَر سودیسْت، با دَرْویشِ خُرْسَنْدَسْت؛
خُدایا مُنْعِمَم گَرْدان بَدَرْویشی و خُرْسَنْدی. ٧

8. دُعایِ صُبْح و آهِ شَب کِلیدِ گَنْجِ مَقْصودَسْت؛
بَدین راه وُ رَوِش می رَوْ، کِه با دِلْدار پَیْوَنْدی. ٨

9. هُمائی چون تو عالیقَدْر حِرْصِ اُسْتُخوان تاکَیْ.
دِریغ آن سایَهٔ دَوْلَت، کِه بَر نااَهْلْ اَفْکَنْدی. ٩

10. بَخوبان دِل مَدِه حافِظ؛ بِبین آن بیوَفائیها،
کِه با خوارَزْمِیان کَرْدَنْد تُرْکانِ سَمَرْقَنْدی. ١٠

[11. بَشِعْرِ حافِظِ شیراز می رَقْصَنْد و می غَلْطَنْد
سِیَهچَشْمانِ کَشْمیری و تُرْکانِ سَمَرْقَنْدی. ١١]

536.

بحر رمل ‒⏓ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏓⏑‒‒

1. ساقِیَا سایَهٔ اَبْرَسْت و بَهار وُ لَبِ جوی،
مَن نَگویَم چِه کُن، اَرْ اَهْلِ دِلی، خود تو بِگوی. ١

2. بویِ یَکْرَنْگی از این نَقْش نَمی آیَد؛ خیز،
دَلْقِ آلودَهٔ صوفی بَمَیِ ناب بِشوی. ٢

3. سُفْلهطَبْعَسْت جَهان، بَر کَرَمَش تَکیه مَکُن،
ای جَهاندیده ثَباتِ قَدَم از سُفْله مَجوی. ٣

4. گوش بِگْشای، کِه بُلْبُل بَفِغان می گویَد:
خواجه، تَقْصیر مَفَرْما، گُلِ تَوْفیق بِبوی. ٤

537.

5. دو نَصیحَت کُنَمَت، بِشْنَو و صَد گَنْج بِبَر:
از دَرِ عَیْش دَر آ وُ بَرَهِ عَیْب مَپوی. ٥

6. رویِ جانان طَلَبی، آئنه را قابِل ساز،
وَر نه هَرْگِز گُل و نَسْرین نَدَمَد زاهَن و روی. ٦

7. پیشْتَر زان کِه شَوی خاكِ دَرِ مَیْکَدَها،
یَکْدو روزی بَسَراپَرْدَهٔ مَیْخانه بِپوی. ٧

8. شُکْرِ آن را کِه دِگَر بار رَسیدی بَبَهار،
بیخِ نیکی بِنِشان وُ گُلِ تَوْفیق بِبوی. ٨

9. گُفْتی: از حافِظِ ما بویِ رِیَا می آیَد. —
آفَرین بَر نَفَست باد، کِه خَوش بُرْدی بوی. ٩

537.

بحر هزج ⏑ – – ، ⏑ – ⏓ ⏓ – ، ⏑ – ⏓ ⏓ –

1. سَلامُ ٱللّٰهِ ما کَرَّ ٱللَّیالی،
وَجاوَبَتِ ٱلْمَثانی وَٱلْمَثالی، ١

2. عَلَی وادی ٱلْأَراكِ وَمَنْ عَلَیْها
وَدارٍ بِٱللِّوَی فَوْقَ ٱلرِّمالی. ٢

3. دُعاگویِ غَریبانِ جَهانَم،
وَأَدْعو بِٱلتَّواتُرِ وَٱلتَّوالی. ٣

4. بَهَر مَنْزِل کِه روی آرَد، خُدایا
نِگَه دارَش بَحِفْظِ لایَزالی. ٤

5. مَنال ای دِل، کِه دَر زَنْجیرِ زُلْفَش
هَمَه جَمْعِیَّتَسْت آشُفْتَه‌حالی. ٥

6. أَموتُ صَبابَةً: یا لَیْتَ شِعْری،
مَتَی نَطَقَ ٱلْبَشیرُ عَنِ ٱلْوِصالِ؛ ٦

7. فَحُبُّكَ راحَتی فی کُلِّ حینٍ،
وَذِکْرُكَ مُؤْنِسی فی کُلِّ حالِ. ٧

8. سُوَیْدایِ دِلِ مَن تا قِیامَت
مَباد از سوز و سَوْدایِ تو خالی. ٨

9. کُجا یابَم وِصالِ چون تو شاهی
مَنِ بَدْنامِ رِنْدِ لاأُبالی. ٩

10. زِ خَطَّت صَد جَمالِ دیگَر اَفْزود،
کِه عُمْرَت باد صَد سالِ جَلالی. ١٠

11. بَر آن نَقّاشِ قُدْرَت آفَرین باد،
کِه گِرْدِ مَه کَشَد خَطِّ هِلالی. ١١

12. تو می بایَد کِه باشی، وَر نَه سَهْلَسْت
زِیانِ مایَهٔ جاهی و مالی. ١٢

13. خُدا دانَد کِه حافِظ را غَرَض چیسْت،
وَعِلْمُ ٱللّٰهِ حَسْبی مِنْ سُؤالی. ١٣

538.

بحر متقارب ⏑‒‒ ,⏑‒‒ ,⏑‒‒ ,⏑‒‒

1. سَلامی چو بویِ خوشِ آشْنائی
بَدان مَرْدُمِ دیدَهٔ روشَنائی، ١

2. دُرودی چو نورِ دِلِ پارْسایان
بَدان شَمْعِ خَلْوَتْگَهِ پارْسائی. ٢

3. نَمی بینَم از هَمْدَمان هیچ بَر جای؛
دِلَم خون شُد از غُصّه، ساقی کُجائی. ٣

4. مَیِ صوفیْ‌اَفْکَن کُجا می فِروشَنْد،
کِه دَر تابَم از دَسْتِ زُهْدِ رِیائی. ٤

5. رَفیقان چُنان عَهْدِ صُحْبَت شِکَسْتَنْد،
کِه گوئی نَبودَسْت خود آشْنائی. ٥

6. زِ کویِ مُغان رُخ مَگَرْدان، کِه آنْجا
فِروشَنْد مِفْتاحِ مُشْکِل‌کُشائی. ٦

7. عَروسِ جَهان گَرْچِه دَر حَدِّ حُسْنَسْت،
زِ حَد می بَرَد شیوَهٔ بیوَفائی. ٧

8. دِلِ خَسْتَهٔ مَن گَرَش هِمَّتی هَسْت،
نَخواهَد زِ سَنْگین‌دِلان مومِیائی. ٨

9. بِیاموزَمَت کیمِیایِ سَعادَت:
زِ هَمْصُحْبَتِ بَد جُدائی جُدائی. ٩

10. مَرا گَر تو بِگْذاری ای نَفْسِ طامِع،
بَسی پادْشاهی کُنَم دَر گَدائی. ١٠
11. مَکُن حافِظ از جَوْرِ دَوْران شِکایَت؛
چِه دانی تو ای بَنْده کارِ خُدائی. ١١

539.

بحر رمل – ⏑ – –، ⏑ ⏑ – –، ⏑ ⏑ – –، ⏑ ⏑ –

1. سَحَرَم هاتِفِ مَیْخانه بَدَوْلَت‌خواهی
گُفْت: باز آی، کِه دیرینه‌ٔ این دَرْگاهی؛ ١
2. هَمْچو جَم جُرْعه‌ٔ مَیْ کَش، کِه زِ سِرِّ مَلَکوت
پَرْتَوِ جامِ جَهان‌بین دِهَدَتْ آگاهی. ٢
3. بَر دَرِ مَیْکَده رِنْدانِ قَلَنْدَر باشَنْد،
کِه سِتانَنْد و دِهَنْد اَفْسَرِ شاهَنْشاهی، ٣
4. خِشْت زیرِ سَر، و بَر تارَکِ هَفْت اَخْتَر پای؛
دَسْتِ قُدْرَت نِگَر و مَنْصِبِ صاحِب جاهی. ٤
5. سَرِ ما و دَرِ مَیْخانه، کِه طَرْفِ بامَش
بَفَلَك بَر شُده دیوار بَدین کوتاهی. ٥
6 با گَدایانِ دَرِ مَیْکَده ای سالِكِ راه
بَاَدَب باش، گَر از سِرِّ خُدا آگاهی. ٦
7. اَگَرَت سَلْطَنَتِ فَقْر بِبَخْشَنْد ای دل،
کَمْتَرین مُلْكِ تو از ماه بُوَد تا ماهی. ٧

8. قَطْعِ این مَرْحَله بی هَمْرَهیٔ خِضْر مَکُن؛
ظُلُماتَسْت، بِتَرْس از خَطَرِ گُمْراهی. ٨

9. حافِظِ خامطَمَع، شَرْمی از این قِصّه بِدار؛
عَمَلَت چیسْت، کِه مُزْدَش دو جَهان می خواهی. ٩

10. تو دَرِ فَقْر نَدانی زَدَن، از دَسْت مَدِه
مِسْنَدِ خواجَگی و مَجْلِسِ تورانشاهی. ١٠

540.

بحر رمل ‒◡‒‒ ,‒◡‒‒ ,‒◡‒‒ ,‒◡‒

1. سینه مالامالِ دَرْدَسْت، ای دِریغا مَرْهَمی؛
دِل زِ تَنْهائی بَجان آمَد، خُدایا هَمْدَمی. ١

2. چَشْمِ آسایِش کِه دارَدْ از سِپِهْرِ تیزْرَوْ؛
ساقِیَا جامی بِیَاوَر، تا بِیَاسایَم دَمی. ٢

3. خیز تا خاطِر بَدان تُرْکِ سَمَرْقَنْدی دِهیم،
کَز نَسیمَش بویِ جویِ مولیان آمَد هَمی. ٣

4. زیرَکی را گُفْتَم: این اَحْوال بین. خَنْدید و گُفْت:
صَعْب کاری، بو اَلْعَجَب حالی، پَریشان عالَمی. ٤

5. سوخْتَم دَر چاهِ صَبْر از بَهْرِ آن شَمْعِ چِگِل؛
شاهِ تُرْکان غافِلَسْت از حالِ ما، کو رُسْتَمی. ٥

6. دَر طَریقِ عِشْقبازی اَمْن و آسایِش بَلاسْت؛
ریش باد آن دِل، کِه با دَرْدِ تو خواهَد مَرْهَمی. ٦

7. اَهْلِ کام و ناز را دَر کویِ رِنْدان راه نیسْت،
رَهْرَوی بایَد جَهانْسوزی، نه خامی بی‌غَمی. ۷

8. آدَمی دَر عالَمِ خاکی نَمی آیَد بَدَسْت؛
عالَمی دیگَر بِبایَد ساخْت وَز نَوْ آدَمی. ۸

9. گِرْیَهٔ حافِظ چه سَنْجَد پیشِ اِسْتِغْنای عِشْق.
کانْدَر این طوفان نُمایَد هَفْت دَرْیا شَبْنَمی. ۹

541.

بحر مضارع – – ◡, – ◡ – ◡, ◡ – – ◡ , – ◡ –

1. ساقی بِیا، کِه شُد قَدَحِ لاله پُر زِ مَیْ؛
طامات تا بَچَنْد و خُرافات تا بَکَیْ. ۱

2. بِگْذَر زِ کِبْر و ناز، کِه دیدَسْت روزْگار
چینِ قَبایِ قَیْصَر و تَرْکِ کُلاهِ کَیْ. ۲

3. هُشْیار شَوْ، کِه مُرْغِ چَمَن مَسْت گَشْت هان،
بیدار شَوْ، کِه خوابِ عَدَم دَر پَیَسْت هَیْ. ۳

4. خَوش نازِکانه می چَمی ای شاخِ نَوْبَهار؛
کاشُفْتَگی مَبادَت از آسیبِ بادِ دَیْ. ۴

5. بَر مِهْرِ چَرْخ و شیوَهٔ او اِعْتِماد نیسْت؛
ای وای بَر کَسی، کِه شُد ایمِن زِ مَکْرِ وَیْ. ۵

6. فَرْدا شَرابِ کَوْثَر و حور از بَرایِ ماسْت،
وامْروز نیز ساقیِ مَهْرو و جامِ مَیْ. ۶

542.

7. بادِ صَبا زِ عَهْدِ صِبا یاد می دِهَد،
جانداروئی کِه غم بِبَرَد دَر دِه ای صُبَیْ. ۷

8. حَشْمَت مَبین و سَلْطَنَتِ گُل، کِه گُسْتَرَد
فَرّاشِ باد هَر وَرَقَش را بَزیرِ پَیْ. ۸

9. دَر دِه بیادِ حاتِمِ طَیْ جامِ یَك مَنی،
تا نامهٔ سِیاهِ بَخیلان کُنیم طَیْ. ۹

10. آن مَیْ کِه داد رَنْگ و لَطافَت بارْغَوان،
بیرون فِکَنْد لُطْفِ مِزاج از رُخَش بَخَوَیْ. ۱۰

11. مِسْنَد بباغ بَر، کِه بَخِدْمَت چو بَنْدَگان
اِسْتادهٔ اَسْت سَرْو و کَمَر بَسْته اَسْت نَیْ. ۱۱

12. بِشْنَوْ کِه مُطْرِبانِ چَمَن راسْت کَرْدهٔ اَنْد
آهَنْگِ چَنْگ و بَرْبَط و آوازِ عود و نَیْ. ۱۲

13. حافِظ، حَدیثِ سِحْرفِریبِ خَوشَت رَسید
تا حَدِّ مِصْر و چین و بَاَقْصایِ روم و رَیْ. ۱۳

542.

بحر مضارع — — ◡ , — ◡ — — , ◡ — — ◡ , — ◡ — —

1. شَهْریسْت پُر ظَریفان وَز هَر طَرَف نِگاری،
یاران صَلایِ عِشْقَسْت، گَر می کُنید کاری. ۱

2. چَشْمِ جَهان نَبینَد زین تازهتَر جَوانی،
دَر دَسْتِ کَس نَیُفْتَد زین خوبْتَر نِگاری. ۲

3. جِشْمی کِه دیدهٔ باشَدْ از روحْ آفریدهٔ·
زین خاکِیان مَبادا بَر دامَنَش غُباری· ٣

4. چو مَن شِکَسْتَهٔ را از پیشِ خَود چِه رانی·
کِم غایَتِ تَوَقُّع بوسیسْت یا کَناری· ۴

5. مَیْ بیغَشَسْت، بِشْتاب؛ وَقْتی خَوشَسْت، دَریاب؛
سالی دِگَر کِه دارَدْ اُمّیدِ نَوْبَهاری· ٥

6. دَر بوسْتان حَریفان مانَنْدِ لالهٔ وُ گُل
هَر یَك گِرِفْتَهٔ جامی بَر یادِ رویِ یاری· ٦

7. چون این گِرِه کُشایَم· وین راز چون نُمایم·
دَرْدی و سَخْت دَرْدی، کاری و صَعْب کاری· ٧

8. هَر تارِه مویِ حافِظ دَر دَسْتِ زُلْفِ شوخیسْت؛
مُشْکِل بُوَد نِشَسْتَن دَرْ اینْچُنین دِیاری· ٨

543.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. صَبا تو نُکْهَتِ آن زُلْفِ مُشْکْبو داری،
بَیادْگار بِمانی، کِه بویِ او داری· ١

2. دِلَم کِه گَوْهَرِ اَسْرارِ حُسْن و عِشق دَر اوسْت،
تُوان بَدَسْتِ تو دادَن، گَرَش نِکو داری· ٢

3. قَبایِ حُسْن‌فِروشی تُرا بُرازَد و بَس،
کِه هَمْچو گُل هَمهٔ آئینِ رَنْگ و بو داری· ٣

544.

4. دَم از مَمالِكِ خوبی چو آفتاب زَدَن
تُرا رَسَد، کِه غُلامانِ ماهْرو داری. ۴
5. دَر آن شَمائِلِ مَطْبوع هیچ نَتْوان گُفت
جُز این‌قَدَر، کِه رَقیبانِ تُنْدْخو داری. ۵
6. نَوایِ بُلْبُلَت ای گُل کُجا پَسَنْد اُفْتَد،
کِه گوشِ هوش بَمُرْغانِ هَرْزِهْ‌گو داری. ۶
7. بَجُرْعِهٔ تو سَرَم مَسْت گَشْت، نوشَت باد؛
خَود از کُدام خُمَسْت این کِه دَر سَبو داری. ۷
8. بَسَرْکَشیِ خود ای سَرْوِ جویبار مَناز،
کِه گَر بَاو رَسی، از شَرْم سَر فِرو داری. ۸
9. دُعاش کَرْدَم، وُ خَنْدان بَزیرِ لَب می گُفت
کِه: کیسْتی تو، و با مَن چه گُفت‌وگو داری. ۹
10. زِ کُنْجِ صَوْمَعه، حافِظ، مَجوی جَوْهَرِ عِشْق؛
قَدَم بِرون نِه، اَگَر مَیْلِ جُسْت‌وجو داری. ۱۰

544.

بحر مجتث ˘–˘–, ˘˘––, ˘–˘–, ––

1. طُفَیْلِ هَسْتیِ عِشْقَنْد آدَمی و پَری؛
اِرادَتی بِنُما، تا سَعادَتی بِبَری. ۱
2. چو مُسْتَعِدِّ نَظَر نیسْتی، وِصال مَجوی،
کِه جامِ جَم نَکُنَد سود وَقْتِ بی‌بَصَری. ۲

3. مَیِ صَبوح و شَکَرخوابِ صُبحدَم تا چند.
بَعُذرِ نیم‌شَبی کوش و گِریَهٔ سَحَری. ۳

4. بِیا و سَلطَنَت از ما بِخَر بمایَهٔ حُسن،
وَز این مُعامَله غافِل مَشَو، کِه حَیف خوری. ۴

5. بِکوش خواجه و از عِشق بی نَصیب مَباش،
کِه بَندِه را نَخَرَد کَس بَعَیبِ بی‌هُنَری. ۵

6. چو هَر خَبَر کِه شَنیدَم دَری بَحَیرَت داشت،
از این سِپَس مَن و مَستی و وَضعِ بی‌خَبَری. ۶

7. تو خود چِه لُعبَتی ای نازَنینِ شُعبَده‌باز:
نه دَر بَرابَرِ چَشمی، نه غائب از نَظَری. ۷

8. هَزار جانِ مُقَدَّس بِسوخت زین غَیرَت،
کِه هَر صَباح و مَسا شَمعِ مَجلِسِ دِگَری. ۸

9. دُعایِ گوشه‌نِشینان بَلا بِگَردانَد:
چِرا بَگوشَهٔ چَشمی بما نَمی نِگَری. ۹

10. زِ مَن بَحَضرَتِ آصَف کِه می بَرَد پَیغام.
کِه یاد گیر دو مِصرَعِ زِ مَن بَنَظمِ دَری: ۱۰

11. بِیا کِه وَضعِ جَهان را چُنان کِه مَن بینَم
گَر اِمتِحان بِکُنی، مَی خوری و غَم نَخوری. ۱۱

12. کُلاهِ سَروَرِیَت کَج مَباد بَر سَرِ حُسن،
کِه زیبِ بَخت و سَزاوارِ تَخت و تاجِ زَری. ۱۲

13. طَرِيقِ عِشْق طَرِيقى عَجَب خَطَرْناكَسْت؛
نَعُوذُ بِٱللّٰه اَگَر رَه بَمَأْمَنى نَبَرى. ١٣

14. بَبوىِ زُلْف و رُخَت مى رَوَنْد و مى آيَنْد
صَبا بَغاليه‌سائى و گُل بَجِلْوه‌گَرى. ١٤

15. بَيُمْنِ هِمَّتِ حافِظْ اُميد هَسْت، كِه باز
أَرَى أُسامِرُ لَيْلاىَ لَيْلَةَ ٱلْقَمَرى. ١٥

545.

بحر مضارع ——◡, —◡——, ◡——◡, —◡——

1. اى با غَمِ تو ما را پَيْوَنْدِ لايَزالى،
قَدْ ضاعَ فى هَواكُمْ عُمْرى وَلا أُبالى. ١

2. عَيْشِ سَكّانِ كويَت هَر بيخَبَر چِه دانَد؛
يا لَيْتَ لى مَجالاً فى ذٰلِكَ ٱلْحَوالى. ٢

3. اَزْ آبِ ديده يارا شُد رازَم آشِكارا؛
إِرْحَمْ عَلَى دُموعى يا مَنْ عَلِمْتَ حالى. ٣

4. خوبان وَفا نَدارَنْد اى جَمْعِ پاكْبازان؛
لا تَرْقُبوا وَفآءً عَنْ صاحِبِ ٱلْجَمالى. ٤

5. ما تِشْنه‌لَب گُذَشْتيم بَرْ آبِ زِنْدَگانى؛
يا ساقِيا أَغِثْنى مِنْ شَرْبَةِ ٱلزُّلالى. ٥

6. مَن تَرْكِ دين و دُنْيا كَرْدَم زِ آرْزويَت،
جاوَزْتُ فى هَواكُمْ عَنْ حُبِّ جاه وَمالى. ٦

546.

7. حافِظْ اَگَر بِمیرَد بَر خاكِ آسْتانَت،
قَدْ صارَ ذا حَیاةٍ کانَتْ بِلا زَوالی. ۷

546.

بحر رمل —⏑—— , —⏑—— , —⏑—

1. ای زِ شَرْمِ عارَضَت گُل غَرْقِ خَویْ،
پُر عَرَق پیشِ عَقیقَت جامِ مَیْ. ۱

2. ژالە بَر لالەسْت· یا بَر گُل گُلاب·
یا بَر آتِشْ آب· یا بَر روت خَویْ· ۲

3. می شُد از چَشْم آن کَمان‌اَبْرو، و دِل
از پَیَش می رَفْت و گُم می کَرْد پَیْ. ۳

4. اِمْشَب از زُلْفَش نَخواهَم داشْت دَسْت؛
رَوْ مُؤَذِّن، بانْگ می زَن، گو کِه: حَیْ. ۴

5. چَنْگ را دَر دَسْتِ مُطْرِب نِه دَمی،
گو: رَگَش بِخْراش و بِخْرُوشَش زِ پَیْ. ۵

6. عود بَرْ آتِش نِه وُ مُنْقَل بِسوز،
غَم مَدار از شِدَّتِ سَرْمایِ دَیْ. ۶

7. با تو زین پَس گَر فَلَك خواری کُنَد،
باز گو دَر حَضْرَتِ دارایِ رَیْ، ۷

8. خُسْرَوِ آفاق‌بَخْش آن، کَز سَخاش
نامَهٔ حاتِم و نامَش گَشْت طَیْ. ۸

547.

9. آن کِه بَهْرِ جُرْعَهٔ جان می دِهَد،
جانِ او بِسْتان و جامی دِه بَوَی. ۹

10. جامِ مَیْ پیش آر، و چون حافِظ مَخور
غَم، کِه جَم کَیْ بود یا کاوُسِ کَیْ. ۱۰

547.

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, ––

1. بِیَار بادِه و بازَم رَهان زِ مَخْموری،
کِه هَم بَبادِه تُوَان کَرْد دَفْعِ رَنْجوری. ۱

2. بَهیچ وَجْه نَتابَد چِراغِ مَجْلِسِ اُنْس
مَگَر بَرویِ نِگار و شَرابِ اَنْگوری. ۲

3. بَسِحْرِ غَمْزَهٔ فَتّان تو هیچ غِرّه مَباش،
کِه آزْمودَم و سودی نَداشْت مَغْروری. ۳

4. اَدیب، چَنْد نَصیحَت کُنی کِه: عِشْق مَباز. —
کِه هیچ نیسْت، اَدیب، این سُخَن بَدَسْتوری. ۴

5. بَعِشْق زِنْدِه بُوَد جانِ مَرْدِ صاحِبدِل؛
اَگَر تو عِشْق نَداری، بِرَوْ کِه مَعْذوری. ۵

6. بَیَك فِریب نِهادَم صَلاحِ خویش از دَسْت؛
دِریغِ آن هَمه زُهْد و صَلاح و مَسْتوری. ۶

7. رَسید دَوْلَتِ وَصْل و گُذَشْت مِحْنَتِ هَجْر،
نِهاد کِشْوَرِ دِل باز رو بَمَعْموری. ۷

548.

8. بَهَر کَسی نَتْوان کُفْت دَرْدِ او، حافِظ؛
بَدان بِکُو، کِه کَشیدَسْت مِحْنَتِ دوری. ٨

548.

بحر هزج ‒‒◡, ◡‒◡‒, ◡‒‒

1. ای باد نَسیمِ یار داری،
زان نَفْحَهٔ مُشْکْبار داری. ١

2. زِنْهار مَکُن دَرازْدَسْتی؛
با طُرَّهٔ او چِه کار داری. ٢

3. ای کُل تو کُجا و رویِ زیباش.
او مُشْک و تو بارِ خار داری. ٣

4. رَیْحان تو کُجا و خَطِّ سَبْزَش.
او تازه و تو غُبار داری. ٤

5. نَرْکِس تو کُجا و چَشْمِ مَسْتَش.
او سَرْخَوش و تُو خُمار داری. ٥

6. ای سَرْو تو با قَدِ بَلَنْدَش
دَر باغ چِه اِعْتِبار داری. ٦

7. ای عَقْل تو با وُجودِ عِشْقَش
دَر دَسْت چِه اِخْتِیار داری. ٧

8. روزی بِرَسی بَوَصْل، حافِظ،
کَر طاقَتِ اِنْتِظار داری. ٨

549.

بحر هزج ⏑ – – –، ⏑ – – –، ⏑ – –

1. پَدید آمَد رُسومِ بیوَفائی،
نَمانْد از کَس نِشانِ آشْنائی. ۱

2. بَرَنْد از فاقه نَزْدِ هَر خَسیسی
کُنون اَهْلِ هُنَر دَسْتِ گَدائی. ۲

3. کَسی کو فاضِلَسْت اِمْروز دَر دَهْر،
نَمی بینَد زِ غَم یَکْدَم رَهائی؛ ۳

4. وَلیکِن جاهِلَسْت اَنْدَر تَنَعُّم،
مَتاعِ او چو هَسْت این دَم بَهائی. ۴

5. وَگَر شاعِر بِگویَد شِعْرِ چون آب،
کِه دِل را زان فِزایَد روشَنائی، ۵

6. نَبَخْشَنْدَش جَوی از بُخْل و اِمْساك،
اَگَر خود فی اَلْمَثَل باشَد سَنائی. ۶

7. خِرَد دَر گوشِ هوشَم دی هَمی گُفْت:
بِرَوْ صَبْری بِکُن دَر بینَوائی؛ ۷

8. قَناعَت را بِضاعَت ساز و می سوز،
دَر این دَرْد وُ عَنا چو بی نَوائی. ۸

9. بِیا حافِظ، بَجان این پَنْد بِشْنَوْ
کِه: گَرْ از پا دَر اُفْتی، با سَر آئی. ۹

550.

بحر هزج ‿––– ,‿––– ,‿––

1. بِرَوْ زاهِد بَاُمّیدی کِه داری،
کِه دارَم هَمْچو تُو اُمّیدْواری. ۱
2. بُجز ساغَر چِه دارد لاله دَر دَسْت.
بِیَا ساقی، بِیَاوَر آنْچِه داری؛ ۲
3. مَرا دَر رَشْتَهٔ دیوانَگان کَش،
کِه مَسْتی خوشْتَرَسْت از هوشْیَاری. ۳
4. بِپَرْهیز از مَن ای صوفی بِپَرْهیز،
کِه کَرْدَم تَوْبه از پَرْهیزْگاری. ۴
5. بِیَا دِل دَر خَم گیسوی او بَنْد،
اَگَر خواهی خَلاص وُ رَسْتَگاری. ۵
6. بَدَوْرِ گُل خُدا را تَوْبه بِشْکَن،
کِه عَهْدِ گُل نَدارَدْ اُسْتُواری. ۶
7. عَزیزان، نَوْبَهارِ عُمْر بِگْذَشْت
چو از طَرْفِ چَمَن بادِ بَهاری. ۷
8. بِیَا حافِظ، شَرابِ لَعْل کُن نوش؛
چِرا عُمْرَت بَغَفْلَت می گُذاری. ۸

551.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, –⏓⏓

1. تُرا کِه هَر چِه مُـرادَسْـت دَر جَـهـان داری،
چِـه غَـم زِ حـالِ ضَـعیفانِ نـاتُـوان داری. ١

2. بِخواه جـان و دِل از بَنْدِه وُ رَوان بِـسِـتـان،
کِـه حُـکْـم بَـر سَـرِ آزادَگـان رَوان داری. ٢

3. مِیان نَـداری و دارَم عَجَب، کِه هَـر سـاعَـت
مِیَانِ مَجْمَعِ خـوبـان کُـنـی مِـیَـان‌داری. ٣

4. بَیـاضِ رویِ تُـرا نیسْت نَقْشِ دَرْخَـور، از آنْـك
سَـوادی از خَـطِ مُشْکین بَـر اَرْغَـوان داری. ۴

5. بنوش مَیْ، کِه سَبُك‌روحی ای ظَـریـف مُـدام،
عَلَی ٱلْخُصوص دَر این دَم کِه سَر گِران داری. ۵

6. مَـکُـن عِتاب از این بیش و جَوْر بَر دِلِ مَن؛
بِـکُـن هَـر آنْچِه تُـوانـی، کِه جایِ آن داری. ۶

7. بَـاِخْتِیَارَت اَگَـر صَـد هَـزار تیرِ جَـفـاسْـت
بَـقَـصْـدِ جـانِ مَـنِ خَسْتِه دَر کَـمـان داری. ٧

8. بِکَـش جَفایِ رَقیبان مُـدام و خَوش‌دِل باش،
کِـه سَهْل بـاشَـد اَگَـر یـارِ مِهْرْبان داری. ٨

9. بَوَصْلِ دوسْـت گَـرَت دَسْـت می رَسَد یَـکْـدَم،
بِـرَوْ، کِـه هَرْچِـه مُـرادَسْـت دَر جَهان داری. ٩

10. چو ذِکْرِ لَعْلِ لَبَش می کُنی و می شِنَوی،
حَدیثِ با شَکَرَسْت آن چِه دَر دَهان داری. ١٠
11. چو گُل بَدامَن از این باغ می بَری حافِظ،
چِه غَم زِ نالِه و فَرْیادِ باغْبان داری. ١١

552.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, –⏑⏑

1. چو سَرْو اَگَر بِخِرامی دَمی بَگُلْزاری،
خَورَد زِ غَیْرَتِ رویِ تو هَر گُلی خاری. ١
2. زِ کُفْرِ زُلْفِ تو هَر حَلْقَهٔ و آشوبی،
زِ سِحْرِ چَشْمِ تو هَر گوشَهٔ و بیماری. ٢
3. مَرَوْ چو بَخْتِ مَن ای چَشْمِ مَسْتِ یار بَخواب،
کِه دَر پَیَسْت زِ هَر سوی آهِ بیداری. ٣
4. نِثارِ خاکِ رَهَت نَقْدِ جانِ مَن، هَرْچَنْد
کِه نیسْت نَقْدِ رَوان را بَرِ تو مِقْداری. ٤
5. دِلا هَمیشَه مَزَن رَأْیِ زُلْفِ دِلْبَنْدان؛
چو تیرِه‌رَأْی شُدی، کَیْ کُشایَدَت کاری. ٥
6. سَرَم بِرَفْت و زَمانی بَسَر نَشُد این کار،
دِلَم گِرِفْت و نَبودَت غَم گِرِفْتاری. ٦
7. چو نُقْطَه، گُفْتَمَش، اَنْدَر مِیانِ دائِرَه آی. —
بَخَنْدَه گُفْت کِه: حافِظ، تو دَر چِه پَرْگاری. ٧

553.

بحر رمل ⏓◡——, ◡◡——, ◡◡——, ⏓⏓—

1. جان فِدایِ تو، کِه هَم جانی و هَم جانانی؛
١ سَر فِدایِ تو، وَگَر نَه مَن و سَرگَردانی.

2. سَرسَری از سَرِ کویِ تو نَیارَم بَرخاست؛
٢ کارِ دُشوار نَگیرَند بَدین آسانی.

3. خام را طاقَتِ پَروانهء پَرسوخته نیست،
٣ نازِکان را نَرَسَد شیوهء جان‌اَفشانی.

4. بی تو آرام گِرِفتَن بُوَد از ناکامی،
۴ با تو گُستاخ نِشَستَن بُوَد از حَیرانی.

5. فاش کَردَند رَقیبانِ تو سِرِّ دِلِ مَن؛
۵ چَند پوشیده بِمانَد سُخَنِ پِنهانی.

6. تا بِمانَد تَر و شاداب نِهالِ قَدِ تو،
۶ واجِب آنَست کِه بَر چَشمِ مَنَش بِنشانی.

7. دَر خَمِ زُلفِ تو دیدَم دِلِ خود را روزی،
٧ گُفتَمَش: چونی، و چون می زِئی ای زِندانی.

8. گُفت: آری چِه کُنی، گَر نَبَری رَشک بِمَن،
٨ هَر گَدا را نَبُوَد مَرتَبهء سُلطانی.

9. راستی حَدِّ تو، حافِظ، نَبُوَد صُحبَتِ ما،
٩ بَس اَگَر بَر سَرِ این کوی کُنی سَگبانی.

554.

بحر مضارع — — ⏑ — ، — ⏑ — — ، — — ⏑ ، — ⏑ — —

1. چون دَر جَهانِ خوبی اِمْروز کامْگاری،
شایَد کِه عاشِقان را کامی زِ لَب بَر آری. ۱

2. با عاشِقانِ بیدِل تا چَنْد ناز و عِشْوه.
بَر بیدِلانِ مِسْکین تا کَیْ جَفا و خواری. ۲

3. تا چَنْد هَمْچو چَشْمَت دَر عَیْنِ ناتُوانی.
تا چَنْد هَمْچو زُلْفَت دَر تاب و بیقَراری. ۳

4. دَرْدی کِه از تو دارَم، جَوْری کِه از تو بینم
گَر شَمّهٔ بِدانی، دانَم کِه رَحْمَت آری. ۴

5. اَسْبابِ عاشِقی را بِسْیار مایه باید:
دِلْهایِ هَمْچو آتِش، چَشْمانِ رودْباری. ۵

6. دَر هَجْر مانْده بودَم، بادِ صَبا رَسانید
از بوسْتانِ وَصْلَت بویِ اُمیدْواری. ۶

7. گَرْچه بَبویِ وَصْلَت دَر حَشْر زِنْده گَرْدَم،
سَر بَر نَیارَم از خاك از رویِ شَرْمْساری. ۷

8. از بادهٔ وِصالَت گَر جُرْعهٔ بِنوشَم،
تا زِنْده اَم نَوَرْزَم آئینِ هوشْیاری. ۸

9. ما بَنْده ایم و عاجِز، تو حاکِمی و قادِر،
گَر می کَشی بَزورَم وَر می کُشی بَزاری. ۹

555.

10. آخِر تَرَحُّمی کُن بَر حالِ زارِ حافِظ؛
تا چَنْد نااُمیدی؟ تا چَنْد خاکساری؟ ١٠

555.

بحر هزج ––⏑, ⏑–⏑–, ⏑––

1. ساقی، اَگَرَت هَواسْت با مَیْ،
جُز بادهٔ مَیار پیشِ ما هَیْ. ١

2. سَجّادهٔ و خِرْقه دَر خَرابات
بِفْروش، و بِیار جُرْعهٔ مَیْ. ٢

3. گَر زِندهدِلی، شِنَوْ زِ مَسْتان
در گُلْشَنِ جان نِدایِ یا حَیْ. ٣

4. با دَرْد دَر آ بَسویِ دَرْمان،
کَوْنَیْن نِگَر بَعِشْق لاشَیْ. ۴

5. اَسْرارِ دِلَسْت دَر رَهِ عِشْق
آوازِ رُباب و نالهٔ نَیْ. ۵

6. یَك مُفْلِسِ پاك دَر رَهِ عِشْق
بِهْتَر زِ هَزار حاتِمِ طَیْ. ۶

7. سُلْطانصِفَت آن بُتِ پَریرو
می آیَد و خَلْقِ شَهْر دَر پَیْ. ٧

8. مَرْدُم نِگَران بَرویِ خوبَش،
وَز شَرْم گِرِفْته عارَضَش خَوْی. ٨

9. حافِظ زِ غَمِ تو چَنْد نالَد.
آخِر دِلِ مَن شِکَسْتَه تا کَیْ. ٩

556.

بحر رمل ‒⏓⏓ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏓⏑‒‒

1. خَوشْتَر از کوىِ خَرابات نَباشَد جائى،
گَر بَپیرانه‌سَرَم دَسْت دِهَد مَأْوائى. ١

2. آرْزو مى کُنَدَم، از تو چِه پِنْهان دارَم،
شیشَهٔ باده و جائى نَزِهُ و زیبائى. ٢

3. جاىِ مَن دَیْرِ مُغانَسْت، مُرَوَّح وَطَنى،
رأىِ مَن رأىِ بُتانَسْت، مُبارَك رائى. ٣

4. چِه کُنى نوش، کِه دَر دَیْر چو مَن شَیْدا نیسْت.
نیسْت این جُز سُخَنِ بو ٱلْهَوَسِ رَعْنائى. ٤

5. بَادَب باش، کِه هَر کَس نَتُوان گُفْتَن
سُخَنِ پیر مَگَر بَرْهَمَنى یا رائى. ٥

6. صَنَما غَیْرِ تو دَر خاطِرِ ما کَیْ گُنْجَد.
کِه مَرا نیسْت بَغَیْر از تو بَکَس پَرْوائى. ٦

7. رَحْم کُن بَر دِلِ مَجْروح و خَرابِ حافِظ،
زان کِه هَسْت از پَیِ اِمْروز یَقین فَرْدائى. ٧

557.

بحر مضارع ——◡, —◡—◡, ◡——◡, —◡—

1. صُبْحَسْت و ژاله می چَکَد از اَبْرِ بَهْمَنی،
بَرْگِ صَبوح ساز و بِدِه جامِ یَكمَنی. ١

2. خونِ پِیَاله خَور، کِه حَلالَسْت خونِ او،
دَر کارِ باده باش، کِه کاریسْت کَرْدَنی. ٢

3. گَر صُبْحَدَم خُمار تُرا دَرْدِ سَر دِهَد،
پیشانیء خُمار هَمان بِه کِه بِشْکَنی. ٣

4. ساقی بَدَسْت باش، کِه غَم دَر کَمینِ ماسْت،
مُطْرِب نِگاه دار هَمین رَه کِه می زَنی. ۴

5. مَیْ دِه، کِه سَر بَگوشِ مَن آوَرْد چَنْگ و گُفْت:
خَوش بِگْذَران و بِشْنَو از این پیرِ مُنْحَنی. ۵

6. حافِظ، بَبینِیَازیء رِنْدان کِه مَیْ بِخَور،
تا بِشْنَوی زِ صوتِ مُغَنّی هُوَ ٱلْغَنی. ۶

558.

بحر رمل ⏓◡——, ◡◡——, ◡◡——, ⏓⏓—

1. عُمْر بِگْذَشْت بَبیحاصِلی وُ بو ٱلْهَوَسی؛
ای پِسَر جامِ مَیَم دِه، کِه بَپیری بِرَسی. ١

2. لَمَعَ ٱلْبَرْقُ مِنَ ٱلطّورِ وَآنَسْتُ بِهِ؛
فَلَعَلّی لَكَ آتٍ بِشِهابٍ قَبَسی. ٢

3. چِه شَکَرهاسْت دَر این شَهْر، کِه قانِع شُدِه اَنْد
شاهْبازانِ طَریقَت بَمَقامِ مَگَسی. ۳

4. دوش دَر خَیْلِ غُلامانِ دَرَش می رَفْتَم؛
گُفْت: کای بیکَسِ بیچاره تو باری چِه کَسی. ۴

5. تا چو مِجْمَر نَفَسی دامَنِ جانان گیریم،
دِل نِهادیم بَر آتِش زِ پَیِ خوش‌نَفَسی. ۵

[6. با دِلِ خون‌شُدِه چون نافه خَوشَش باید بود،
هَر کِه مَشْهورِ جَهان گَشْت بَمُشْکین‌نَفَسی. ۶]

7. کارْوان رَفْت و تو دَر جایِ کَمین‌گاه بَخواب؛
وَه کِه بَس بیخَبَر از غُلْغُلِ چَنْدین جَرَسی. ۷

8. بال بِگْشا و صَفیر از شَجَرِ طوبَی زَن؛
حَیْف باشَد چو تو مُرْغی کِه اَسیرِ قَفَسی. ۸

9. چَنْد پویَد بَهَوایِ تو بَهَر سو حافِظ.
یَسَّرَ اَللّٰهُ طَریقًا بِکَ یا مُلْتَمَسی. ۹

559.

بحر مجتث ‿ – ‿ –، ‿ ‿ – –، ‿ – ‿ –، ‿ ‿ –

1. کَتَبْتُ قِصَّةَ شَوْقی وَمَدْمَعی باکی:
بِیا کِه بی تو بَجان آمَدَم زِ غَمْناکی. ۱

2. بَسا کِه گُفْته اَم از شَوْق با دو دیدَهٔ خویش:
أَیا مَنازِلَ سَلْمَی فَأَیْنَ سَلْماکی. ۲

560.

3. عَجیب واقِعَهء وُ غَریب حادِثهایسْت:
أَنا ٱصْطَبَرْتُ قَتیلًا وَقاتِلی شاکی. ۳

4. کِرا رَسَد، کِه کُنَد عَیْبِ دامَنِ پاکَت·
کِه هَمْچو قَطْره کِه بَر بَرْگِ گُل چَکَد پاکی. ۴

5. زِ خاكِ پایِ تو داد آبروی لاله و گُل،
چو کِلْكِ صُنْع رَقَم زَد بَر آبی وُ خاکی. ۵

6. صَبا عَبیرْفِشان گَشْت؛ ساقِیَا بَر خیز،
وَهاتِ شَمْسَةَ کَرْمٍ مُطَیَّبٍ زاکی. ۶

7. دَعِ ٱلتَّکاسُلَ تَغْنَمْ، فَقَدْ جَرَی مَثَلْ
کِه: زادِ راهْرَوان چُسْتی اَسْت و چالاکی. ۷

8. اَثَر نَمانْد زِ مَن بی شَمائِلَتْ، آری
أَرَی مَآثِرَ مَحْیَایَ مِنْ مُحَیّاکی. ۸

9. زِ وَصْفِ حُسْنِ تو حافِظ چِه گونه نُطْق زَنَد·
کِه چون صِفاتِ اِلَهی وَرایِ اِدْراکی. ۹

560.

بحر رمل ⏑⏑–⏑, –⏑––, ⏑⏑–⏑, –⏑––

1. کِه بَرَد بَنَزْدِ شاهان زِ مَنِ گَدا پَیَامی·
کِه: بَکویِ مَیْفِروشان دو هَزار جَم بَجامی. ۱

2. شُده اَم خَراب و بَدْنام، و هَنوز اُمید دارَم،
کِه بَهِمَّتِ عَزیزان بِرَسَم بَنیکْنامی. ۲

3. تو کِه کیمیافروشی نظری بقلبِ ما کن،
٣ کِه بضاعتی نداریم و فکنده ایم دامی.

4. زِ رهم میفکن ای شیخ بدانهایِ تسبیح؛
٤ کِه چو مرغ زیرك افتد، نفتد بهیچ دامی.

5. بروید پارسایان، کِه برفت پارسائی؛
٥ میِ ناب درکشیدیم و نماند ننگ و نامی.

6. عجب از وفایِ جانان، کِه تفقّدی نفرمود
٦ نه بخامهٔ سلامی نه بنامهٔ پیامی.

7. سرِ خدمتِ تو دارم، بخرم بلطف و مفروش،
٧ کِه چو بنده کمتر افتد بمبارکی غلامی.

8. بکجا برم شکایت، بکِه گویم این حکایت،
٨ کِه لبت حیاتِ ما بود و نداشتی دوامی.

9. اگر این شراب خامست وگر این حریف پخته،
٩ بهزار بار بهتر زِ هزار پخته خامی.

10. بکشای تیرِ مژگان و بریز خونِ حافظ،
١٠ کِه چنین کشنده را نکند کس انتقامی.

561.

بحر هزج – – ⏑, ⏑ – – ⏑, ⏑ – – ⏑, ⏑ – –

1. گفتند خلائق کِه: توئی، یوسفِ ثانی.
١ چون نیك بدیدم، بحقیقت بِه از آنی.

562.

2. شیرینْتَر از آنی بَشَکَرْخَنْدَه کِه گُویَنْد،
٢ ای خُسْرَوِ خوبان کِه تو شیرینِ زَمانی.
3. تَشْبِیهِ دَهانَت نَتُوان کَرْد بَغُنْچَه،
٣ هَرْگِز نَبُوَد غُنْچَه بَدین تَنْگ‌دَهانی.
4. گَر سَرْو بِمانَد از قَد و رَفْتارِ تو بَر جای،
۴ بِخْرام، کِه از سَرْو گُذَشْتی بَرَوانی.
5. صَد بار بِگُفْتی کِه: دِهَم زین دَهَنَت کام. —
٥ چون سوسَنِ آزاده چِرا جُمْله زَبانی.
6. گُفْتی: بِدِهَم کامَت، و جانَت بِسِتانَم. —
٦ تَرْسَم نَدِهی کامَم، و جانَم بِسْتانی.
7. چَشْمِ تو خَدَنْگ از سِپَرِ جان گُذَرانَد:
٧ بیمار کِه دیدَسْت بَدین سَخْت‌کَمانی.
8. چون اَشْك بِیَنْدازِیَش از دیدَهء مَرْدُم
٨ آن را، کِه دَمی از نَظَرِ خویش بِرانی.
9. دَر راهِ تو حافِظ چو قَلَم کَرْد زِ سَر پا:
٩ چون نامه چِرا یَکْدَمَش از لُطْف نَخوانی.

562.

بحر هزج ‒ ‒ ◡ , ‒ ‒ ‒ ◡ , ‒ ‒ ‒ ◡

1. لَبَش می بوسَم و دَر می کَشَم مَیْ،
١ بَآبِ زِنْدَگانی بُرْده اَم پَیْ.

562.

2. نه رازش می توانم گفت با کس،
نه کس را می توانم دید با وی. ۲

3. لبش می بوسد و خون می خورد جام،
رخش می بیند و گل می کند خوی. ۳

4. گل از خلوت بباغ آورد مسند:
بساط زهد را چون غنچه کن طی. ۴

5. بده جام می و از جم مکن یاد،
که می داند که جم کی بود و کی کی. ۵

6. بزن در چنگ چنگ ای ماه مطرب،
رگش بخراش، تا بخروشم از وی. ۶

7. چو چشمش مست را مخمور مگذار،
بیاد لعلش ای ساقی بده می. ۷

8. نجوید جان از آن قالب جدائی،
که باشد خون جامش در رگ و پی. ۸

9. چو مرغ صبح می گوید که هو هو،
منه از دست جام باده هی هی ۹

10. زبانت درکش ای حافظ زمانی،
زبان بیزبانان بشنو از نی. ۱۰

563.

بحر مضارع ——ᴗ, —ᴗ——, ——ᴗ, —ᴗ——

1. مَخْمورِ جامِ عِشْقَم؛ ساقی بِدِه شَرابی،
پُر کُن قَدَح، کِه بی مَیْ مَجْلِس نَدارَد آبی. ١
2. عِشْقِ رُخِ چو ماهَش دَر پَرْدِه راسْت نایَد؛
مُطْرِب بِزَن نَوائی، ساقی بِدِه شَرابی. ٢
3. شُد حَلْقِه قامَتِ مَن، تا بَعْد از این رَقیبَت
زین دَر دِگَر نَرانَد ما را بَهیچ بابی. ٣
4. دَر اِنْتِظارِ رویَت ما وُ اُمیدْوَاری،
دَر عِشْوَهٔ وِصالَت ما وُ خِیال و خوابی. ٤
5. مَخْمورِ آن دو چَشْمَم، آخِر کَم از سُؤالی.
بیمارِ آن دو لَعْلَم، آخِر کَم از جَوابی. ٥
6. حافِظ، چِه می نِهی تو دِل دَر خِیالِ خوبان.
کَیْ تِشْنِه سیر گَرْدَد از لَمْعَهٔ سَرابی. ٦

564.

بحر هزج ——ᴗ, ᴗ———, ——ᴗ, ᴗ———

1. مَیْ خواه و گُل اَفْشان کُنْ، از دَهْر چِه می جوئی.
این گُفْت سَحَرْگَه گُل؛ بُلْبُل تو چِه می گوئی. ١
2. مِسْنَد بَگُلِسْتان بَر، تا شاهِد و ساقی را
لَب گیری و رُخ بوسی، مَیْ نوشی و گُل بوئی. ٢

3. تا غُنْچَهٔ خَنْدانَت دَوْلَت بَکِه خواهَد داد·
ای شاخِ گُلِ رَعْنا از بَهْرِ کِه می روئی· ۳

4. شِمْشاد خِرامان کُنْ و آهَنْگِ گُلِسْتان کُن،
تا سَرْو بِیَامُوزَدْ از قَدِّ تو دِلْجوئی. ۴

5. اِمْروز کِه بازارَت پُر جوشِ خَریدارَسْت،
دریاب و بِنِه زادی از مایَهٔ نیکوئی. ۵

6. چو شَمْعِ نِکوروئی دَر رَهْگُذَرِ بادَسْت،
طَرْفی هُنَری بَر بَنْد از مایَهٔ نیکوئی. ۶

7. آن طُرَّه کِه هَر جَعْدَش صَد نافَهٔ چین اَرْزَد،
خَوش بودی، اَگَر بودی بوئیش زِ خَوش‌خوئی. ۷

8. هَر مُرْغ بَدَسْتانی دَر گُلْشَنِ شاه آیَد:
بُلْبُل بَنَوَاسازی، حافِظ بَدُعاگوئی. ۸

565.

بحر رمل ⏓⏑––, ⏑⏑––, ⏑⏑––, –⏓⏓

1. نَوْبَهارَسْت، دَر آن کوش کِه خَوشْدِل باشی،
کِه بَسی گُل بِدَمَد باز، و تو دَر گِل باشی. ۱

2. چَنْگ دَر پَرْده هَمین می دِهَدَت پَنْد، وَلی
وَعْظَت آن گاه کُنَد سود، کِه قابِل باشی. ۲

3. مَن نَگُویَم کِه کُنون: با کِه نِشین وُ چه بِنوش.
کِه تو دانی کِه، اَگَر زیرَك و عاقِل باشی. ۳

566.

4. دَر چَمَن هَر وَرَقی دَفْتَرِ حالی دِگَرَسْت،
حَیْف باشَد کِه زِ حالِ هَمه غافِل باشی. ۴

5. گَرْچِه راهیسْت پُر از بیم زِ ما تا بَرِ دوسْت،
رَفْتَن آسان بُوَد اَر واقِفِ مَنْزِل باشی. ۵

6. نَقْدِ عُمْرَت بِبَرَد غُصّهٔ دُنْیا بَگُزاف،
گَر شَب و روز دَر این قِصّهٔ مُشْکِل باشی. ۶

7. حافِظا گَر مَدَد از بَخْتِ بَلَنْدَت باشَد،
صَیْدِ آن شاهِدِ مَطْبوعِ شَمائِل باشی. ۷

566.

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏑⏑––

1. نَسیمِ صُبْحِ سَعادَت، بَدان نِشان کِه تو دانی
گُذَر بَکویِ فُلان کُن دَر آن زَمان کِه تو دانی. ۱

2. تو پَیْکِ خَلْوَتِ رازی؛ و دیده بَر سَرِ راهَسْت،
بَمَرْدُمی نه بَفَرْمان چُنان بِران کِه تو دانی. ۲

3. بِگو کِه: جانِ ضَعیفَم زِ دَسْت رَفْت؛ خُدا را
زِ لَعْلِ روح‌فِزایَت بِبَخْشش آن کِه تو دانی. ۳

4. مَن این حُروف نُوِشْتَم چُنان کِه غَیْر نَدانِسْت،
تو هَم زِ رویِ کَرامَت چُنان بِخوان کِه تو دانی. ۴

5. اُمید دَر کَمَرِ زَرْکَشَت چِه گونه نَبَنْدَم،
دَقیقه‌ایسْت نِگارا دَر آن مِیان کِه تو دانی. ۵

6. خِیَالِ تیغِ تـو با ما حَدیثِ تِشْنه و آبَـسْت؛
اَسیرِ خویش گِرِفْتی، بِکُش چُنان کِه تو دانی. ٦

7. یَـکیسْت تُرْکی و تازی دَر این مُعامَله، حافِظ؛
حَدیثِ عِشْق بَیَان کُن بَهَر زَبان کِه تو دانی. ٧

567.

بحر رمل –‿–– ,––‿– ,–‿––

1. نـوش کُـن جـامِ شَـرابِ یَـکْمَنی،
تا بَدان بیخ غَم از دِل بَـر کَـنـی. ١

2. دِل کُشادَه دار چـون جـامِ شَـراب،
سَرْگِـرِفْتَه چَـنْـد چـون خُـمّ دَنـی. ٢

3. چـون زِ خُـمّ بیخودی رِطْلی کَـشـی،
کَـم زَنـی از خـویشْتَن لافِ مَـنـی. ٣

4. سَنْگسان شَوْ دَر قَدَم نی هَمْچو آب،
جُـمْـلـه رَنْگآمـیـزی وُ تـرْدامَـنـی. ٤

5. دِل بَمَیْ دَر بَـنْـد، تـا مَـرْدانـهوار
گَـرْدَنِ سـالـوس و تَقْوَی بِشْکَنی. ٥

6. خیز و جَهْدی کُن چو حافِظ، تا مَگَر
خویش را دَر پـایِ مَعْشوق اَفـکَـنـی. ٦

568.

بحر هزج ⏑‒‒‒ , ⏑‒⏑‒ , ⏑‒‒‒ , ‒⏑‒

1. وَقْت را غَنیمَت دان آن‌قَدَر کِه بِتْوانی،
حاصِل از حَیات ای جان این دَمَسْت تا دانی. ١

2. کام‌بَخْشیِ گَرْدون عُمْر دَر عِوَض دارَد؛
جَهْد کُن، کِه از دَوْلَت دادِ عَیْش بِسْتانی. ٢

3. پَنْدِ عاشِقان بِشْنَو وَز دَرِ طَرَب باز آی،
کین هَمَه نَمی اَرْزَد شُغْلِ عالَمِ فانی. ٣

4. پیشِ زاهِد از رِنْدی دَم مَزَن، کِه نَتْوان گُفْت أ
با طَبیبِ نامَحْرَم حالِ دَرْدِ پِنْهانی. ٤

5. باغْبان، چو مَن زینْجا بِگْذَرَم، حَرامَت باد،
گَر بَجایِ مَن سَرْوی غَیْرِ دوسْت بِنْشانی. ٥

6. خُم‌شِکَن نَمی دانَد این قَدَر، کِه صوفی را
جِنْسِ خانَگی باشَد هَمْچو لَعْلِ رُمّانی. ٦

7. می رَوی، و مِژْگانَت خونِ خَلْق می ریزَد؛
تُنْد می رَوی جانا، تَرْسَمَت فِرو مانی. ٧

8. با دُعایِ شَبْخیزان ای شَکَرْدَهان مَسْتیز،
دَر پَناهِ یَک اِسْمَسْت خاتَمِ سُلَیْمانی. ٨

9. دِل زِ ناوَکِ چَشْمَت گوش داشْتَم، لیکِن
اَبْروِی کَماندارَت می بَرَد بَپیشانی. ٩

10. یوسف عزیزم رفت؛ ای برادران رحمی،
کز غمش عجب دیدم حال پیر کنعانی. ۱۰

11. زاهد پشیمان را ذوق باده خواهد کشت؛
عاقلا مکن کاری، کاورد پشیمانی. ۱۱

12. از درم درآ روزی، تا زنم ز شادی دست؛
روشنی بمن پیوست راستی بمهمانی. ۱۲

13. جمع کن باحسانی حافظ پریشان را
ای شکنج گیسویت مجمع پریشانی. ۱۳

14. گر تو فارغی از من ای نگار سنگین‌دل،
حال خود بخواهم گفت پیش آصف ثانی. ۱۴

569.

بحر هزج ‿ – – – , ‿ – – – , ‿ – – – , ‿ – – –

1. هواخواه توام جانا، و می دانم که می دانی،
که هم نادیده می بینی و هم ننوشته می خوانی. ۱

2. ملک در سجدهٔ آدم زمین‌بوس تو نیت کرد،
که در حسن تو چیزی یافت بیش از طور انسانی. ۲

3. خم جعدت بنامیزد کنون مجموعهٔ دلهاست؛
از آن باد ایمنی بادت، که انگیزد پریشانی. ۳

4. امید از بخت می دارم که بکشایم کمربندش؛
خدا را ای فلک با من گره بکشا ز پیشانی. ۴

5. بِیَفْشان زُلْف و صوفی را بَبازی وُ بَرَقْص آوَر،
کِه از هَر رُقْعَهء دَلْقَش هَزاران بُتْ بَر اَفْشانی. ٥

6. چِراغ‌اَفْروزِ چَشْمِ ما نَسیمِ زُلْفِ خوبانَسْت؛
مَباد این جَمْع را یا رَب غَم از بادِ پَریشانی. ٦

7. مَلامَت‌گو چِه دَر یابَد زِ رازِ عاشِق وُ مَعْشوق·
نَبینَد چَشْمِ نابینا خُصوص اَسْرارِ پِنْهانی. ٧

8. مَلول از هَمْرَهان بودَن طَریقِ کارْدانی نیسْت؛
بِکَش دُشْوارِیء مَنْزِل بِیادِ عَهْدِ آسانی. ٨

9. دِریغ آن عَیْشِ شَبْگیری، کِه چون بادِ سَحَر بِگْذَشْت:
بِدانی قَدْرِ وَصْل ای دِل، چو دَر هِجْران فِرومانی. ٩

10. خِیالِ چَنْبَرِ زُلْفَش فِریبَت می دِهَد، حافِظ؛
نِگَر تا حَلْقَهء اِقْبالِ نامُمْکِن نَجُنْبانی. ١٠

570.

بحر مجتث ⏑–⏑– , ⏑⏑–– , ⏑–⏑– , ––

1. هَزار جَهْد بِکَرْدَم کِه یارِ مَن باشی،
مُرادبَخْشِ دِلِ بیقَرارِ مَن باشی، ١

2. دَمی بَکُلْبَهء اِحْزانِ عاشِقان آئی،
شَبی اَنیسِ دِلِ سوگْوارِ مَن باشی، ٢

3. چِراغِ دیدَهء شَب‌زِنْده‌دارِ مَن گَرْدی،
اَنیسِ خاطِرِ اُمّیدْوارِ مَن باشی. ٣

4. مَن این مُراد بِبینَم بَخواب نیم‌شَبی،
بَجایِ اَشْکِ رَوان دَر کَنارِ مَن باشی. ۴

5. از آن عَقیق کِه خونین دِلَم زِ عِشْوَهٔ او
اَگَر کُنَم گِلَهٔ، رازْدارِ مَن باشی. ۵

6. چو خُسْرَوانِ مَلاحَت بَبَنْدَگان نازَنْد،
تو دَر مِیانه خُداوَنْدگارِ مَن باشی. ۶

7. شَوَد غَزالهٔ خورْشید صَیْدِ لاغَرِ مَن،
گَر آهوئی چو تو یَکْدَم شِکارِ مَن باشی. ۷

8. سِه بوسه کَز دو لَبَت کَرْدَهٔ وَظیفهٔ مَن
اَگَرْ اَدا نَکُنی، قَرْضْدارِ مَن باشی. ۸

9. دَر آن چَمَن کِه بُتان دَسْتِ عاشِقان گیرَنْد
گَرَت زِ دَسْت بَر آیَد، نِگارِ مَن باشی. ۹

10. مَن اَرْچِه حافِظِ شَهْرَم، جَوی نَمی اَرْزَم،
مَگَر تو از کَرَم خویش یارِ مَن باشی. ۱۰

571.

بحر مضارع ——◡, —◡——, ——◡, —◡——

1. یا مَبْسِمًا یُحاکی دُرْجًا مِنَ اللَّآلی،
یا رَب چِه دَرْخَور آمَد گِرْدَت خَطِ هِلالی. ۱

2. حالی خِیالِ وَصْلَت خَوش می دِهَد فِریبَم:
تا خود چِه نَقْش بازَد این صورَتِ خِیالی. ۲

571.

3. دِل رَفْت و دیده خون شُد، تَن خَسْت و جان زَبون شُد؛
فی ٱلْعِشْقِ مُعْجِباتٌ یَأْتینَ بِٱلتَّوالی. ٣

4. دِل خون شُدَم زِ دَسْتَش وَز یادِ چَشْمِ مَسْتَش،
أُوذیتُ بِٱلرَّزایا؛ ما لِلْهَوَی وَما لی. ٤

5. خویِ تو گَر نَگَرْدَد، هَرگِز دِگَر نَگَرْدَد
عاشِق دَر این جَوانِب عارِف دَر این حَوالی. ٥

6. یا راکِبًا تَبَرَّی عَنْ مَوْثِقی وَهادی،
إِنْ تَلْقَ أَهْلَ نَجْدٍ کَلِّمْ بِحَسْبِ حالی. ٦

7. دِلْبَر بَعِشْقْبازی خونَم حَلال دانِسْت؛
فَتْوَیء عِشْق چونَسْت، ای زُمْرَهء مَوالی. ٧

8. أَلْعَیْنُ ما تَنامَتْ شَوْقًا لِأَهْلِ نَجْدٍ،
وَٱلْقَلْبُ ذابَ وَجْدًا فی دائِهِ ٱلْعُضالی. ٨

9. لِلّهِ ذاتُ رَمْلٍ کَأَنَّ ٱلْحَبیبَ فیها،
طارَ ٱلْعُقولُ طُرًّا مِنْ نَظْرَةِ ٱلْغَزالی. ٩

10. گَر عاقِلی و زیرَکْ، از چار چیز مَگْذَر:
اَمْن وُ شَرابِ بیغَش، مَعْشوق و جایِ خالی. ١٠

11. مَیْ دِه؛ کِه گَرچِه گَشْتَم نامهسِیاهِ عالَم،
نومید کَیْ تُوان بود از لُطْفِ لایَزالی. ١١

12. ساقی بِیار جامی وَز خَلْوَتَم بِرون کُن،
تا دَر بَدَر بِگَرْدَم قَلّاش و لاأُبالی. ١٢

13. چون نیسْت نَقْشِ دَوْران بَر هیچ حال ثابِت،
حافِظ مَکُن شِکایَت، تا مَیْ خوریم حالی. ١٣

14. صافیسْت جامِ خاطِر دَر دَوْرِ آصَفِ عَهْد؛
قُمْ فَٱسْقِنی رَحیقًا أَصْفَی مِنَ ٱلزُّلالی. ١٤

15. أَلْمُلْكُ قَدْ یُباهی مِنْ وَجْدِهِ وَجَدِّهْ؛
یا رَب کِه جاوِدان باد این قَدْر و این مَعالی. ١٥

16. مِسْنَدْفِروزِ دَوْلَت، کانِ شُکوه. و هَیْبَت،
بُرْهانِ مُلْك و مِلَّت بو نَصْرِ بو ٱلْمَعالی. ١٦

572.

بحر هزج ‿––– ,‿––– ,‿––

1. سَبَتْ سَلْمَی بِصُدْغَیْها فُؤادی،
وَروحی کُلَّ یَوْمٍ لی یُنادی. ١

2. خُدا را بَر مَنِ بیدِل بِبَخْشای،
وَواصِلْنی عَلَی رَغْمِ ٱلْأَعادی. ٢

3. أَمَنْ أَنْکَرْتَنی عَنْ عِشْقِ سَلْمَی،
تُزاوَّل رویَکی لولی بُوَا دی. ٣

4. کِه هَمْچون مَت بُبوتِن دِل وَایِره
غَریقُ ٱلْعِشْقِ فی بَحْرِ ٱلْوَدادی. ٤

5. بَپَیْ ما چان غَرامَت بِسْپَریمَن؛
غَرَت یك دیرِوِشْنی تُزْ اما دی. ٥

573.

6. غَم این دِل بُوَاتَت خورْد ناچار،
وَغَر نَه وا بِنی آنْچِت نَشا دی. ٦
7. نِگارا دَر غَمِ سَوْدایِ عِشْقَت
تَوَكَّلْنا عَلَی رَبِّ ٱلْعِبادی. ٧
8. دِلِ حافِظ شُد اَنْدَر چینِ زُلْفَت
بِلَيْلٍ مُظْلِمٍ، وَٱللّٰهُ هادی. ٨

573.

بحر رجز —◡◡—, ◡—◡—, —◡——, —◡—

1. نورِ خُدا نُمایَدَتْ آئینهٔ مُجَرَّدی؛
از دَرِ ما دَر آ، اَگَر طالِبِ عِشْقِ سَرْمَدی. ١
2. باده بِدِه، کِه دوزَخ اَر نامِ گُناهِ ما بَرَد،
آب زَنَد بَر آتِشَش مَعْجِزهٔ مُحَمَّدی. ٢
3. شُعْبَده‌بازیٔ کُنی هَر دَم، و نیسْت این رَوا،
قالَ رَسولُ رَبِّنا: ما أَنا قَطُّ مِنْ دَدی. ٣
4. گَر تو بَدین جَمال و فَر سویِ چَمَن کُنی گُذَر،
سوسَن و سَرْو و گُل بَتو جُمْله شَوَنْد مُقْتَدی. ٤
5. مُرْغِ دِلِ تو حافِظا بَسْتهٔ دامِ آرْزوسْت؛
ای مُتَعَلِّقِ خَجِل دَم مَزَن از مُجَرَّدی. ٥

B. قطعات

574. (1.)

بحر رمل —◡——, ——◡——, ——◡——, —◡—

1. دِل مَنِه بَر دُنْیَی وُ اَسْبابِ او،
زان کِه از وَیْ کَس وَفاداری نَدید. ١
2. کَس عَسَل بی نیش از این دُکّان نَخَوْرد،
کَس رُطَب بی خار از این بُسْتان نَچید. ٢
3. هَر بَاَیّامی چِراغی بَر فُروخت،
چون تَمام اَفْروخْت، بادَش دَر دَمید. ٣
4. بی تَکَلُّف هَر کِه دِل بَر وَیْ نِهاد،
چون بِدیدی خَصْمِ خَود می پَرْوَرید. ۴
5. شاهِ غازی خُسْرَوِ گیتی‌سِتان،
آن کِه از شَمْشیرِ او خون می چَکید، ۵
6. گَه بَیَک حَمْلَه سِپاهی می شِکَست،
گَه بَهوئی قَلبْگاهی می دَرید، ۶

575.

7. سَرْوَران را بی سَبَب می کَرْد حَبْس،
گَرْدَنان را بی گُنَه سَر می بُرید، ٧
8. از نَهیبَش بَچّه می اَفْکَنْد شیر
دَر بیابان نامِ او چون می شَنید، ٨
9. عاقِبَت شیراز و تَبْریز و عِراق
چون مُسَخَّر کَرْد، و وَقْتَش دَر رَسید: ٩
10. آن کِه روشَن بُد جَهان‌بینَش از او،
میل دَر چَشْمِ جَهان‌بینَش کَشید. ١٠

575. (2.)

بحر رمل ⏓⏓– ,– –⏑⏑ ,– –⏑⏑ ,– –⏑–

1. ساقِیا باده کِه اِکْسیرِ حَیاتَسْت بِیار،
تا تَنِ خاکیء مَن عَیْنِ بَقا گَرْدانی. ١
2. چَشْم بَر دَوْرِ قَدَح دارَم و جان بَر کَفِ دَسْت:
بَسَرِ خواجه کِه: تا آن نَدِهی، نَسِتانی. ٢
3. هَمْچو گُل دَر چَمَن از باد مَیَفْشان دامَن،
زان کِه دَر پایِ تو دارَم سَرِ جان‌اَفْشانی. ٣
4. بَر مَثانی و مَثالِث بِنَواز ای مُطْرِب
وَصْفِ آن ماه، کِه دَر حُسْن نَدارَد ثانی. ٤

576. (3.)

بحر مجتث ‿–‿–, ‿‿––, ‿–‿–, ‿‿–

1. بگوشِ هوشِ رَهی مُنْهیء نِدا دَر داد
زِ حَضْرَتِ أَحَدْ لا إِلَهَ إِلا اَللّه، ١

2. کِه: ای عَزیز کَسی را کِه خوارِیَسْت نَصیب،
حَقیقَت آن کِه نَیابَد بَزور مَنْصِب و جاه. ٢

3. بَآبِ زَمْزَم و کَوْثَر سَفید نَتْوان کَرْد
کِلیمِ بَخْتِ کَسی را، کِه بافْتَنْد سِیاه. ٣

---

577. (4.)

بحر رمل –‿––, –‿––, –‿––, –‿–

1. دِل مَبَنْد ای مَرْدِ بِخْرَد بَر سَخای عَمْرو و زَیْد؛
کَس نَمی دانَد کِه کارَش از کُجا خواهَد کُشاد. ١

2. رَوْ تَوَکُّل کُن؛ نَمی دانی، کِه نَوْکِ کِلْکِ مَن
نَقْشِ هَر صورَت کِه زَد رَنْگِ دِگَر بیرون فُتاد. ٢

3. شاهِ هُرْموزَم نَدیده بی سُخَن صَد لُطف کَرْد،
شاهِ یَزْدَم دید و مَدْحَش کَرْدَم و هیچَم نَداد. ٣

4. کارِ شاهان اینْچُنین باشَد؛ تو ای حافِظ مَرَنْج،
داوَرِ روزیرَسان تَوْفیق و نُصْرَتشان دِهاد. ۴

---

578. (5.)

بحر هزج ––⏑, ⏑–⏑–, ⏑––

1. روحُ ٱلْقُدُس آن سَروشِ فَرُّخ
بَر قُبَّهٔ طارَمِ زَبَرْجَد ١

2. می گُفت سَحَرْگَهان کِه: یا رَب،
دَر دَوْلَت و حَشْمَتِ مُخَلَّد ٢

3. بَر مِسْنَدِ خُسْرَوی بِماناد
مَنْصورِ مُظَفَّرِ مُحَمَّد. ٣

---

579. (6.)

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. بِعَهْدِ سَلْطَنَتِ شاه شَیْخ ابو اِسْحاق
بِپَنْج شَخْصِ عَجَب مُلْکِ فارْس بود آباد. ١

2. نَخُسْت پادْشَهی هَمْچو او وِلایَتبَخْش،
کِه جانِ خویش بِپَرْوَرْد و دادِ عَیْش بِداد. ٢

3. دِگَر مُرَبّیٔ اِسْلام شَیْخ مَجْدُ ٱلدّین،
کِه قاضیٔ بِه از او آسْمان نَدارَد یاد. ٣

4. دِگَر بَقِیَّهٔ اَبْدال شَیْخ اَمینُ ٱلدّین
کِه یُمْنِ هِمَّتِ او کارْهایِ بَسْته کُشاد. ٤

5. دِگَر شَهَنْشَهِ دانِش عَضُد، کِه دَر تَصْنیف
بِنایِ کارِ مُواقِف بَنامِ شاه نِهاد. ٥

6. دِگَر کَرِیمِ چو حاجی قِوَامِ دَرْیَادِل،
کِه نامِ نیك بِبُرْد از جَهان بَبَخْشِش و داد. ٦

7. نَظیرِ خویش نَبِگْذاشْتَنْد، و بِگْذَشْتَنْد؛
خُدایِ عَزَّ وَجَل جُمْله را بِیَامُرْزاد. ٧

---

580. (7.)

بحر مجتث ⏑‒⏑‒ ، ⏑⏑‒‒ ، ⏑‒⏑‒ ، ‒‒

1. گَدا اَگَر گُهَرِ پاك داشْتی دَر اَصل،
بَر آب نُقْطَهء شَرْمَش مَدار بایِسْتی. ١

2. وَر آفْتاب نَکَرْدی فُسوس، جامِ زَرَش
چِرا تَهی زِ مَیِ خوشْگُوَار بایِسْتی. ٢

3. وَگَر سَرایِ جَهان را سَرِ خَرابی نیسْت،
بِنایِ او بِه از این اُسْتُوَار بایِسْتی. ٣

4. زَمانه گَر نه سَرِ قَلْب داشْتی، کارَش
بَدَسْتِ آصَفِ صاحِب‌عِیَار بایِسْتی. ٤

5. چو روزْگار جُز این یَك کَریم بیش نَداشْت،
بَعُمْر مِهْلَتی از روزْگار بایِسْتی. ٥

---

581. (8.)

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. بَسَمْعِ خواجه رَسان، ای نَدیمِ وَقْتشِناس،
بَخَلْوَتی کِه دَر او اَجْنَبی صَبا باشَد، ۱
2. لَطیفَهٔ بَمِیَان آر، و خَوش بِخَنْدانَش
بَنُکْتَهٔ، کِه دِلَش را دَر آن رِضا باشَد؛ ۲
3. پَس آنْگَهَش زِ کَرَمْ اینقَدَر بَلُطْف بِپُرْس،
کِه گَر وَظیفه تَقاضا کُنَم، رَوا باشَد. ۳

582. (9.)

بحر متقارب ⏑––, ⏑––, ⏑––, ⏑–

1. تو نیك وُ بَدِ خَود هَم از خَود بِپُرْس؛
چِرا دیگَری بایَدَت مُحْتَسِب. ۱
2. وَمَنْ یَتَّقِ ٱللّٰهَ، یُجْعِلْ لَهُ
وَیَرْزُقْهُ مِنْ حَیْثُ لا یَحْتَسِب. ۲

583. (10.)

بحر خفیف ⏓⏑––, ⏑–⏑–, ⏓⏓–

1. بَر تو خوانَم زِ دَفْتَرِ اَخْلاق
آیَتی دَر وَفا و دَر بَخْشِش: ۱

2. هَر کِه بِخْراشَدَت جِگَر بَجَفا،
هَمْچو کانِ کَریم زَر بَخْشَش. ۲

3. کَم مَباش از دِرَخْتِ سایه‌فِکَن:
هَر کِه سَنْگَت زَنَد، ثَمَر بَخْشَش. ۳

4. از صَدَف یاد گیر نُکْتهٔ حِلْم:
هَر کِه بُرَّد سَرَت، گُهَر بَخْشَش. ۴

---

584. (11.)

بحر مجتث ⏓⏓ – , ⏑–⏑– , ⏑⏑–– , ⏑–⏑–

1. سَرای و مَدْرَسه وُ بَحْثِ عِلْم و طاق و رَواق
چِه سود، چون دِلِ دانا و چَشْمِ بینا نیسْت. ۱

2. سَرایِ قاضیءِ یَزْد اَرْچِه مَنْبَعِ فَضْلَسْت،
خِلاف نیسْت کِه عِلْمِ نَظَر دَر آنْجا نیسْت. ۲

---

585. (12.)

بحر مجتث ⏓⏓ – , ⏑–⏑– , ⏑⏑–– , ⏑–⏑–

1. حَسودِ خواجهٔ ما را بِگو کِه: بَد مَپَسَنْد،
وَگَر نه دَوْرِ زَمان جُز بَدَت جَزا نَدِهَد. ۱

2. مَکُن سِتیز، کِه هَرْگِز بَعَقْل و فِکْرِ فضول
فَلَك زِمامِ تَصَرُّف بَدَسْتِ ما نَدِهَد. ۲

586.

3. بَآن کِه دَر نَظَرِ جَم جَهان بِیارایَند،
بَتَرْكِ جَوْهَرِ جامِ جَهانْنُما نَدِهَند. ٣
4. نَعوذُ بِٱللّهِ اَگَر تیر زاسْمان بارَد،
کِه بار دَر حَرَمِ کِبْرِیایِ ما نَدِهَند، ۴
5. بِحَقِّ نِعْمَتِ حاجی قِوامِ ما، کَز قَدر
زِ بَهْرِ مَصْلَحَتِ خود بَدین رِضا نَدِهَند. ۵

---

586. (13.)

بحر مضارع ——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ᴗ——ᴗ, —ᴗ—

1. شاها مُبَشِّری زِ بَهِشْتَم رَسیده اَسْت
رِضْوان‌سَریر و حورْوَش و سَلْسَبیل‌موی، ١
2. خوش‌لَفْظ و پاك‌مَعْنَی و مَوْزون و دِلْپَذیر،
صاحِب‌جَمال و نازِك و بِكْر و لَطیفه‌گوی. ٢
3. گُفْتَم: بَدین سَراچه زِ بَهْرِ چِه آمَدی:
گُفْتا: زِ بَهْرِ مَجْلِسِ شاه فِرِشْته‌خوی. — ٣
4. اَكْنون زِ صُحْبَتِ مَنِ مُفْلِس بِجان رَسید؛
نَزْدیكِ خویش خوانَش و كامِ دِلَش بِجوی. ۴

---

587. (14.)

بحر هزج ‿——— ,‿——— ,‿——— ,‿———

1. بَدین ظُلْمَت‌سَرا تاکَیْ بَبوی دوسْت بِنْشینَم
گَهی اَنْگُشْت دَر دَنْدان گَهی سَر بَر سَرِ زانو ١
2. تَناهَی ٱلصَّبْرُ، مُذْ حَلَّتْ بِمَأْوَی ٱلْأُسْدِ سِرْحانٌ،
وَطارَ ٱلْعَقْلُ، إِذْ غَنَّتْ بِمَغْنَی ٱلْوُرْقِ غِرْبانُ. ٢
3. بِیَا ای طائِرِ فَرُّخ بِیَاوَر مُژْدَهٔ دَوْلَت،
عَسَی ٱلْأَیّامُ أَنْ یَرْجِعْنَ قَوْمًا کَٱلَّذی کانوا. ٣

588. (15.)

بحر رمل —‿— ,——‿— ,——‿— ,——‿—

1. ساقِیَا پَیْمانه پُر کُن، زان کِه صاحِبِ مَجْلِسَت
آرْزو می بَخْشَد وُ اَسْرار می دارَد نِگاه. ١
2. جَنَّتِ نَقْدَسْت اینجا، عَیْش و عِشْرَت تازه کُن،
زان کِه دَر جَنَّت خُدا بَر بَنْده نَنْویسَد گُناه. ٢
3. سازِ چَنْگ آهَنْگِ عِشْرَت، صَحْنِ مَجْلِس جایِ رَقْص،
خالِ جانان دانهٔ دِل، زُلْفِ ساقی دامِ راه؛ ٣
4. دوستْداران دوستْکامَنْد، و حَریفان با اَدَب،
پیشْکاران نیکْنامَنْد. صَف‌نِشینان نیکْخواه؛ ٤
5. دَوْر از این بِهْتَر نَگَرْدَد. ساقِیَا عِشْرَت گُزین؛
حال از این خوشْتَر نَباشَد. حافِظا ساغَر بِخواه. ٥

589. (16.)

بحر رمل —∪——, —∪——, —∪——, —∪—

1. پادْشاها لَشْکَرِ تَوْفیق هَمْراهِ تو اَنْد؛
خیز اَگَر بَر عَزْمِ تَسْخیرِ جهان رَه می کُنی. ١

2. با چُنین اَوْجِ جَلال از پیشْگاهِ مَسْکَنَت
آگَهی، وُ خِدْمَتِ دِلْهای آگَه می کُنی. ٢

3. با فِریبِ رَنْگِ این نیلی خُمِ زَنْگارْفام
کار بَر وَفْقِ مُرادِ صِبْغَةُ ٱللّه می کُنی. ٣

4. آن کِه دَه با هَفْت و نیم آوَرْد، بَس سودی نَکَرْد؛
فُرْصَتَت بادا، کِه هَفْت وُ نیم با دَه می کُنی. ٤

---

590. (17.)

بحر رمل —∪——, —∪——, —∪——, —∪—

1. ای مُعَرّا اَصْلِ عالی‌جَوْهَرَتْ از حِقْد و حِرْص،
وَیْ مُبَرّا ذاتِ مَیْمون‌اَخْتَرَتْ از زَرْق و ریو، ١

2. دَر بُزُرْگی کَسْ رَوا باشَد، کِه تَشْریفات را
از فِرِشْتَه باز گیری وانْگَهی بَخْشی بَدیو. ٢

---

591. (18.)

بحر رمل —∪——, —∪——, —∪—

1. حُسْنِ این نَظْم از بَیان مُسْتَغْنِیَسْت؛
با فُروغِ خور کَسی جویَد دَلیل. ١

2. آفرین بَر کِلْكِ نَقّاشی، کِه داد
بِکْرِ مَعْنَی را چُنین حُسْنِ جَمیل. ۲
3. عَقْل دَر حُسْنَش نمی بایَد بَدَل،
طَبْع دَر لُطْفَش نمی بیند بَدیل. ۳
4. مُعْجِزَسْت این نَظْم، یا سِحْرِ حَلال.
هاتِف آوَرد این سُخَن، یا جَبْرِئیل. ۴
5. کَس نیارَد گُفْت رَمْزی زین نَمَط،
کَس نَداند سُفْت دُرّی زین قَبیل. ۵

---

592. (19.)

بحر رمل ⏓⏑‒‒, ⏑⏑‒‒, ⏑⏑‒‒, ‒⏓⏓

1. خُسْرَوا دادْگَرا بَحْرکَفا شیرْدِلا،
ای جَلالِ تو بَانْواعِ هُنَرْ اَرْزانی، ۱
2. هَمه آفاق گِرِفْت و هَمه اَطْراف کُشاد
صیتِ مَسْعودی و آوازهٔ شَهِ سُلْطانی. ۲
3. گُفْته باشَد مَگَرَت مُلْهِمِ غَیب اَحْوالَم
این کِه: شُد روزِ مُنیرَم چو شَبِ ظُلْمانی. ۳
4. دَر سِه سال آنْچه بِیَنْدوخْتَم از شاه و وَزیر،
هَمه بِرْبود بِیَك دَم فَلَكِ چوْگانی. ۴
5. دوش دَر خواب چُنان دید خِیالَم، کِه سَحَر
گُذَر اُفْتاد بَر اِصْطَبْلِ شَهَم پِنْهانی، ۵

593.

6. بَسْته دَرْ آخُرِ او اَسْتَرِ مَن جَوْ مى خَورْد،
تُبْره اَفْشانْد و بَمَن گُفْت مَرا مى دانى. ۹

7. هيچ تَعْبير نَمى دانَمَش اين خواب کِه چيسْت؛
تو بِفَرْماى، کِه دَر فَهْم نَدارى ثانى. ۷

---

593. (20.)

بحر رمل ⏓⏓‒ ,‒‒⏑⏑ ,‒‒⏑⏑ ,‒‒⏑⏓

1. قُوَّتِ شاعِرَهٔ مَن سَحَر از فَرْطِ مَلال
مُتَنَفِّر شُده از بَنْده گُريزان مى رَفْت. ۱

2. نَقْشِ خوارَزْم و خِيالِ لَبِ جَيْحون مى بَسْت،
با هَزاران گِله از مُلْكِ سُلَيْمان مى رَفْت. ۲

3. مى شُد آن كَس، کِه جُز او جانِ سُخَن كَس نَشِناخْت؛
مَن هَمى ديدَم، و از كالْبَدَم جان مى رَفْت. ۳

4. چون هَمى گُفْتَمَش: اى مونِسِ ديرينَهٔ مَن.
سَخْت مى گُفْت و دِلآزُرْده و گِرْيان مى رَفْت. ۴

5. گُفْتَم: اَكْنون سُخَنِ خوش کِه بِگويَد با مَن.
كان شَكَرْلَهْجَهٔ خوشْخوانِ سُخَنْدان مى رَفْت. ۵

6. لابه بِسْيار نُمودَم کِه: مَرَوْ. سود نَداشْت،
زان کِه كار از نَظَرِ رَحْمَتِ سُلْطان مى رَفْت. ۶

7. پادْشاها زِ سَرِ لُطْف و كَرَم بازَش خوان؛
چه كُنَد سوخْته، كَز غايَتِ حِرْمان مى رَفْت. ۷

---

594. (21.)

بحر مجتث ⏑–⏑– ,⏑⏑–– ,⏑–⏑– ,––

1. فسادِ چرخ نبینند و نشنوند همی،
١ كه چشمها همه كورست و گوشها همه كر.
2. بسا كسا كه مه و مهر باشدش بالين،
٢ بعاقبت ز گل و خشت گردَدَش بستر.
3. چه فائده ز زره با گشادِ تيرِ قضا،
٣ چه منفعت ز سپر با نفاذِ حكمِ قدر.
4. اگر ز آهن و پولاد سورِ حصن كنى،
٤ حواله چون برسد، زود اجل بكوبد در.
5. درى كه بر تو گشايند، در هوا مگشاى،
٥ رهى كه با تو نمايند، در هوس مسپر.
6. غبارِ چرخ ببين و نهادِ دور نگر،
٦ بساطِ حرص نورد و لباسِ آز بدر.

---

595. (22.)

بحر مجتث ⏑–⏑– ,⏑⏑–– ,⏑–⏑– ,––

1. بمن پيام فرستاد دوستى دى روز
١ كه: اى نتيجهء كلكت سوادِ بينائى،
2. پس از دو سال، كه بختت بخانه باز آورد،
٢ چرا ز خانهء خواجه بدر نمى آئى.

3. جَواب دادَم و گُفْتَم: بِدار مَعْذورَم،
کِه این طَریقه نه خودْکامیَسْت و خَودْرائی؛ ٣

4. وَکیلِ قاضِیَم اَنْدَر گُذَر کَمین کَرْدَسْت
بَکَف قِبالَهء دَعْوَی چو مارِ شَیْدائی، ٤

5. کِه گَر بِرون نِهَم از آسْتانِ خواجه قَدَم،
بِگیرَدَم سوی زِنْدان بَرَد بَرُسْوائی. ٥

6. جَنابِ خواجه حِصارِ مَنَسْت؛ گَرْ آنْجا
کَسی نَفَس زَنَد از مَرْدُمِ تَقاضائی، ٦

7. بَعَوْنِ قُوَّتِ بازویِ بَنْدَگانِ وَزیر
بَسیلیَش بِشکافَم دَماغِ سَوْدائی. ٧

8. چِه جایِ این، کِه زِ پَیْوَنْدِ کاف و نون ما را
بُجُز مُلازِمَتَش نیسْت عِلَّتِ غائی. ٨

9. هَمیشه باد کُشادَه دَرَش بَکام، و زِ مِهْر
کَمَر بِبَنْدَگیَش بَسْته چَرْخِ مینائی. ٩

---

596. (23.)

بحر مضارع ‒ ‒ ◡ ◡, ‒ ◡ ‒ ◡, ◡ ‒ ‒ ◡, ‒ ◡ ‒

1. گُلْقَنْدِ شِعْرِ مَن زِ بُنَفْشه شَکَرْرُباسْت،
زان غَیْرَتِ طَبَرْزَد و کَعْبُ اَلْغَزال شُد. ١

2. بادا دَهانَش تَلْخ کِه عَیْبِ نَبات کَرْد،
خاکَش بَسَر کِه مُنْکِرِ آبِ زُلال شُد. ٢

3. هر کَس کِه کور زاد ز مادَر، بعُمْرِ خویش
کَیْ مُشْتَری، شاهِدِ صاحِب‌جَمال شُد. ۳

---

597. (24.)

بحر هزج
‒ ‒ ⏑, ⏑ ‒ ⏑ ‒, ⏑ ‒ ‒

1. بِگْذَشْتَنِ فُرْصَت ای بِرادَر
دَر گَرْم‌رَوی چو میغ باشَد. ۱
2. دَر یاب کِه عُمْر بَس عَزیزَسْت،
گَر فَوْت شَوَد، دِریغ باشَد. ۲

---

598. (25.)

بحر مجتث
⏑ ‒ ⏑ ‒, ⏑ ⏑ ‒ ‒, ⏑ ‒ ⏑ ‒, ⏓ ⏓ ‒

1. صَباحِ جُمْعه بُد و سادِسِ رَبیعِ نُخُسْت،
کِه از دِلَم رُخِ آن ماه‌روی شُد زائِل. ۱
2. بَسالِ هَفْتصَد و شَصْت و چارْ از هِجْرَت
چو آب گَشْت بمَن حَل حِکایَتِ مُشْکِل. ۲
3. دِریغ و دَرْد و تَأَسُّف کُجا دِهَد سودی
کُنون، کِه عُمْر ببازیچه رَفْت بیحاصِل. ۳

---

599. (26.)

بحر مضارع ——ᴗ, —ᴗ——, ——ᴗ, —ᴗ——

1. آن میوهٔ بَهِشْتی، کامَد بَدَسْتَت ای جان،
دَر دِل چِرا نَکِشْتی، از کَف چِرا بِهِشْتی. ١

2. تَأریخِ این حِکایَت گَرْ از تو باز پُرْسَنْد،
سَر جُمْلهاَش فِرو خوان از میوهٔ بَهِشْتی. ٢

---

600. (27.)

بحر هزج ᴗ———, ᴗ———, ᴗ——

1. بِرادَر خواجه عادِل، طابَ مَثْوَاهْ،
پَس از پَنْجاه و نُه سال از حَیاتَش ١

2. بَسوی رَوْضهٔ رِضْوان رَوان شُد؛
خُدا راضی زِ اَفْعال وُ صِفاتَش. ٢

3. خَلیلِ عادِلی پَیْوَسْته بَر خوان،
وَز آنْجا فَهْم کُن سالِ وَفاتَش. ٣

---

601. (28.)

بحر مضارع ——ᴗ, —ᴗ—ᴗ, ᴗ——ᴗ, —ᴗ——

1. رَحْمانُ لا یَموتُ چو این پادْشاه را
دید آنچُنان، کَز او عَمَلُ ٱلْخَیْرِ لا یَفوت، ١

2. جانَش قَرینِ رَحْمَتِ خود کَرْد، تا شَوَد
تَأْریخِ این مُعامَلَه رَحْمانُ لا یَموت. ٢

---

602. (29.)

بحر رمل ‒⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒‒ , ⏑⏑‒

1. آصَفِ دَوْرِ زَمان جانِ جَهان تورانْشاه،
کِه دَر این مَزْرَعه جُز دانَهٔ خَیْرات نَکِشْت، ١
2. نافِ هَفْتَه بُد و از ماهِ رَجَب کاف و اَلِف
کِه بَگُلْشَن شُد و این گُلْخَنِ پُرْدود بِهِشْت. ٢
3. آن کِه مَیْلَش سوِی حَق‌بینی وحَق‌گوئی بود
سالِ تأریخِ وَفاتَش طَلَب از مَیْلِ بِهِشْت. ٣

---

603. (30.)

بحر هزج ⏑‒‒‒ , ⏑‒‒‒ , ⏑‒‒

1. بَهآءُ ٱلْحَقِّ وَٱلدّین، طابَ مَثْواهْ،
اِمامِ سُنَّت وُ شَیْخِ جَماعَت، ١
2. چو می رَفت از جَهان این بَیْت می خوانْد
بَر اَهْلِ فَضْل و اَرْبابِ بَراعَت: ٢
3. بَطاعَت قُرْبِ ایزَد می تُوان یافت؛
قَدَم دَر نِه، گَرَت هَسْت اِسْتِطاعَت. ٣
4. بَدین دَسْتور تأریخِ وَفاتَش
بِرون آر از حُروفِ قُرْبِ طاعَت. ٤

604. (31.)

بحر رمل ⏓⏓– , ⏑⏑–– , ⏑⏑–– , ⏓⏑––

1. مَجْدِ دین سَرْوَرِ سُلْطانِ قُضات اِسْماعیل،
کِه زَدی کِلْکِ زَبان‌آوَرَش از شَرْع نَطَق، ١
2. نافِ هَفْتَه بُد و از ماهِ رَجَب پَنْج و سِه روز
کِه بِرون رَفت از این خانهٔ بی وَضْع و نَسَق. ٢
3. کَنَف رَحْمَتِ حَق مَنْزِلِ وَیْ دان، وانْگَه
سالِ تأریخِ وَفاتَش طَلَب از رَحْمَتِ حَق. ٣

605. (32.)

بحر مضارع –⏑– , ⏑––⏑ , –⏑–⏑ , ––⏑

1. اَعْظَم قِوامِ دَوْلَت و دین آن، کِه بَر دَرَش
از بَهْرِ خاکْبوس نُمودی فَلَک سُجود، ١
2. با آن جَلال و آن عَظَمَت زیرِ خاک شُد
دَر نِصْفِ ماهِ ذی اَلْقِعْدَه از عَرْصهٔ وُجود. ٢
3. تا کَسْ اُمیدِ جود نَدارَد دِگَر زِ کَس،
آمَد حُروفِ سالِ وَفاتَش اُمیدِ جود. ٣

606. (33.)

بحر هزج –– , ⏑––⏑ , ⏑––⏑ , ––⏑

1. اَیّامِ بَهارَسْت و گُل و لالَه و نَسْرین
از خاک بَر آیَنْد، و تو دَر خاک چِرائی. ١

2. چون اَبْرِ بَهاران بِرَوَم، زار بِگِرْیَم
بَرِ خاكِ تو چُنان، کِه تو از خاك بَر آئی. ٢

607. (34.)

بحر مضارع
——⏑, —⏑—⏑, ⏑——⏑ , —⏑—

1. آن کیسْت تا بَحَضْرَتِ سُلْطان اَدا کُنَد،
کَز جَوْرِ دَوْر گَشْت شُتُرگُرْبَها پَدید: ١
2. رِنْدی نِشَسْته بَر سَرِ سَجّادهٔ قَضا،
حیزی دِگَر بَمَرْتَبهٔ سَرْوَری رَسید؛ ٢
3. آن رِنْد گُفْت: چَشْم و چِراغِ جَهان مَنَم.
وان حیز گُفْت: نُطْفهٔ دارایَم وُ فَرید. ٣
4. ای آصَفِ زَمانه زِ بَهْرِ خُدا بِگو
با خُسْرَوی، کِه دَوْلَتِ او باد بَر مَزید: ٤
5. شاها رَوا مَدار، کِه مَفْعولِ مَنْ أَراد
گَرْدَد بَروزگارِ تو فَعّالِ ما يُرید. ٥

608. (35.)

بحر هزج
——⏑, ⏑———, ——⏑, ⏑———

1. زان حَبّهٔ خَضْرا خَور، کَز رویِ سَبُكْهَضْمی
هَر کو بِزَنَد یَك جَوْ، بَر سیخ زَنَد سیمُرْغ: ١
2. زان لُقْمه، کِه صوفی را دَر مَعْرِفَت اَنْدازَد،
یَك ذَرّه و صَد مَسْتی، یَك دانه و صَد سیمُرْغ. ٢

609. (36.)

بحر رمل —◡—, —◡——, —◡——, —◡——.

1. سال و فال وُ حال و مال وُ اَصْل و نَسْل وُ تَخْت و بَخْت
بادَت اَنْدَر شَهرْيارى بَر قَرار وُ بَر دَوام: ١
2. سال خُرَّم فال نيكو حال سالِم مال پُر
اَصْل ثابِت نَسْل باقى تَخْت عالى بَخْت رام. ٢

---

610. (37.)

بحر رمل —◡—, —◡——, —◡——, —◡——

1. سَرْوَرِ اَهْلِ عَمائم شَمْعِ جَمْعِ اَنْجُمَن
صاحِبِ صاحِبقِران حاجى قِوَامُ ٱلدّين حَسَن ١
2. هَفتْصَد پَنْجاه و چار از هِجْرَتِ خَيْرُ ٱلْبَشَر،
مِهْر را جَوْزا مَكان و ماه را خوشه وَطَن، ٢
3. سادِسِ ماهِ رَبيعُ ٱلْآخِر اَنْدَر نيمِ روز
روزِ آدينه بَحُكْمِ كِرْدْگارِ ذو ٱلْمِنَن ٣
4. مُرْغِ روحَش، كو هُماىِ آسْمانِ قُدْس بود،
شُد سوىِ باغِ بَهِشْت از دامِ اين دارُ ٱلْمِحَن. ٤

---

611. (38.)

بحر مضارع ——⏑, —⏑—⏑, ⏑——⏑, —⏑—

1. کو فُرْصَتی کِه خِدْمَتِ پیرِ مُغان کُنَم·
وَز پَنْدِ پیر دَوْلَتِ خود را جَوان کُنَم· ١

2. مَن سالْها مُجاوِرِ مَیْخانه بوده اَم،
باقیء عُمْر خِدْمَتِ آن آسْتان کُنَم. ٢

3. دی شیشه دید با مَن و بِشْکَسْت مُحْتَسِب؛
مَیْ بَعْد از این بَزیرِ مُرَقَّع نِهان کُنَم. ٣

---

612. (39.)

بحر مجتث ⏑—⏑—, ⏑⏑——, ⏑—⏑—, ⏑⏑—

1. حَکیمِ فِکْرِ مَن از عَقْل دوش کَرْد سُؤال
کِه: ای یَگانهء اَلْطافِ خالِقِ رَحْمان، ١

2. کُدام گَوْهَرِ نَظْمَسْت دَر جَهان، کِه از او
شِکَسْت قیمَتِ بازارِ لُؤْلُوِ عُمّان· ٢

3. جَواب داد کِه: بِشْنَوْ زِ مَن وَلی مَشِنَوْ،
کِه این قَصیدهء فُلان گُفْت و این غَزَل بَهْمان. ٣

4. سَرامَدِ فُضَلایِ زَمانه دانی کیسْت
زِ رویِ صِدْق و یَقین نَه زِ راهِ کِذْب و گُمان· ٤

5. شَهَنْشَهِ فُضَلا پادْشاهِ مُلْکِ سُخَن
جَمالِ مِلَّت و دین خواجَهء جَهان سَلْمان. ٥

---

613. (40.)

بحر هزج ‿– – –, ‿– – –, ‿– –

1. دِریغا خِلْعَتِ روزِ جَوانی،
گَرَش بودی طِرازِ جاوِدانی. ۱

2. دِریغا حَسْرَتا دَرْدا کَزین جوی
بِخواهَد رَفْتْ آبِ زِنْدَگانی. ۲

3. هَمی بایَد بُرید از خویش و پَیْوَنْد،
چُنین رَفْتَسْت حُکْمِ آسْمانی؛ ۳

4. وَکُلُّ أَخٍ مُفارِقُهُ أَخُوهُ
لِعَمْرِ أَبِیكَ إِلَّا ٱلْفَرْقَدانی. ۴

---

614. (41.)

بحر هزج – – ‿, ‿ – ‿ –, ‿ – –

1. ای بادِ صَبا اَگَر تُوانی،
از راهِ وَفا و مِهْربانی ۱

2. از مَن بِبَری خَبَر بِیارَم:
کان سوخْتَهٔ تو دَر نِهانی ۲

3. می مُرْد و زِ اِشْتِیاق می گُفت،
کای بی تو حَرام زِنْدَگانی. ۳

---

615. (42.)

بحر هزج

1. بَعِلْمَسْت آدَمی اِنْسانِ مُطْلَق؛
چو عِلْمَش نیسْت، شُد حَیْوانِ مُطْلَق. ١

2. عَمَل بی عِلْم باشَد جَهْلِ مُطْلَق،
بَجَهْل ای جان نَشایَد بافْتَن حَق. ٢

C. رباعيات

– – ⏒⏒ – – ⏑⏑ – – ⏒⏒ –
⏑ – ⏑ – – ⏑⏑ – –
– – –

616. (1.)

1. مَن حاصِلِ عُمْرِ خَود نَدارَم جُز غَم،
دَر عِشْق زِ نیك و بَد نَدارَم جُز غَم؛ ۱
2. یَك هَمْدَمِ دَمْساز نَدارَم نَفَسی،
یَك مُونِسِ نامْرَد نَدارَم جُز غَم. ۲

---

617. (2.)

1. مَرْدی زِ کَنَنْدَهٔ دَرِ خَیْبَر پُرْس،
واسْرارِ کَرَم زِ خواجَهٔ قَنْبَر پُرْس؛ ۱
2. گَر تِشْنَهٔ فَیْضِ حَق بَصِدْقی، حافِظ،
سَرْچَشْمَهٔ آن زِ ساقیٔ کَوْثَر پُرْس. ۲

---

618. (3.)

1. گَر هَمچو مَن اُفتادَهٔ این دام شَوی،
ای بَس کِه خَرابِ بادهٔ وُ جام شَوی: ۱
2. ما مَست و خَراب و رِندِ عالَم‌سوزیم،
با ما مَنِشین وَگَر نه بَدنام شَوی. ۲

619. (4.)

1. دَر سُنبُلَش آویختم از رویِ نِیاز،
گُفتَم: مَنِ سَودازَده را چاره بِساز. ۱
2. گُفتا کِه: لَبَم بِگیر و زُلفَم بِگذار،
دَر عَیشِ خوش آویز نه دَر عُمرِ دَراز. ۲

620. (5.)

1. چون غُنچهٔ گُل قَرابه‌پَرداز شَوَد،
نَرگِس بِهَوایِ مَی قَدَحساز شَوَد: ۱
2. فارِغ دِلِ آن کَسی، کِه مانَندِ حَباب
هَم با سَرِ مَی خانه‌بَرانداز شَوَد. ۲

621. (6.)

1. زان بادهٔ دیرینهٔ دِهْقان‌پَرْوَرْد
دَر دِه، کِه طِرازِ عُمْر نَوْ خواهَم کَرْد؛ ١
2. مَسْتَم کُن و بیخَبَر زِ اَحْوالِ جَهان،
تا سِرِّ جَهان بِگُویَمَتْ ای سَرهٔ مَرْد. ٢

---

622. (7.)

1. ای آن کِه نِهَنْد مِهْر و ماه از تَمْکین
بَر خاکِ جَنابِ تُو شَب و روز جَبین، ١
2. با دَسْت و زَبان و دِلِ تَنْگَم مَنِشان
بَرْ آتِشِ اِنْتِظار و فارِغ مَنِشین. ٢

---

623. (8.)

1. با دوسْت نِشین و بادهٔ جام طَلَب،
بوس از لَبِ آن سَرْوِ گُل‌اَنْدام طَلَب؛ ١
2. مَجْروح چو راحَتِ جِراحَت طَلَبَد،
گو از سَرِ نیشِ اِبْنِ حَجّام طَلَب. ٢

---

624. (9.)

1. تا حُکْمِ قَضایِ آسْمانی باشَد،
کارِ تو هَمیشه کامْرانی باشَد؛ ١
2. جامی کِه زِ دَسْتِ تُقْتَمون می نوشی،
سَرْمایَهٔ عَیْشِ جاوِدانی باشَد. ٢

---

625. (10.)

1. نی دَوْلَتِ دُنْیی بَسِتَم می اَرْزَد،
نی لَذَّتِ هَسْتی بَاَلَم می اَرْزَد، ١
2. نی هَفتْهَزارْسالهٔ شادیِ جَهان
این مِحْنَتِ هَفْتروزهٔ غَم می اَرْزَد. ٢

---

626. (11.)

1. اِمْشَب زِ غَمَت مِیانِ خون خواهَم خُفْت،
وَز بِسْتَرِ عافِیَت بِرون خواهَم خُفْت؛ ١
2. باوَر نَکُنی خِیالِ خود را بِفِرِسْت،
تا دَر نِگَرَد کِه بی تو چون خواهَم خُفْت. ٢

---

627. (12.)

1. دَرْ آرْزوي بوس و كَنارَت مُرْدَم،
وَز حَسْرَتِ لَعْلِ آبْدارَت مُرْدَم. ۱
2. قِصَّه چِه كُنَم دَراز كوتاه كُنَم:
باز آی، كِه باز زِٱنْتِظارَت مُردَم. ۲

---

628. (13.)

1. جانا چو شَبی با تو بَروز آوَرْدَم،
گَر بی تو دَمی بَر آوَرَم، نامَرْدَم؛ ۱
2. از مَرْگ نَتَرْسَم پَس از این، كابِ حَیَات
از چَشْمَهء نوشِ آبْدارَت خَورْدَم. ۲

---

629. (14.)

1. تاكَیْ بُوَد این جَوْر و جَفا كَرْدَنِ تو:
بیهوده دِلِ خَلائق آزُرْدَنِ تو: ۱
2. تیغیسْت بَدَسْتِ اَهْلِ دِل خونآلود،
گَر بَر تو رَسَد، خونِ تو دَر گَرْدَنِ تو. ۲

---

630. (15.)

1. لَب باز مَگیر یَك زَمان از لَبِ جام،
تا بَر داری کامِ جَهان از لَبِ جام؛ ۱
2. دَر جامِ جَهان چو تَلْخ و شیرین بَهَمَسْت،
این از لَبِ یار خواه و آن از لَبِ جام. ۲

---

631. (16.)

1. گُفْتی کِه: تُرا شَوَم، مَدار اَنْدیشه،
دِل خَوش کُن و بَر صَبْر گُمار اَنْدیشه. — ۱
2. کو صَبْر و چه دِل کانْچِه دِلَش می خوانی،
یَك قَطْرَهٔ خونَسْت و هَزار اَنْدیشه. ۲

---

632. (17.)

1. عِشْقِ رُخِ یار بَر مَنِ زار مَگیر،
بَر خَسْتهدِلان خُرْده بَیَكْبار مَگیر؛ ۱
2. صوفی، چو تو رَسْمِ رَهْرَوان می دانی،
بَر مَرْدُمِ رِنْد نُکْته بِسْیار مَگیر. ۲

---

633. (18.)

1. نی قِصّه، آن شَمْعِ چِگِل بِتْوان گُفْت،
نی حالِ دِلِ سوخْتهدِل بِتْوان گُفْت؛ ١

2. غم دَر دِلِ تَنْگِ مَن از آنَسْت، کِه نیسْت
یَك دوسْت کِه با وَیْ غَمِ دِل بِتْوان گُفْت. ٢

634. (19.)

1. خوبانِ جَهان صَیْد تُوَان کَرْد بَزَر،
خَوش خَوش بَرِ ایشان بِتْوان خورْد بَزَر؛ ١

2. نَرْگِس کِه کُلَهْدارِ جَهانَسْت ببین،
کو نیز چِه گونه سَر دَر آوَرْد بَزَر. ٢

635. (20.)

1. ماهی کِه قَدَش بَسَرْو می ماند راسْت،
آئینه بَدَسْت و رویِ خود می آراسْت. ١

2. دَسْتارْچَه پیشْکَشی کَرْدَم؛ گُفْت:
وَصْلَم طَلَبی، زَهی خِیالی کِه تُراسْت. ٢

636. (21.)

1. قَسّامِ بَهِشْت و دوزَخ آن عُقْدهٔ کُشای
ما را نَگُذارَد، کِه دَر آئیم زِ پای. ١
2. تا کَیْ رَوَد این گُرگُرْبائی بِنُمای
سَرْپَنْچَهٔ دُشْمَن‌اَفْکَن ای شیرِ خُدای. ٢

---

637. (22.)

1. جُز نَقْشِ تو دَر نَظَر نَیایَد ما را،
جُز کویِ تو رَهْگُذَر نَیایَد ما را، ١
2. خواب اَرْچِه خَوش آیَد هَمه را دَر عَهْدَت،
حَقّا کِه بَچَشْم دَر نَیایَد ما را. ٢

---

638. (23.)

1. چَشْمَت کِه فُسون و رَنْگ می بارَد از او،
زِنْهار کِه تیغِ جَنْگ می بارَد از او؛ ١
2. بَس زود مَلول گَشْتی از هَمْنَفَسان،
آه از دِلِ تُو کِه سَنْگ می بارَد از او. ٢

---

639. (24.)

1. هَر دوسْت کِه دَم زَد از وَفا، دُشْمَن شُد،
هَر پاکْرَوی کِه بود، تَرْدامَن شُد: ١

2. گویَنْد شَب آبِسْتَنِ غَیْبَسْت، عَجَب
چون مَرْد نَدید، از کِه آبِسْتَن شُد. ٢

---

640. (25.)

1. ای باد حَدیثِ مَن نِهانَش می گو،
سوزِ دِلِ مَن بَصَد زَبانَش می گو؛ ١

2. می گو نه بَدان سان، کِه مَلالَش گیرَد،
می گو سُخُنی، و دَر مِیانَش می گو. ٢

---

641. (26.)

1. گُفْتَم: کِه لَبَت. گُفْت: لَبَمْ آبِ حَیات.
گُفْتَم: دَهَنَت. گُفْت: زَهی حَبِّ نَبات. ١

2. گُفْتَم: سُخُنِ تو گُفْت حافِظ. گُفْتا:
شادیءِ هَمَه لَطیفهگویان صَلَوات. ٢

---

642. (27)

1. ماهم کِه رُخَش روشَنیِ خَور بِگرِفت،
کَرْدِ خَطِ او دامَنِ کَوثَر بِگرِفت؛ ۱

2. دِلْها هَمه دَر چاهِ زَنَخْدان انْداخْت،
وانْگاه سَرِ چاه بَعَنْبَر بِگرِفْت. ۲

---

643. (28.)

1. چون جامه زِ تَن بَر کَشَد آن مُشْکین‌خال
ماهی، کِه نَظیرِ خود نَدارَد بَجَمال، ۱

2. دَر سینه دِلَش زِ نازِکی بِتْوان دید
مانَنْدهٔ سَنْگِ خاره دَرْ آبِ زُلال. ۲

---

644. (29.)

1. سَیْلاب گِرِفت گِرْدِ ویرانهٔ عُمْر،
واغازِ پُری نِهاد پَیْمانهٔ عُمْر؛ ۱

2. هُشْیار شَو ای خواجه، کِه خَوش خَوش بِکَشَد
حَمّالِ زَمانه رَخْت از خانهٔ عُمْر. ۲

---

645. (30.)

1. از چَرْخ بَهَر گونه هَمی دار اُمّید،
وَز گَرْدِشِ روزگار می لَرْز چو بید. ۱
2. گُفْتی کِه: پَس از سِیَاه رَنْگی نَبُوَد. —
پَس مویِ سِیَاهِ مَن چِرا گَشْت سَپید. ۲

646. (31.)

1. چَشْمِ تو کِه سِحْرِ بابُلَسْت اُسْتادَش،
یا رَب کِه فُسونْها مَرَوَاد از یادَش، ۱
2. وان گوش کِه حَلْقه کَرْد دَر گوشِ جَمال،
آویزه زِ دُرِّ نَظْمِ حافِظ بادَش. ۲

647. (32.)

1. با مَیْ بَکَنارِ جوی می بایَد بود،
وَز غُصّه کَناره‌جوی می بایَد بود؛ ۱
2. این مُدَّتِ عُمْرِ ما چو گُل دَه‌روزَسْت،
خَنْدان‌لَب و تازه‌روی می بایَد بود. ۲

648. (33.)

1. ای شَرمْزَدَه غُنْچَهء مَسْتور از تو،
حَیْران و خَجِل نَرْگِسِ مَخْمور از تو؛ ١
2. گُل با تو بَرابَری کُجا یارَد کَرْد،
کو نور زِ مَه دارَد و مَه نور از تو. ٢

---

649. (34.)

1. اَوَّل بَوَفا مَیِ وِصالَم دَر داد،
چون مَسْت شُدَم، جامِ جَفا بَر سَر داد؛ ١
2. با آبِ دو دیده وُ دِلِ پُرآتِش
خاكِ رَهِ او شُدَم، بَبادَم دَر داد. ٢

---

650. (35.)

1. با مَرْدُمِ نیك بَد نَمی بایَد بود،
دَر بادیه دیو و دَد نَمی بایَد بود، ١
2. مَفْتونِ مَعاشِ خود نَمی بایَد شُد،
مَغْرور بَفَضْلِ خود نَمی بایَد بود. ٢

---

651. (36.)

1. اى سايَهٔ سُنْبُلَت سَمَن پَرْوَرْدَه،
ياقوتِ لَبَت دُرِّ عَدَن پَرْوَرْدَه؛ ١
2. هَمْچون لَبِ خَود مُدام جان مى پَرْوَرْد
زان راح، كِه روحيسْت بَدَن پَرْوَرْدَه. ٢

---

652. (37.)

1. هَر روز دِلَم بَزيرِ بارى دِگَرَسْت،
دَر ديدَهٔ مَن زِ هَجْر خارى دِگَرَسْت؛ ١
2. مَن جَهْد هَمى كُنَم، قَضا مى گُويَد:
بيرون زِ كِفايَتِ تو كارى دِگَرَسْت. ٢

---

653. (38.)

1. چون بادَه زِ غَم چِه بايَدَت جوشيدَن،
با لَشْكَرِ غَم نَمى تُوَان كوشيدَن؛ ١
2. سَبْزَسْت لَبَت، ساغَر از او دور مَدار،
مَىْ بَر لَبِ سَبْزَه خَوش بُوَد نوشيدَن. ٢

654. (39.)

1. آیّامِ شَبابَسْت شَراب اَوْلیتَر،

هَر غَمْزَدَهٔ مَسْتِ خَراب اَوْلیتَر؛ ١

2. عالَم هَمه سَر بَسَر خَرابَسْت و یَباب،

دَر جایِ خَراب هَم خَراب اَوْلیتَر. ٢

---

655. (40.)

1. باز آی کِه جانَم بِجَمالَت نِگَرانَسْت،

باز آی کِه دِل دَر غَمِ هَجْرَت بِفِغانَسْت، ١

2. باز آی کِه بی رویِ تو ای یارِ عَزیز

سَیْلاب زِ چَشْمِ مَنِ سَرْگَشْته رَوانَسْت. ٢

---

656. (41.)

1. بَر گیر شَرابِ طَرَب‌اَنْگیز و بِیا،

پِنْهان زِ رَقیبِ سِفْله مَسْتیز و بِیا. ١

2. مَشْنَوْ سُخَنِ خَصْم کِه: بِنْشین و مَرَوْ.

بِشْنَوْ زِ مَن ای نِگار: بر خیز و بِیا. ٢

---

657. (42.)

1. هَجْرَت کِه بَجانِ مَنِ دَرْویش آمَد،
گوئی نَمَکی بَر جِگَرِ ریش آمَد؛ ۱
2. تَرْسیدَم مَن کَز تو شَوَم روزی دور؛
دیدی کِه هَمان روزِ بَدَم پیش آمَد. ۲

658. (43.)

1. شیرین‌دهَنان عَهْد بَپایان نَبَرَنْد،
صاحِب‌نَظَران زِ عاشِقی جان نَبَرَنْد؛ ۱
2. مَعْشوقه چو بَر مُراد و رأیِ تو بُوَد،
نامِ تو مِیَانِ عِشْقبازان نَبَرَنْد. ۲

659. (44.)

1. زُلْفَیْنِ تو پیچ و خَم و تاب از چِه گِرِفْت.
وان چَشْمِ خُمارینِ تو خواب از چِه گِرِفْت. ۱
2. چون هیچ کَسی بَرْگِ گُلی بَر تو نَزَد،
سَر تا قَدَمَت بویِ گُلاب از چِه گِرِفْت. ۲

660. (45.)

1. راهِ طَلَبِ تو خارِ غَمْها دارَد،
کو راهرَوی کِه این قَدَمْها دارَد. ۱
2. دانی کِه: کِه روشِناسِ عِشْقَسْت. آن کو
بَر چِهْرَهٔ جان چِراغِ دَمْها دارَد. ۲

---

661. (46.)

1. بَر دار دِل از مادَرِ دَهْر ای فَرْزَنْد،
با نِصْفِ آخِرِ شوهَرَش دَر پَیْوَنْد؛ ۱
2. بی قَلْب نَدانی اینْچُنین شَخْصی را،
چون حافِظ اَگَر شَوی بَرویَش خُرْسَنْد. ۲

---

662. (47.)

1. مَن با کَمَرِ تو دَر مِیان کَرْدَم دَسْت،
پِنْداشْتَمَش کِه دَر مِیان چیزی هَسْت؛ ۱
2. پَیْداسْت کَز آن مِیان چِه بَر بَسْت کَمَر،
تا مَن زِ کَمَر چِه طَرْف بَر خواهَم بَسْت. ۲

---

663. (48.)

1. مَقْبولِ دِلِ خَواص و مَشْهورِ عَوام
خوش‌لَهْجه و مَوْزون‌حَرَکت بَدْرِ تَمام ١

2. دَر خِطّهٔ شیراز بَنامَسْت و نشان
رودآوَر حاجی حافِظ اَحْمَد نام. ٢

---

664. (49.)

1. آوازِ پَرِ مُرْغِ طَرَب می شِنَوَم،
یا نَفْحهٔ گُلْزارِ اَرَب می شِنَوَم؛ ١

2. یا باد حَدیثی زِ لَبَش می گُوید.
اَلْقِصّه رِوایَتی عَجَب می شِنَوَم. ٢

---

665. (50.)

1. با شاهِدِ شوخ و شَنْگ و با مُطْرِب و نَیْ
کُنْجی و فَراغَتی و یَك شیشهٔ مَیْ؛ ١

2. چون گَرْم شَوَد زِ باده ما را رَگ و پَیْ،
مِنّت نَبَرَم بَیَك جَو از حاتِمِ طَیْ. ٢

---

666. (51.)

1. دَر هَجْرِ تو مَن ز شَمْعِ اَفْزون گِرْیَم،
دائم چو صَراحی اَشْكِ گُلْگُون گِرْیَم؛ ۱
2. چون ساغَرِ بادهٔ اَم، كِه از دِلتَنْگی
چون نالهٔ چَنْگ بِشْنَوَم خون گِرْیَم. ۲

---

667. (52.)

1. عَیْبیسْت عَظیم بَرْكَشیدَن خود را،
وَز جُمْلهٔ خَلْق بَرْگُزیدَن خود را؛ ۱
2. از مَرْدُمَكِ دیده بِبایَدْ آموخْت
دیدَن همه كَس را و نَدیدَن خود را. ۲

---

668. (53.)

1. جانَم بَفِدایِ آن كِه او اَهْل بُوَد،
سَر دَر قَدَمَش اَگَر نِهی سَهْل بُوَد؛ ۱
2. خواهی كِه بِدانی بَیَقین دوزَخ را:
دوزَخ بَیَقین صُحْبَتِ نااَهْل بُوَد. ۲

---

669. (54.)

1. سَر تا سَرْ آفاق بَهاوَن سودَن،
نُه طاقِ فَلَك بَخونِ دِلْ اَنْدودَن، ١
2. صَد سال دِگَرْ اَسیرِ زِنْدان بودَن،
بِه زان كِه دَمی هَمْدَمِ نادان بودَن. ٢

---

670. (55.)

1. تا كار بَكامِ دِلِ مَجْروح بُوَد،
تا مُلْكِ تَنَم بی مَلِكِ روح بُوَد، ١
2. اُمّیدِ مَن آنَسْت زِ دَرْگاهِ خُدا،
كابْوابِ سَعادَت هَمه مَفْتوح بُوَد. ٢

---

671. (56.)

1. ای دوسْت دِل از جَفایِ دُشْمَن دَركَش،
با رویِ نِكو شَرابِ روشَن دَركَش؛ ١
2. با اَهْلِ هُنَر گویِ گِریبان بِگُشای،
وَز نااَهْلان تَمام دامَن دَركَش. ٢

---

672. (57.)

1. ای کاج کِه بَخْت سازْکاری کَرْدی،
یا دَوْرِ زَمانه باز یاری کَرْدی، ١
2. از دَسْتِ جَوانِیَم چو بِرْبود عِنان،
پیری چو رِکاب پایداری کَرْدی. ٢

---

673. (58.)

1. عُمْری زِ پَیِ مُراد ضائع دارَم،
وَز دَوْرِ فَلَك چیسْت کِه نافِع دارَم: ١
2. با هَر کِه بِگُفْتَم کِه، تُرا دوسْت شُدَم،
شُد دُشْمَنِ مَن: وَه کِه چِه طالِع دارَم. ٢

---

674. (59.)

1. یاران، چو بَهَم دَسْت دَر آغوش کُنید،
این گَرْدِشِ چَرْخ را فَراموش کُنید: ١
2. چون دَوْر بَمَن رَسَد، نَمانَم بَر جای،
بَر یادِ مَن آن دَوْرِ بَقا نوش کُنید. ٢

675. (60.)

1. اِمْروز دَر این زَمانهٔ عَهْدشِکَن
کو دوسْت کِه عاقِبَت نَگَرْدَد دُشْمَن. ۱
2. تَنْهائی را از آن گِرِفْتَم دامَن،
تا دوسْت نَبینَدَم بَکامِ دُشْمَن. ۲

---

676. (61.)

1. ای دوسْت بَکامِ دُشْمَنانَم کَرْدی؛
بودَم چو بَهار، چون خَزانَم کَرْدی. ۱
2. دَر کیشِ تو مَن راسْتِ بُدَم هَمْچون تیر؛
قُرْبانِ شَوَمَت، چِرا کَمانَم کَرْدی. ۲

---

677. (62.)

1. از عاجِزی وُ سَلیمی وُ مِسْکینی
وَز کِبْر و بُزُرْگْواری وُ خودْبینی ۱
2. بَرْ آتِش اَگَر نِشانِیَم بِنْشینَم،
بَرْ اَسْب اَگَر نِشانَمَت نَنْشینی. ۲

---

678. (63.)

1. غافِل مَنِشین ای یار از تیزیٔ آه،
کاتِش رَسَدَت زِ آتِش‌اَنْگیزیٔ آه، ١
2. تا دَر سَرِ کویِ خود نَپِنْداری سَهْل
شَبْگَرْدیٔ گِرْیه وُ سَحَرْخیزیٔ آه. ٢

---

679. (64.)

1. بَر دِل غَمِ روزْگار تاکَیْ داری·
بِگْذار جَهان و هَرْچِه دَر وَیْ داری؛ ١
2. یاری و شَرابی طَلَب وُ پایِ گُلی،
دَر دَسْت کُنون کِه جُرْعهٔ مَیْ داری. ٢

---

680. (65.)

1. مَن جایِ غَمِ تو دَر دِلِ خویش کُنَم،
دَرْدِ تو دَوایِ جِگَرِ ریش کُنَم؛ ١
2. چَنْدان کِه تو بَر دِلَم جَفا بیش کُنی،
مَن بَر سَرِ آنَم کِه وَفا بیش کُنَم. ٢

681. (66.)

1. گُفْتَم کِه: چِه خالَسْت بَدین شیرینی،
گُفْتا: تو سَلیم و ساده وُ مِسْکینی؛ ۱
2. دَرْ آئنهٔ جَمالِ ما خالی نیسْت،
تُو مَرْدُمِ چَشْمِ خود دَر آن می بینی. ۲

---

682. (67.)

1. اَشْکَم چو رُخِ نِگارِ مَن گُلْگون شُد،
وَز خونِ دِلَم خانهٔ چَشْمَم خون شُد؛ ۱
2. مَحْبوبِ مَن از ناز چُنین گُفْت مَرا:
کای یارِ عَزیز حالِ چَشْمَت چون شُد. ۲

---

683. (68.)

1. دَر غُرْبَت اَگَر کَسی بِمانَد ماهی،
گَر کوه بُوَدْ از او نَمانَد کاهی؛ ۱
2. بیچاره غریب اَگَرْچِه ساکِن باشَد،
چون یادِ وَطَن کُنَد بَر آرَد آهی. ۲

---

684. (69.)

1. یا رَب چو بَرآرَنْدهٔ حاجات توئی،
هَم قاضی و کافیِٔ مُهِمّات توئی، ١

2. مَن سِرِّ دِلِ خویش بَتو کَیْ گویَم،
چون عالِمِ اَسْرارِ خَفِیّات توئی. ٢

D. مثنویات

685. (1.)

بحر هزج ‿ – – – ، ‿ – – – ، ‿ – –

1. اَلا ای آهوِی وَحْشی کُجائی،
مَرا با تُسْت بِسْیَار آشْنائی؛ ١

2. دو تَنْهارَوْ دو سَرْگَرْدان دو بیکَس،
دَدودَم دَرکَمین از پیش و از پَس، ٢

3. بِیَا تا حالِ یَکْدیگَر بِدانیم،
مُرادِ هَم بِجوئیم اَر تُوَانیم، ٣

4. کِه می بینَم، کِه این دَشْتِ مُشَوَّش
چَراگاهی نَدارَد خُرَّم وُ خَوش. ٤

5. کِه خواهَد شُد، بِگوئید ای رَفیقان،
رَفیقِ بیکَسان یارِ غَریبان، ٥

6. مَگَر خِضْرِ مُبارَكْپَیْ دَر آیَد،
زِ یُمْنِ هِمَّتَش کاری بَر آیَد؛ ٦

7. مَگَر وَقْتِ عَطا پَرْوَرْدَن آمَد،
کِه عالَم لا تَذَرْنی فَرْدًا آمَد. ٧

8. بَوَقْتی رَهْرَوی دَر سَرْزَمینی
بَلُطْفَش گُفْت رِنْدِ رَهْنِشینی، ٨

9. کِه: ای سالِك چِه دَرْ اَنْبانه داری.
بِیَا دامی بِنِه. گَر دانه داری. ٩

10. جَوابَش داد و گُفْتا: دانه دارَم،
وَلی سیمُرْغ می بایَد شِکارَم. ١٠

11. بِگُفْتا: چون بَدَسْت آری نِشانَش.
کِه از ما بی نِشانَسْت آشِیانَش. ١١

12. مَدِه جامِ مَی و پایِ گُل از دَسْت،
وَلی غافِل مَباش از دَهْرِ بَدْمَسْت. ١٢

13. چو آن سَرْوِ سَهی شُد کارْوانی،
زِ شاخِ سَرْو می کُن دیده‌بانی. ١٣

14. بِرَفْت وُ طَبْعِ خوش‌باشَم حَزین کَرْد؛
بِرادَر با بِرادَر کَیْ چُنین کَرْد. ١۴

15. چُنان بی رَحْم زَد تیغِ جُدائی،
کِه گوئی خود نَبودَسْت آشْنائی. ١٥

16. نِثارِ مَن چِه وَزْن آرَد بَدین ساز،
کِه خورْشیدِ غَنی شُد کیسه‌پَرْداز. ١٦

685.

17. لَبِ سَرْچَشْمه وُ یَكْ طَرْفِ جوئی،
نَمِ اَشْكی و با خَود گُفْتوگوئی؛ ١٧

18. بَیادِ رَفْتَگان وُ دوسْتْداران
مُوَافِق گَرْد با اَبْرِ بَهاران؛ ١٨

19. چو نالان آیَدَتْ آبِ رَوان پیش،
مَدَد بَخْشَش زِ آبِ دیدهٔ خویش. ١٩

20. نَكَرْد آن هَمْدَمِ دیرین مُدارا،
مُسُلْمانان مُسُلْمانان خُدا را. ٢٠

21. مَرا بِگْذَشتْ آبِ فُرْقَت از سَر،
بَدین حالَم مُدارا نیسْت دَرْخَور. ٢١

22. مَگَر خِضْرِ مُبارَكْپَیْ تُوانَد،
كِه این تَنْها بَدان تَنْها رَسانَد. ٢٢

23. چِرا با بَخْتِ خَود چَنْدین سِتیزَم:
چِرا از طالِعِ خَود می گُریزَم: ٢٣

24. هَم اَكْنون راهِ كویِ دوسْت گیرَم،
اَگَر میرَم، هَم اَنْدَر راه میرَم؛ ٢٤

25. غَریبانی كِه حالِ مَن بِبینَنْد،
زَمانی بَر سَرِ خاكَم نِشینَنْد؛ ٢٥

26. غَریبان را غَریبان یاد دارَنْد،
كِه ایشان یَكْدِگَر را یادْگارَنْد. ٢٦

27. خُدایا چارهٔ بیچارگانی،
مَرا وُ جُز مَرا چارَه تو دانی؛ ٢٧

28. چُنان کَز شَب بَر آری روزِ روشَن،
از این اَنْدُهْ بَر آری شادیء مَن. ٢٨

29. زِ هِجْرانَش بَسی دارَم شِکایَت،
نَمی گُنْجَد دَر این جا این حِکایَت. ٢٩

30. تو گَوْهَر بین و از خَرْمُهْره بِگْذَر،
زِ طَرْزی کان نَگَرْدَد شُهْره بِگْذَر. ٣٠

31. چو مَن ماهیء کِلْك آرَم بَتَحْریر،
تو از نون وَٱلْقَلَم می پُرْس تَفسیر. ٣١

32. رَفیقان، قَدْرِ یَکْدیگَر بِدانید،
چو مَعْلومَسْت شَرْح، اَزْبَر بِخوانید. ٣٢

33. مَقالاتِ نَصیحَتگو هَمینَسْت،
کِه: حُکْم‌اَنْدازِ هِجْران دَر کَمینَسْت. ٣٣

34. رَوان را با خِرَد دَرْهَم سِرِشْتیم،
وَزان تُخْمی کِه حاصِل گَشْت کِشْتیم؛ ٣۴

35. فَرَحْبَخْشی دَر این تَرْکیب پَیْداسْت،
کِه مَغْزِ شِعْر و مَغْزِ جان و اِجْزاسْت. ٣٥

36. بِیا وَز نُکْهَتِ این طیبِ اُمّید
مَشامِ جان مُعَطَّر ساز جاوید؛ ٣٦

686.

37. کِه این نافَه زِ چینِ جیبِ حورَسْت،
نَه زان آهو کِه از مَرْدُم نَفورَسْت. ٣٧

38. دَر این وادی بَبانْگِ سَیْل بِشْنَوْ،
کِه: صَد مَن خونِ مَعْصومان بَیَك جَوْ. ٣٨

39. پَرِ جَبْرِیل را اینْجا بِسوزَنْد،
بَدان تا کودَکان آتِش فِروزَنْد. ٣٩

40. سُخَن گُفْتَن کِرا یاراسْت اینْجا.
تَعالَی اَللّٰه چِه اِسْتِغْناسْت اینْجا. ٤٠

41. بِرَوْ حافِظ، دَر این مَعْرِض مَزَن دَم،
سُخَن کوتاه کُن، وَاللّٰهُ أَعْلَم. ٤١

686. (2.)

ساقی نامه

بحر متقارب ‿ – –، ‿ – –، ‿ – –، ‿ –

1. بِیا ساقی، آن مَیْ کِه حال آوَرَد
کَرامَت فِزایَد کَمال آوَرَد ١

2. بَمَن دِه، کِه بَس بیدِل اُفْتاده اَم،
وَزین هَر دو بیحاصِل اُفْتاده اَم. ٢

3. بِیا ساقی، آن کیمِیای فُتوح
کِه با گَنْجِ قارون دِهَد عُمْرِ نوح ٣

4. بِدِه، تا بَرویَت کُشایَند باز
دَرِ کامْرانی و عُمْرِ دَراز. ۴

5. بِیا ساقی، آن آتِشِ تابْناك
کِه زَرْدُشْت می جویَدَش زیرِ خاك ۵

6. بَمَن دِه، کِه دَر کیشِ رِنْدانِ مَسْت
چِه آتِش‌پَرَسْت وُ چِه دُنْیاپَرَسْت. ۶

7. بِیا ساقی، آن مَیْ کَزو جامِ جَم
زَنَد لافِ بینائی اَنْدَر عَدَم ۷

8. بَمَن دِه، کِه باشَم بَتَأْیِیدِ جام
چو جَمْ آگَه از سِرِّ عالَم مُدام. ۸

9. بِیا ساقی، آن جامِ جَم دِه مَرا،
تَعَلُّل مَکُن، دَمْبَدَم دِه مَرا؛ ۹

10. کِه خَوش گُفْت جَمْشیدِ با تاج و گَنْج
کِه: یَك جَوْ نَیَرْزَد سَرایِ سِپَنْج. ۱۰

11. بِیا ساقی، آن جامِ چون سَلْسَبیل
کِه دِل را بَفِرْدَوْس باشَد دَلیل ۱۱

12. بَمَن دِه، کِه طُنْبور خَوش گُفْت و نَیْ
کِه: یَك جُرْعه مَیْ بِه زِ دَیْهیمِ کَیْ. ۱۲

13. بِیا ساقی، آن بِکْرِ مَسْتورِ مَسْت
کِه اَنْدَر خَرابات دارَد نِشَسْت ۱۳

686.

14. بَمَن دِه، کِه بَدْنام خواهَم شُدَن،
خَرابِ مَی وُ جام خواهَم شُدَن. ۱۴

15. بِیَا ساقی، آن آبِ اَنْدیشه‌سوز
کِه گَر شیر نوشَد شَوَد بیشه‌سوز ۱۵

16. بِدِه، تا شَوَم بَر فَلَك شیرْگیر،
بَهَم بَر زَنَم دامِ این گُرْگِ پیر. ۱۶

17. بِیَا ساقی، آن مَیْ کِه حورِ بَهِشْت
عَبیرِ مَلائك دَر او مَی سِرِشْت ۱۷

18. بِدِه، تا بُخوری بَر آتِش نِهَم،
دَماغِ خِرَد تا اَبَد خوش کُنَم. ۱۸

19. بِیَا ساقی، آن مَیْ کِه عَکْسَش زِ جام
بَکَیْخُسْرَو وُ جَم فِرِسْتَد پَیام ۱۹

20. بِدِه، تا بِگُویَم بَآوازِ نَیْ
کِه: جَمْشید کَیْ بود و کاوُسِ کَیْ. ۲۰

21. دَم از سَیْرِ این دَیْرِ دیرینه زَن،
صَلای بَشاهانِ پیشینه زَن. ۲۱

22. بِیَا ساقی، آن مَیْ کِه شاهی دِهَد
بَپاکیء او دِل گُواهی دِهَد ۲۲

23. بَمَن دِه، کِه سُلْطانِ دِل بوده اَم،
کُنون دورَم از وَیْ، کِه آلوده اَم. ۲۳

24. مَیَم دِه، مَگَر گَرْدَم از عَیْب پاك،
شَوَم ایمِن از فِکْرَتِ هَوْلناك. ۲۴

25. شَرابَم دِه وُ رویِ دَوْلَت بِبین،
خَرابَم کُن وُ گَنْجِ حِکْمَت بِبین. ۲۵

26. چو شُد باغِ روحانِیان مَسْکَنَم،
دَر این جا چِرا تَخْتهبَنْدِ تَنَم. ۲۶

27. مَن آنَم، کِه چون جام گیرَم بَدَسْت
بِبینَم دَر آن آئنَه هَرچِه هَسْت. ۲۷

28. بَمَسْتی دَرِ پارْسائی زَنَم،
دَمِ خُسْرَوی دَر گَدائی زَنَم، ۲۸

29. کِه حافِظ چو مَسْتانه سازَد سُرود،
زِ چَرْخَش دِهَد رودِ زُهْره دُرود. ۲۹

30. بِیَا ساقی، از بیوَفائیء عُمْر
بِتَرْس، وُ زِ مَیْ کُن گَدائیء عُمْر، ۳۰

31. کِه مَیْ عُمْر را می بِیَفْزایَدَت،
دَری هَر دَم از غَیْب بِگْشایَدَت. ۳۱

32. بِیَا ساقی، از مَیْ بِنِه مَجْلِسی،
کِه دُنْیَا نَدارَد وَفا با کَسی. ۳۲

33. حَبابِ مَیَت داد از این نُکْته یاد،
کِه چون بُرْد باد اَفْسَرِ کَیْقُباد. ۳۳

686.

34. بِیَا ساقی، از مَیْ طَلَب کامِ دِل،
کِه بی مَیْ نَدیدَم مَن آرامِ دِل. ۳۴

35. گَر از وَصْلِ جان تَن صَبوری کُنَد،
دِل از مَیْ تُوانَد کِه دوری کُنَد. ۳۵

36. بِیَا ساقی، این جام پُر کُن زِ مَیْ،
کِه گُویَم تُرا حالِ کِسْری و کَیْ. ۳۶

37. بِیَا ساقی، ایمِن چِه باشی زِ دَهْر،
بَر آنَسْت کِت خون بِریزَد بَقَهْر. ۳۷

38. بِیَا ساقی، از ما مَکُن سَرْکَشی،
کِه از خاکی آخِر، نَه از آتِشی. ۳۸

39. قَدَح پُر کُن از مَیْ، کِه مَیْ خوش بُوَد،
خُصوصًا کِه صافی و بیغَش بُوَد. ۳۹

40. بِیَا ساقی، آن راحِ رَیْحان‌نَسیم
بِمَن دِه، کِه نَه زَر بِمانَد نَه سیم. ۴۰

41. بِیَا ساقی، آن بادهٔ لَعْل‌صاف
بِدِه؛ تاکَی از شَیْد و تَزْویر و لاف. ۴۱

42. زِ تَسْبیح و خِرْقَه مَلولَم تَمام،
بِمَیْ رَهْن کُن هَر دو را، وَٱلسَّلام. ۴۲

43. بِیَا ساقی، از کُنجِ دَیْرِ مُغان
مَشَوْ دور، کاینْجاسْت گَنْجِ رَوان؛ ۴۳

44. وَرَت کَس بِگُویَد: مَرَوْ سوی دَیْر.
جَوابَش چِه گوئی: بِگُو: شَب بَخَیْر. ۴۴

45. بِیَا ساقی، آن اَرْغَوانی قَدَح
کِه دِل زو طَرَب یابَد وُ جان فَرَح ۴۵

46. بِمَن دِه، کِه از غَم خَلاصَم دِهَد،
نِشانِ رَهِ بَزْمِ خاصَم دِهَد. ۴۶

47. بِیَا ساقی، آن مَی کِه جانپَرْوَرَسْت
دِلِ خَسْته را هَمْچو جان دَرْخورَسْت ۴۷

48. بِدِه، کَز جَهان خَیْمه بیرون زَنَم،
سَراپَرْدِه بالایِ گَرْدون زَنَم. ۴۸

49. بِیَا ساقی، آن جامِ چون مِهْر و ماه
بِدِه، تا زَنَم بَر فَلَك بارْگاه. ۴۹

50. بِیَا ساقی، از بادَهایِ کُهَن
بِجامَم پیاپی مَرا مَسْت کُن؛ ۵۰

51. چو مَسْتَم کُنی از مَیِ بیغَشَت،
بِمَسْتی بِگُویَم سُرودِ خَوشَت. ۵۱

52. بِیَا ساقی، اَکْنون کِه شُد چون بِهِشْت
زِ رویِ تو این بَزْم عَنْبَرسِرِشْت ۵۲

53. خُذِ الْجامَ لا تَخْشَ فیهِ الْجُناح،
کِه دَر باغِ جَنَّت بُوَد مَی مُباح. ۵۳

686.

54. بِیَا ساقی، از مَی نَدارَم گُزیر،
بَیَك جامِ باقی مَرا دَسْت گیر؛ ٥٤

55. کِه از دَوْرِ گَرْدون بَجان آمَدَم،
رَوان سوی دَیْرِ مُغان آمَدَم. ٥٥

56. بِیَا ساقی، آن بادَهٔ ذَوْق بَخْش
بِدِه، تا نِشینیم بَر پُشْتِ رَخْش، ٥٦

57. تَهَمْتَن صِفَت رو بَمَیْدان کُنیم،
بَکامِ دِل آهَنْگِ جَوْلان کُنیم. ٥٧

58. بِیَا ساقی، آن جامِ یاقوت وَش
کِه بَر دِل کُشایَد دَرِ وَقْتِ خَوش ٥٨

59. بِدِه، تا خِرَد را قَلَم دَر کَشَم،
زِ مَسْتی بَعالَم عَلَم دَر کَشَم. ٥٩

60. زِ جامِ دَمادَم دَمی دَم زَنیم،
زِ مَی آب بَرْ آتِشِ غَم زَنیم. ٦٠

61. کِه اِمْروز با یَکْدِگَر مَی خوریم؛
چو فُرْصَت نَباشَد، دِگَر کَیْ خوریم. ٦١

62. کِه آنان کِه بَزْمِ طَرَب ساخْتَنْد،
بَبَزْمِ طَرَب هَم بِپَرْداخْتَنْد؛ ٦٢

63. از این دامْگَه دیوْلاخِ مَغاك
بِرَفْتَنْد و بُرْدَنْد حَسْرَت بَخاك. ٦٣

64. بَر این تَخْتِ پیروزه پیروز کیسْت·
بَر این کاخِ دَه‌روزه بِهْروز کیسْت· ۶۴

65. دِریغا جَوانی کِه بَر باد رَفْت،
خُنُكْ آن کِه با دانِش و داد رَفْت. ۶۵

66. بِدِه ساقی آن مَیْ، کِه تا دَم زَنیم
قَدَم بَر سَرِ هَر دو عالَم زَنیم. ۶۶

67. سَبُك باش و رِطْلِ گِرانَم بِدِه،
وَگَر فاش نَتْوَان، نِهانَم بِدِه. ۶۷

68. کَسی کو زَدی کوس بَر پُشْتِ پیل،
زَدَنْدَش بِناکام کوسِ رَحیل. ۶۸

69. تَباشیرِ صُبْح از طَبَقْهایِ نور
بَگوش آیَدَم هَر دَم از لَفْظِ حور، ۶۹

70. کِه: ای خوش‌نَوا مُرْغِ شیرین‌نَفَس
بِجُنْبان پَر و بال و بِشْکَن قَفَس. ۷۰

71. بَر اَیْوانِ شَش‌طاقِ اَخْضَر نِشین،
بَمَنْزِلْگَهِ جان‌نِشیمَن نِشین، ۷۱

72. کِه، فیروزْروزی مَنوچِهْرچِهْر،
شَنیدی، کِه دَر عَهْدِ بوزُرجِمِهْر ۷۲

73. نُوِشْتَنْد بَر جامِ نوشیرَوان·
از آن پیش کَز ما نَیابی نِشان ۷۳

686.

74. زِ ما بِشْنَو این پَنْد و آموز کار،
یَکی نُکْتَه از گَرْدِشِ روزْگار، ۷۴

75. کِه: این مَنْزِلِ دَرْد و جایِ غَمَسْت،
دَر این دامْگَه شادْمانی کَمَسْت. ۷۵

76. بَدین شادْمانیم، کَز دَرْد و غَم
نَداریم غَم، گَر نَداریم هَم. ۷۶

77. کُدامَسْت جامِ جَم و جَم کُجاسْت.
سُلَیْمان کُجا رَفْت و خاتَم کُجاسْت. ۷۷

78. کِه می دانَد از فَیْلَسوفانِ حَیْ،
کِه جَمْشید کَیْ بود و کاوُس کَیْ. ۷۸

79. چو سویِ عَدَم گام بَر داشْتَنْد،
دَر این بُقْعَه جُز نام نَگْذاشْتَنْد. ۷۹

80. چِه بَنْدی دِل اَنْدَر سِپَنْجی‌سَرای.
کِه چون بِگْذَری، باز نائی بَجای. ۸۰

81. دَر او بَسْتَنِ دِل زِ دیوانَگیسْت،
بَدو آشْنائی زِ بیگانَگیسْت. ۸۱

82. دَر این دارِ شَش‌دَر نَیابی بَکام
مَحَلِّ سُرور و مَقامِ مَرام. ۸۲

83. بِدِه ساقی آن آبِ آتِش‌خَواص،
کَزان آب یابَم زِ آتِش خَلاص: ۸۳

84. كِه دَرْ آتِشَسْت اين دِل روشَنَم،
هَمانا كِه آبى بَر آتِش زَنَم. ۸۴

85. بِدِه ساقى آن آبِ ياقوت‌رَنْگ،
كِه بُرْد از رُخِ لَعْل و ياقوت رَنْگ. ۸۵

86. رَوان دَر دِه آن آبِ عَيْنِ رَوان،
نه آبِ رَوان كافْتابِ رَوان. ۸۶

87. بَر اين سَقْفِ نُه‌پايَهء پَنْج‌طاق
تُوان زَد بِيَك جامِ مَىْ چارْطاق؛ ۸۷

88. كِه بَر بامِ نُه‌قُبَّهء بى‌سُتون
تُوان شُد، گَر از خَود تُوان شُد بِرون. ۸۸

89. تو گَر عاقِلى، خيز و ديوانه شَوْ،
مَريز آبِ خَود، خاكِ مَيْخانه شَوْ؛ ۸۹

90. مَشَوْ قَيْدِ اين دَيْرِ خاكى، مَباد
كِه ناگه دِهَد هَمْچو خاكَت بَباد. ۹۰

91. بِدِه ساقى آن خُسْرَوانى قَدَح،
كِه دِل را بِيَفْزايَد و جان فَرَح. ۹۱

92. مُراد از قَدَح بادَهء سَرْمَديسْت،
وَزين باده مَقْصودِ ما بيخوديسْت. ۹۲

93. جَوانى چو بَرْقِ يَمانى گُذَشْت،
چو بادِ صَبا زِنْدَگانى گُذَشْت. ۹۳

686.

94. بِرَوْ تَرْكِ این دارِ شَشدَر بِگُوی،
بِیَا دَسْت از این مارِ نهسَر بِشوی. ۹۴

95. سَر و زَر دَر این رَه رَوَان بَر فِشان،
وَر از رَهرَوَانی، رَوَان بَر فِشان. ۹۵

96. رَوَان شَوْ رَوَان سوی دارُ ٱلْبَقا،
فَنا دان هَمَه شَیْ بِغَیْرِ خُدا. ۹۶

97. بِدِه ساقی آن گَوْهَرِ روح‌بَخْش،
دَوَاىِ دِلِ ریشِ مَجْروح بَخْش: ۹۷

98. کِه دَوْران چو جام از کَفِ جَم رُبود،
اَگَر عالَمی باشَدَش، زان چِه سود. ۹۸

99. بِدِه ساقی آن آبِ اَفْسُرْده را،
بِمَیْ زِنْده ساز این دِلِ مُرْده را، ۹۹

100. کِه هَر پاره خِشْتی که بَر مَنْظَریسْت
سَرِ کَیْقُبادی و اِسْکَنْدَریسْت. ۱۰۰

101. بِجُز خونِ شاهان دَر این طَشْت نیسْت،
بِجُز خاكِ خوبان دَر این دَشْت نیسْت. ۱۰۱

102. شَنیدَم کِه شوریدَهٔ مَیْپَرَسْت
بِمَیْخانه می گُفْت جامی بَدَسْت، ۱۰۲

103. کِه: گَرْدونِ گَرْدان کِه دونپَرْوَرَسْت،
از او شادتَر هَر کِه نادانتَرَسْت. ۱۰۳

104. بِدِه ساقی آن تَلْخِ شیرین‌گُوار،
کِه شیرین بُوَد باده از دَسْتِ یار، ۱۰۴

105. کِه دارا کِه دارایِ آفاق بود
بَدارَنْدَگی دَر جهان طاق بود؛ ۱۰۵

106. بَدَسْتِ اَجَلْ این فَلَك دَر رُبود،
کِه پِنْداری هَرْگِز دَر این جا نَبود. ۱۰۶

107. بِیَا ساقی از مَن بِرَوْ پیشِ شاه،
بِگو این سُخَن: کای شَهِ جَم‌کُلاه، ۱۰۷

108. دِلِ بینَوایانِ مِسْکین بِجوی،
پَس آن گاه جامِ جهانْبین بِجوی. ۱۰۸

109. غَمِ این جَهان را، کَزو نیسْت نَفْع،
بَمَیْ می تُوان کَرْدَن از خویش دَفْع ۱۰۹

110. بَاِقْبالِ دارایِ دَیْهیم و تَخْت،
بِهین میوهٔ خُسْرَوانی دِرَخْت، ۱۱۰

111. خِدیوِ زَمین پادْشاهِ زَمان
مَهِ بُرْجِ دَوْلَت شَهِ کامْران، ۱۱۱

112. کِه تَمْکینِ اَوْرَنْگِ شاهی از اوسْت،
تَن‌آسانیِ مُرْغ و ماهی از اوسْت؛ ۱۱۲

113. فُروغِ دِلِ وُ دیدهٔ مُقْبِلان،
وَلی‌نِعْمَتِ جُمْله صاحِب‌دِلان؛ ۱۱۳

686.

114. جَهانْدار و دینپَرْوَر وُ دادْگَر،
کَزو تَخْتِ کَیْ گَشْت با زیب و فَر. ١١۴

115. چِه گُویَم، دِهَم شَرْحِ آثارِ او
کِه عَقْلَسْت حَیْران دَر اَطْوارِ او. ١١٥

116. چو قَدْرِ وَی از حَدِّ وَصْفَسْت بیش،
سَر اَنْدازَم از عَجْز و تَشْویر پیش، ١١۶

117. بَر آرَم بَاِخْلاص دَسْتِ دُعا،
کُنَم روی دَر حَضْرَتِ کِبْرِیا، ١١٧

118. کِه: یا رَب بَآلا و نَعْماءِ تو،
بَاَسْرارِ اَسْماءِ حُسْنایِ تو، ١١٨

119. بَحَقِّ کَلامَت کِه آمَد قَدیم،
بَحَقِّ رَسول وُ بَخُلْقِ عَظیم، ١١٩

120. کِه شاهِ جَهان باد فیروزبَخْت
باِقْبالَش آراسْتَه تاج و تَخْت. ١٢٠

121. زَمین تا بُوَد مَظْهَرِ عَدْل و جَوْر،
فَلَك تا بُوَد مَرْتَعِ جَدْی و ثَوْر، ١٢١

122. خِدیوِ جَهان شاه مَنْصور باد،
غُبارِ غَم از خاطِرَش دور باد. ١٢٢

123. بَحَمْدُ اَللّٰه ای خُسْرَوِ جَمنِگین،
شُجاعی بَمَیْدانِ دُنْیا و دین. ١٢٣

686.

124. بَمَنْصورِيَت شُد دَر آفاق نام،
كِه مَنْصور بودی بَر اَعْدا مُدام. ۱۲۴

125. فَريدون‌شُكوهی دَر اَيْوانِ بَزْم،
تَهَمْتَن‌نَبَرْدی بَمَيْدانِ رَزْم. ۱۲۵

126. فَلَك را گُهَر دَر صَدَف چون تو نيسْت،
فَريدون و جَم را خَلَف چون تو نيسْت. ۱۲۶

127. نَه تَنْها خَراجَت دِهَنْد از فِرَنْگ،
كِه مَهْراج باجَت فِرِسْتَنَد زِ زَنْگ. ۱۲۷

128. اَگَر تُرْك و هِنْدَسْت و گَر روم و چين،
چو جَم جُمْله داری بَزيرِ نِگين. ۱۲۸

129. زُحَل كَمْتَرين هِنْدويَت دَر رَواق،
سِپِهْرَت غُلامی مُرَصَّع‌نِطاق. ۱۲۹

130. هُمائيسْت چَتْرَت هُمايون‌اَثَر،
كِه دارَد بَسيطِ زَمين زيرِ پَر. ۱۳۰

131. سِكَنْدَرْصِفَت روم تا چين تُراسْت،
گَر او داشْت آئينه، آئين تُراسْت. ۱۳۱

132. بَجاىِ سِكَنْدَر بِمان سالْها،
بَدانادِلی كَشْف كُن حالْها. ۱۳۲

133. چو دَرْياىِ وَصْفَت نَدارَد كَنار،
مَديحَت كُنَم بَر دُعا اِخْتِصار. ۱۳۳

687.

134. زِ نَظْمِ نِظامی، کِه چَرْخِ کُهُن
نَدارَد چو او هیچ زیبا سُخُن، ۱۳۴

135. بِیارَم بَتَضْمین سِه بَیْتِ مَتین،
کِه نَزْدِ خِرَد بِه زِ دُرِّ ثَمین: ۱۳۵

136. از آن بیشْتَر کاوَری دَر ضَمیر
وِلایَت‌سِتان باش و آفاق‌گیر؛ ۱۳۶

137. زَمان تا زَمان از سِپِهْرِ بَلَنْد
بَفَتْحِ دِگَر باش فیروزمَنْد؛ ۱۳۷

138. از آن مَیْ، کِه جان داروِ هوش داد،
مَرا شَرْبَت وُ شاه را نوش باد. ۱۳۸

---

687. (3.)

مغنی نامه

بحر متقارب ‿– ,‿–– ,‿–– ,‿––

1. مُغَنّی کُجائی، بَگُلْبانْگِ رود
بَیاد آوَر آن خُسْرَوانی سُرود، ۱

2. بَمَسْتان نَویدِ سُرودی فِرِسْت،
بَیارانِ رَفْتَه دُرودی فِرِسْت. ۲

3. مُغَنّی نَوایِ طَرَب ساز کُن،
بَقَوْل وُ غَزَل قِصّه آغاز کُن، ۳

687.

4. کِه بارِ غَمَم بَر زَمین دوخْت پای،
بَضَرْبِ اُصولَم بَر آوَر زِ جای. ۴
5. مُغَنّی از آن پَرْدَه نَقْشی بِیار،
بِبین تا چِه گُفْت از حَرَم پَرْدَه‌دار. ۵
6. چُنان بَر کَش آوازِ خُنْیاگَری،
کِه ناهیدِ چَنْگی بَرَقْص آوَری. ۶
7. مُغَنّی دَف و چَنْگ را ساز دِه،
بَیارانِ خوش‌نَغْمَه آواز دِه. ۷
8. رَهی زَن، کِه صوفی بِحالَت رَوَد،
وِصالَش بَمَسْتی حَوالَت رَوَد. ۸
9. مُغَنّی بِزَن چَنْگ دَرْ اَرْغَنون،
بِبَرْ از دِلَم فِکْرِ دُنْیایِ دون، ۹
10. مَگَر خاطِرَم یابَد آسایِشی،
چو نَبْوَد زِ غَم با وَی آلایِشی. ۱۰
11. مُغَنّی بِیا، با مَنَت جَنْگ نیست،
کَفی بَر دَفی نِه، گَرَت چَنْگ نیست؛ ۱۱
12. شَنیدَم کِه چون مَیْ رَسانَد گَزَنْد،
خُروشیدَنِ دَف بُوَد سودْمَنْد. ۱۲
13. مُغَنّی کُجائی، کِه وَقْتِ گُلَسْت،
زِ بُلْبُل چَمَنْها پُر از غُلْغُلَسْت؛ ۱۳

687.

14. هَمان بِه کِه خونَم بجوش آوَری،
دَمی چَنْگ را دَر خُروش آوَری. ۱۴

15. مُغَنّی بِیَا، عود بَر ساز کُن،
نَوآئین نَوَائی نَو آغاز کُن؛ ۱۵

16. بَیَك نَغْمه دَرْدِ مَرا چاره ساز،
دِلَم نیز چون خِرْقه صَد پاره ساز. ۱۶

17. مُغَنّی چِه باشَد، کِه لُطْفی کُنی،
زِ نَیْ بازَم آتِش بَدِل اَفْکَنی، ۱۷

18. بِرون آری از فِکْرِ خود یَکْدَمَم،
بَهَم بَر زَنی خانُمانِ غَمَم. ۱۸

19. مُغَنّی کُجائی. نَوَائی بِزَن،
بَما بینَوَایان صَلائی بِزَن. ۱۹

20. چو خواهَد شُدَن عالَم از ما تَهی،
گَدائی بَسی بِه کِه شاهَنْشَهی. ۲۰

21. مُغَنّی بِگو قَوْل و بَرْدار ساز،
کِه بیچارَگان را توئی چاره‌ساز؛ ۲۱

22. تو بِنْمای راهِ عِراقَم بَرود،
کِه بِنْمایَم از دیده مَن زِنْده‌رود. ۲۲

23. مُغَنّی بِیَا بِشْنَو و کار بَنْد
زِ قَوْلِ مَن این پَنْدِ داناپَسَنْد: ۲۳

24. چو غَم لَشْکَر آرَد، بِیَارا صَفی
بَچَنْگ وُ رُبابی و نای وُ دَفی. ۲۴

25. مُغَنّی تو سِرّ مَرا مَحْرَمی،
زَمانی بَنَی زَن دَمِ هَمْدَمی. ۲۵

26. بَمَی دور کُنْ از دِلَت گَرِ غمیسْت،
دمی دَر نَئی زَن، کِه عالَم دَمیسْت. ۲۶

27. مُغَنّی کُجائی. بِزَن بَرْبَطی،
بِیَا ساقی، از باده پُر کُن بَطی، ۲۷

28. کِه باهَم نِسینیم و عَیْشی کُنیم،
دَمی خوش بَر آریم و طَیْشی کُنیم. ۲۸

29. مُغَنّی زِ اَشْعارِ مَن یَک غَزَل
بَآهَنْگِ چَنْگ آوَر اَنْدَر عَمَل، ۲۹

30. کِه تا وَجْد را کارْسازی کُنَم،
بَرَقْص آیَم وُ خِرْقهبازی کُنَم. ۳۰

31. بَمَسْتی تُوَان دُرِّ اَسْرار سُفْت،
کِه دَر بیخَودی راز نَتْوَان نِهُفْت. ۳۱

32. مُغَنّی مَلولَم، دوتائی بِزَن،
بَیَکْتائیء او سِهتائی بِزَن. ۳۲

33. مُغَنّی بِساز این نَوآئین سُرود،
بِگو با حَریفان بَآوازِ رود، ۳۳

687.

34. رَوانِ بُزُرْگان زِ خَود شاد کُن،
زِ پَرْویز و از بارْبَد یاد کُن. ٣۴

35. سَرِ فِتْنه دارَد دِگَر روزْگار،
مَن، وُ مَسْتی وُ فِتْنَهٔ چَشْمِ یار. ٣۵

36. دَر این خونفِشان عَرْصَهٔ رُسْتَخیز
تو خونِ صَراحی و ساغَر بِریز. ٣۶

37. هَمی بینَم از دَوْرِ گَرْدون شِگِفْت،
نَدانَم کِرا خاك خواهَد گِرِفْت. ٣٧

38. فِریبِ جَهان قِصَّهٔ روشَنَسْت،
بِبین تا چِه زایَد، شَب آبِسْتَنَسْت. ٣٨

39. بِیَا، دَر جَهان دِل مَنِه زینْهار،
کَسی بَر سَرِ پُل نَدارَد قَرار. ٣٩

40. هَمان مَنْزِلَسْت این جَهانِ خَراب،
کِه دیدَسْتْ اَیْوانِ اَفْراسِیَاب. ۴٠

41. هَمان مَنْزِلَسْت این بِیَابانِ دور،
کِه گُم شُد دَر او لَشْکَرِ سَلْم و تور. ۴١

42. کُجا رَأیِ پیرانِ لَشْکَرْکَشَش،
کُجا شیدهٔ تُرْكِ خَنْجَرْکَشَش، ۴٢

43. نَه تَنْها شُد اَیْوان و قَصْرَش بَباد،
کِه کَس دَخْمه‌اَش هَم نَدارَد بِیَاد. ۴٣

44. یَکی را قَلَم‌زَن کُنَد روزْگار،
۴۴ یَکی را دِهَد تیغ دَر روزِ کار.

---

688. (4.)

بحر خفیف ⏓⏓– , ⏑–⏑– , ⏓⏑––

1. سَگ بَر آن آدَمی شَرَف دارَد،
۱ کِه دِلِ دوسْتان بِیازارَد؛

2. این سُخَن را حَقیقَتی بایَد،
۲ تا مَعانی بَدِل فِرود آیَد،

3. کادَمی با تو دَسْت دَر مَطْعوم،
۳ سَگ زِ بیرون بَر آسْتان مَحْروم.

4. حَیْف باشَد کِه سَگ وَفا دارَد،
۴ وادَمی دُشْمَنی رَوا دارَد.

---

689. (5.)

بحر هزج ⏑–– , ⏓⏓–⏑ , ⏑–––

1. أَیا ریحَ ٱلْصَّبا قَلْبی کَئیبُ،
۱ مَشامی مِنْ بَخورِكَ یَسْتَطیبُ؛

2. گُذاری کُن سَحَر بَر طَرْفِ گُلْزار،
۲ بَسَرْو وُ گُل زِ ما پَیْغام بِگُزار:

689.

3. تو با رویَش زِ حُسْن ای گُل مَزَن لاف،
کِه زَرْدوزی نَدانَد بوریَاباف. ٣

4. مَناز ای سَرْو با بالایَش از قَد،
کِه با قَدَّش یَقینِ می اُفْتی از حَد. ۴

5. بِیَا ساقی، کِه اَیّامِ بَهارَسْت،
بَرَغْمِ او کِه او پَرْهیزْگارَسْت. ٥

6. شَرابِ اَرْغَوانی بَا غَوانی
هَمی خَور تا تُوَانی می تُوَانی؛ ۶

7. مَدِه دَر گوش رَه پَنْدِ اَدیبان؛
چِه پَنْدَشان، چِه آوازِ خَطیبان. ٧

8. هَمین می گویَدَت دَر باغ بُلْبُل
کِه: جام از کَف مَنِه دَر مَوْسِمِ گُل. ٨

9. غَنیمَت دان وِصالِ گُل غَنیمَت،
بَمَیْ خَورْدَن مُصَمَّم کُن عَزیمَت. ٩

10. مَشَوْ غافِل، کِه فُرْصَت می شَوَد فَوْت،
دَمادَم وَقْتِ عِشْرَت می شَوَد فَوْت. ١٠

11. زِ حافِظ گوش کُنْ این پَنْدِ یَکْدَم:
هَمی زَن جامِ مَیْ وَٱللّٰهُ أَعْلَم. ١١

690. (6.)

بحر رمل — ᴗ — — , — ᴗ — — , — ᴗ —

1. هَر کِه آمَد دَر جَهانِ پُر زِ شور
عاقِبَت می بایَدَش رَفْتَن بَگور. ١

2. دَر رَهِ عُقْباسْت دُنْیا چون پُلی
بی‌بَقا جائی و ویران مَنْزِلی. ٢

3. دِل مَنِه بَرْ اینِ پُلِ پُر تَرْس و بیم،
بَرْگِ رَه ساز و مَشَوْ اینْجا مُقیم. ٣

4. نَزْدِ اَهْلِ مَعْنی این کاخِ سِپَنْج
هَسْت چون ویرانهٔ خالی زِ گَنْج. ۴

5. راسْتی دَرْ حَقیقَت سُفْته اَنْد
عارِفان، کین خانه را خان گُفْته اَنْد: ٥

6. خان اِقامَت را نَشایَد. دَر گُذَر،
این جَهان با کَس نَمانَد. دَر گُذَر. ٦

7. دور باش از دوسْتیءِ مال و جاه،
زان کِه مالَت مار و جاهَت هَسْت چاه. ٧

8. مَن گِرِفْتَم خود توئی بَهْرامِ گور،
خواهی اُفْتاد آخِر اَنْدَر دامِ گور. ٨

9. گَر نه کوری، گور می بین، گُفْتَمَت:
یَک زَمان بی کار مَنْشین، گُفْتَمَت. ٩

690.

10. هیچ کَس را نیسْت زین مَنْزِل گُزیر
از گَدا وُ شَاه و از بَرْنا و پیر. ۱۰

11. ای کِه بَر ما بِگْذَری دامَن کَشان،
حافِظ اَلْحَمْدی هَمی خواهَد، بِخوان. ۱۱

E. قصائد

691. (1.)

بحر مضارع – ⏑ –، ⏑ – – ⏑، ⏑ – ⏑ –، ⏑ – –
– – ⏑، – ⏑ – –

1. شُد عَرْصَهٔ زَمین چو بِساطِ اِرَم جَوان
از پَرْتَوِ سَعادَتِ شاهِ جَهانْسِتان، ۱

2. خاقانِ شَرْق و غَرْب، کِه دَر شَرْق و غَرْب اوسْت
صاحِبقِران و خُسْرَوِ شاهِ خُدایگان، ۲

3. خورْشیدِ مُلْکپَرْوَر و سُلْطانِ دادْگَر،
دارایِ دادْگُسْتَر و کِسْریٰ کَیْنِشان، ۳

4. سُلْطاننِشانِ عَرْصَهٔ اِقْلیمِ سَلْطَنَت،
بالانِشینِ مِسْنَدِ اَیْوانِ کُنْ فَکان، ۴

5. اَعْظَم جَلالِ دُنْیَی و دین، آن کِه رِفْعَتَش
دارَد هَمیشه توسَنِ اَیّام زیرِ ران، ۵

6. دارایِ دَهْر شاه شُجاع آفْتابِ مُلْک
خاقانِ کامْکار و شَهَنْشاهِ نَوْجَوان. ۶

691.

7. ماهی کِه شُد بِطَلْعَتَش اَفْروخْتَه زَمین،
شاهی کِه شُد بِهِمَّتَش اَفْراخْتَه زَمان. ٧

8. سیمُرْغِ وَهْم را نَبُوَد قُوَّتِ عُروج،
آنْجا کِه بازِ هِمَّتِ او سازَد آشیان. ٨

9. حُکْمَش رَوان چو باد بِاَطْرافِ بَرّ و بَحْر،
مِهْرَش نِهان چو روح دَر اَعْضایِ اِنْس و جان. ٩

10. ای صورَتِ تو مُلْکِ جَمال وُ جَمالِ مُلْک،
وَیْ طَلْعَتِ تو جانِ جَهان وُ جَهانِ جان. ١٠

11. تَخْتِ تو رَشْکِ مِسْنَدِ جَمْشید و کَیْقُباد،
تاجِ تو غَبْنِ اَفْسَرِ دارا وُ اَرْدَوان. ١١

12. گَر دَر خِیالِ چَرْخ فُتَد عَکْسِ تیغِ تو،
از یَکْدِگَر جُدا فُتَد اَجْزایِ تَوْاَمان. ١٢

13. تُو آفْتابِ مُلْکی، وُ هَر جا کِه می رَوی
چون سایه از قَفایِ تو دَوْلَت بُوَد دَوان. ١٣

14. اَرْکان نَپَرْوَرَد چو تو گَوْهَر بَهیچ قَرْن،
گَرْدون نَیاوَرَد چو تو اَخْتَر بَصَد قِران. ١٤

15. بی طَلْعَتِ تو جان نَگِرایَد بَکالْبَد،
بی نِعْمَتِ تو مَغْز نَبَنْدَد دَر اُسْتُخوان. ١٥

16. هَر دانِشی کِه دَر دِلِ دَفْتَر نَیامَدَسْت،
دارَد جَواب خامَهٔ تو بَر سَرِ زَبان. ١٦

17. دَسْتِ تُرا بِاَبْر كِه يارَه شَبِيه كَرْد.
چون قَطْره قَطْره اين دِهَد وُ بَدْره بَدْره آن. ١٧

18. با پايَهٔ جَلالِ تو اَفْلاك پايمال،
وز بَحْرِ جودِ دَسْتِ تو دَر دَهْر داسْتان. ١٨

19. بَر چَرْخِ عِلْم مِهْری و بَر فَرْقِ عَقْل تاج،
دَر چَشْمِ فَضْل نوری و دَر جِسْم مُلْكِ جان. ١٩

20. عِلْم از تو با كَرامَت و عَقْل از تو با فُروغ،
شَرْع از تو دَر حِمايَت و دين از تو دَر اَمان. ٢٠

21. ای خُسْرَوِ مَنيعِ جَناب وُ رَفيعِ قَدْر،
وَیْ داوَرِ عَديمِ مِثال وُ عَظيمِ شان، ٢١

22. ای آفْتابِ مُلْك، كِه دَر جَنْبِ هِمَّتَت
چون ذَرّهٔ حَقير بُوَد گَنْجِ شايگان، ٢٢

23. دَر جَنْبِ بَحْرِ جودِ تو از قَطْره كَمْتَرَسْت
صَد گَنْجِ شايگان، كِه بِبَخْشی بَرايگان. ٢٣

24. عِصْمَت نِهُفْته رُخ بَسَراپَرْده‌اَت مُقيم،
دَوْلَت نِهاده رَخْتِ بَقا زيرِ گُنْده‌لان. ٢٤

25. گَرْدون بَرایِ خَيْمَهٔ خورْشيدِ فَلَكه‌اَت
از كوه و اَبْر ساخْته نازير و سايَبان؛ ٢٥

26. وين اَطْلَسِ مُنَقَّشِ نُه‌تویِ زَرْنِگار
چَتْرِ بَلَنْد بَر سَرِ خَرْگاهِ خويش دان. ٢٦

691.

27. بَعْد از کَیان بمُلْكِ سُلَیْمان نَیافت کَس
این ساز و این خَزینه و این لَشْکَرِ گِران. ٢٧

28. بودی دَرونِ گُلْشَن، و از پُرْدِلانِ تو
دَر هِنْد بود غُلْغُل و دَر زَنْگ بُد فِغان. ٢٨

29. دَر دَشْتِ روم خَیْمه زَدی، وُ غِرِیوِ کوس
تا دَشْتِ هِنْد رَفْت و بِیابانِ سیسْتان. ٢٩

30. تا قَصْرِ زَرْد ساخْتَه، لَرْزه اوفْتاد
دَر قَصْرهایِ قَیْصَر و دَر خانَهایِ خان. ٣٠

31. آن کیسْت، تا بمُلْك کُنَد با تو هَمْسَری
از مِصْر تا بَروم و زِ چین تا بَقَیْرَوان. ٣١

32. سالِ دِگَر زِ قَیْصَرَت آرَنْد تاجِ سَر،
وَز چینَت آوَرَنْد بَدَرْگَه خَراجِ خان. ٣٢

33. تُو شاکِری زِ خالِق و خَلْق از تو شاکِرَنْد،
تُو شادْمان بَدَوْلَت و خَلْق از تو شادْمان. ٣٣

34. اینك بَطَرْفِ گُلْشَن و بُسْتان هَمی رَوی
با بَنْدَگان سَمَنْدِ سَعادَت بَزیرِ ران. ٣٤

35. ای مُلْهَمی، کِه از صَفِ کَرّوبِیانِ قُدْس
فَیْضی رَسَد بَخاطِرِ پاکَت زَمان زَمان. ٣٥

36. ای آشِکار پیشِ دِلَت هَرْچِه کَرْدگار
دارَد هَمی بَپَرْدهٔ غَیْب اَنْدَرون نِهان. ٣٦

37. دادَه فَلَك عِنانِ اِرادَت بَدَسْتِ تو،
يَعْنی کِه: مَن کِیَم. بَمُرادِ خودَم بِران؛ ٣٧

38. گَر کوشِشیت اُفْتَد، بَر دادَه اَم بَتیر،
وَز بَخْشِشیت بایَد، زَر دادَه اَم بَکان؛ ٣٨

39. خَصْمَت بَجاسْت. دَر کَفِ پایِ خودَش فِکَن.
یارِ تو کیسْت. بَر سَر و چَشْمِ مَنَش نِشان. ٣٩

40. هَم کامِ مَن بَخِدْمَتِ تُو گَشْت مُنْتَظِم،
هَم نامِ مَن بَمِدْحَتِ تُو گَشْت جاوِدان. ٤٠

---

692. (2.)

بحر مجتث ⏑–⏑–, ⏑⏑––, ⏑–⏑–, ––

1. زِ دِلْبَری نَتُوان لاف زَد بَآسانی،
هَزار نُکْتَه دَر این کار هَسْت تا دانی. ١

2. بَجُز شَکَرْدَهَنی مایَهاسْت خوبی را
بَخاتَمی نَتُوان زَد دَمِ سُلَیْمانی. ٢

3. هَزار سَلْطَنَتِ دِلْبَری بَدان نَرَسَد،
کِه دَر دِلی بَهُنَر خویش را بِگُنْجانی. ٣

4. چه گَرْدها کِه بَر اَنْگیخْتی زِ هَسْتیِ مَن؛
مَباد خَسْتَه سَمَنْدَت کِه تیز می رانی. ٤

5. بَهَمْنِشینیِ رِنْدان سَری فِرود آوَر،
کِه گَنجْهاسْت دَر این بی سَری و سامانی. ٥

692.

6. بیار بادهٔ رنگین، که صد حکایتِ خاص
بگویم و نکنم رخنه در مسلمانی. ٦

7. بخاکِ پایِ صبوحی‌کنان، که تا منِ مست
بکویِ میکده اِستاده ام بدربانی، ٧

8. بهیچ زاهدِ ظاهرپرست نگذشتم،
که زیرِ خرقه نه زنّار داشت پنهانی. ٨

9. بنامِ طرّهٔ دلبندِ خویش خیری کن،
که تا خدات نگه دارد از پریشانی. ٩

10. مگیر چشمِ عنایت زِ حالِ حافظ باز،
وگر نه حال بگویم بآصفِ ثانی، ١٠

11. وزیرِ شاه‌نشان خواجهٔ زمین و زمان،
که خرّمست بدو حالِ انسی و جانی، ١١

12. قوامِ دولت و دینی محمّد بن علی،
که می درخشدش از چهره فرِّ یزدانی. ١٢

13. زهی حمیده‌خصالی، که گاه فکرِ صواب
ترا رسد، که کنی دعوی جهانبانی. ١٣

14. طرازِ دولتِ باقی ترا همی زیبد،
که همّتت نبرد نامِ عالمِ فانی. ١٤

15. اگر نه گنجِ عطای تو دستگیر شود،
همه بسیطِ زمین رو نهد بویرانی. ١٥

16. تودئی کِه صورَتِ جِسْمِ تُرا هَیُولَی نیسْت،
۱۶ زِ جَوْهَرِ مَلَکی دَر لِباسِ اِنْسانی.

17. کُدام پایَهء تَعْظیم نَصْب بایَد کَرْد،
۱۷ کِه دَر مَسالِكِ فِکْرَت نه بَرْتَر از آنی.

18. دَرونِ خَلْوَتِ کَرّوبِیانِ عالَمِ قُدْس
۱۸ صَریرِ کِلْكِ تو باشَد سَماعِ روحانی.

19. تُرا رَسَد شَکَرآویزِ خواجَگی، کَز جود
۱۹ دو آسْتین بکَریمانِ عالَم اَفْشانی.

20. سَوابِقِ کَرَمَت را چِه گونه شَرْح کُنَم.
۲۰ تَبارَكَ ٱللّٰه از آن کارْسازِ رَحْمانی.

21. صَواعِقِ سَخَطَت را بَیان چِه گونه کُنَم.
۲۱ نَعوذُ بِٱللّٰه از آن فِتْنَهایِ طوفانی.

22. کُنون کِه شاهِدِ گُل شُد بَحِجْلَه‌گاهِ چَمَن،
۲۲ جُز از نَسیمِ صَبا نیسْت هَمْدَمِ جانی؛

23. شَقائق از پَیِ سُلْطانِ گُل بِسازَد باز
۲۳ بَدَسْتِ بادِ صَبا کِلَّهایِ نُعْمانی؛

24. بَدان رَسید زِ سَعْیِ نَسیمِ باد بَهار،
۲۴ کِه لاف می زَنَد از لُطْفِ روحِ حَیْوانی؛

25. سَحَرْگَهَم چِه خوش آمَد، کِه بُلْبُلی گُلْبانْگ
۲۵ بغُنْچِه می زَد و می گُفت دَر سُخَنْرانی،

692.

26. کِه: تَنْگْ‌دِل چه نِشینی. زِ پَرْدَه بیرون آی،
کِه دَر خُمَسْت شَرابی چو لَعْلِ رُمّانی. ٢٦

27. مَکُن کِه مَیْ نَخوری بَر جَمالِ گُل یَك ماه،
کِه باز ماهِ دِگَر می خَوری پَشیمانی. ٢٧

28. بَشُکْرِ تُهْمَتِ تَکْفیر کَز مِیَان بَر خاسْت،
بِکوش کَز گُل و مُل دادِ عَیْش بِسْتانی. ٢٨

29. جَفا نه شیوَهٔ دین‌پَرْوَران بُوَد حاشا،
هَمَه کَرامَت و لُطْفَسْت شَرْعِ یَزْدانی. ٢٩

30. رُموزِ سِرِّ أَنَا ٱلْحَق چه دانَد آن غافِل،
کِه مُنْجَذِب نَشُد از جَذْبهایِ سُبْحانی. ٣٠

31. دَرونِ پَرْدَهٔ گُل غُنْچه بین، کِه می سازَد
زِ بَهْرِ دیدَهٔ خَصْمِ تو لَعْل‌پَیْکانی. ٣١

32. طَرَبْسَرایِ وَزیرَسْت، ساقِیَا مَگُذار،
کِه غَیْرِ جامِ مَی آنجا کُنَد گِرانجانی. ٣٢

33. تو بودی ای دَمِ صُبْحِ اُمید کَز سَرِ مِهْر
بَر آمَدی، و سَر آمَد شَبانِ ظُلْمانی. ٣٣

34. شَنیده اَم کِه زِ مَن یاد می کُنی گَه گاه،
وَلی بَمَجْلِسِ خاصِ خودَم نَمی خوانی. ٣۴

35. طَلَب نَمی کُنی از مَن سُخُن، جَفا اینَسْت،
وَگَر نه با تو چه بَحْثَسْت دَر سُخُندانی. ٣۵

36. زِ حافِظانِ جَهان کَس چو بَنْدِه جَمْع نَکَرْد
لَطائِفِ حِکَمی با نِکاتِ قُرْآنی. ۳۶

37. هَزار سال بَقا بَخْشَدَت مَدائِحِ مَن؛
چُنین مَتاعِ نَفیسی بَچون تو اَرْزانی. ۳۷

38. سُخُن دَراز کَشیدَم، وَلی اُمیدَم هَسْت،
کِه ذَیْلِ عَفْو بَر این ماجَرا بِپوشانی. ۳۸

39. هَمیشه تا بَبَهاران صَبا بَصَفْحَهء باغ
هَزار نَقْش نِگارَد زِ خَطِّ رَیْحانی، ۳۹

40. بَباغِ مُلْك زِ شاخِ اَمَل بَعُمْرِ دَراز
شِکُفْته باد گُلِ دَوْلَتَت بَآسانی. ۴۰

F. مخمس

693. (1.)

بحر هزج ——ᴗ, ᴗ—ᴗ—, ᴗ——

1. دَر عِشْقِ تو ای صَنَم چُنانَم،
کَز هَسْتیء خویش دَر گُمانَم؛
هَرْچَنْد کِه زار و ناتُوانَم،
گَر دَسْت دِهَد هَزار جانَم،
دَر پایِ مُبارَکَت فِشانَم. ۱

2. کو بَخْت، کِه از سَرِ نِیازی
دَر حَضْرَتِ چون تو دِلْنُوازی
مَعْروض کُنَم نِهُفْته رازی.
هَیْهات کِه چون تو شاهْبازی
تَشْریف دِهَد بَآشِیانَم. ۲

3. هَرْچَنْد سِتَمْگَری تُرا خوشْت،
کَم کُن تو بَدی، کِه آن نه نیکوسْت؛
گَر زان کِه دِلَت نه زاهَن وُ روسْت،
آخِر بَسَرَم گُذَر کُن ای دوسْت،
اَنْگار کِه خاکِ آسْتانَم. ٣

4. گُفْتَم کِه: چو کُشْتِیَم بَزاری،
زین پَس رَهِ مَرْحَمَت سِپاری،
بَر دِل رَقَمِ وَفا نِگاری؛
تُو خود سَرِ وَصْلِ ما نَداری،
مَن طالِع و بَخْتِ خویش دانَم. ٤

5. ای بَسْتهکَمَر زِ دور و نَزْدیک
بَر هیچ بَخونِ تُرْك و تاجیك،
گَر خانه مُحَقَّرَسْت و تاریك،
دَر مَسْكَنِ اَخْلَصُ ٱلْمَمالیك
بَر دیدهٔ روشَنَت نِشانَم. ٥

6. مَنْ از تو بَجُز وَفا نَجویَم،
بیرون زِ گُلِ وَفا نَبویَم،
اِلّا رَهِ بَنْدَگی نَپویَم،
اَسْرارِ تو پیشِ کَس نَگویَم،
وَاَوْصافِ تو پیشِ کَس نَخوانَم. ٦

693.

7. گیرَم نه دَرِ وَفا کُشودیم،
نَه مِهْر بَمِهْر بَر فِزودیم،
نَه بود هَر آنْچِه می نُمودیم،
آخِر نه مَن وُ تو یار بودیم:
عَهْدِ تو شِکَسْت و مَن هَمانَم. ٧

8. گَر سَر بِبُری بَتیغِ تیزَم،
از کویِ وَفات بَر نَخیزَم؛
وَر زان کِه کُنَنْد ریزه ریزَم،
مَن مُهْرَهء مِهْرِ تو نَریزَم،
اِلّا کِه بِریزَد اُسْتُخوانَم. ٨

9. آنْها کِه نِشانِ عِشْق جویَنْد،
جُز راهِ مَزارِ مَن نَپویَنْد؛
خاکِ مَنِ زار چون بِبویَنْد،
گَر نامِ تو بَر سَرَم بِگویَنْد،
فَرْیاد بَر آیَد از رَوانَم. ٩

10. گَر بِگْذَرَدَم زِ پیش خَیْلی
هَر یَک بَصَفا بِه از سُهَیْلی،
از تُو نَکُنَم بَغَیْر مَیْلی؛
مَجْنونَم، اَگَر بَهایِ لَیْلی
مُلْکِ عَرَب وُ عَجَم سِتانَم. ١٠

11. گَشْتَم صَنَما دَر آرْزويَت
آشُفْتَه و تيرَه‌دِل چو مويَت؛
هَرْچَنْد نَمی رَسَم بَكويَت،
شَب نيسْت، كِه از فِراقِ رويَت
زاری بَفَلَك نَمی رَسانَم. ١١

12. ای وَصْلِ تو اَصْلِ شادْمانی
مانی بَنِشاطِ جاوِدانی؛
بَر حافِظِ خَود چِه می فِشانی·
هَر حُكْم كِه بَر سَرَم بِرانی
سَهْلَسْت، زِ خويشْتَن مَرانَم. ١٢

Druck von F. A. Brockhaus in Leipzig.

LIEDER DES HAFIS.

DIE

LIEDER DES HAFIS.

PERSISCH

MIT DEM

COMMENTARE DES SUDI

HERAUSGEGEBEN

VON

HERMANN BROCKHAUS.

LEIPZIG:

F. A. BROCKHAUS.

1863.

NACHWORT.

Es war ursprünglich mein Plan, diese Ausgabe des Hafis mit dem vollständigen Commentar des Sudi zu begleiten, aus den Gründen, die ich in der Vorrede angegeben habe und von deren Richtigkeit ich mich immer mehr und mehr überzeuge. Leider aber sah ich mich beim Fortgange des Druckes genöthigt, diesen Gedanken wieder aufzugeben, da selbst bei der sparsamsten Einrichtung des Drucks der Commentar einen Raum von mehreren Bänden in Anspruch würde genommen haben. Ich habe daher die Scholien des Sudi von Ghasel 80 an weggelassen.

Doch fühle ich die Nothwendigkeit in anderer Weise dem Uebelstande abzuhelfen, dass meiner Ausgabe jetzt ein wesentliches Hülfsmittel zum tiefern Verständniss des Hafis abgeht. Ich werde daher, da eine treue Uebersetzung stets der beste und sicherste Commentar ist, eine deutsche Uebersetzung des ganzen Divans unseres Dichters, basirt auf den Erklärungen seines Scholiasten, geben, die sich auch äusserlich dieser Ausgabe anschliessen wird.

Hermann Brockhaus.

01
Ro
19297
3-12-60
Allama Iqbal Library
19297

VORREDE.

Hafis geniesst seit einem Jahrhundert in Europa den Ruhm, der bedeutendste lyrische Dichter der Perser zu sein, und das mit vollem Rechte, denn er gehört zu den wenigen Dichtern des Orients, welche ebenbürtig in die Reihe der grössten Dichter aller Zeiten und Völker aufgenommen zu werden verdienen. Eine vollständige deutsche Uebersetzung der Lieder des Hafis*) besitzen wir seit längerer Zeit, eine vollständige Ausgabe des Originals aber ist in Europa noch nicht geliefert worden. Durch einen glücklichen Zufall in dem Besitze mehrer im Oriente selbst gedruckter Ausgaben von Hafis' Divan, glaubte ich den Freunden der orientalischen Sprachen und Literatur eine willkommene Gabe zu bringen, wenn ich nach diesem kritischen und exegetischen Materiale eine vollständige Ausgabe des Dichters unternähme.

Die von mir benutzten Hülfsmittel sind die folgenden:

1) *S.* ديوان حافظ. Drei Bände in kl. 4. Bulak 1250 (d. H.). Enthält den Text zugleich mit dem türkisch geschriebenen Commentare und der Paraphrase des Sudi.

2) *B.* ديوان حافظ. Ein Band gr. 8. Bulak 1256. Gibt blos den Text nach Sudi's Recension.

3) *C.* ديوان حافظ. Ein Band kl. 4. Konstantinopel 1257. Enthält ebenfalls den Text nach der Recension des Sudi.

4) *K.* ديوان حافظ. Ein Band gr. 4. Kalkutta 1826. Lithographirt. Gibt eine von den drei obigen Ausgaben ziemlich abweichende Textrecension.

*) Der Divan von Mohammed Schesmeddin Hafis. Aus dem Persischen zum ersten male ganz übersetzt von Joseph v. Hammer. Zwei Bände. Stuttgart 1812. 8.

*

Nach diesen vier Drucken habe ich meine Ausgabe besorgt, und zwar so, dass ich die Recension des Sudi zu Grunde legte, diese correct wiederzugeben mich bemühte, und aus der Kalkuttaer Ausgabe die Varianten und sonstigen Abweichungen sorgfältig notirte. Die vielen Gedichte, welche nur diese Ausgabe allein enthält, werde ich in einem Anhange besonders mittheilen.

Hafis ist nicht blos der Liebling der Perser, sondern auch aller derjenigen Völker des Orients, die persische Sprache als Culturelement angenommen haben. Seine Lieder werden ebenso mit Begeisterung gesungen an den Ufern des Ganges und der Donau, in den Steppen der Turkmanen und den blühenden Ebenen Südindiens, wie in den Rosengärten von Schiras, und überall ist auch in allen diesen Ländern sein Divan vielfach und wiederholt abgeschrieben worden. Es ist daher nicht zu verwundern, dass die Gedichte des Hafis in einem Chaos von Varianten fast untergegangen sind, woran theils mangelhaftes Verständniss, theils anmassendes Verbessern gleiche Schuld tragen. Aus dem Collationiren von Abschriften, wie sie der Zufall in unsern Bibliotheken aufgehäuft hat, eine Textrecension dieser Gedichte zu unternehmen, halte ich für sehr gewagt. Selbst wenn der Herausgeber mit dem zartesten poetischen Gefühle zugleich die feinste Kenntniss der persischen Sprache und speciell der Redeweise der persischen Dichter besässe, so fürchte ich dennoch, dass wir auf diese Weise zwar eine Sammlung schöner persischer Gedichte erhalten würden, aber der ursprüngliche Hafis'sche Text, und auf diesen kommt es ja doch an, würde nur selten und mehr zufällig zum Vorschein kommen. Das subjective Belieben würde meist der einzige Masstab bei der Auswahl der Lesarten sein, und occidentalisches Fühlen und Denken würde oft bei verschiedenen grammatisch und metrisch gleichmässig correcten Stellen den Ausschlag geben. Indem ich daher hier die Textrecension des Sudi zu Grunde lege, hat der Leser wenigstens die Sicherheit, eine echt orientalische Recension vor sich zu haben. Wäre Sudi in bestimmten exegetischen Ansichten befangen, erklärte er alle Gedichte des Hafis ohne Ausnahme als mystische in geschmacklosester Weise nach einem dürren Schema, bei dem alle wahre Poesie untergeht, so dürfte man mit Recht mistrauisch gegen ihn sein und fürchten, dass er immer den Lesarten den Vorzug gegeben habe, die gerade diesem voraus gesteckten Ziele besser entsprechen. Dies ist aber nicht der Fall: Sudi erklärt den Hafis als Philolog und mit warmem Gefühle für die Schönheiten der Dichtung, nicht als Theolog.

Aber auch äusserlich halte ich Sudi's Recension für authentischer beglaubigt als die grösste Anzahl der vorhandenen Codices des Hafis. Sudi schrieb

seinen Commentar spätestens in der Mitte des 17. Jahrhunderts*); die von ihm benutzten Handschriften müssen daher mindestens, von jetzt zurück gerechnet, über 200 Jahre alt sein. Ein so sorgfältiger Kritiker und Exeget, wie Sudi sich überall zeigt, hat aber gewiss die ältesten und besten Handschriften aufgesucht; er hat die exegetischen Arbeiten seiner Vorgänger, die doch auch wieder gewiss die besten Handschriften ihren Commentaren zu Grunde legten, sorgfältig benutzt, und so dürfen wir wol annehmen, dass sein Text auf Handschriften beruht, die dem 15. und 16. Jahrhundert angehörten, also vielleicht nur durch drei bis vier Generationen von der Zeit, wo Hafis starb (1389) und sein Divan gesammelt wurde, entfernt liegen.

Ich will aber, indem ich Sudi's Recension zu Grunde lege, damit durchaus nicht behaupten, dass die höchste Aufgabe der Kritik für die Gedichte des Hafis schon erfüllt sei; der Zukunft muss es überlassen bleiben, hierin noch Bedeutenderes zu leisten, den ursprünglichen Worten des Dichters noch näher zu kommen; nur für den ersten Herausgeber schien es mir eine Pflicht zu sein, einen sichern durch die Gelehrsamkeit eines Orientalen selbst geschützten Text dem Publicum vorzulegen. Gern hätte ich die in Persien, dem Heimatlande des Dichters, gedruckten Ausgaben des Hafis benutzt**), aber es war mir nicht möglich eine solche zu erhalten. Ich würde für genauere Mittheilungen über den kritischen Zustand dieser Ausgaben sehr dankbar sein.

Hafis ist kein leichter Dichter, sicher nicht für uns Abendländer; ist er es doch selbst Denen nicht, die von Jugend auf an persische Sprache, an Dichten und Fühlen im Sinne des persischen Dichters gewöhnt sind. Türkische Gelehrte haben daher, um ihren Landsleuten den Genuss des Dichters zu erleichtern, öfters Commentare zu Hafis verfasst, von denen Sudi, nach Hammer's hierin gewiss competentem Urtheile, alle seine Vorgänger übertrifft. Seine Erklärung der Worte ist streng philologisch, seine Interpretation einfach, meist ungesucht und nie einer bestimmten dem Dichter fern liegenden Ansicht zu Liebe gekünstelt. Nur wo die Worte des Dichters zu grell gegen die Autorität des Korans verstossen, sucht der Commentator durch allerlei geschraubte Wendungen den Gedanken des Hafis eine orthodoxe Ansicht unterzuschieben (vergl. z. B. seine Bemerkungen zu 6, 7 und 7, 2). Ich glaubte daher den Freunden unsers Dichters und der persischen Poesie im Allgemeinen einen wahren Dienst

---

*) Sudi wurde in Bosnien geboren um das Jahr 1000 d. H. (1591 p. Chr.). Vergl. Dorn, Catalogue des manuscrits orientaux de la bibliothèque impériale à St.-Petersbourg (1852), S. 364.

**) In Tebriz, 1843 (Dorn, l. l.), und in Teheran (Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, VI, 406).

zu leisten, wenn ich den Commentar des Sudi vollständig mittheilte; das Verständniss des Dichters wird hierdurch eine sichere Basis erhalten. Auch hier bin ich weit entfernt, mich unbedingt den Ansichten des Commentators gefangen zu geben; wir haben das volle Recht über ihn hinaus zu gehen, und das Schöne und tief Gefühlte des Hafis nach den ewigen Gesetzen des Schönen und Wahren zu interpretiren. Aber dennoch wird Jeder gern zugestehen, dass die Ansichten eines Mannes, der in Denken und Fühlen unserm Dichter viel näher steht als wir, erst nach sorgfältigster Prüfung verworfen werden dürfen. Die Perser haben unzählige Divane gedichtet, sie alle durchzulesen würde kaum ein Menschenleben hinreichen; es würde aber auch nebenbei die grösste Zeitverschwendung sein, da zu wenig individuelle Originalität, namentlich in den spätern lyrischen Dichtungen der Perser herrscht; aber Einen Divan gründlich kennen zu lernen, in ihm alle die Gefühle, Gedanken, Ansichten, Träume und Hoffnungen kennen zu lernen, die die Seele des persischen Volks in Freud und Leid bewegen, halte ich für nothwendig, um ein wichtiges Glied in der Kette der geistigen Entwickelung des Menschengeschlechts kennen zu lernen; denn die Ghazelen-Poesie ist ein ganz eigenthümliches, rein auf persischem Boden gewachsenes Product des dichtenden Geistes, das wir bei keinem Volke des Orients oder Occidents wiederfinden; und wo könnte man diese Gattung ungetrübter kennen lernen, als bei dem Dichter, der nach dem Urtheile des eigenen Volks, das hierin entschieden allein den richtigsten Masstab anlegen kann, der vollendetste Meister im Ghazel ist? Ihn sicher zu verstehen, dazu gibt Sudi die sicherste Anleitung; nirgends drängt er sich mit seinen eigenen Ansichten zu sehr auf, er erklärt die grammatischen und lexikalischen Schwierigkeiten des Dichters nach gesunden Principien der Exegese, seine wörtlichen Uebersetzungen in türkische Prosa bestätigen mindestens die von uns selbständig gefundene Auffassung, und fügt er eine Paraphrase hinzu, entwickelt er die Ideen und Bilder des Dichters ausführlicher, so liest man stets die Ansichten eines gebildeten Orientalen, der sicher wenigstens nichts dem Geiste des Orients Fremdes einmischt.

Die Sprache, in der Sudi schreibt, ist einfach und leicht. Die grösste Schwierigkeit, die sonst das Studium der türkischen Schriftsteller so bedeutend erschwert, die langen Constructionen nämlich, fallen hier ganz weg, und mit ein wenig Anstrengung wird man den Commentar bald sicher verstehen lernen. Im Allgemeinen ist das Türkische als secundäres Hülfsmittel zum gründlichen Verständniss der arabischen und persischen Sprache von ausserordentlich hohem Werthe, und aus diesen wahren Fundgruben philologischen Wissens kann noch viel Treffliches geholt werden.

Der Text von Sudi's Commentar ist nach der oben erwähnten bulaker Ausgabe abgedruckt worden. Diese Ausgabe ist im Ganzen correct; einzelne Fehler, namentlich in der Orthographie arabischer und persischer Wörter, habe ich stillschweigend verbessert, einige Stellen aber sind mir undeutlich geblieben, sei es, dass hier wirklich tiefer liegende Corruptelen vorhanden sind, sei es, dass meine nicht ausreichende Kenntniss der türkischen Sprache die Schuld davon trägt. Namentlich in den citirten persischen Versen, die zur Begründung einer Wortbedeutung u. s. w. öfters angeführt werden, sind, wie schon das Metrum oft zeigt, viele Fehler. Diese Verse sind zum grössten Theile aus jüngern Divanen gezogen, und ohne die Originale zu besitzen, um in ihnen nachzusehen, wird man diese Fehler selten sicher corrigiren können. Die Ungleichheiten der türkischen Orthographie habe ich beibehalten müssen, da es an festen unwandelbaren Principien fehlt, nach denen man das Türkische schreiben müsste. Durch Hervorhebung der interpretirten Wörter vermittelst eines darüber gesetzten Strichs, sowie durch einige Interpunctionszeichen habe ich das Verständniss des Commentars zu erleichtern gesucht, denn in der Originalausgabe läuft Alles ohne irgendeine Unterbrechung für das Auge in Einer Reihe fort.

Sudi führt öfters die Meinungen seiner Vorgänger Schemî und Surûrî, um sie zu widerlegen, mit den Worten an: wer da sagt, oder die da sagen, ohne den Namen hinzuzufügen, wer dieses oder jenes Falsche gesagt habe. Am Rande der bulaker Ausgabe ist dies bisweilen, aber durchaus nicht consequent, angedeutet durch die Wörte رد شمعی oder رد سروری u. s. w. Soweit es mir möglich war, habe ich diese Namen im Texte in abgekürzter Form angegeben.

Als erste Einleitung in das Studium des Sudi empfehle ich Denen, die mit Sprache und Ausdrucksweise orientalischer Commentatoren noch nicht vertraut sind, die Arbeit des Grafen Rewitzki*), die zu den besten philologischen Arbeiten der wiener Orientalisten gehört.

In Beziehung auf den Text des Hafis habe ich mich nicht begnügt, blos die Consonanten abdrucken zu lassen, sondern habe die Worte durchgängig vocalisirt. Ich halte es für eine unerlassliche Pflicht des Herausgebers orientalischer Werke, die Vocale vollständig zu den Texten hinzuzufügen, die Worte durch die Schrift so darzustellen, wie sie lautlich wirklich in der Sprache existiren, und dadurch das leichte, sichere und unmittelbare Verständniss der Rede zu ermöglichen. Wollen wir, dass die Werke der orientalischen Poesie, Ge-

*) Specimen poeseos Persicae, sive Haphyzi Ghazelae sexdecim. Wien 1771.

schichte, Geographie u. s. w. aus dem engen Kreise der Schule, in den sie bisjetzt, und gewiss nicht zu ihrem Vortheile, gebannt waren, heraustreten, so müssen die Orientalisten, d. h. die Männer, die die besten Kräfte ihres Lebens an die Erforschung und das Studium des Orients setzen, Alles aufbieten, um den Zugang zu den Originalen zu erleichtern. Wer würde den Homer lesen, wenn er in so mangelhafter Weise gedruckt würde, wie es durchgängig alle Dichtungen der Perser bisjetzt sind? Nur einzelne Philologen von Fach würden in dieses fast uferlose Meer sich stürzen, die grosse Menge der gebildeten Welt, die Erlabung und Freude aus den ewigen Gesängen des ionischen Sängers in reichem Masse zieht, würde dem Originale stets fern bleiben, und der unendliche Segen, den unsere Bildung aus den Meisterwerken des Alterthums schöpft, würde uns nie zugeströmt sein.

Der Herausgeber eines orientalischen Werks hat nach meiner Ansicht die Pflicht, seinen Text so herzustellen, dass er in formaler Hinsicht wenigstens als fertig und abgeschlossen betrachtet werden kann. Hier und da einmal einen Vocal zu setzen, kann ich, wie alles Halbe, nicht billigen; denn hierbei folgt der Herausgeber nur einem subjectiven Belieben; er setzt den Vocal bei dem Worte, das gerade ihm nicht geläufig ist, er bezeichnet diejenige grammatische Form, die gerade ihm nicht sicher war. Der nachfolgende Leser ist aber vielleicht wieder an andern Stellen schwankend und unsicher. Wo ist ein Gedächtniss so stark, dass es nie in diesen kleinen Dingen irren sollte? dass die heute noch sichere Form auch nach Jahren noch mit nie irrender Festigkeit im Gedächtniss haftet? Ich stütze mich hier auf die Autorität des grössten Kenners der persischen Sprache, auf Lumsden, der in seiner persischen Grammatik sagt (Bd. I, S. 30): «No exertion of memory can enable the most able Persian scholar u n e r r i n g l y to recollect the vowel points, which are understood in every word, although they are seldom written.»

Gilt dies für die Bestimmung des Lautes der einzelnen Wörter, so ist die grammatische Vocalisation der Rede noch viel wichtiger. Der ganze Zusammenhang der Rede wird durch diese kleinen Zeichen bedingt, und oft wird auch der gelehrteste Kenner für einen Augenblick schwanken, wie er lesen, d. h. wie er den Sinn einer Phrase fassen soll, wenn die grammatischen Vocale fehlen. Sudi selbst gibt (12, 4) dazu einen interessanten Beleg. An Irrthümern in beiden Richtungen wird es leider in dieser Ausgabe, trotz meines ernstesten Strebens nach Richtigkeit, nicht fehlen; ich werde sehr dankbar für alle Correcturen sein, und sie später in meiner Ausgabe nachtragen.

Für die lexikalische Vocalisation der persischen Wörter habe ich mich vor-

zugsweise an den Burhân-i kâti und Ferheng-i schuûri gehalten; wo mich diese verliessen, stützte ich mich auf die Autorität der europäischen Lexikographen, und wo mehre Orthographien desselben Worts als gleichberechtigt angegeben werden, habe ich der den Vorzug gegeben, die nach jenen Hülfsmitteln zu schliessen die vorherrschende ist. Soweit das treffliche Wörterbuch des Herrn Vullers, das gerade in orthoëpischer Hinsicht mit grosser Genauigkeit gearbeitet ist, reicht, habe ich mich dieser Autorität unbedingt angeschlossen.

Man wird mir vielleicht vorwerfen, dass ich, meinem eigenen Grundsatze untreu, den Commentar des Sudi unvocalisirt habe drucken lassen. Ich muss hier zu meiner Entschuldigung anführen, dass ein secundäres Hülfsmittel zum Verständniss eines Textes, wie es eben ein Commentar ist, den man ja nie als ein selbständiges Werk lesen wird, mir kaum den Aufwand von Zeit, Mühe und Kosten zu verdienen scheint, den die consequent durchgeführte Vocalisation stets erfodert. Der Commentar ist ja nur für den Mann von Fach, dem auch die schwierigere Form geläufig sein muss.

Um sich ungestört dem rhythmischen Schwunge der Verse hingeben zu können, ohne dass man erst die Verse durch Scansion zerhacken muss, habe ich die syllabae ancipites stets, wenn sie als Längen sollen gebraucht werden, besonders bezeichnet, und zwar nach Rückert's Vorgange das lange î des Isafet durch ein gerade stehendes Kesre (ٖ), im Gegensatze zu dem kurzen i, das mit dem gewöhnlichen schräg liegenden Kesre (ِ) geschrieben wurde. Wenn ferner das Isafet bei schliessendem ه (های رسمی) durch Hamza bezeichnet wird, habe ich, im Falle es lang ist, das Kesre hinzugefügt, also بَنْدَهٔ ‒ ⏑ ⏑, aber بَنْدَهٔ ‒ ⏑ ‒. Ist die Sylbe ـَه kurz, so habe ich sie nicht mit einem Vocale bezeichnet, im Gegentheile aber, wenn sie lang gebraucht wird, das Fatha darüber gesetzt, z. B. بَنْده ‒ ⏑, aber بَنْدَه ‒ ‒. Bei و und ähnlichen kleinen Wörtchen habe ich die Länge durch den darin ruhenden Vocal bezeichnet, also و = ⏑, aber وُ = ‒. Bekanntlich werden die anlautenden Vocale auf den vocallosen Consonanten des vorhergehenden Worts beim Lesen der Verse hinübergeschleift; bisweilen wird aber diese Regel auch nicht berücksichtigt, und in diesem Falle habe ich den schliessenden Consonanten mit einem Dschesm versehen, z. B. کُنَد این ⏑ ⏑ ‒, aber کُنَدْ این ist ⏑ ‒ ‒.

Dass ich Interpunction consequent angewendet habe, bedarf wol kaum der Entschuldigung. Ich begreife nicht, warum wir nicht alle die Hülfsmittel, die ein vierhundertjähriger Gebrauch des Druckens uns allmälig an die Hand geliefert hat, und die ein so wesentliches Moment des unmittelbaren Verständ-

nisses eines Textes sind, nicht auch auf orientalische Druckwerke anwenden sollten. Wenn Jemand ein neuseeländisches Buch drucken lässt, wird er gewiss interpunctiren, und wenn man einen persischen Dichter edirt, soll man diese kleinen Zeichen weglassen, die gewissermassen die Mimik und Gesten des recitirenden Sängers ersetzen? Im Princip ist hier wol auch kein Widerspruch zu erwarten; man streitet wol mehr über die Form dieser Zeichen, die man z. B. bei der arabischen Schrift anwenden solle. Ich bin von dem Grundsatze ausgegangen, dass man keine neuen und auffallenden Zeichen verwenden darf, damit nicht das Auge durch etwas Ungewohntes unwillkürlich aufgehalten und von den Worten ab gewaltsam auf die Interpunctionszeichen hingewiesen werde. Ich habe daher unsere gewöhnlichen Interpunctionszeichen in kleinster Gestalt, aber der Richtung der arabischen Schrift entsprechend, angewendet, die einen europäischen Leser, und nur für solche arbeite ich, nicht stören werden. Nur unser Fragezeichen habe ich nicht anzuwenden gewagt, da es nicht zum Charakter der arabischen Schrift passt. Ich habe mir daher bei den Fragesätzen ein neues Zeichen anzuwenden erlaubt, und zwar den hoch stehenden Punkt (∸); es ist wenigstens ein sehr einfaches und durchaus nicht dem Auge sich aufdrängendes Zeichen.

Noch muss ich dankbar erwähnen, dass mir bei der schwierigen Correctur Herr Studiosus Ralfs aus Holstein, ein ebenso talentvoller als strebsamer Schüler meines geehrten Freundes und Collegen Fleischer, die wesentlichsten Dienste geleistet hat.

So habe ich mich bemüht, nach bestem Wissen und Gewissen den Worten des erhabenen Dichters gerecht zu werden. Möge meine Arbeit dem Hafis neue Freunde zuführen!

Leipzig, 21. März 1854.

Hermann Brockhaus.

Title دیوان حافظ

Author حافظ

Accession No. ۱۹۲۹۷

Call No. ۸۹۱٫۵۵۱ ۳۰د ۱۱۹ح

...wer's	Issue Date	Borrower's No.	Issue Date

The Jammu & Kashmir
University Library,
Srinagar.

1. Overdue charge of *one anna* per-day will be charged for each volume kept after the due date.

2. Borrowers will be held responsible for any damage done to the book while in their possession.

THE JAMMU & KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY
DATE LOANED
Class No. ٨٩١/٥٥١ Book No. ٣٠٢/١١٩٢
Vol. ________ Copy ________
Accession No. ١٩٤٩٦